

LOLA LAFON

Fetița care nu zâmbea niciodată

Un roman despre o epocă sumbră, aceea a Războiului
Rece, despre un sistem totalitar și despre o fetiță
manipulată atât de regimul comunist, cât și de Occident.

ACTUALITÉ

TREI

FICTION
CONNECTION

Lola Lafon

*Fetița care nu zâmbea
niciodată*

Traducere din franceză de
Viorel Vișan

TREI
2014

CONNECTION FICTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

CET OUVRAGE A BÉNÉFICIÉ DU
SOUTIEN DES
PROGRAMMES D'AIDE À LA
PUBLICATION DE
L'INSTITUT FRANÇAIS.
ACEASTĂ CARTE A APĂRUT CU
SPRIJINUL
PROGRAMELOR DE PUBLICARE
ALE INSTITUTULUI FRANCEZ.

LA PETITE COMMUNISTE QUI NE SOURIAIT JAMAIS

Lola Lafon

Copyright © ACTES SUD, 2014

© Editura Trei, 2014

pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN ePUB: 978-606-719-265-0

ISBN PDF: 978-606-719-266-7

ISBN Print: 978-606-719-060-1

Editori: Silviu Dragomir, Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial: Magdalena Mărculescu

Coperta colecției: Faber Studio

Director producție: Cristian Claudiu Coban

Dtp: Corina Rezai

Corectură: Ana-Maria Tamaș, Clara Antonescu, Rodica Petcu

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

*Fetițele și-au
pus jos puștile.
Intră în mare și
se cufundă în
apă, cu
sudoarea
curgându-le pe
gât, pe la
subsuori, pe
spinare.*

MONIQUE WITTIG

Les Guérillères

*Sfatul ăsta l-am
auzit atunci și
nu l-am uitat
niciodată: să nu
spui ceva în
același fel la
mai mult de
două persoane,
că altfel, când
își făceau
raportul la
Securitate, erai
terminată.*

ANONIMĂ

România, 1980

Cuvânt-înainte

Fetița care nu zâmbea niciodată nu se vrea a fi o reconstituire istorică a vieții Nadiei Comănechi. Datele, locurile și evenimentele au fost respectate, însă am ales să completez golurile povestirii și tăcerile eroinei și să păstrez amprenta multiplelor ipoteze și versiuni ale unei lumi apuse. Schimbul de păreri dintre autoare și gimnastă rămâne doar o ficțiune, un mod de a reda sunetul acelui film aproape mut care a fost parcursul Nadiei C. între 1969 și 1990.

L.L.

PARTEA ÎNTÂI

Câți ani are, îl întreabă, neîncrezătoare, arbitra principală pe antrenor. Răspunsul acesta, 14, îi dă un fior. Execuția fetei de mai înainte răstoarnă desfășurarea cifrelor, a cuvintelor și a imaginilor. E ceva ce-ți depășește puterea de înțelegere. Nu știi cum să notezi ce s-a petrecut sub ochii tăi. Fetița își aruncă greutatea peste umăr, trupul ei subțire își face loc în aer și se cuibărește acolo.

Dar de ce nu le-a spus nimeni unde trebuie să se uite, protestează furioși cei care ratează momentul când, pe cei zece centimetri de lățime ai bârnei, Nadia se aruncă înapoi și, cu brațele încrucișate, îi dă un șut lunii, săritură în gol, și-și întorc fețele unii spre alții, a înțeles cineva, tu ai înțeles?

Panoul electronic afișează numele COMANECI NADIA, ROMANIA, urmat de numărul ei de ordine 73 și, la notă, nimic.

Toată lumea așteaptă. Palide, gimnastele sovietice umblă de colo-colo pe culoarul rezervat antrenorilor și concurenților care și-au terminat evoluția. Ele știu. Coechipierele din România par deznădăjduite. Dorina și-a împreunat mâinile. Mariana murmură vorbe fără șir, o alta stă prăvălită, cu ochii închiși; Nadia, puțin mai încolo, cu coada de cal în dezordine, nu aruncă nicio privire spre tabela de marcaj. Mai întâi îl vede pe el în picioare, pe Béla, antrenorul, cu brațele ridicate spre cer, cu capul dat pe spate; își întoarce în sfârșit privirea și-și descoperă nota, acel teribil 1 în loc de 10 înscris cu cifre luminoase în fața camerelor de televiziune din lumea întreagă. Unu virgulă zero zero. Se gândește la posibile greșeli, poate revenirea din periculosul salt înapoi n-a fost destul de stabilă, ce-a putut să facă oare ca să merite asta? Béla o strânge în brațe, nu te necăji,

scumpo, o să depunem contestație. Dar atenția îi e atrasă de unul dintre arbitrii din juriu. Pentru că suedezul se ridică în picioare. Pentru că are ochii în lacrimi nu-și poate dezlipi privirea de la ea. Și toți vor povesti această clipă de atâtea și atâtea ori, încât ea nu mai e sigură că a trăit-o aievea, poate a văzut-o la televizor, poate că acel episod a fost scris pentru vreun film.

Publicul e în picioare și din cele optsprezece mii de trupuri se iscă furtuna, picioarele vuiesc ritmic izbind podeaua, iar suedezul, acoperit de vacarmul acela, vorbește pe mutește, mii de flash-uri formează o ploaie de sclipiri inegale, ea îl zărește pe suedez, ce face oare, își răsfiră degetele și lumea întreagă filmează mâinile arbitrului îndreptate spre ea. Atunci, fetița desface și ea mâinile, cere o confirmare, e... 10? Iar el dă blajin din cap, păstrându-și degetele răsfirate în fața ochilor, sute de camere îi ascund copila, puștoaicele din echipa României țopăie în jurul ei, da, iubire, da, unu ăsta virgulă zero zero e 10.

Tabela se rotește încet de la stânga la dreapta, dinspre juriu spre public trecând pe lângă gimnaste, afișând acel 1 care trebuie înțeles drept 10. O virgulă care s-a mutat de la locul ei. Sau mai degrabă o virgulă care refuză cu încăpățânare să se mute la locul ei. Un bărbat aleargă între presă și juriu, îmbrăcat cu tricoul oficial JEUX DE MONTRÉAL 1976, năclăit de transpirație la subsuori, ștergându-și de zor fruntea. Șefa arbitrilor îi face semn să se apropie, e prea mult zgomot, ceva a stricat mecanismul, vă spun, fluierăturile îi obligă să se aplece unul spre celălalt, glumiți sau ce? Întreaga planetă filmează, e prima zi a competiției! Unde a dispărut tipul de la Longines? Inginerul responsabil cu tabelele de marcaj încearcă să sară peste jurnaliștii îngenuncheați în jurul fetiței și să ajungă la masa unde se află arbitrii care gesticulează: sistemul dumitale nu merge! Iar el îi zice reprezentantului

Comitetului Olimpic Internațional (CIO), care își astupă o ureche ca să-l poată auzi: la celelalte competiții merge, MERGE, computerul e infailibil, l-ați stricat voi, și arată cu degetul spre arbitri. Dar totul s-a schimbat, nimeni nu se mai uită la el, arbitrii au devenit spectatori, plâng și o ovaționează pe micuța care s-a așezat lângă antrenorul ei, cu spatele îngust către aparatura senilă și îmbufnată: unu virgulă zero zero.

La pauză se adună toți. OK. Nu cumva România (sau cineva din echipă) a avut acces la computere? Să fi înghițit cumva concurența vreun produs care, poate, perturbă sistemul? Ai luat-o razna, băiete, spui asta ca să scapi basma curată, zău așa, e de necrezut! Dăm vina unul pe altul. Comitetul Olimpic ne asigurase în timpul ședințelor pregătitoare că nu există nota 10 la gimnastică, protestează inginerii de la Longines, pe care presa îi botează în zeflema echipa „unu virgulă zero zero“. La ora 13:40 avem verdictul: baza de date a fost dată peste cap ca urmare a înregistrării unor note neobișnuit de mari. Puștoaica a dereglat computerul.

Până a doua zi, sistemul trebuie adaptat la copilă. Se apasă pe butoane, se execută programe. Trebuie adăugată o cifră. Trebuie mutată virgula. Care e probabilitatea ca ea să-și repete isprava, credeți că se va petrece „chestia asta“ și mâine? Nu știu, răspunde arbitrul englez. Nu știu, răspunde arbitrul cehoslovac. Încearcă să-și imagineze figuri care ar merita un 10 la bârnă. Nu reușesc. Nimeni n-a avut vreodată 10 la gimnastică, la Jocurile Olimpice. Sunt întrebați din nou. Sunteți siguri că nu v-ați lăsat influențați de entuziasmul spectatorilor? Nu, spun ei. Au analizat de-a fir a păr mișcările copilei, au încercat să găsească o greșeală cât de mică, dar nimic. Zero greșeli. Mai mult, unii arbitri ar fi dorit să meargă mai sus: să-i dea 11 din 10! 12, zice imediat și

arbitra canadiană. Sau să se inventeze cifre noi! Să se renunțe la cifre!

„Dacă Nadia Comăneci s-ar afla în competiție cu o abstracțiune în locul unor ființe umane, i s-ar mai putea da 10?” este întrebată Cathy Rigby, fosta gimnastă devenită comentatoare a JO pentru postul ABC. „Dacă Nadia ar face ce a făcut, singură, într-o încăpere goală, cred că ar merita tot 10”, răspunde Rigby după ce a reflectat la posibilitatea inventării unor abstracțiuni mai abstracte decât perfecțiunea.

Se încearcă delimitarea evenimentului. Încă de a doua zi dimineată, Comitetul Olimpic cere ca Nadia să treacă prin trei controale antidoping suplimentare. Se dezbate. Asistăm la apariția unei noi generații de copii gimnaști sau ea va fi doar un fenomen singular? E un cutremur geopolitic. Antrenorii sovietici se aleg cu muștrări: n-o să lăsăm România să ne umilească, tovarăși, o să ne salveze Ludmila! Dar, după-amiază, Ludmila își termină demonstrația la sol într-o poză tragică de statuie, performanță urmată de aplauze modeste, și plânge în brațele antrenorului ei sub privirile impasibile ale româncei.

Sunt invocate elementele: înoată ea într-un ocean de aer și liniște? Sportul este respins ca fiind prea brutal, aproape vulgar, în comparație cu ceea ce se întâmplă aici, ștergem tot, o luăm de la capăt: ea nu sculptează spațiul, ea este spațiul, ea nu transmite emoția, ea este emoția. Apare asemenea unui înger, remarcați aureola care o înconjoară, un abur de flash-uri isterice, se ridică deasupra legilor, a regulilor și a certitudinilor, e o mașinărie poetică sublimă care dereglează totul.

Se comentează compoziția exercițiului ei: da, e adevărat, Olga, la JO de la München din 1972, o anunța într-o cântă pe Nadia, însă acum ni se oferă și mai mult! Grația, precizia, amplitudinea gesturilor, dar și riscul și forța ascunse privirii! Se spune că poate să refacă lanțul mișcărilor de 15 ori

la rând. Și ce osatură... Oase din fir de mătase. Superioară morfologic. Mai elastică.

Se caută cuvintele potrivite, sunt combinate într-un anumit fel, nu e bine așa, ci așa, se încearcă să i se deseneze contururile. Micuța zână comunistă. Micuța zână comunistă care nu zâmbește niciodată. Cuvântul „adorabilă“ este palid, căci a fost folosit de prea multe ori în ultimele zile și totuși așa stau lucrurile, e dureros de adorabilă, insuportabil de frumoasă. Și, siliți s-o privim din poziția noastră de adulți, da, simțim dorința să ne strecurăm în copilăria ei muncită, să fim cât mai aproape de ea, protejată de costumul mulat pe care nu vezi o urmă de transpirație. „O Lolita olimpică de numai 40 de kilograme, o școlăriță de 14 ani cu siluetă de băiat, gata să îndeplinească toate comenzile“, scriu ei. Vrem să ne bucurăm de scânteile ei de jucărie magică și neastâmpărată. Să evadăm din trupurile noastre burdușite cu hormoni lenti. Puștoaica atâta dorința, e dezirabilă, oh, dorința de a o atinge, de a-i sta alături, o poftă ca un vârtej stăruitor și apoi, gata, totul s-a terminat, exercițiul la bârnă a durat 90 de secunde. E contagioasă. Un bilet la finală, care costă de obicei 16 dolari, se revinde acum cu 100 de dolari, căci toată lumea ține să vadă acrobațiile înlănțuite în timpul cărora stai cu teama că trupul acela ușor ca fulgul nu va reuși să cadă în picioare. Și când aleargă spre săriturile periculoase cu fermitatea absolută a cărnii strânse în maioul alb, zvâcnetul coatelor îi imprimă o viteză și mai mare, este acea mecanică fluidă care și-a depășit în mod genial sexul, evadată către o copilărie miraculos de lină, superioară.

Perspectiva s-a schimbat. Nadia e un nou început. Celelalte gimnaste sunt greșeli, deformări de ideal. Anii care o despart de cele ce încep să fie numite „celelalte“ atârnă greu, în clipa în care copila intră pe covor își potrivesc nervos costumul peste fese. Trebuie aranjate cumva cărnurile astea,

trebuie ascuns ceea ce brusc pare în plus, necuviincios, chiar ridicol. Costumele mulate par acum prea răscroite, poate prea strâmte ca să cuprindă sâni presăți care, atunci când tinerele femei se avântă să sară, se clatină imperceptibil. Sâni, șoldurile, explică un specialist în timpul retransmisiei, încetinesc rotirile, îngreunează săriturile, strică linia. Ludmila e „prea femeie“. Într-o fotografie dintr-un cotidian, alături de nimfeta româncă, ea apare disproporționată, cât despre Olga, e pur și simplu stânjenitor s-o vezi. Camera de luat vederi se oprește asupra figurii ei livide, după încoronarea rivalei sale române. Nu, nu e obosită, e uzată: are 20 de ani, e aproape o... — și se aud râsetele celorlalți ziariști prezenți în studio —... o bătrânică, a fost folosită prea mult, ce mai!

Alții încruntă sprâncenele, să rămânem fairplay. Ludmila e o doamnă, da, chiar așa, o mare doamnă. Iar Olga, la urma urmei, e o fostă zână, într-o zi, Nadia va trăi ce trăiește ea. În aceeași clipă, imaginea se fixează pe fețișoara românei, care-și roade nervos degetul mare, și atunci ziaristul murmură: „Ce degețel are!“

Replay

Sunetul ecranului părea a fi în neregulă. De parcă cineva ar fi amplificat scrâșnetul paralelelor pe care ea le agrează cu precizie milimetrică, înfășurate în reverberații, ca un ecou angoasant, repetitiv, la corpul ei care se încolăcește pe bare. Fetița strânge buzele din cauza efortului, umerii abia îi tresar sub impact când, după ce a dat drumul barelor și a făcut o rotire completă a corpului, prinde din nou aparatul. O clipă, rămâne nemișcată în echilibru în mâini, pe bara cea mai înaltă. Un triunghi, dreptunghic mișcător până la isoscel, apoi un *i*, o linie de tăcere, răsuflarea tăiată, exercițiul de geometrie e pe sfârșite, Nadia își anunță ieșirea, cu spatele arcuit, cu genunchii sub bărbie pentru un dublu salt periculos pe care doar băieții pot să-l facă, am putea crede că asistăm la evoluția unei silfide, iată că împrumută ceva din panoplia bărbaților și îi umilește de-a dreptul. Un țipăt de femeie, un urlat de plăcere nebună țâșnește din masa celor optsprezece mii de spectatori și punctează momentul în care picioarele în cipici albi ating solul fără nicio oscilație. Cu spatele arcuit ce desenează o virgulă până la degetele-i care gâdilă cerul, copila salută. Și computerul afișează din nou acel 1.00, în timp ce ea aleargă spre Béla, care-i întinde brațele.

Acum face piruete pe bârnă, luminată de flash-uri de licurici zburdalnici, o lumină săltăreață. Copila pare să țină în frâu toate respirațiile, se avântă într-un dublu salt, se răsucesc în aer și, cu un pocnet din degete — o revenire pe sol perfect stabilă —, o eliberează, ca și cum cineva ar fi învârtit butonul de volum, oprit până atunci.

Publicul urlă de adorație și de ușurare că n-a văzut-o căzând. Și toți aleargă spre sălile pentru presă, înșfacă telefoanele, zece, zece, scrie exact așa, *She's perfect*, titrează *Newsweek*, așa ceva nu s-a mai văzut, perfecțiunea EXISTĂ pe lumea asta. „Dacă aveți nevoie de un cuvânt care să arate că tot ceea ce ați văzut era atât de frumos, dar nu știați să-l exprimați, atunci spuneți că era *nadiesc*“, scrie un editorialist din Québec. Arbitrii sunt nevoiți să-l întrebe pe Béla ce exercițiu a executat ea de fapt, căci n-au avut timp să vadă.

*

La Onești, un oraș din Moldova românească la nord-est de București, e miezul nopții. Copila aleargă pe ecran, mărunțică ființă agresivă, mașinărie pusă în mișcare timp de 90 de secunde de cei care o încurajează s-o elimine pe frumoasa balerină sovietică, ale cărei mișcări, în comparație, par moi și lascive.

Ștefania s-a băgat sub masa din sufragerie, și-a pus mâinile la ochi, perdea de apărare, bunica și Gheorghe îi cer să înceteze cu ciroul. O hulă furioasă pune stăpânire pe televizor, sunetul saturat umple întreg salonul și Ștefania, roșie la față, izbucnește: ce e, Gheorghe, ce e, zi că n-a căzut. Văleu, a căzut? Zi odată! Soțul se lasă ușor în genunchi lângă ea, îi ia palmele de la ochi, o apucă de mână ca s-o ridice și-i murmură: Uită-te, uită-te. Cu încetinitorul, trupul subțirel al copilei lor se mișcă prin aer, dislocat de demența săriturii descompuse lent, în timp ce Ștefania plânge în hohote cu mâna întinsă către silueta minusculă care, cu spatele, salută o mulțime de mii de adulți cu ochii în lacrimi.

Misiune îndeplinită

Toată lumea o așteaptă. Pentru această primă conferință de presă, sala e plină până la refuz, cele 500 de scaune sunt ocupate și nici pe jos nu găsești vreun loc liber. Pereții sunt frumos tapisați cu o țesătură brodată cu flori. Când în sfârșit sosește, îmbrăcată în treningul echipei României, în culorile roșu, galben, albastru și cu stema comunistă în piept, antrenorul o ridică pe o mână și o duce pe sus la locul ei. Păpușa pe care o strânge ea în brațe poartă un trening asemănător și amândouă au părul legat la fel, două codițe cu funde roșii. Deasupra ei, un portret al președintelui Ceaușescu.

Ziariștii sunt liberi să-i pună Nadiei întrebări, anunță amabil o tânără cu un puternic accent românesc. Sunt toți la picioarele ei, căci nu mai sunt scaune, acești oameni mari se fac cât ea de mici: Îți place ciocolata, Nadia? Câteva cuvinte în franceză, în franceză! Bravo! Joci Monopoly, Nadia? Ai un iubit, Nadia? Și te aștepti să-i vezi, dintr-o clipă în alta, sugându-și degetul, în timp ce-i privesc caninii ascuțiți (de lapte? nu, are 14 ani) atât de drăguți. Încă o dată, Nadia, încă o dată!, când ea îl imită pe arbitrul care, văzând-o descumpănită în fața celui unu virgulă zero zero, i-a făcut un 10 cu palmele deschise. Acel 10! *Great!* Și acum, că ai atins perfecțiunea, ce planuri ai? Pot să fac și mai bine de-atât, promite ea, serioasă, cu păpușa de cârpă strânsă la piept, în timp ce antrenorul, un mustăcios spătos și amabil, o soarbe din ochi. Atunci va trebui fără îndoială să se inventeze un alt sport, conchid ei. Te miră că ai primit 10, Nadia? Ea ridică din umerii înguști și

drepti și ciripește pe românește: „Știu c-a fost perfect, am mai avut 10, nu e ceva nou“. Se poate să fi înțeles ea greșit? I se pune din nou întrebarea. Te miră că ai câș-ti-gat tot? Ea scutură din cap. Ți-e milă de Olga și de Ludmila? Ea repetă cu hotărâre, nu, nu mi-e milă. Se încearcă o altă abordare. Cum ți-ai sărbătorit victoria aseară? Aproape agasată, strâmbă din nas: „N-am sărbătorit nimic. Eram sigură c-o să iau măcar un titlu. M-am dus la culcare. — Ce aparat preferi? — Paralelele inegale, că pot face figuri pe care altele n-or să le reușească niciodată!“

Și... n-ar putea zâmbi puțin? Ea oftează. Îmi pare rău, dar, dacă piciorul meu calcă pe bandă, după o diagonală de sărituri, chiar și trei centimetri (ridică mâna și-și răsfirea degetul mare, arătătorul și mijlociul), sunt penalizată. Da, sigur, știe să zâmbească, însă după ce și-a îndeplinit misiunea. Râsete urmate de aplauze izbucnesc în sală: misiunea, o ce drăguț, colonel în miniatură! Un englez afirmă că ea continuă tehnica Olgăi K., dar e imediat întrerupt de antrenor: „Noi reprezentăm școala românească, nu copiem pe nimeni“. Unii, în sală, încearcă să-și dea seama cât de copilă e. Figura aceea impasibilă din timpul exercițiului, sângele rece: imediat ce și-a văzut nota, și-a îmbrăcat bluza de trening, o minifuncționară a acrobației! Ieri-dimineață am întâlnit-o în satul olimpic, era la vizita medicală, nu clipea, nicio expresie. Ce are să ne spună? Îi place iaurtul și nu mănâncă pâine. Extraordinar. E un robot comunist de 40 de kile. Are o oarecare grație, trebuie să recunoaștem, dar e o grație metalică, eficace, suntem departe de lirismul sovieticelor, ei da, nici lebede, nici Ceaikovski, românele sunt niște cățelușe cărora li se aruncă provocări, aduc titluri și slujesc statul. Suntem în plină geometrie, în plină aritmetică.

Încep să regrete modelele precedente, pe Olga de pildă, care la JO de la München se fandosea de-

a dreptul ațățător și se smiorcăia dacă i se întâmpla să cadă, apoi pe Ludmila, care câștiga totul, o *lady* sovietică stăpână pe sine. Și iată, acum, tradiția de dans clasic a măreței URSS înfrântă de o țară-satelit obscură care tocmai a fost întronată specialistă în fete bine dresate (acel episod tragic în care frumoasa Ludmila dintr-o altă epocă încearcă să-și ascundă lacrimile de ziariști în brațele antrenorului când, chiar în fața ei, mucoasa româncă se fudulește, îngrozitor de slăbuță).

Copila trebuie să se odihnească înaintea ultimelor probe. Ieșim din sală plini de cadouri, cu țuică de prune, cu țesături transilvănene magnifice, românii fac bine lucrurile. Confraților care n-au putut intra le e descrisă acea fantomă de puștoaică palidă, de la costumul alb de gimnastică până la palmele-i pline de pudra albă de talc și fața pământie de oboseală. Fiecare se întoarce la hotel să finalizeze articolul care trebuie trimis până dimineață, mare lucru n-am scos din conferința de presă. În salon, televizorul se grăbește să prezinte ziua pe scurt pentru a difuza evenimentul, care e unul singur: ea. O tânără îl dă repede mai tare, Nadia se avântă în exercițiul de la sol.

Și realizăm că toate acestea înseamnă altceva. Charlestonul săltăreț pe care evoluează ea, acel *Yes, Sir; That's My Baby*, e impregnat de o bucurie de dinainte de 1929, *Yes Yes Yes*, micuța noastră mincinoasă schimbă modul de împărțire a cărților de joc, împotmolește posibilul, *Yes, Sir*, uite că nici nu-și mai folosește mâinile ca să se sprijine pe sol când își ia avânt, aerul o ține în suspensie, *My Baby*, și toți sunt convinși că, da, *That's My Baby*, ea manevrează și rearanjează perfect copilăria, mărunțel vagabond de film mut căruia ai vrea să-i iei fețișoara în palme. Ce voioșie! Ce sprinteneală! Și asta dezgheață măsurile greoaie de securitate ale acestor jocuri care păstrează în memorie masacrul din timpul JO de la München, luarea de ostatici și execuția atleților israelieni. Puștoaica vine să ne ia

de mână și, împreună, ne rotim într-o spirală sprintară, lăsând în urmă grijile. Acum, salută mulțimea ridicată în picioare, rusoaicele mohorâte ies din sală una după alta în urma antrenorului lor, Béla, cu pumnii în față, boxează ștregărește cu aerul, înconjurat de fetițele care țopăie în jurul lui, cu ochii vineți de nesomn și gurile uscate de foame. Copila este ridicată pe brațe și aclamată, ai vrea să îngenunchezi, dacă trebuie, în fața acestui elf de un metru cincizeci și patru, care mătură mitralierele prezente peste tot în satul olimpic. Da, ea le-a salvat jocurile burdușite de numere, 9 250 de atleți, înconjurați de 3 235 de însoțitori, pândiți de peste 8 000 de ziariști, 16 000 de soldați cu misiunea să preîntâmpine vreun atac pus la cale de banda lui Baader, de Carlos, de grupuri de kamikaze japonezi, de IRA sau de palestinieni, sau poate chiar de autonomiști din Québec.

Atunci, golate de calmul de după festivități, deja cu dorul de zâna din Carpați, milioane de mame închid televizorul care, de la 17 iulie, a stat pornit toată ziua. Și încep să viseze să aibă și ele una așa ca ea, atât de subțire, o copiliță palidă, grijulie să facă bine lucrurile, cuminte, serioasă, muncitoare, sobră, fără mofturi, care să urce pe un podium și să arate strălucirea unor medalii mari pe un bust plat și robust, care să-și aștepte notele în fața camerelor de televiziune din lumea întreagă după ce a încântat milioane și milioane de spectatori, terminându-și numărul cu acea poză devenită carte poștală vândută la toate chioșcurile, una care să vină din țara aceea ciudată, din România, și care să fie deprinsă cu o existență conștiincioasă, și căreia să-i cumperi fundițe cu care să-și lege frumos cozile, care să fie adorabil de netedă și nemirositoare, această dorință de a avea o fetiță tăcută în fața lumii, care să nu știe că nu poți face nimic pentru ea și că, nu peste multă vreme, oh, chiar prea repede, o să fie învăluită de banalul ei viitor biologic.

Atunci, golite de calmul de după festivități, deja cu dorul de zâna din Carpați, milioane de fete închid televizorul care, de la 17 iulie, a stat pornit încontinuu, parcă buimace după o lungă absență. În fața oglinzii din hol exersează salutul victoriei, cu brațele înainte, cu șira spinării întinsă și cu bustul bombat, cu tricoul de sub care se vede pielea strânsă de elasticul slipului din poliester. Și încep să viseze și ele la un trup ca acela, rapid. Fetele din Occident nu mai iau a doua porție de mâncare și refuză desertul încă din acea seară, investite cu misiunea tainică de a răspândi albul, acel alb minunat al costumului de gimnastică, și al talcului, și al vieții secrete a Nadiei, în zăpadă, desigur, unde nu e nimic.

Primesc, ca urmare a cererii mele de a afla mărturii pentru a întreprinde această lucrare, zeci de scrisori și nenumărate e-mailuri de la admiratoarele Nadiei C. În majoritate aceste femei au în jur de 40 de ani, altele, foarte tinere, n-ar fi putut-o vedea în direct la Montréal. Dar toate își aduc aminte de acel șoc. De uluirea lor când Nadia C. dereglă computerul. De subita lor silă de cerealele prea dulci din punguțele pline cu tot felul de mini-gadgeturi făcute pentru a fi aruncate, o abundență nelalocul ei în împărăția eroicei privațiuni. De renunțarea la fustele prea puțin practice tocmai ca s-o poată imita pe Nadia C., al cărei costum alb devine oglinda acuzatoare a vieții lor prea molatice și fără îndatoriri. Căci Nadia C. nu e doar sprintenă. E puternică și nemiloasă. Nadia C. nu zâmbește niciodată, nu spune niciodată mulțumesc, adulții sunt cei care se roagă de ea să le acorde o privire. Ea tace, distantă și concentrată, înconjurată de adulți în trening, profesori de gimnastică străni care o felicită respectuos. Aceea care vine dintr-o țară pe care nimeni n-o cunoștea înainte s-o evoce televiziunea. Posterul Nadiei C. este proprietatea fetițelor din vara lui 1976, în timp ce băieții își prind în piuneze în camera lor chipul actriței Farrah Fawcett; sub maioul chihlimbariu, coapsele ei bronzate se desfac ușor, calde și ofertante.

*

La prima noastră convorbire telefonică, îi spun Nadiei C. că această povestire nu va fi neapărat exactă, îmi iau dreptul să completez tăcerile ei. Convenim să-i trimit capitolele pe măsură ce le scriu ca să-și dea acceptul.

„Dragă Nadia,

Ca să răspund la întrebările dumneavoastră: voi detalia relația cu Béla ceva mai încolo în cursul povestirii. Cronologia? Cred că trebuie început cu Montréalul, aș zice chiar să scăpăm de acest episod, de vreme ce toți îl cunosc sau cel puțin și-l amintesc. Dar o să mai vorbim despre asta în cursul săptămânii, o să vă sun. Iată urmarea sau mai degrabă începuturile dumneavoastră!

Cu prietenie. “

Un lan de fete ca Văra

Trei ani de completat dosare ca să se înființeze această școală experimentală de gimnastică, unde aritmetica se învecinează cu ucenicia la paralelele inegale. Trei ani de întâlniri la București cu responsabili care trebuie cadorisiți cum se cuvine ca să pună lucrurile în mișcare, whisky american pe care un prieten de-al lui Béla, vameș, îl confiscă de la diplomați, afumături de la țară. Și acum, că locul a fost găsit în micul oraș Onești, nu-s decât vreo 30 de fete care corespund cu ceea ce caută Márta și Béla. Federația de gimnastică se miră, agasată, sunt destule fete dornice să se înscrie la școala asta, de ce atâta timp pierdut, selecțiile astea prea dure? Și apoi „ele“. Tot timpul ele. De ce să nu-l luăm pe băiețașul ăsta care stă în cap și sare mai sus decât soră-sa? Întreaga poveste ajunge până la nivelul cel mai înalt. Ce e asta, ce sport e ăsta rezervat doar fetelor, tovarășe?

E o teorie? O intuiție? O constatare? O idee conturată cu un an înainte, când Béla și Márta au mers la competițiile din țările vecine, notându-și punctele forte și slăbiciunile fiecărei gimnaste, melodiile, evoluțiile care plac publicului. În URSS, sursa de inspirație este vocabularul dansului clasic, în timp ce, în Ungaria sau în Bulgaria, gimnastele au gesturi ample și sportive, ca niște adevărate fete de la munte care execută plimbări de sănătate. Dacă ar începe de la o vârstă mai fragedă, ar putea participa la cel puțin trei olimpiade, exclamă Márta impresionată. Cele mai bune gimnaste din România au în jur de 20 de ani și majoritatea renunță la competiții imediat ce se căsătoresc. „Atâtea eforturi, atâta timp pierdut ca

să formezi niște femeiuști, care nu se mai gândesc decât cum să-și desfacă picioarele și să facă păpică, tună și fulgeră Béla ieșind de la a nu știu câta competiție, și te mai și plictisești aici ca la un nenorocit de balet, le e teamă să nu-și strice coafurile sau ce mama dracu'? Chiar și bunică-mea știe să se rostogolească mai bine ca ele!“ Furios din cauza prudenței molatice a concurentelor, se așază împreună cu Márta pe o bancă din parcul vecin: „Mai mult îmi place să mă uit cum se joacă puștii ăștia!“

Acei copii gâfâind din cauza efortului, care se agață cu stângăcie de ramura unui copac fără să se gândească la căzătură, niște micuți pe care ți-e frică să nu-i vezi rostogolindu-se dintr-o clipă într-alta. Și pe care nu te poți împiedica să nu-i privești, în ciuda fricii. Sau tocmai pentru că ți-e teamă, căci ar putea să se sfârâme. Da, sigur, băiețelii știu să sară și să alerge mai repede decât fetițele, le place să se mândrească cu isprăvile lor, pe când ele, adesea, schițează cu sfioșenie pașii pe care abia îi învață. Dar un băiat curajos și sprinten rămâne tot un băiat. Pe când o fetiță... Mai ușoară și mai suplă, trebuie s-o înveți doar să îndrăznească!

*

„Ai văzut-o pe Věra în competiție, tovarășe, pe Věra Čáslavská?“ îl întreabă Béla pe birocrațul însărcinat cu dosarul lui, care vrea să știe ce rost are o școală rezervată fetelor. Bineînțeles! Cine n-o cunoaște pe marea campioană, chiar dacă, în vara lui 1969, se îndoiau că noua putere cehă îi va mai da vreodată voie să concureze în străinătate după JO de la Mexico din anul precedent, când a întors în mod voit spatele drapelului sovietic în fața mass-mediei internaționale, un adevărat scandal. Și iată că ungurul — care, își amintește funcționarul, pare să aibă acces la un stoc inepuizabil de băuturi străine — începe să tune la

celălalt capăt al firului: îți fac eu câte Văre vrei în școala mea, lanuri întregi, va trebui doar să le culegi! Păi zău așa, măi tovarășe, vezi dumneata cumva vreun băietan, cu daravera strânsă în costum, în mijlocul lanului meu de Văre? Hai, lasă-mă-n pace cu bărbătușii dumitale, când o să vin la București, o să ciocnim pentru Văre!

Apariția

La deschiderea cursurilor, s-a adunat multă lume în fața noii școli. Atât părinții fetelor selecționate, cât și scepticii vor să-l vadă pe acel Béla care tocmai s-a mutat la Onești împreună cu soția. Béla. Un nume de origine maghiară, fără doar și poate din Transilvania. Se spune că a fost campion la aruncarea greutății și boxer, joacă și rugby, a făcut parte din echipa națională de handbal. Dar... gimnastică?, vor să știe părinții. Iar soția lui se pricepe la dans, la anatomie și la dietetică. Béla a încercat timp de doi ani să stăpânească echilibrul, dar totul s-a sfârșit cu o căzătură, care a pus capăt iluziilor lui schizofrenice de imponderabilitate. Dar chiar e simpatic acest zdrahon mustăcios, care ridică fetițele în brațe și pretinde că readuce la viață gimnastica românească adormită de câțiva ani, și care îi bate prietenește pe spate pe neîncrezători și scuipă dacă-i vorbești de campioanele sovietice.

*

Au promis rezultate unui ajutor de băgător de seamă dornic de whisky care, dintr-o singură trăsătură zeloasă de condei, poate închide școala. Nu e timp de pierdut. De-a lungul a 21 de zile, Béla și Márta testează fetițele. Ele cred că se joacă atunci când participă la întreceri în care le este evaluată rapiditatea. Unele încep abia după o săptămână să meargă în mâini, în a doua săptămână, li se cere să facă podul pe spate și să-și arunce piciorul până la cer. Sunt ținute de mână când, pentru prima oară, pășesc cu băgare de seamă pe bârna lată de 10 centimetri. La finele

cele de-a treia săptămâni, Béla păstrează doar cinci nume. Între care unul cu un semn de întrebare. Celelalte? Au plâns când s-au trezit pe podea. S-au agăţat de el, nemaivrând să-i dea drumul. Altele cad late, râzând, în mijlocul seriilor de flotări, se strâmbă de durere când el le încearcă supleţea ridicându-le piciorul în faţă treptat. Le-a eliminat nu atât din cauza reticenţei lor, ci pentru că şi-o arătau fără complexe. Ceea ce caută el e de înţeles, însă rămâne de negăsit.

Până în acea dimineaţă târzie, în curtea şcolii primare din Oneşti. Ani după aceea, Béla a perfecţionat povestea întâlnirii lor, pe care o începe întotdeauna aşa: Am ştiut de cum am zărit-o. Ar putea adăuga că în clipa următoare i-a scăpat, s-a evaporat pur şi simplu. O fetiţă brunetă care, într-o dimineaţă de joi, face roata cu mare uşurinţă pe un crâmpei de zid. Are codiţe, îşi repetă el, încercând să-şi amintească un amănunt cu ajutorul căruia ar putea s-o identifice. În timp ce şcolarii aleargă să se așeze în rând doi câte doi, clopoţelul sună. Dar toate fetiţele au codiţe, e ora zece şi un sfert, bluziţele de culoare albastru-deschis îşi iau zborul către întunecimea sălilor de curs şi printre ele şi ea.

Béla ia clasele la rând, deschide fiecare uşă, scuzându-se c-o deranjează pe învăţătoare, întreabă la întâmplare: „Cui îi place gimnastica aici?“ Uneori, câte un băiat ridică mâna. „Cine ştie să facă roata aici?“, continuă el să pună aceleaşi întrebări, simţind că-l cuprindea nu numai oboseala, ci şi enervarea că n-o găsea pe fetiţă. Încântaţi că li se întrerupe lecţia, mulţi vor să-i arate ce ştiu lui nenea, mediocritatea obişnuită a mişcărilor o emoţionează pe învăţătoare, el simte că devine răutăcios, iese din sală în timp ce o elevă durdulie încearcă a doua oară roata, inutil să mai piardă vremea. E ultima clasă de la etaj (sau alege să spună, şapte ani mai târziu, când le povesteşte

ziariștilor, că e ultima, un efect, vedeți cum totul n-a ținut decât de clipa aceea?).

Întreabă încă o dată cine știe să facă roata și, în fundul sălii, se ridică mai multe mâini. Codițele brunetei sunt un pic răvășite, s-au desfăcut fără îndoială în timp ce se juca. Voi două, vreți să-mi arătați? Ele își spun ceva la ureche și, aruncând o privire spre învățătoare ca să se asigure că, într-adevăr, pot să stea cu capul în jos în clasă, se ridică. La dreapta. La stânga. Bruneta nu se uită deloc la el, atentă la exercițiul pe care-l ia de la capăt. Comăneci Nadia. Dumitriu Viorica. Acordul părinților dat în septembrie 1969. Externe.

Această remarcă a lui Béla privitoare la gimnastele vremii, „le e teamă să nu-și strice coafurile“, este contrariul a ceea ce pare, o glumă misogină, afirmă Nadia când discutăm acest capitol la telefon.

„Le era teamă într-adevăr că nu sunt destul de feminine, căci ceea ce apreciau arbitrii la fete erau grația și ținuta. Să transpiri era ceva rezervat gimnasticii masculine, fetele nu trebuiau să pară prea sportive... Pe Béla nu-l interesa să fim frumoase, o alegea în fiecare săptămână pe cea mai curajoasă dintre noi și în același timp pe cea mai rapidă. Toate voiam să obținem medalia... El ne pune în valoare forța, curajul și rezistența, nu coafurile! Cred că a vrut să lucreze cu fete foarte mici tocmai pentru asta, tocmai pentru că n-avusesem timp să învățăm acele... reguli.“

1969

Un medic le examinează pe cele două fete la admiterea în școală; n-au păstrat pe ele decât un chilot alb, răceala podelei sub tălpile goale le face să se miște înapoi și încolo, să țopăie pe loc, trebuie să le spui să stea cuminți. Li se cere să întindă brațele în cruce, li se măsoară anvergura. Apoi, li se arată cum să atingă solul cu palmele. Se fac măsurători. Soldurile mai înguste decât umerii. Li se arată cum să se învârtă în jurul axei corpului cât mai repede și să se îndrepte către un punct indicat în sală ca să li se evalueze orientarea în spațiu. Sunt palpate. În timp ce stau agățate de spaliere, li se ridică piciorul în față până strâmbă din nas.

Seamănă destul de puțin cu cele care fixează privirea asupra unei linii invizibile, cu fața crispată când li se forțează rezistența. Unele îndoie genunchiul ca să scape de disconfortul mușchiului prea întins sau se zbat să scape. Dar ea? E curajoasă, scrie el în jurnal, așa este, dar n-are nimic extraordinar. Nu geme când i se așază — având grijă să nu apese cu toată greutatea trupului, are șapte ani — pe spate, în timp ce fetea încearcă să-și ridice fața, cu burta lipită de sol. Aleargă în jurul sălii de sport strângând din pumni, se oprește pe loc când i se strigă, învață cu plăcere să răspundă la comenzi, să salute cu bustul cambrat ca o paranteză. Săptămâni de-a rândul n-o slăbește pe Márta: „Tovarășă profesoară, la Crăciun o să mergem pe bârna cea mare?“, dezamăgită că trebuie să învețe să se deplaseze pe o linie trasă cu creta pe podea, apoi, pe o bârnă foarte scundă, cu saltele de jur-împrejur.

După primele trei luni fetele sunt convocate împreună cu părinții. Mama Nadiei a pus în geantă o batistă pentru micuță, speră ca această ceremonie (o formalitate? o judecată?) să nu dureze prea mult, trebuie să se vadă cu două cliente ca să le ia măsuri, iarna e aproape și încep din nou comenzile, paltoane în stil „Paris“, foarte cerute de doamnele din Onești, care scot din buzunar pagina împăturită a unei reviste de modă iugoslave.

În sala de gimnastică, pe o melodie înregistrată, fetele merg la pas, cu bărbia ridicată, toate în costum albastru mulat, cel al Nadiei un pic cam lărguț. După discursul primarului, care se felicită pentru cîntea de a avea în oraș școala experimentală care va forma elita gimnastelor socialiste, Márta strigă 15 fete pe numele de familie. Le strânge mîna perdantelor înainte ca acestea să se arunce plîngînd în brațele mamelor. Cele cinci alese se felicită bucuroase, soarele trasează o linie fugară prin fereastra din fundul sălii pe pulpele lor de culoarea cretei.

Seara târziu, adoarme în sfîrșit (au sărbătorit momentul, Nadia a arătat în sufragerie cum merge în mîini, înainte de a răsturna lampa), cu obrazul lipit de costumul făcut ghemotoc sub pernă.

1970

Ți-ar plăcea să spui că totul se conturează cu claritate, ți-ar plăcea să urmărești, cu încântare, traiectoria evidentă a unei fete fermecate. Dar există acel 23 iunie 1970, prima ei participare la o competiție națională.

Nadia pășește înainte, figurină marțială de opt ani și jumătate, îi salută pe arbitri, arătând că e pregătită.

E pe bârnă. Își negociază echilibrul cu forța de gravitație. Ultimele recomandări ale Mărtei („Arată-le ce poți!“) formează în capul ei panglici care îi încetinesc gesturile. De câte ori a visat această clipă! În sală s-a făcut liniște, se aude scârțâitul sec al tălpilor ei date cu talc pe lemn la fiecare piruetă pe care o face. Fetele care stau pe bancă, toate cele care au concurat deja, sunt primele care scot un strigăt, cor de nefericire antică, care provoacă acel „ooooh“ al publicului când Nadia cade în dreapta bârnei.

Cu figura serioasă, se ajută cu amândouă mâinile, ca la antrenament, și urcă din nou pe aparat. Dar de-abia încearcă săritura cea rușinoasă, că din nou cade, de data asta în partea stângă. Béla se repede spre ea — vin' la tati, scumpo, vino —, vrând s-o ajute pe mezina școlii, cea care nu obosește niciodată și continuă să exerseze încă mult timp după obișnuitul „Gata, pentru seara asta ajunge!“

Și, timp de 20 de ani, Béla va povesti, de sute de ori, cum a încercat ea iarăși acea săritură ca și cum trebuia să șteargă însăși imaginea căderii, cu obraji în flăcări, parcă sub efectul unui șir de insulte cumplite. Și cum a căzut din nou. Copila

mărunțică se cațără pentru a patra oară pe bârna prea înaltă pentru ea. Cei de față zâmbesc, li se face milă de figura ei crispată. Mâinile ei bat aerul, bustul abia umple albastrul azuriu al costumului. Dar se face liniște în această sală de sport din provincie! Îndârjirea cu care vrea să obțină acele câteva zecimi de punct care i se vor acorda dacă nu se oprește! Orgoliul, aroganța privirii e mai intensă ca la începutul exercițiului! Acum sare cu mișcări sigure, precise. Râsetele au încetat. Singură reușește să alunge, să șteargă din amintirea celor de față acel lucru de care nu pare să-și amintească ea însăși. Și unica scăpare, după finisul perfect executat, este să-i salute pe arbitri.

Pe bancă, Viorica și Dorina plâng, convinse că din cauza greșelilor Nadiei vor pierde primul loc pe echipe. Nadia, încruntată, nu vorbește cu nimeni. Și, când o colegă întinde mâna spre una dintre codițele ei strâmbe, Nadia se ridică brusc și se duce să-și aștepte notele mai încolo. E un biet 6,20, însă Béla ridică brațele ca un boxer la sfârșitul meciului. Dacă Nadia ar fi avut 6, rivalele lor din Oradea ar fi câștigat, dar acest 0,20 face toată diferența.

Uneori, într-un colț al sălii de antrenament, Nadia, cu piciorul întins în față, cu bustul arcuit, se lansează într-un echilibru destul de bun; de la șapte ani știe bine să stea în mâini. Dar ar trebui să fii lângă ea ca să vezi cum îi tremură încheieturile și s-o auzi numărând, cu capul în jos, cu abdomenul încordat, cu răsuflarea blocată ca să reziste puțin mai mult. În acești primi ani, își construiește meticulos corpul, asigurându-se de eficacitatea articulațiilor și de amănunte, înainte de folosire. Dacă e certată, ascultă asemenea unei inginere, atentă să corecteze defectele instalației, serioasă până la a părea insipidă.

După căderile Nadiei de pe bârnă, Márta a răbufnit. Rușinea acelei clovnerii ridicole în fața tuturor: s-a pierdut cu firea mucoasa, până și în

gradene se simțea că făcea pe ea de frică! Vorbele mânioase ale Mártei au copleșit-o. În tren, la întoarcere, miloasă, Márta s-a aplecat asupra ei în timp ce dormea, ca să-i dea la o parte şuvițele de păr de pe frunte, era foarte cald în vara aceea. Atunci, copila a tresărit în somn și și-a întors fața, chircindu-se, ca atinsă de o fiară.

Cupa Prieteniei la juniori

Mai 1972

Fetițele de la Onești urcă pe podium, toate șase pe locul doi, cu o medalie de argint în jurul gâtului. În fotografie, cehoaicele, nemțoaicele din est sau sovieticele cântăresc în medie cu 20 de kilograme mai mult decât româncele, soldăței-orhidee cu funde late roșii în păr, cu oscioarele coloanei vizibile prin costumul albastru-azuriu. Ludmila Turișceva, campioana URSS, are 18 ani. Presa rusească menționează „o polemică privind vârsta competitorilor”; sub o fotografie de-a lui Béla este scris că „românul” nu știa că celelalte vor fi tinere adulte.

*

La câteva zile după întoarcerea în România, Béla și Márta o cheamă pe Nadia în biroul lor aflat deasupra sălii de gimnastică. Uneori, Béla se teme că e bolnavă. Paloarea tăcută, privirea ei fixă contrastează cu înverșunarea aceluia trup minuscul de a decortica dificultatea exercițiului până la digerare totală. Anaconda unui risc de care nu se satură niciodată.

El și Márta au mai văzut fetișcane care înghit la iuțală ce le arăți, fără să respire, și-și lasă membrele să recite dificultățile. Câteva săptămâni mai târziu, aceleași fete așteaptă să fie mângâiate pe păr, să fie complimentate sau, după antrenament, să se discute cu părinții lor despre un viitor la națională, desigur. Márta știe că din această harababură sentimentală nu poți scoate nimic. Ar fi nevoie de prea multă atenție, de încurajări, de lingușeli ca să obții ce dorești, de un

timp special pe care să-l consacri acestor „sensibile“, cuvânt pe care îl scrie apăsător cu creionul în carnet în fața unui nume subliniat cu roșu: sensibilă, diagnostic definitiv. Pe când Nadia nu clipește nici măcar când li se întâmplă să ridice vocea. N-o auzi. N-o remarci. Parcă e absentă în orele fără mișcare.

Progresezi, Nadia. N-ai căzut, două medalii de aur, e bine, draga mea. Dar, nu e de ajuns, va trebui să muncești mai mult decât celelalte.

Seara, la cină, își dă la o parte farfuria și-i cere voie mamei să se ducă la culcare. În pat, întinsă pe spate, lacrimile îi picură pe pernă, punctare neauzită sunt cuvintele pe care le șoptește: „Săritură cu parașuta, cu-pa-ra-șu-ta“, înainte de a adormi cu imaginea pe care i-a sugerat-o Béla ca să-i arate cum să abordeze aterizarea la săriturile de pe bârnă, de care se teme încă.

„În primul meu an la internat, Márta mi-a spus într-o seară: Închide ochii, imaginează-ți că picioarele tale sunt pensule, desenează linia fără să te oprești și, mai ales, fără ștersături! A doua zi, foarte îngrijorată, îi spun: Tovarășa profesoară, am căzut astă-noapte în vis. Și Márta m-a felicitat: «Cazi, drăguț, așa n-ai de ce să mai cazi și-am încheiat discuția». Puteți găsi un loc în capitol pentru asta, vă rog?“

Octombrie 1974

Le telefonează părinților de la Varna, unde se desfășoară Campionatele Mondiale. Nu poate participa pentru că e prea tânără. Se plânge la telefon de toate cele, de călătorie, de vreme, de Béla, de sală, și-i e dor chiar și de frățiorul mai mic, pe care nici nu-l observă când e acasă. Închide, promițând că se duce la culcare ca să nu piardă trenul de a doua zi dimineată.

Va împlini 13 ani în noiembrie. Uneori, Gheorghe și Ștefania nu prea știu cum să-i vorbească. Ce să-i răspundă când ea țipă la ei, furioasă că e „în afara programului“, de parcă ar fi o boală rușinoasă. Ei asistă rar la antrenamente. Au văzut doar o singură competiție. Nu știu că un ziarist francez, chiar în dimineța aceea la Varna, uluit de demonstrația „în afara programului“ a echipei României, a cerut să-l întâlnească pe Béla, dar, nefiind disponibil niciun interpret, în cele din urmă nu poate să-l invite pe antrenor la emisiune, acea emisiune televizată pe care el o începe așa: „Am văzut o mică româncă; dacă totul va merge bine, ea va fi cu siguranță una dintre cele mai mari gimnaste ale lumii“.

— Știați, pe-atunci, că erați una dintre cele mai bune?

— Nu... Auzeam zvonuri, se spunea că era o fată foarte bună în echipă. Dar nu știam că eu eram aceea.

Când descopăr într-un articol de arhivă istoria galei pariziene, mi-e greu să cred anecdota asta, totul mi se pare deja rescris pentru legendă, parcă regizat: eroarea aberantă a Federației franceze, care invită o parte din echipa României la o gală prestigioasă, dar, descoperind vârsta fragedă a gimnastelor de la Onești pe fotocopiile pașapoartelor, le trimite în cele din urmă la o demonstrație de junioare începătoare.

Nadia îmi confirmă la telefon fiecare amănunt al epopeii. Simt că e amuzată încă de aventura lor și că se așteaptă să fiu și eu. La câteva zile după convorbirea noastră, cum nu reușesc să redau acest episod cu umorul pe care și-ar dori ea să-l găsească, o sun din nou și-i mărturisesc că am fost indignată că, la ordinul lui Károlyi, a fost obligată să execute o serie de figuri extrem de periculoase ca să impresioneze publicul parizian.

„— Adevărul e că-mi plăcea foarte mult acea săritură tocmai pentru că era periculoasă, voiam s-o fac tot timpul. Nu era nevoie să mă pună s-o fac.

— Fără încălzire? Era extrem de riscant!

— Din punctul meu de vedere, acest episod arată mai ales cât de puțin îi păsa Franței de România. Puteți să-mi trimiteți paginile azi? Vă sun mâine. Mulțumesc.“

Dar câți ani are?

Trebuie să recunoaștem adevărul, francezii n-au trimis pe nimeni să le întâmpine la aeroport. Béla și fetele așteaptă în sala de la Orly de aproape o oră, el nu vorbește nici franceza, nici engleza și nu înțelege niciunul dintre anunțurile făcute de o voce feminină la microfon. N-are decât o adresă pe un petic de hârtie și gala urmează să înceapă curând.

Taxiul, după spusele Dorinei, o ia pe un traseu care „nu pare deloc să fie Parisul” și acea sală de periferie în fața căreia se opresc e pe o stradă pustie. Sunt primiți cu amabilitate, o femeie într-un taior bleumarin le oferă un suc de portocale și le întinde fetițelor o farfurie cu biscuiți pe care Béla o refuză îngrozit. Biscuiți unor sportive! Sunt conduse într-un vestiar duhnind a chiștoace vechi de țigară. Când le zărește pe micuțe gata să evolueze, în costume albe, cu părul strâns în codițe legate cu funde roșii, gazda se apleacă spre Nadia și începe să piuie ca și cum s-ar afla în fața unui pisoai drăgălaș. În sală, pe o melodie înregistrată, adolescente grăسune încearcă să facă roata cu stângăcie în fața părinților înduioșați, care bat din palme în contratimp cu ritmul.

Probabil că Béla a greșit sala, data, Dumnezeule, să i se confirme că e o greșeală, o gravă neînțelegere, îl atenționează pe un tip în trening, le arată cu degetul pe fetițele franțuzoaice, ale căror pulpe prea dolofane se freacă una de alta când aleargă ca niște rațe oarbe spre cal, apoi le arată pe Nadia și Dorina. „Ele, adevărate campioane”, repetă el. Francezul o bate ușurel pe creștet pe Nadia: „Da, da, mai târziu campioane, cum să nu, sunt drăguțe cu codițele astea”.

Fetele se pregătesc să-și facă intrarea, când Béla, care a reușit în sfârșit să găsească o interpretă, își dă seama că Federația de Gimnastică din Franța i-a trimis la o demonstrație de amatori, și nu la evenimentul prevăzut. Mânia îi răscolește măruntaiele: capitala asta burdușită de ignoranță, cu străzi murdare și copii grăsani la 12 ani, nu știu să facă nimic! Țara asta, care le întinde o farfurie din carton plină cu biscuiți industriali înmuiți veverițelor lui fermecate, cât dispreț!

Béla e learcă de sudoare, a fost nevoit să alerge ca să prindă un taxi, dar a izbutit până la urmă să facă rost de adresa demonstrației oficiale și a știut s-o convingă pe interpretă să-i însoțească. Micuțele sunt încântate, e o zi măreață, și-au păstrat costumul sub trening.

„Nu, nu, aici nu intră copii, doar gim-nas-te de cel mai înalt nivel.“ Cei doi paznici barează intrarea în Palatul Sporturilor. Interpreta insistă, le-o arată pe Nadia: „E campioană!“ Ei rânjesc. Béla le zâmbește politicos și le poruncește fetelor să fie pregătite. Face un pas înainte, începe să Țopăie greoi în fața lor, boxer amețit de băutură, dă din mâini în toate părțile ca un apucat, ele n-au decât să se aplece, să treacă pe lângă ei și s-o zbughească spre sală. Cu paznicii pe urme, Béla aleargă și el pe culoarele întunecoase, strigându-i mereu Nadiei, care e în fața lui, fugi, fugi, drept înainte, ea trece ca o săgeată prin fața pompierilor năucii, urmată de Dorina.

Dincolo de ușa batantă pe care o împinge în sfârșit, imensa sală umedă răsună de flash-uri, ovații și tangouri: Ludmila tocmai și-a terminat exercițiul la sol. Nadia își scoate repede pantalonii de trening, poate că-i vine rândul imediat și trebuie să-și facă încălzirea. Abia face însă câteva mișcări, că Béla apare brusc, ținut de un paznic, e roșu la față și-i strigă să înceapă, ea se împotrivește, dar el gesticulează, cu figura încruntată: „Acum!“

Nadia n-a fost anunțată. N-are număr de ordine. N-a avut timp să-și încălzească articulațiile. Și unde să se ducă? La paralele? La bârnă? Nu, n-are cum, pe fiecare evoluează o gimnastă. Singurul aparat liber e cel de sărituri.

Face un pas timid pe platou, arbitrii și fotografii stau cu spatele la ea, toți au ochii ațintiți asupra unei tinere nemțoaice care tocmai și-a făcut intrarea. În fața Nadiei, aparatul, la doi pași. Trambulina pusă în față e deplasată ușor spre dreapta de greutatea ultimei gimnaste, Nadia n-are pe nimeni s-o ajute s-o pună la loc. Nemțoaica salută arbitrii. Nadia aruncă o privire către Béla înconjurat de polițiști. El o încurajează, urlă: „Hai, fetițo, dă-le la cap! Fă-le Tsukahara!“

Murmure perplexe, râsete în sală: nemțoaica s-a dat câțiva pași înapoi, destabilizată de copila care vine să se plaseze în fața ei și să salute juriul. Nadia trage aer adânc în piept, dar un oficial se îndreaptă deja către ea, îi face semn s-o șteargă de acolo. Nu mai e timp. Trebuie să alerge. Să alerge cât mai repede, să acumuleze putere din viteză, 24 km/oră, să sară cu picioarele strânse pe trambulină, mâinile ei intră în contact brutal cu pielea aparatului, o forță de 180-270 kg/cm³, salt înapoi, ligamentul încheieturii mâinii stângi, nepregătit cum se cuvine, se întinde violent, ea se aruncă înainte, încordată într-o jumătate de întoarcere a tigrului prin aer, trebuie trebuie trebuie trebuie. Închide doar puțin ochii din cauza șocului, coborârea e perfectă și spectatorii înalță aerul cu entuziasmul lor, se ridică spontan în picioare. Uluită, arbitra principală stă o clipă fără să reacționeze. Corpul acela subțirel, tăios. O săritură pe care o execută doar bărbații. Nici n-are timp să se consulte cu ceilalți arbitri, că un tip voinic apare brusc lângă ea, ținut de doi paznici și urmat de antrenorul sovietic, care țipă că așa ceva e un adevărat scandal.

„Doamnă arbitru — bărbatul respiră greu, miroase a lavandă și a sudoare, își ține mâinile împreunate, gâfâind, cu fața congestionată —, doamnă, vă rog frumos, să vă dea Dumnezeu sănătate, anunțați-o, spuneți-i numele. Vă rog.“

Interpreta încearcă să-l lămurească pe unul dintre organizatorii în costum albastru-închis, care bombăne furios: „Aici nu suntem la grădiniță“. O caută cu privirea pe puștoaică, dar ea a dispărut fără urmă și toată lumea, în gradene, bate din palme, aclamând-o pe absentă. Care țâșnește de nu se știe unde, spiriduș alb sărind pe bârnă, suflându-i trecerea unei sovietice perplexe.

Iar el e tatăl ei? Sau un unchi? Individul acela pe care paznicii îl țin cu greu să nu le scape, căci se luptă în continuare cu ei. Dar Béla i-a apucat mâna arbitrei și nu-i dă drumul, ba chiar o duce la inima lui, gâfâind, rugând-o mereu. Anunțați. Numele. Ei. Doamnă. Numele. Dar câți ani are, întreabă arbitra. Și numărul acela, acel 12, îi dă un fior, oare tocmai au văzut o fetiță de 12 ani?

Ce realizează ea în ziua aceea nu va fi în stare nimeni să povestească, rămân doar limitele cuvintelor pe care le cunoaștem pentru a descrie ceea ce nimeni nu și-a imaginat vreodată.

S-ar putea spune că ea ține timpul în loc? Sau că pune stăpânire pe aer? Sau că-i poruncește mișcării să i se supună? La sfârșitul acelei după-amiezi, organizatorii demonstrației, la capătul nervilor, acceptă să le lase pe Dorina și pe Nadia să evolueze la sol în mod oficial. Ai impresia că vezi limba unui ceas uriaș, un cursor, deplasându-se și declarând depășite acele contururi de curbe nelalocul lor în costumul strâns pe viitorul piept al tinerelor prezente.

Contractul de nesupunere

În timp ce așteaptă avionul pe aeroportul Orly, Béla le observă pe micuțe. Stau cu gura căscată, parcă îngreunate de noutăți, asaltate de lucruri care le iau ochii: un tricou cu Donald al unei adolescente în trecere, gura roșu-aprins, scânteietoare și întredeschisă, a unui manechin Rosy pe un afiș, bomboane verzui translucide, cu gust de „granny smith!“ la preț redus, blugii brodați cu flori ai unui tânăr.

La Montrouge, unde se afla hotelul lor, l-au tras de mânecă într-un magazin și fiecare raion de la Prisunic a fost parcurs metodic. Zecile de mărci de detergenți — ele se opresc în fața celor care promet o jucărie înăuntru —, bureții de baie în două culori, tov’profesor, uite ce frumos e ăsta! Caietele cu coperti lucioase viu colorate, pachetele cu felii de pâine uscate, ele dau din cap la explicațiile lui Béla și încearcă să-și închipuie gustul pâinii uscate și scorjite. Și cutiile astea drăguțe cu un pătrat transparent, uitați-vă, uitați-vă! Se văd pastele prin el. Tov’profesor, putem să luăm măcar cutia, e atât de frumoasă! Până la urmă, dă fiecareia câte o monedă ca s-o bage în distribuitorul roșu cu mâner argintiu de la ieșirea din magazin. Dar gogoloaiele astea mari, portocalii, verzi, galbene, sunt bile? Oh, și-ar dori-o pe cea roz, pe aia. Înțelegem, doamnă, murmură ele respectuoase când vânzătoarea le previne că nu pot alege culoarea gumei de mestecat, care iese la întâmplare. Perdelele din catifea roșie de la cabina aparatului Photomaton le încântă, totul e automat aici, se entuziasmează ele, e atât de modern!

Béla e nerăbdător să le readucă la viața lor, cea pe care le-o inventează de când aveau șase ani. Etajele acelea de orare, de alimente imuabile, de gesturi și de mirosuri. Dar și supunerea lor cuminte la toate restricțiile pentru că știe că orice firisor de dorință, orice deviere posibilă, o sâmbătă de hoinăreală sau de joacă în cameră, o masă prea copioasă, fiecare dintre acele viraje duce spre o altă viață, cea a copiilor obișnuiți, fără scop și fără viitor.

Nadia C. nu face nicio remarcă, dar, a doua zi, când o întreabă cum explică supunerea absolută a gimnastelor, pare jenată de acest cuvânt, supunere: „E un contract pe care îl faci cu tine însăși, nu o supunere față de un antrenor. Mie mi se păreau supuse celelalte fete, care nu erau gimnaste. Ele ajungeau ca mamele lor, ca toate celelalte. Nu noi“. Apoi, îmi povestește ce urmează. Găsesc că pasajul e anecdotic, dar ea insistă să-l integrez în povestire. „E ceva ce răspunde la întrebarea dumneavoastră.“

Sunt interne de trei luni, chiar și Nadia care locuiește în Onești, căci fără acel du-te-vino acasă câștiga timp. E trecut de ora 11 noaptea și ele se joacă în dormitor. Când aud pașii lui Béla, sting repede lumina și se prefac că dorm. El intră, o aprinde din nou. Nu era aprinsă lumina la noi, zău, tovarășe profesor, nu vedeți că e stinsă? Și râd pe înfundate sub pături, ațâțate de complicitatea lor trecătoare.

„Nu vă e somn? Trebuie să obosiți puțin ca să puteți dormi bine! Haideți!“ Nu le lasă timp să se îmbrace — sus, sus — și iată-le în curtea școlii cu picioarele goale în bascheți, cu șireturile atârând, în pijama, amuzate la ideea acelui antrenament nocturn. El bate din palme ca în fiecare dimineață, ele aleargă în cerc ca să se încălzească. Râd arătându-se cu degetul, șleampete, pantalonii de pijama le cad în vine, și-i ridică cu amândouă

măinile, Béla o ține mai departe pe-a lui: „Săriturile! Haide!“ Le conduce în dormitor după miezul nopții, zâmbind mereu.

A doua zi dimineață, deșteptătorul sună la ora 5.00. Cu capul greu și mușchii picioarelor țepeni după un antrenament făcut la repezeală și fără exerciții de întindere, fără să fi avut timp să bea suficientă apă, trec când la paralele, când la bârnă. Oboseala le taie respirația. Lucrul acela pe care îl credeau rezolvat reapare brusc când apucă barele, imaginile interzise, genunchiul sucit, ligamentele rupte, trosnetul oaselor lovindu-se de bârnă, țeasta, vertebrele, spaima le usucă gurile. La căderea nopții, sting lumina fără o vorbă, dureros încolțite într-un trup brutalizat și forțat.

Să-ți topești îndoielile

Uneori, Ștefania o privește jucându-se afară, fugărindu-se cu fratele ei, dar aceste clipe normale nu i se potrivesc Nadiei, o deghizare copilărească pe o mașinărie rară. Nadia e întotdeauna punctuală. Strânge masa. Își spală singură chiloții în deplasări și-i aduce curați. Nu a rostit vorbe de copil, din acelea pe care le povestești, încântată, soțului. Chiar faptul că hotărăște ea însăși să stea la internat (cât mai puțini pași cu putință, cât mai puține gesturi în afara celor pe care le ratează în vis, doar în vis) este o decizie înțeleaptă.

Duminica îi cere să-i „întindă” mușchii: se prinde cu mâinile de comoda din sufragerie și Ștefania îi ridică piciorul puțin câte puțin. „Nu te doare?” Atunci micuța, nerăbdătoare, cere să i se ridice naibii piciorul ăla în dreptul nasului. Nadia are 13 ani, pare de 10, și curând toate astea n-or s-o mai intereseze, dar măcar, zice taică-său, exercițiile îi întăresc spatele și caracterul.

Deunăzi, un fotograf de la *Scînteia*, cotidianul național, a venit să-i pozeze medaliile pentru un reportaj. A tot încercat să găsească cel mai bun unghi și, văzându-l, Ștefania i-a propus să le scoată pe toate și să le pună la vedere pe o bucată frumoasă de catifea roșie. Când ea a vrut să știe ce va scrie în articol, a liniștit-o, nu vor fi decât vreo câteva rânduri sub o fotografie cu medalii: „Ce mare lucru poți să scrii despre niște mucoase care habar n-au de viață!” Ea a încuviințat, ușurată.

*

O fetiță cuminte. Care ia trenul spre București, însoțită de Márta, ca să meargă, la invitația

partidului, la o ceremonie unde, pentru prima dată, îl vede de aproape pe cel care seamănă mai mult cu un star de cinema decât cu un tovarăș. Nadia reprezintă echipa și poartă o pereche de pantaloni și o hăinuță cusute de mama ei, bleu-cobalt, împodobită cu panglică roșie la manșete.

Aula, mai mare decât sala lor de gimnastică din Onești, e plină de adulți care aplaudă mai ceva decât publicul de la competiții. Sincron perfect, niciun sunet produs de palmele lor nu distonează. Tovarășul pare mai bătrân decât în portretele agățate peste tot în oraș, iar soția lui, Elena, îi amintește de profa ei de matematică, cu un coc cărunt foarte sus pe creștet și cu silueta îngroșată în talie. Discursurile se țin lanț. Apoi, o fetiță blondă în costum popular, bluză brodată și fustă în roșu și alb, se apropie de microfon.

Până atunci, pentru Nadia cuvintele fuseseră unelte necesare pentru a cere, a primi sau a mulțumi. Și iată, acum, cuvintele fac volute ușoare, sunete vapoase ies din gura copilei blonde, fâșii de nori, ceruri triumfătoare și aștri competitivi, câmpii solidare, și toate acestea desenează țara ei, România, pe care o recită fetița, copila aceea cu ochi minunat de albaștri. Ai vrea să-ți topești îndoielile în lumina acelei ființe de o limpezime uniformă, cu pielea, părul și glasul precum vata de zahăr. În fața unei asemenea străluciri, Nadia se simte ștearsă: părul șaten tern și pielea mată, Oneștii cu străzile murdare de emanațiile uzinei. În niciun parc nu găsești flori ca acelea pe care aleasa i le oferă tovarășei Elena.

E rândul ei. Márta o îmboldește ușor. Confuză, Nadia se ridică și se îndreaptă spre tribună. Trebuie oare să-i salute? Sunt arbitri care îi vor da o notă? Sau spectatori pe care trebuie să-i cucerească? Se poticnește de o treaptă, un militar potrivește microfonul pentru ea. Și totul prinde formă. Seriile de abdomene la deșteptare, când nimeni nu e treaz în oraș, nici măcar părinții,

căzăturile, entorsele, talcul înțepător, pe care îl simte până în fundul gâtlejului când se culcă, tot edificiul acestui vis pe care-l celebrează astăzi cu toții și la care ea ar vrea să participe chiar mai mult de-atât, oh, da, ar vrea să fie în față, chiar dacă nu știe să recite cuvintele ca fetița transparentă. Și simte că i se taie răsuflarea, ceva urcă din măruntaiele ei, aceeași senzație ca în acele milisecunde când, la un salt periculos, corpul o uluiește și regăsește singur solul. Sala e în picioare și o aplaudă, oameni bătrâni și serioși repetă în cor, cu putere, RO-MÂ-NI-A, ea se întoarce către El, cum să-l numești oare, e El, e totul, iată-l ridicându-se de pe jilțul lui regal, vine către ea, ochii îi sunt mai adânciți în orbite decât în portrete și parcă îi vine să plângă, n-a văzut niciodată un bărbat plângând. Îi șoptește să se apropie sau asta înțelege ea, o sărută pe frunte, copila își ia angajamentul să obțină pentru echipa din Onești „cele mai bune rezultate cu putință“. La acest început de an 1975, cântările urcă din fiecare zâmbet al sălii, scandează, răsunătoare, viitorul.

*

Béla o ascultă pe Nadia povestindu-i despre București. Bravo, scumpo, frumoasă încropeală de porcării, promisiunile făcute Bătrânului și poeziile alea. Cum ar putea ea să câștige ceva, când el tocmai a primit scrisoarea de respingere de la Federația română. Nicio gimnastă de la Onești n-a fost aleasă să participe la Campionatele Europene din Norvegia. Cele care vor reprezenta România vin toate de la clubul Dinamo din București. Acolo unde sala de gimnastică e nou-nouță, unde tinerii antrenori ascultători aștern pe hârtie în fiecare seară rapoarte amănunțite despre tot ce ar putea interesa Securitatea: fetele pe care le antrenează, părinții fetelor pe care le antrenează, bancurile pe care și le spun în vestiare. Toate astea contribuie la Marea Construcție a Tovarășului. Dar el, Béla, ce

aduce el? Whisky, cafea, afumături, tablete de ciocolată austriacă trecute clandestin peste granița ungurească, cadouri de țaran. Și ce obține în schimb? Nimic. În timp ce, de un an, veverițele lui câștigă aproape toate competițiile și le vor face harcea-parcea pe sovietice în curând, știe el: pentru că, poate o fi stând ea, Olga, în picioare pe paralela inegală și da, o fi reușind ea să facă una după alta două sărituri periculoase pe bârnă, dar te poți trezi cu surprize din partea ei. Se smiorcăie, o apucă tremuratul. Nimic din toate astea la Nadia. Nadia de luni seamănă cu Nadia de joi seamănă cu Nadia de dimineață seamănă cu Nadia de seară. Ce mai vor în plus? Ce mai trebuie îmbunătățit? Chiar și părinții Nadiei sunt un exemplu. Discreți. Nu fac politică. Români cu care te poți mândri, de bază, ca și propriii bunici, o veșnicie de soliditate modestă.

Béla s-a dus la București fără să se înscrie în audiență, a cerut să-l întâlnească pe tipul de la Ministerul Sporturilor. Fără succes. S-a întors la Onești, nu-l poate înlocui nimeni la antrenamente, apoi a pornit iar spre capitală pentru o nouă încercare; degeaba, n-a fost primit. L-a rugat pe un funcționar la telefon să fie găsită o soluție, fără ca totuși să fie contrazisă această „excelentă decizie națională“, vă rog mult, adăugați încă o gimnastă echipei, una singură dintr-ale mele! Nu prea poate să se laude cu triumful lui de la Paris, căci aventura a dispăcut, povestită în detaliu responsabililor federației de interpreta de la Paris, o tânără racolată de Securitate. Și francezii s-au plâns. În felul lor politicos, bineînțeles, mirându-se de „prestația-surpriză a acestor minunate fete române, care nu erau în program“.

Tovarășe profesor, îi spune cel care îl primește în sfârșit la București, fetele duminale au tot timpul, abia au 13 ani! Ce glumă bună, hăhăie funcționarul spre colegul lui, imediat ce Béla iese din birou, ungurul ăsta își închipuie că țara noastră

modernă și în plină expansiune ar putea fi reprezentată de țărăncuțele lui pitice dintr-un orașel de mocofani, din fundul Moldovei!

Mai e vreo întâlnire pe care-o ține secretă? Sau, până la urmă, Béla are mai mulți prieteni sus-puși decât recunoaște? Are de oferit cadouri mai bune? Promite o medalie de aur, un titlu? O săptămână mai târziu, i se acordă în sfârșit permisiunea să adauge o fată din echipa lui la lotul național. Vor fi deci trei de la Dinamo și una de la Onești.

Prea bătrână ca să fii tânără

La 25 de secunde de la începutul evoluției pe bârnă la Skien, Norvegia, încheieturile mâinilor ei se ondulează prin aerul care pare gros, labele picioarelor împreunate pe cei 10 centimetri de lemn, o mișcare îndrăzneată a șoldurilor la dreapta și la stânga, o fetiță mimând un rock ca la carte, Nadia întinde mâinile în față și, fără să le pună pe bârnă, desenează un mare compas rapid cu picioarele, funda albă cu care îi e legat părul devenind punctul de reper: „Sunteți aici.“ Urcă atât de sus când îi imprimă corpului o mișcare de balansier, încât unii nu reușesc să privească exercițiul de la paralele inegale până la capăt, speriați că brațele-i subțirele pot ceda și fetița o să-și piardă echilibrul. Știe, își dă seama că riscă să-și frângă gâtul?, îi întreabă ziariștii pe arbitrii uluiți. În trening roșu pe a doua treaptă a podiumului, Ludmila Turisceva o privește pe copila unsă campioană a Europei salutând publicul. Trăsăturile feței Ludmilei par pământii, o ușoară amărăciune tristă în zâmbetul ei. Veștejită.

Îi scriu Nadiei următoarele: „Ascensiunea dumneavoastră e un spectacol a cărui regie perfectă se sprijină pe accesorii bicolore, alb și roșu. Albul costumului virginal. Albul talcului, de la palme până la coapse. Paloarea androgină a fetițelor gimnaste până prin 1990, când se ia decizia să fie machiate cu farduri și rimeluri paietate, mai comerciale. Și roșul. Cel al comunismului și al drapelelor sale, bineînțeles. Dar, mai ales, roșul mătăsos al fundelor cu noduri imense cu care antrenorii vă împodobeau părul,

acel accesoriu garant al copilăriei într-o lume unde erați «prea bătrâne ca să fiți tinere»“.

Dacă nu curge sânge

Campionă a Europei! Știrea e atât de uluitoare, că nu se găsește nicio fotografie pentru ilustrarea articolului care apare în dimineața întoarcerii ei la București. Lumea o așteaptă la aeroport, cu brațele pline de garoafe roșii, pe cea care le-a detronat pe sovietice. O tânără îmbrăcată în trening bleumarin iese în sfârșit din avion. E Na-di-a! E atât de frumoasă! Dar, lucru ciudat, un vlăjgan mustăcios îi întinde niște pungi de plastic și ține o fetiță de umăr, fiica lui fără îndoială. Unde e marea noastră atletă, se întreabă un oficial, căutând silueta unei sportive vânjoase. Atunci, Nadia înaintează, medaliile formează la gâtul ei un ciudat colier tribal, o armură aurită pe pieptul ei îngust și, aproape cu încetinitorul, fotografii se lasă în genunchi ca să fie la înălțimea figurii palide a copilei.

Nadia strânge din mâini. Un reprezentant al partidului îi mulțumește în numele întregii țări că s-a ținut de cuvânt, că a obținut acele rezultate bune pe care i le-a promis tovarășului Ceaușescu.

Tot ce se întâmplă apoi în cursul anului 1975 — dacă ai vrea să falsifici istoria, n-ai ști cu adevărat ce să modifizi —, această evoluție meticuloasă, exemplară, Béla o vede ca pe o simplă confirmare. Avea dreptate. Nadia îi risipește îndoielile, vine în întâmpinarea temerilor lui, se supune, ambasadoare a visului lui, subiect al experimentului a cărui prințesă este. Aproape prințesă. Acum trebuie convingși responsabili să le facă loc fetelor de la Onești în viitoarea echipă olimpică.

*

Béla se jură, puștoaicele lui o să le facă praf pe rusoaice, uite, și se apucă să scrie cu cerneală și semnează pe fața de masă din hârtie de la restaurantul unde i-a invitat pe trei dintre membrii federației: „Tovarăși, dacă îmi luați fetele, după Montréal nimeni n-o să-și mai amintească de sovietice!“

Adevărul e că haidamacul ăsta îi face să râdă, e aproa-pe emoționant când intonează un cântec patriotic, în picioare și bătând ritmul cu palma ca și cum ar conduce trupele la luptă: „Azi, partidul ne unește și, pe pământul românesc, socialismul construim prin elan muncitoresc, patria noi ne cinstim, dușmanul îl nimicim, ca demn să trăim sub soare cu celelalte popoare, în pace, în paaaace“.

Bine, de acord cu o competiție preliminară între cele două echipe, vom decide pentru fiecare, consimt responsabilii, amuzați de spectacolul dat de cel pe care continuă să-l numească Ungurul.

*

Vara, în capitală, mirosul teilor se lipește de beton. Arșița se agață, colți fierbinți, aerul pare că se solidifică, stătut și umed. Aici, în marea sală de gimnastică cu pereți de sticlă, nu sunt saltele vechi, ci covoare de un albastru viu, din burete. Antrenorii de la clubul Dinamo, care țin ca fetele să-i numească „tovarășe *coach*“, își duc gimnastele la Constanța, pe malul Mării Negre, imediat ce temperatura depășește 38 de grade Celsius. Cât despre fetele de la Onești, ele se târăsc până la chiuvetă între exerciții și-și dau cu apă rece pe față.

Béla să fie oare cel care a propus ca federația să trimită pe cineva în ziua aceea? Sau generalul însărcinat cu sporturile care intră în sală și-i face semn să continue antrenamentul în timp ce se așază pe un scaun? Béla se bucură. N-ar putea găsi

un moment mai bun ca acesta! Ce-are a face că Luminița se plânge de o migrenă (urcă pe bârnă, când sari se-aude până-n Transilvania, grațioasă ca o vacă, hai că pierzi doar câteva picături de sudoare, dă-i bătaie!) sau că Dorina cade de patru ori la rând, încercând un dublu salt înapoi. Generalul o să obosească repede din cauza mirosului de transpirație amestecat cu talcul care usucă și mai tare aerul. Béla n-are altceva de făcut decât să aștepte ca militarul să se ridice, să-și sufle praful de pe uniformă și să vină la el să-l întrebe: „Unde sunt gimnastele de la clubul Dinamo, tovarășe profesor?” Va fi suficient să răspundă cu un aer nevinovat că se află „la plajă, ca întotdeauna când e soare și frumos”. Generalul iese furios și convoacă cele două echipe. A doua zi, antrenorul de la Dinamo se apără invocând „odihna necesară pentru fete pe căldura asta”. Béla ridică din sprâncene: „Cum? Odihnă? Odihna face parte din programul olimpic?” Generalul îl numește directorul echipei naționale și olimpice, el va alege gimnastele.

S-a făcut! Totul trebuie să fie perfect. Îi dă sarcină Mártei să caute alt medic, unul de încredere, cel de la București habar n-are de gimnastică, e imposibil, cu mutrele lui precaute și sfaturile paternaliste. Veverițele sar ca niște mingi, amețesc, spatele li se îndoaie fără împotrivire, dacă nu curge sânge, le spune Béla, probabil nu e nimic serios.

Biomecanica unei zâne comuniste

15 noiembrie 1975

În 1975, Comisia națională de vize și pașapoarte reprezenta un departament al Securității al cărei nume era doar o amăgire, deoarece nu elibera aproape niciun pașaport pentru nimeni, exceptând înalții funcționari ai partidului. În realitate, această comisie slujea mai ales la reperarea celor ce voiau să părăsească țara și cereau viză, aceștia fiind imediat dați afară din posturi și puși sub supraveghere specială.

Pentru turneul său preolimpic, echipa de gimnastică merge din Germania până în SUA, apoi în Canada și chiar în Japonia. Nadia, începând din 1975, e oare un simplu cetățean român sau a devenit o frântură de drapel, o istorie în curs de a fi scrisă, o armă națională? Ea, care nu-și amintește să fi învățat regulile competițiilor la care participă, ca și cum sistemele de notare se născuseră odată cu ea și-i făceau sigură înaintarea. Cruciulițe invizibile trasate pe drum, ca ea să știe unde să calce.

Béla pune telefonul în furcă. Se așază pe pat, cuprins de o ciudată oboseală, aproape buimac. Ar vrea să mai asculte o dată cuvintele tipului de la federație, care tocmai i-a adus la cunoștință conținutul telegramei de la Londra. Să fi înțeles greșit? Formează din nou numărul de la București.

„Scuzați-mă, tovarășe Bălcescu... Ați spus sportiva anului sau gimnasta anului?” Gimnasta anului, cum a crezut că auzise la început, ar fi ca și cum cineva ar felicita-o pe Nadia din vârful buzelor, un soi de titlu de complezență atribuit

unei mofturoase cu pași de zahăr. Ceva ce ar omite alergarea de elan pentru săritură, de 27 de kilometri pe oră, măsurată săptămâna trecută. Dar și titlul de sportivă a anului, în loc să-l încurajeze, îl neliniștește. E ca o promisiune pentru viitor pe care nu e sigur c-o poate ține. El și Márta au creat-o pe campioana Europei fără vreo rețetă veritabilă. Trebuie întărite posibilitățile. Dacă vor reuși să reducă partea de necunoscut, de hazard la Nadia, vor merge fără doar și poate spre rezultate și mai bune.

E recalculat ce duce ea la gură: 100 de grame de carne la prânz și 50 de grame seara înseamnă în jur de 400 de calorii, legume la mese, câte 200 de grame, 120 de calorii. Trei iaurturi pe zi, 180. Și fructe, poate trei: 150. Nici pâine, nici feculente, nici zahăr, evident. Și să nu uite să tragă o linie pe sticla de ulei pe care o folosește Silvina, bucătăreasa; dacă depășește cei 50 de mililitri prevăzuți pe zi, toate calculele vor fi deformate. A avut deja numeroase discuții cu Silvina, dar să discuți e una și să decizi e alta. Se va ocupa el însuși de problema meniului.

Reorganizează programul de lucru. Ora 6 – ora 8, antrenament. Ora 8 – ora 12, școală. Ora 12 – ora 13, masa de prânz. Ora 13 – ora 14, odihnă. Ora 14 – ora 16, lecții. Ora 16 – ora 21, antrenament. Ora 21 – ora 22, masa de seară, lecții și culcare. Schimbă din nou medicul până găsește unul care să nu-i conteste nicio decizie. Sângele copilei este analizat și răsanalizat, respirația îi e măsurată, urina, transformată în formulă biologică. În fiecare dimineață înainte de antrenament, fetița se supune unor teste de efort, face când flexiuni, când flotări. Béla îi face apărătoare abdominale de oțel ca să nu se strâmbe de durere când șoldurile ei lovesc în plin bara asimetrică, oasele fiindu-i protejate doar de pânza albastră. Trebuie să i se consolideze rezistența pentru ca mașinăria corpului să facă față lucrurilor neprevăzute, o oboseală, o

răceală. Citește tratate de biologie, subliniază pasaje, se întâlnește cu antrenori de atletism: cum îi faci să alerge mai repede? Îi pun să alerge mai mult, răspunde tipul. Béla mărește deci repetițiile mișcărilor înlănțuite. Până atunci se efectuau de vreo 10 ori pe zi, apoi fetele se concentrau pe detalii. Noua serie e hotărâtă arbitrar: de 25 de ori dimineața și de 25 de ori după-amiaza.

În primele luni, niciuna dintre ele nu are forța musculară să reînceapă de mai mult de 15 ori la rând acel minut și treizeci de secunde de sărituri periculoase, echilibrări și sărituri. Au junghiuri, mușchii paralizați le fac să se clatine de la o acrobație la alta, ca niște bețivi, gâfâind din greu. Toată ziua îi aud ordinele: fă din nou, ia-o de la capăt. Încheieturile mâinilor în echilibru cedează sub greutatea corpului. Au crampe care le țin treze noaptea, foamea le trezește din ce în ce mai devreme, la ora 4 dimineața, el le aude șușotind în dormitor. La cină, mănâncă în tăcere, gesturi seci ca să-și ducă furculița la gură. Li se schimbă și lacrimile: la fiecare antrenament plâng din cauza imposibilității de a merge mai departe, pline de furie în fața unei construcții de tendoane și mușchi care cedează înaintea lor.

Béla lucrează la îmbătarea, la amețirea lor. În jurul barelor și al bărnei, pune să fie săpată o groapă care este umplută cu bucăți mari de material spongios. Le încurajează să alerge să se arunce în groapă. În fiecare zi, integrează o acrobație suplimentară în alergare, până ce își pierde total spaima de cădere, spatele lor arcuit disprețuind solul. Și totul se accelerează, vocile le devin mai ascuțite, săriturile mai rapide, orice urmă de frică e atenuată. În fiecare seară, trec pe rând prin fața medicului ca să fie reparate. O întindere de mușchi, o entorsă, îl roagă să le vindece până a doua zi dimineață. Medicul se execută. Le oferă antiinflamatoare, analgezice și

corticoizi. De Crăciun, revin acasă pentru trei zile de vacanță.

Să joci nebunește

Ștefania o însoțește pe Nadia la internat pe 27 decembrie și asistă la antrenament. Îi vine să-și acopere ochii când gimnastele, dintr-un salt, explorează zărilor, inversarea podelei cu tavanul, aerul devenit elastic. Fiica ei o ia de la capăt. Urcă pe bârnă. Cade. Gâfâind, apucă o sticlă și bea un gât de apă, nu mai mult, înainte de a încerca din nou un salt dublu înapoi. La ora 16.00, la un semn al lui Béla, sala se golește, pleacă și femeia de serviciu, și ceilalți antrenori, chiar și pianistul, nu mai rămân decât Nadia, Béla și Ștefania, pe care el o pune să promită că n-o să spună nimănui ce va vedea în continuare. Sunt trase perdelele, e aprinsă lumina în plină zi.

E ca și cum ea n-ar fi acolo. Copila pare destinată unei misiuni al cărei nume nu-l cunoaște. Nicio privire spre mama ei sau spre el. Cu fața palidă și încordată, buzele strânse, cearcăne sub ochi, trage aer adânc în piept și-i face un semn lui Béla cu capul, el o ridică, o urcă direct pe bara de sus. Nadia începe o mișcare de balansier necesară, un elan. Apoi, la semnalul lui Béla, se desprinde și efectuează o răsucire completă în jurul axei corpului între bare, coapsele i se deschid în șpagat, ceafa îi atinge lemnul, se prinde în ultima clipă.

Această surpriză e un secret, o declarație de supremație mondială despre a cărei existență nu știe nimeni. Această săritură inimaginabilă, pentru care trebuie să uiți de oasele fracturate, de tendoanele secționate și vertebrele fisurate dacă vreodată... Pentru care trebuie să joci nebunește, în afara pistei indicate. Această săritură

inimaginabilă, pornită din greșeala comisă într-o dimineată, cu câteva luni în urmă.

Nadia se pregătea, în ziua aceea, să facă o săritură clasică. Oare corpul ei, ca să nu moară, caută o scăpare când mâinile îi alunecă și ratează bara, iar bazinul lovește violent lemnul? Béla s-a repezit la ea, dar prea târziu, oricum, dacă... va fi întotdeauna prea târziu. Nadia a reușit să se agațe de bară, căreia i-a dat apoi drumul. El îi propune un pahar de limonadă, o pauză, ea refuză, foarte palidă, ca și cum îi vine să vomite, apoi se răzgândește, dezorientată, năucită, dar și surescitată, căci n-a căzut. Tac amândoi.

Care dintre ei reușește să regăsească și să descifreze ce s-a întâmplat pe neașteptate pentru a fi transcris pe curat? Poate că nu el îndrăznește să-i propună să refacă drumul de la căderea evitată, ci ea. Încă de a doua zi, Béla și micuța se apucă de treabă ca să îmblânzească minunata greșală.

Figurile sunt clasate după dificultatea lor, o figură A e considerată simplă, B e mai complexă. Figurile E nu sunt realizate decât de puține fete în lume. Să spunem, scumpo, că asta va fi numită super E! Béla, când trimite la CIO programele gimnastelor pentru Montréal, nu menționează niciun E, cu atât mai puțin un super E; la urma urmei, la München, sovieticii luaseră toate celelalte țări pe nepregătite „uitând“ să descrie figurile din programul Olgăi K.

În 1972, Federația Internațională de Gimnastică s-a alarmat din cauza „figurilor periculoase realizate de Olga K., care puteau duce la fracturi ale pelvisului“. S-a propus interzicerea lor. În 1976, Károlyi a fost întrebat dacă ce realizați dumneavoastră nu vă puneau în mare pericol. „E posibil, a răspuns el, dar Nadia nu cade niciodată!“

Ea oftează. Tace. „Sunt cumva lucruri care nu vă plac în acest capitol?“ o întreb jenată.

Ea: „Nu... Dar înțeleg unde bateți... Sportul din Europa de Est cu metodele sale îngrozitoare etc.” Încep să protestez, dar ea mă întrerupe: „Dați-mi adresa poștală, vă rog.”

Câteva zile mai târziu, în plic, găsesc copia unui articol publicat în 1979 în buletinul Federației Franceze de Gimnastică. Responsabilii își fac griji, după retransmisia televizată a Campionatelor Europene de la Strasbourg, în legătură cu numeroasele căzături grave ale gimnastelor, căci „acestea dau o imagine proastă sportului nostru”. În acord cu postul de televiziune se convine „să se focalizeze mai puțin pe incidente” la difuzarea viitoarelor competiții.

Ioana D'Arc din talc

29 martie 1976,

New York, Madison Square Garden

Cum să explici firea unei fete care înșiră pericolele ca pe niște poezioare de care se va plictisi curând? Șefa arbitrilor recalculează punctele, neîncrezătoare. Caută imperfecțiuni ca să scadă nota cu câteva sutimi, dar degeaba, 10 curat. În Japonia, o săptămână mai târziu, la Chunichi Cup, încă două note de 10, la paralele și la sărituri.

Béla îi cercetează cearcănele, mirosul, bea destule lichide între antrenamente? Și trebuie să se ocupe și de cele care formează acum decorul, figurantele: celelalte fete din echipă. Plicticoase, previzibile, încearcă să-și ascundă frica și oboseala, pe când Nadia e o plantă carnivoră, hămesită de pericolele cu care trebuie s-o îndopă. Ea urmează ce-i dictează corpul, acel corp capabil să înscrie focul în văzduh, o Ioana d'Arc din talc. Nadia ronțăie imposibilul, îl pune frumusețea deoparte ca să lase loc pentru ceea ce urmează, întotdeauna ceea ce urmează.

— *Mda. Citind ce-ați scris, de la început văd că-l descrieți pe Béla ca pe un fel de... specialist, când de fapt nu se pricepea cine știe cât!*

— *Vă arăta figurile, trebuia să se priceapă puțin, nu?*

— *A învățat gimnastica odată cu mine. (Râde și, cum n-o văd, nu știu dacă e amuzată sau acidă.)*

Din punctul ei de vedere, Béla a fost un soi de manager de geniu, mai degrabă vizionar decât tehnician, cu idei, ca la turneul de la Paris, „să fie văzută de Europa de Vest“.

Și Geza, coregraful minunatului exercițiu de la sol de la Montréal, avea ceva genial! Acel amestec de gesturi copilărești și de acrobație, acel umor...

— Geza... Știa să mă observe în viața de zi cu zi, da, și intuia ce-ar putea să le placă arbitrilor, un fel de... manager.

— După cum se vede, numai manageri! Pentru că, într-un sens... și Ceaușescu vă „manageria” imaginea...

— Da. Toți manageri. Mulți manageri, mulți.

Yes, Sir, That's My Baby

Pentru Nadia, Geza a scris mai întâi o coregrafie în care suplețea și iuțea îi sunt puse în evidență pe o muzică marțială, în patru timpi. Refuzată de Béla și Márta. La a doua încercare, pe aria din *Șherezada*, a învățat-o să capete mai multă moliciune în încheieturile mâinilor, să-și mlădieze bazinul și să lucreze la postura orientală a capului. Geza n-a avut nici măcar nevoie să aștepte ca Nadia să fi terminat ca să-și dea seama de greșeala lui. Străduindu-se să fie senzuală, fetița se bâțâia penibil cu fiecare undulare a șoldurilor, le arunca priviri aproape jenate, ca și cum ar fi vrut să poată merge să se îmbrace. I se mulțumește, e trimisă la duș și la culcare.

Béla rămâne tăcut un moment, sunt singuri în sala de gimnastică, apoi, aproape incoerent de furie, țipă la Geza că a vrut s-o saboteze pe copilă cu porcăriile lui, mă scârbești, auzi, și cum Geza îi trânteste scurt că rupe colaborarea cu el, Béla îl imploră să găsească altceva, orice, numai să renunțe la grozăviile alea, scuză-mă, Geza, am nevoie de tine, mare mare nevoie, te rog, vreau ceva super pentru Nadia la Montréal, ceva foarte nou! Și, fără să-și lase țigara, începe să schițeze câțiva pași, fredonând cam-a-șa-în-țe-legi-în-sti-lu-ăsta-poa-te, personaj greoi travestit încercând să facă pe copilul, „ceva sprin-te-ior-și-n-cân-tă-tor, tralala“.

Împăcați, se duc după salam și roșii la bucătărie și, așezați la masa mare din Formica, trec în revistă concurențele. Sovieticele din generația Ludmillei, antrenate de balerini de la Bolșoi, care strecoară câteva mișcări deznădăjduite de brațe între niște

acrobații perfecte, pe muzică de Ceaikovski, cunoaștem. Mai degrabă spre Olga ar trebui să privim. Cea care, la München, și-a legat funde în păr. Își încrețește nasul ca un hamster caraghios, se fandosește înainte să se lanseze într-o figură de tip E care, în caz de eșec, îi va rupe gâtul; cu ea, intensitatea și drama dau semne de îmbătrânire. Olga mimează un rest de copilărie de care se agață căci, așa cum spune și Béla, va împlini în curând 21 de ani.

Și Nadia, ce poți spune despre Nadia? Fascinează prin tehnică, excelează, e limpede. Dar cât timp o să le ia rușilor să scoată una după același model, o super E? Câteva luni? Și, dacă n-ai avea decât trei adjective ca s-o descrii, ce-ai spune despre Nadia? Serioasă-perfectă-imperturbabilă?

Impecabilă-precisă-impresionantă? Nadiei îi trebuie „o chestie“, o găselniță, înțelegi, ca o etichetă, ceva simplu, își repetă ei, beți turtă acum. Nu chestiile tale jechoase, bune pentru duduie, ai grijă, auzi, nu-mi murdări mie veverița fără blană, adaugă Béla râzând când se despart în sfârșit, și Geza se culcă fără o idee nouă în minte, în afară de această certitudine: e jenant s-o vezi pe Nadia legănându-și șoldurile. E jenant și ridicol s-o vezi pe Nadia desenând figuri lascive prin aer: pe ea dorești s-o vezi cățărându-se în copaci sau alergând pe plajă, desfăcând cadourile de Crăciun și bătând din palme, Nadia are vârsta rolului pe care îl joacă toate celelalte, precar deghizate în puștoaice, încercând să șteargă dorința foarte puțin sportivă pe care o provoacă sânii puși în evidență de țesătura elastică.

Geza caută. Săptămâni în șir, tot încearcă. Nadia își ia din timpul pentru școală și pentru odihnă. Sunt încercate cu ea diverse melodii, apoi sunt aruncate cât colo ca niște haine aiurea, nu, am auzit prea des melodiile astea populare și valsurile astea. Pianistul, Dan, scoate din sacoșă o partitură pe care i-a adus-o un prieten din străinătate, *Young*

Americans de David Bowie. Dar dacă arbitrii n-or să vadă cu ochi buni această îndrăzneală? Mai bine nu. În după-amiaza aceea, bat pasul pe loc ore întregi, Dan ține o țigară în mâna stângă și, cu mâna liberă, aproape în surdină, ca să se destindă, schițează tema din *Yes, Sir, That's My Baby*, un charleston din 1925. Nadia, care își ia prânzul, o limonadă, stă turcește pe covorul cel mare, un pătrat atât de tocit pe alocuri că nu mai distingi linia albă care îl delimitează. Ea bâțâie din cap în ritmul muzicii și se ridică, apoi, în picioare, cu fața la pianist, ca să-l amuze, schițează câteva gesturi în mod exagerat sacadate, o parodie de film mut, se duce spre Béla lovind solul cu călcâiele, cu brațele atârând. E destul de caraghioasă, mai mult decât își permite în prezența lor de obicei, face pe paița ca să destindă atmosfera, dar, mai mult decât orice, își zice Geza privind-o, e adorabilă. Nemaipomenit de drăgălașă. Ai vrea s-o ciupești de obraz și s-o lansezi pe pistă, iarăși. Și iarăși. Din ziua aceea, el scrie pornind de la ea. Abia dacă reformulează. Sunt puține lucruri de retușat, ea are deja tot ce trebuie. După stabilirea „nazurilor“, cum le spune pașilor de dans, Béla presară coregrafia cu acrobații încă nebotezate, inventează ce visează de la ea și, în același timp, îi comandă ce să execute, fata reușește ceea ce nu îndrăzneau să spere că va accepta.

Nadia cade. Pe spate / pe burtă / aproape în cap și, într-o dimineață, el aleargă spre ea, temându-se de comoție cerebrală. Rapiditatea cu care se desprinde din brațele lui și-i întinde mâinile ca s-o urce din nou. Îi sunt pansate gleznelor. Are călcâiele umflate, excrescențe protejate de burete peste care e lipit scotch, stigmat al numeroaselor dăți când a lovit bara de jos cu labele picioarelor. Face apă la genunchi, ca reacție la șocurile repetate, rotulele îi sunt acoperite de un strat cornos. Trebuie avut grijă ca bășicile sparte în palme să nu se infecteze de la praf și talc.

Proporția mușchi/grăsime este la ea atât de perfectă încât, când aleargă ca să se pregătească de salturi, te îndoiești că va pune din nou picioarele pe pământ. Dan se plânge, Nadia o ia tot timpul înaintea muzicii la prima diagonală. Urmărește-i ritmul, i se recomandă. Lipește-te de ea. În apropierea jocurilor, nimeni din exterior nu mai are voie să intre în sală; ușile sunt încuiate. Sunt inventate nume de cod pentru figurile inedite, super E-ul e botezat „saltul Comănești”, naștere care se oficializează cu o petrecere improvizată la Béla acasă, când el îi dăruiește Nadiei o nouă păpușă pentru colecție.

— *Vă sun prea târziu, Nadia?*

— *Nu, e în ordine. Îmi pare rău, n-am avut timp să citesc ultimele pagini.*

— *Nicio problemă. Uite, ieri am avut acces la un film documentar. Comentatorul spune următoarele, textual: La Jocurile de la Mexico din 1968, Věra Čáslavská era o femeie foarte frumoasă, e adevărat, dar n-aveai niciodată impresia că se putea lovi în cădere. Pe când Olga, la München în 1972, i-a dat fiori, pentru că era atât de drăgălașă și tânără și că, pentru prima dată într-o sală, oamenii se temeau. Pentru ea, pentru viața ei. Să vezi bătrâni jurnaliști incitați de pericol e un lucru care mă... E un must să existe fete care se pot accidenta oricând? Povestea asta are o parte... pornografică. Și... Alo, mă auziți? Vi se pare că exagerez?*

— *... Nu. Vorbim mai târziu despre asta. Despre risc. De îndată ce veți trece de copilăria mea. Vă urez noapte bună.*

Managerii din Est (Ascensiunea Fundelor Roșii)

Oare managerii gândesc mereu în acești termeni? Că e bine să împodobești cu accesorii istoria pe care ești pe cale s-o scrii, precum coafura Vărei Čáslavská? Pletele ei de prințesă rock'n'roll, încrețite și strânse într-un coc înalt și umflat, legat cu o panglică neagră asortată cu fardul de pleoape, o coafură americană de seară. Irezistibil superioară, Văra execută figuri pe care le stăpânesc doar bărbații. Un guler rotund Claudine, imaculat, îi pune în evidență costumul negru, sânii ascuțiți nu tresar când efectuează salturi înainte, ar putea să țină practic în mână un pahar de șampanie, în timp ce adună, zâmbitoare, aurul și argintul.

Văra e o vrăjitoare cu guler Claudine. Văra e delicios de periculoasă. Vocea ei s-au auzit, tare și limpede, în timpul Primăverii de la Praga, când a manifestat împotriva invaziei sovietice și a semnat Manifestul celor 2000 de cuvinte. Văra e o zeiță musculoasă. În adăpostul ei, o pădure din Moravia unde se ascunde, hărțuită de noua putere instalată, se antrenează singură, pe un trunchi de copac răsturnat care îi servește drept bârnă. Dar JO se apropie și nu se pot dispensa de ea, așa că e invitată să iasă din pădure, i s-a iertat totul...

Când delegația cehă intră pe stadion la ceremonia de deschidere de la Mexico, mulțimea tulburată scandează la trecerea ei „Li-ber-ta-te Cehos-lo-va-ci-a Vě-ra“. Văra devorează probele cu o poftă de zile mari, cu o foame veselă de soare, acrobațiile ei au fost concepute și repetate în iarbă,

iat-o răsucindu-se în aer, cu cocul frumos răvășit, salutându-i pe arbitri. Publicul e în picioare, exaltat că a asistat la demonstrația zdrobitoare a Čáslavskái, jurnaliștii vorbesc despre medalia de aur care ar trebui să-i revină peste câteva clipe. Și trec neobservați cei trei indivizi în costume cenușii, așezați nu departe de masa arbitrilor, care se îndreaptă spre sovietica Larisa Petrik și o felicită. Nu spre echipa cehă, al cărei antrenor o îmbrățișează pe Věra și o consolează de această favoare de ultim minut făcută sovieticelor de înalții funcționari de partid din Cehoslovacia. Cele două gimnaste vor fi obligate să-și împartă titlul și medalia.

Věra se ridică. Încalcă încă o dată ordinul. Și sunt fără îndoială foarte puțini, atât de puțini, telespectatorii care vor ști să descifreze mesajul implacabil pe care Věra îl trimite autorităților cehoslovace, când, la primele acorduri ale imnului sovietic, își pleacă ostentativ ochii. Margareta înfipă în părul ei blond freamătă ușor în ritmul respirației. În fața camerelor din lumea întreagă, Věra întoarce spatele drapelului roșu care se ridică încet. Adio, Věra!

În Vest, lumea e foarte, foarte șocată că medalia de aur nu i-a revenit Věrei, ticăloșiile astea olimpice sunt de neiertat! Dar clasa Čáslavskái, curajul ei în fața opresorului nu vor fi uitate niciodată. Excluderea Uniunii Sovietice? Comitetului i s-a făcut această propunere, dar ar fi păgubitor pentru sport, la urma urmei sovieticii au o rezervă de gimnaste uluitoare! Jocurile de la München se apropie și se vorbește de o surpriză fenomenală din partea lor. Unii pretind că au văzut fotografia unei fetișcane care ar sta în picioare pe bara de sus, pe care celelalte gimnaste nu fac decât s-o apuce cu mâinile. Se spune că, din 1970, sovieticii o pregătesc în taină să realizeze ceea ce nicio femeie de pe lumea asta n-a îndrăznit să facă: un salt periculos înapoi pe bârnă. Această nicio-

altă-tânăra-de-pe-lume este Olga K. O nevăstuică ascuțită cu dinții strâmbi, de-a dreptul haioasă, cu părul drept și mătăsos pe care antrenorul i-l leagă în codițe împodobite cu panglici. Pulpele ei de broscuță formează o scobitură când își lipește piciorușele unul de altul, pielea cefei îi e aurie, mătase ce-i apără vertebrele, oasele minione.

O.L.G.A. La München, izbucnește în lacrimi în fața obiectivelor și adună greșeli absurde la paralele inegale. Ghemuită pe scaun, vizibil afectată de eșec, își șterge nasul cu dosul palmei așteptându-și notele, cu mutra boțită, înconjurată de femei tinere și masive care nu-i acordă nicio privire. O sovietică plânge! Nu sunt toate roboți! Comunista prea emotivă care a ratat totul se smiorcăie în direct și în culori, spre marele deliciu al revistelor americane, căroră le cade cu tronc această rusoaică atât de puțin războinică. Dar, încă de a doua zi, refăcută, vine să dea ce se promisese. O scânteiere de spaime. Gâtul ei firav, ce s-ar putea frânge când reușește o figură care, opt ani mai târziu, va fi interzisă de către arbitri ca prea periculoasă. Nu se știe nici măcar dacă a câștigat, și apoi ce importanță mai are, toți spun vorbe dulci, fermecați de această „prospețime“, o briză, o dar ce minune, „ai impresia că are șapte ani“!

Montréal 1976. Olga are 21 de ani. Ca prin minune, micuța a rămas mică. E epuizată de răspunsurile la cererile statului sovietic, care o plimbă de patru ani din gale în dineuri, pielea ei și-a pierdut strălucirea din cauza lipsei de somn. Părul mătăsos îi e legat cu panglici roșii ca să se câștige timp, ca să se mai poată auzi acele gemete încântate din public, mmmmm. Panglici de satin roșu, roșii ca perdelele unei camere închise în care va fi oferită o ultimă dată privirilor, roșii ca accesoriul care face să dureze dorința, roșul care îi confirmă cumpărătorului *prospețimea* imaginii dobândite, roșie mătasea acelui înlocuitor de portjartiere, panglicuțele astea roșii te ajută să

câștigi câteva clipe în plus, căci româncuța nouă,
Cealaltă, are doar 14 ani și e Adorabilă.

Numerele

— Știți, e amuzant, îmi zice ea, foarte însuflețită: am avut de șapte ori 10 și am câștigat trei medalii de aur la Montréal. Asta înseamnă 21, numărul acestei olimpiade, și dacă adunăm 7 cu 3, numărul meu de ordine, obținem tot... 10, scorul perfect!

— Un alt număr, Nadia, 20 000, 20 000 de încercări/repetiții ale săriturii înainte de a realiza, la paralelele inegale, la Montréal, saltul Comăneci...

Un moment de tăcere la celălalt capăt al firului, timp în care am impresia că înalță din umeri, redevenind morocănoasă.

— ... Evident! Ce vă închipuiți?

—... Ați ajuns la Montréal cu vreo zece zile înainte de începerea competiției ca să vă pregătiți bine. Erați însoțite în permanență de interprete care reformulau tot ce spuneți. Ce relație aveți cu celelalte gimnaste, din Europa de Vest? Ce credeți despre diferențele evidente dintre voi, despre libertatea lor?

—... Hm, erau... destul de slabe. Nu mă interesau. Le cunoșteam bine pe rusoaice, mai ales pe Nellie (Kim - n.t.), cu care mă întâlneam de trei ani la competiții. În rest... Credeți că regimul românesc era singurul care-și supraveghea sportivele la întâlnirile internaționale? În gimnastică, fiecare țară încearcă să afle ce va face cealaltă, e o partidă de șah. Doar n-o să-ți dezvălui secretele adversarului! Ni se spunea să declarăm presei că ne antrenăm trei ore pe zi când, de fapt, erau șase, așa păstram un avans!

— *Montréalul a „marketat“ imaginea unei fete
inocente care apare brusc de nicăieri, când, în
realitate, câștigați toate medaliile de doi ani. Ați
contribuit la fabricarea acestei imagini. Prin
dumneavoastră, puterea își promova sistemul.
Reușita totală a regimului comunist, apoteoza
selecției: Copila nouă supradotată, frumoasă,
cuminte și performantă.*

(Râs agasat.)

— *A da, bineînțeles! Românii vindeau
comunismul. În schimb, atleții francezi sau
americani, astăzi, nu reprezintă niciun sistem, nu-i
așa, nicio marcă!!...*

Oferta specială

Montréal 1976

„Pe masă: vase pline cu o pastă maronie, salatiere cu brânză albă granuloasă și lipii mari garnisite cu sos de roșii, jambon și brânză topită.“ Dorina își notează cu grijă în jurnal fiecare detaliu — stupefiant — al sejurului lor olimpic, ea, care n-a văzut niciodată *peanut butter*, *cottage cheese* sau pizza. Fulgii de porumb serviți dimineața le fac să pufnească în râs. „Cereale? Ăștia se hrănesc ca animalele!“ „Și mestecă tot timpul, ați văzut, tov’profesor?“, constată ele, uluite în fața fălcilor occidentale mereu în mișcare, gumă de mestecat, sendvișuri, bomboane, snack-uri.

Béla știe că trebuie să grăbească lucrurile, să accelereze momentele de încântare și uimire. Să limiteze impactul spectacolului. Să nu le lase pe fetițe să observe nici elicopterele care îi transportă pe atleți în locul unde se desfășoară probele din motive de securitate, nici verificările și controalele permanente la intrare.

La fiecare călătorie în Occident, Béla e atent să ducă fetițele de la sală la hotel și de la hotel la sală, abia dacă au timp să colecționeze cutiuțele cu gem și eșantioanele de șampon, că se și trezesc în avion spre București. Aici însă, batoanele cu multă ciocolată, înfășurate în poleială argintie și cu semne de exclamație „Plăcere garantată!!!“ formează o tentaculară răspântie mondială pe care n-o poți ocoli și care nu-ți permite niciodată să te concentrezi complet; totul, în acest sat olimpic, le face cu ochiul puștoaicelor, care întind o mână șovăitoare spre noile modele Nike expuse în hol, o

lume dulceagă ce se insinuează în ele. Nici Béla, nici Márta nu pot face mare lucru împotriva celor 628 de sponsori înghesuiți în spațiile libere ale satului.

Clovni îmbrăcați în galben le întind sportivilor sticlute miniaturale, colecții de bule acide portocalii, brune și verzi, salatiere de plastic mov sunt pline ochi cu gume de mestecat și bomboane în culorile Jocurilor, cutii imense în care scotocești după tricouri, șepci, insigne în culorile Olimpiadei, jucării de pluș de toate mărimile, o, pot să iau și eu una pentru fratele meu, tovarășe profesor? Și fetele pleacă cu trei ursuleți sub braț, cu portchei, baloane, panglici strălucitoare, dar și hârtie de scrisori. Nu-și pot lua ochii, uluite, de la etichetele care, în dughenele din tabără, anunță: „Oferte speciale!!!!” Trei la preț de două. Un dolar reducere dacă iei tot lotul. „Aici oamenii sunt plătiți ca să cumpere”, spune Luminița. În saloane confortabile cu lumini difuze, ultimele melodii de succes (Abba, Elton John și Kiki Dee!) acoperă sunetul televizoarelor deschise nonstop. Fetele se opresc, o apucă pe Márta de braț, uitați-vă, uitați-vă, când se aude semnalul care anunță pauza de publicitate. Sunt ne-mai-po-me-ni-te, doamnă profesoară. Și atât de drăguțe... Mesele joase sunt pline de reviste. Fetele se așază pe canapele, răsfoiesc *Elle*, *Life*, *OK!*, nu recunosc nicio figură în afară de „Alain Delon!”, exclamă ele încântate. Se prăpădesc de râs la fiecare țuit strident — „o rață” — al porților de securitate prin care sunt obligate să treacă de mai multe ori pe zi.

Totul e atât de modern, repetă Dorina, atât de „high-tech”, un cuvânt pe care l-a învățat dintr-o revistă chiar în dimineața aceea. High-tech, solitudinea aceea permanentă, confortul acela: la micul dejun, abia și-au terminat de băut sucul de fructe, că o voce parfumată le întreabă din spate dacă mai vor unul. High-tech, sutele de însoțitoare prezente peste tot ca niște plante sănătoase și

lustruite, atât de prevenitoare încât ești sigur că le-ai mai întâlnit undeva, cum să-ți explici altfel familiaritatea lor afectuoasă, gesturile pe care le fac cu mâna când îți spun „bye-bye“. Sunt atât de frumoase frumoase frumoase, îi repetă Dorina Nadiei, atât de moderne! Răspândesc în jurul lor un miros de mentă și oajă, mlădioase ca niște sportive care n-ar transpira.

În fața acestei revărsări de posibilități, Béla e neputincios. Toate acele imagini superflue, acel zgomot de fond, e grăsimea care amenință. La Onești, unii ar zice că după ce-ai făcut turul orașului, nu-ți rămâne decât să-l reiei în sens invers. Totuși, vidul de acolo nu e cu adevărat vid, liniștea unui drum liber, spațiul acela — aerul ce lasă locul gestului; tăcerea dintre copaci, tarabele de fructe și legume murdare de pământ și cu forme ciudate, cele câteva păpuși din singurul magazin de jucării și curțile mici, unde copiii se joacă până se întunecă... Și-apoi te întorci acasă, asculți muzică la radio sau citești mult înainte să adormi. Aici, aceste bariere conțin un cer răsturnat, ofertele lor nelimitate reduc spațiul, în valsul occidental din care ieși îngreșat după ce te-ai învârtit prea mult.

— *Era impresionantă abundența aceea pentru dumneavoastră?*

— *Bineînțeles. Știți, prima dată când mama a venit în Vest, a fost într-un cartier mărginaș din New Jersey, ei bine, a plâns printre raioanele micului magazin cu autoservire.*

Încerc să înțeleg. De bucurie plângea Ștefania? Plângea de emoția acelor noi alegeri, chiar a faptului că puteai face o alegere? Dar Nadia îmi taie vorba aproape brutal. Era sila de acea îngrămădire absurdă de obiecte, mă corectează ea, tristețea să te simți invadată de dorință în fața atâtor nimicuri.

— *La noi, n-aveam nimic de dorit. La voi, ești tot timpul silit să dorești.*

Vom vorbi îndelung la telefon despre ceea ce numesc eu „uneltirile“ lui Béla, modul disperat de a o pune în scenă pe cea care e deja campioană a Europei, dar de care mass-media occidentală nu este interesată. Îi trimit paginile mele Nadiei, nu face niciun comentariu; câteva săptămâni mai târziu, îmi scrie: „Cuvântul «uneltire» e negativ. Mitul gimnastei pe care o descoperă lumea întreagă ca fiind genială e total fals. Arbitrii sunt obligați să audă deja de o gimnastă ca s-o privească și s-o noteze corect. Béla știa acest lucru. Nimeni nu ne cunoștea la sosirea noastră la Montréal, exista interes doar pentru ruși. Béla nu era numai antrenor, ci mai degrabă un antrenor-agent-avocat... Scrieți «plan», vă rog. Nu uneltire.“

UNELTIRILE SAU PLANUL LUI BÉLA

A urlat, a lovit cu pumnul în masă, a gemut, a oferit pachete de Kent și promisiuni de medalii tuturor responsabililor federației și Comitetului Central. Le-a tras palme mucoaselor lipsite de har, a aruncat prăjiturile găsite sub paturile din dormitoare și le-a privat de masa de seară pe vinovate, a trimis la plimbare șapte doctori, a uitat — fără măcar să vrea — prenumele fetelor care s-au rănit prea grav ca să fie acolo azi, s-a aranjat cu un buget de 56 de lei (trei franci) pe zi de copil, mâncarea vă duce în mormânt mai repede, drăguțelor. Și-a smuls din palmă bucățele de piele ca să le lipească pe bășicile sparte ale Nadiei, pielea repară pielea! Dar degeaba, nimeni nu cunoaște România și, de la sosirea lor în satul olimpic, niciun ziarist nu le-a cerut vreun interviu. Béla a cumpărat toate ziarele, n-a oprit televizorul

decât după ce s-a uitat la jurnalele în engleză și în franceză. Nimic, în afară de o scurtă notă într-o revistă de specialitate.

De ce, dacă de doi ani Nadia le dă brânci campioanelor cunoscute, de ce niciun reportaj, de ce atât de puține fotografii, de ce Nadia încă seamănă cu un zvon? Câtă frustrare să fii împiedicat, ca la o frontieră invizibilă, de sovieticii care îi blochează pe occidentali să-i vadă! Cu veverița-clovn în fundal.

Pe 17 iulie, imensa arenă nu e plină decât pe jumătate. Crainicul anunță echipa României în aplauzele unui public distrat. Încolonate, fetele sunt gata să-și facă intrarea, dar Béla o apucă pe Nadia de braț. Crainicul reia: „Echipa României!“ Béla, cu un gest, le face semn să nu se miște și-i explică celui care vine să vadă ce se întâmplă că una din fetele lui e la toaletă, *sorry*. Tonul anunțului se schimbă: „Echipa României?“ Nadia încearcă să-i atragă atenția, „E rândul nostru, tovarășu’ profesor“, ca și cum el tocmai avusese o clipă de rătăcire. Béla se apleacă spre ea, îi șoptește câteva cuvinte la ureche, pe care la rândul ei i le șoptește Dorinei, care i le șoptește Marianei și așa mai departe până la Luminița, care bate din palme, încântată.

Când apar în sfârșit, mergând la pas și la distanță egală una de alta, toți stau cu capetele întoarse spre ele. Ce e asta? Un exercițiu de animație? O greșală? Ce caută acolo copilele acelea atât de mici, câți ani să aibă, după cum arată, nu mai mult de 12. Și îmbrăcate toate la fel, o adevărată oștire, în timp ce, chiar dacă ești departe, o distingi, la sovietici, pe Ludmila în roz și pe Nellie în albastru-regal. Albul-mat al costumului lor e brăzdat de benzi roșu galben albastru, de la partea de sus a coapselor până la subsuori. Și, ca o țintă pe torsul lor, acea stemă: un pâlcc de brazi și un munte, înghesuite sub un soare de un galben naiv cu fire de grâu de jur-împrejur,

cu o stea roșie în dreptul inimii, pe care niciun început de piept nu o deformează.

Fetele din diversele echipe se salută politicos și încep rând pe rând să-și facă încălzirea, evitând figurile complexe ca să nu-și producă vreo rană de ultim minut. Mai puțin ele. Urmând neabătut planul de atac al lui Béla, ele aleargă de la un aparat la altul, niște bandite care își execută programul complet fără șovăire, ca și cum competiția ar fi început deja.

Crainicul anunță sfârșitul încălzirii și toate gimnastele se întorc în travee, acest spațiu neutru unde adversarii trec unii pe lângă alții fără să-și vorbească, o lege tacită. Pe care româncuțele sunt pe cale s-o calce în picioare. Cu o bătărie zglobie, ele invadează acel spațiu de odihnă și așteptare, împroașcă regulile olimpice cu noroi: ghem de nervi electric în atmosfera umedă, Dorina sare ca o minge, dublu salt periculos, și aterizează aproape pe picioarele Ludmillei uluite, fără o privire pentru sovietică, își strânge cu dezinvoltură elasticul codițelor fredonând. Apoi Nadia se îndreaptă spre Olga, hop, două salturi înapoi înlănțuite, piciorul ei lovește brațul fetei speriate. Sovieticele se strâng una în alta, regrupate în jurul antrenorilor încremeniți, cum de-și poate lăsa Béla gimnastele să riște să se împiedice de sacose, de treningurile care stau împrăștiate pe jos! Se pregătesc să depună plângere, dar Béla scoate un fluierat și bate din palme, iar micuțele cumiți se îndreaptă cu pași mărunți către el.

Televiziunile americane revăd în grabă amplasarea camerelor de luat vederi, dispunându-le în așa fel încât să poată face stop cadru pe fețele sovieticelor, Ludmila, Olga și Nellie, vizibil marcate de mesajul româncelor, acele explozii războinice, figuri ale căror nume nu le știe nimeni în sală.

*

Astăzi, se povestește că la Montréal Nadia a evoluat într-o liniște totală. În realitate, în acele momente răsună muzica exercițiului la sol al unei sovietice, în timp ce o alta alerga către calul de la sărituri acompaniată de încurajările publicului. Se povestește că Béla i-a strigat femeii așezate lângă el să tacă, deoarece, în timp ce Nadia dansa pe bârnă, ea se ruga la Dumnezeu să se termine mai repede. El vedea fiecare amănunt, fiecare săritură, fiecare piruetă, totul, ca pe o cursă cu obstacole învinse unul câte unul, fixa glezna stângă a copilei, bandajată după o entorsă din săptămâna precedentă, numai numai să țină. Dorina își amintește clipa în care a avut certitudinea că Nadia nu va mai putea cădea, de parcă nu mai știa să cadă. Te salut, Nadia, pe tine, cea plină de grație, se bâlbâie comentatorul probei retransmise în direct. Și despre toată această poveste va trebui să se caute răspunsuri la nesfârșit, să fie examinate imaginile și cifrele, ca o enigmă la care ea nu găsește încă răspunsul.

La întrebarea pe care i-o pun — „Vă dați seama de impactul pe care l-ați avut în 1976?” — Nadia îmi răspunde, somnambulă de supercopilăria ei: „Nu, nu știu, mă tot întreb... Ce-am făcut?”

Ați desțelenit viitorul și ați răvășit frumosul drum îngustat rezervat fetițelor, aș vrea să-i spun Nadiei C., mulțumită dumneavoastră, fetițele din vara lui 1976 visează să se arunce în gol, cu mușchii abdominali încordați și pielea dezgolită.

La belle aventure, ô gué

Nadia face turul omagiilor occidentale postolimpice cu Dorina, minunat casting al unei regine cu însoțitoarea ei, un model mai obișnuit. Intră în platoul de televiziune însoțite de o interpretă „monitoare din federația română“, supraveghetoare însărcinată să le vegheze cuvintele.

Se observă tensiunea palpabilă a „interpretei“ — suntem în direct — când moderatoarea emisiunii vrea să știe dacă fetițele sunt nerăbdătoare să se întoarcă în România, după această lună petrecută la Montréal, ușurarea ei când ele se entuziasmează la ideea de a părăsi Vestul. Interviuul e aproape încheiat, o publicitate lentă pentru binefacerile copilăriei comuniste.

Moderatoarea, foarte zâmbitoare, întreabă: „Ce vei face când se va termina totul?“ Copila stă tolănită, cu picioarele ușor depărtate, într-un fotoliu mare de piele pe care se amuză să-l rotească de la dreapta la stânga. „Nu mă gândesc la asta“, răspunde ca atunci când îți astupi urechile. „Evident, evident, scumpo, dar... Spune-mi, când toate acestea se vor termina, Nadia, te vei mărita?“ Și, imediat ce aude întrebarea, Nadia pufnește în râs, cufundându-se și mai mult în fotoliul care se rotește, helanca galbenă din material sintetic cu guler pe gât îi face o cută pe abdomenul concav, și-și strânge elasticul codiței stângi.

Și acum, un subiect dificil de abordat, dar inevitabil. Prezentatoarea cu coc voluminos începe să vorbească în șoaptă și se apleacă spre monitoarea grasă îmbrăcată într-un taier albastru

cam strâmt, care încuviințează cu subînțeleș, da, e adevărat, inevitabil.

„Cum să zic... Vezi tu, scumpo, Olga, acum, a... crescut. Tu ce vei face?... Când vei începe să pierzi.“

Copila se uită lung la cele două femei. Și, schițând un zâmbet rebel, se smulge din prăpastie: „Nu o să pierd. E doar un început.“ Atunci, înduioșate, ele o lasă cu copilăria ei și, în încheiere, i se cere să cânte ceva în românește, poate din folclor? Micuța își încrețește nasul, se întoarce spre colega ei, se apleacă una spre alta, țin sfat în șoaptă, apoi Nadia își îndreaptă bustul în fotoliu și, ca o declarație de independență, părăsindu-și brusc fundele roșii, își oferă obrazii palizi și goi proiectoarelor și intonează, cu ochii țintă la cameră: „*Je suis un pe-tit gar-çon de bonne fi-gu-re je suis un pe-tit gar-çon la bel-le a-ven-tu-re ô gué la bel-le a-ven-tu-re*“.¹

*

În jurul Nadiei, numerele continuă să se adune în vara anului 1976; 5 000 de apeluri primite la Federația Canadiană de Gimnastică în mai puțin de trei luni, în SUA, 60% de apeluri suplimentare la urgențe: fetițele care au vrut „să se joace de-a Nadia“ și-au rupt încheietura mâinii sau glezna.

Parcă nu s-ar mai teme de nimic, niște adevărați băiețoi, își spun îngrijorați părinții fetițelor din Vest, care se agață de ramurile cele mai înalte ale copacilor și iau masa de seară în costum de gimnastică, transpirate și ciufulite. E o fază. O să le treacă cu siguranță.

¹ Sunt un băiat mititel, viteaz nevoie mare, sunt un băiat mititel, ce-n tâmplare iu-hu-hu, ce mai întâmplare. (N.t.)

Instantanee

26–27 iulie 1976

Prima pagină a unui cotidian american afișează „BYE-BYE, NADIA!”: ea stă cu fața spre microfonul ținut de un bărbat căruia i se vede doar mâna și strânge la piept o păpușă cafenie cu capul atârând într-o parte.

Pe aeroportul din Montréal, sute de oameni o recunosc și vor să-i atingă codițele, o asaltează în fața ghișeului agenției Air Canada. E scoasă cu greu din înghesuială și dusă în siguranță într-un birou, însoțitoarea se apleacă spre ea și-o mângâie pe obraz — *so cute* — și-i întinde un pahar cu apă, în timp ce un pilot discută cu jurnaliștii; da, acum un an sau doi, își amintește, el făcea ruta București-Londra și ea era cu echipa, primise încuviințarea să intre în cabina piloților. Îi pusese o grămadă de întrebări despre zbor. Și iată că zilele trecute a dat peste figura ei la televizor și juriul îi acordase un 10! „Eram atât de mândru... Fetița mea...”

Pe aeroportul București o așteaptă 7 000 de oameni, care năvălesc pe pistă, avionul fiind silit să se oprească departe de locul de aterizare. Nu seamănă deloc cu venirile șefilor de stat străini, la care oamenii sunt obligați să asiste, înșiruiți de-a lungul bulevardelor, arborând un steag și un zâmbet artificial. Acum, oficialii partidului în ținută militară trebuie să țină în frâu populația dintr-un oraș întreg, care își flutură mâinile, aruncă flori, agită pancarte multicolore, și până și în vârful stâlpilor de iluminat sunt cățărați oameni cu aparate de fotografiat.

Îmbrăcată în taiorul de culoarea lavandei, ținuta oficială a echipei, cu fusta până la genunchi, Nadia pune un picior pe pasarelă, ținând în mână un buchețel de garoafe roșii pe care i l-a oferit stewardesa, apoi se oprește și se întoarce în interiorul cabinei, nu pot, tov'profesor, zău, mai bine rămân aici, se agață de mâneca lui, el se înfurie, a promis fotografii pentru Comitetul Central, generalul Mlădescu a venit personal s-o întâmpine pe puștoaica asta, care pare să fi descoperit un căpcăun sub pat în toiul nopții. Prin ușa rămasă deschisă se aud strigătele vesele „NA-DI-A, NA-DI-A!“ ale celor care trepidează de nerăbdare. Dorina îi aranjează Nadiei coada de cal și, fără un cuvânt, o împinge ușurel către ieșire. Béla încearcă să înainteze, dar mulțimea e prea densă, de undeva se ivește un microfon ce dansează stângaci în fața gurii Nadiei, care recită: „Am adus trei medalii de aur pe care le dedic partidului, patriei și poporului român“. Dar vocea i se aude slab, căci un cor de copii a intonat „BRA-VO NA-DI-A!“, un ziarist o apucă brutal de braț, încă o dată, îi cere el, încă o dată, Béla îl îmbrânțește cât colo, Nadia își freacă brațul, Béla își șterge fruntea asudată, îi ține în palmă mânăța jilavă, îi șoptește la ureche: „Ia-o de la capăt, scumpo. Hai, scumpo“.

A doua zi, cotidianul *Scînteia* reproduce telegrama trimisă de la Montréal lui Nicolae și Elenei Ceaușescu, în care li se mulțumește că au permis această victorie, și semnată, în ordine ierarhică, Nadia Dorina Mariana Anca Gabriela Luminița Iuliana.

Mai mult de 60 000 de scrisori de pe întreaga planetă sosesc la Onești, unele au pe plic doar aceste cuvinte:

Domnișoarei Nadia Comăneci
Gimnastă
România

200 000 de cărți poștale sunt tipărite de Poșta Română cu chipul ei, reprezentând-o în poziția cu care și-a încheiat exercițiul la sol. În costum alb mulat, bineînțeles, cu piciorul drept întins înainte. Și cu un zâmbet, cel despre care ea trebuie să dovedească acum că există ca să pună capăt criticilor.

Toți au o singură dorință, s-o vadă pe fetiță. Hussein, regele Iordaniei, Jimmy Carter, Giscard d'Estaing, în timpul vizitelor oficiale la București, visează s-o vadă pe micuță la antrenament. Și ce trebuie să facă ea ca să-i mulțumească? Exercițiul de la Montréal, mai ales poza de la sfârșit, înțelegi?

Sunt așezați pe băncile de sus ale frumoasei săli de gimnastică, ea pufnește restabilindu-și echilibrul în ultima clipă după o diagonală de acrobații. Stă seara târziu la masă împreună cu ei în restaurantul foarte șic rezervat persoanelor influente, diplomaților și membrilor Securității, nu vezi niciun copil la Capșa, chelnerii, cu șervete apretate pe braț, se înclină ceremonios înspre copilă, e atât de multă mâncare, tot felul de cărnuri și sosuri, ea are dreptul la puțin vin.

Pozează între doi generali. Pozează la ea acasă, în salon, așezată pe canapeaua veche vineție acoperită cu o pânză galben-aurie, tatăl ei în costum (pentru ocazia respectivă) o contemplă, cu fața întoarsă către ea, care, cu un clasor pe genunchi, se preface că aranjează timbre. Fotografii a cerut ca Nadia să poarte șosete galbene pentru a completa haina roșie și pantalonii albaștri de trening.

În uniformă de școală, cu bentiță albă în păr, cu bluzița pepită încheiată în nasturi până sus, sub sarafanul evazat bleumarin, pozează, cu privirea gravă, înconjurată de colegii de clasă, o masă indistinctă de mâini întinse extatic către medaliile pe care le poartă în jurul gâtului.

Pozează cu Béla în parcul sălii de gimnastică, panglici-orhidee îi împodobesc codițele. Par să discute despre treburile lor, ea este acea colaboratoare miniaturizată a arhitecturii mondiale pe care au construit-o.

Pozează în camera ei, înconjurată de păpușile de pe cele „cinci continente“, aranjate cu grijă pe pat de mamă.

Pozează îmbrăcată într-o ie tradițională românească.

Pozează la plajă, într-un *deux-pièces* de culoarea lămâii, cu o minge roșie în mână. Vacanța binemeritată a Nadiei! Pozează înconjurată de copii în costume de baie, cărora le dă autografe.

Cu fetele din echipă, pe nisip, în trening (în cursul săptămânii de vacanță oferite de partid, se antrenează dimineața de la ora 7:00 la ora 9:00, fac jocuri de echilibru pe nisip, apoi vine prânzul, siesta obligatorie, după care, o oră de înot urmată de alergare pe malul mării ca să li se întărească gleznele, înaintea unui antrenament „confortabil“ ce precedă masa de seară).

Pozează pe zăpadă cu colegele din echipă în șir indian în spatele ei, pe schiuri, dar Nadia trebuie să și le scoată după fotografie, căci Béla nu-i dă voie să riște o căzătură.

Pozează înconjurată de adulți în uniformă militară (generalul cu burtică o ține de mână destul de mult timp, pentru fotografie, Nadia îl aude respirând zgomotos, mâna lui e mare și moale).

Pe o estradă, cu fața către un imens portret al ei pictat pe fațada unei clădiri, o fată cu trăsături dure și arogante.

Cartea cu fotografiile care îi e dedicată se termină cu o imagine a ceremoniei de la Sala Palatului, în timpul căreia este unsă Eroină a Muncii Socialiste, cea mai tânără de până acum, căci acest titlu recompensează de obicei mamele cu mulți copii. Ea este Copila nouă a progresului, mai modernă

chiar decât industria petrolieră românească în plină expansiune.

Din profil, Nadia îi zâmbește lui Ceaușescu. Îmbrăcată tot cu taiorul albastru-azuriu al echipei, se apropie de microfon și, cu voce ascutită, recită: „Sunt foarte emoționată. Din mâna celui mai iubit fiu al României! Nu voi uita această zi de august; nici credința dumneavoastră în forțele mele, nici pe cea a multiubitei Tovarășe Elena. Noi, toate fetele din echipă, am simțit căldura dragostei dumneavoastră părintești și vă mulțumim din tot sufletul, iubite Conducător“. El pune capăt aplauzelor cu un gest al mâinii: „Iată o tânără născută într-o țară socialistă și răsplătită cu cele mai înalte distincții sportive mondiale!“ Fiecare propoziție a Conducătorului este punctată de „vii“ aplauze, după cum se precizează în comunicatul oficial.

Nadia pozează împreună cu Béla, care se lasă pe vine ca să fie la nivelul ei în fața obiectivului. El însuși primește Ordinul Muncii clasa I, medalie acordată profesorilor excepționali. În fiecare dimineață, la antrenament, o întâmpină pe cea care a obținut un titlu mai prestigios decât al lui spunând: „Ah, uite-o pe văcuța noastră unsă și decorată!“

From Romania with love, Nadia

1977

— ... Probabil că a însemnat ceva sosirea echipei CBS Entertainment la Onești...

— O, da! Oamenii se îmbulziseră în jurul camionului echipei tehnice și al lui Flip, nimeni nu văzuse până atunci vreun negru la Onești...

— Și Flip Wilson cum a reacționat?

(Ea râde).

— Ciocnea păhărelul de țuică cu toată lumea încă de dimineață, trebuia să aștepti să fie treaz ca să filmezi!

— Flip e cel care l-a prezentat pe Béla publicului american și care a făcut din el un personaj al basmului construit de presă în jurul vostru...

— Americanii l-au adorat imediat pe Béla. Făcea totul ca să placă...

— De pildă?

— Oh, formulele lui, știți, învățase pe dinafară înaintea filmării emisiunii „Winning is everything“ sau „Show me a good loser and I'll show you a loser“. Chestii din astea.

— Nu vă face să vă gândiți la nimic incredibilul generic de la început?

— Nu... La un film?

— ... Omul care valora trei miliarde, cu dumneavoastră în rolul lui Steve Austin!

„Motivul călătoriei mele e o fetiță. Am îndrăgit-o împreună cu voi, milioane de telespectatori.“ Acestea sunt cuvintele lui Flip Wilson, animator și comic superstar, cu care debutează emisiunea americană de divertisment difuzată la o oră de

maximă audiență și intitulată *From Romania with Love, Nadia*. O bandă sonoră energică subliniază montajul rapid al genericului, o succesiune de fețe zâmbitoare; mai întâi, rolurile secundare: Dorina, Luminița, Mariana, Márta, aranjate în *split screen* multicolor; apoi Béla, care are dreptul la un top cadru de câteva secunde și, în final, duruit de tobă și alămuri victorioase, *zoom* pe fața veselă a Nadiei.

Secvență de deschidere: Flip Wilson aleargă gâfâind, cu mișcări greoaie, în urma Nadiei, face semne disperate spre cameră, ea e departe în fața lui, amândoi poartă treningul echipei României. *Dissolve* pe amândoi, în sala de gimnastică, Flip stă în picioare pe bârnă, ea îl ține de mână, el geme: „Mamă, mi-e frică!“ Apoi, Flip Wilson, înconjurat de copii cu pielea aurie și îmbrăcați în cămăși groase albe, brodate cu flori roșii, albastre și verzi; ei îl aplaudă cuminți pe animator, după care se iau de mână și încing o horă tradițională, acompaniați de lăutari bătrâni cu fețe colțuroase, aduși special de la București, profesioniști, căci tinerii muzicanți din Onești nu se interesează decât de Stones și nu știu să cânte niciuna din melodiile populare pe care vor să le audă americanii.

Flip Wilson, în *contre-jour* în lumina unui soare roșiatic, vântură un ciorchine de strugure auriu către cameră: „Strugurii ăștia — ronțăie o boabă, închide ochii, mmmm, sunt nemaipomeniți, prieteni, și pâinea asta — o femeie cu părul acoperit de o basma înflorată îi întinde o felie groasă de pâine —, pâinea asta, uau, m-a făcut să uit ce numim noi pâine, pfui“. Și aruncă peste umăr o pâine feliată de culoare alburie învelită în plastic. Planul final se lărgeste asupra copiilor adunați în mijlocul pajiștii, intonând în cor o melodie nostalgică, Flip o strânge pe Nadia la piept în timp ce, cu voce *off*, promite pe un ton vibrant: „Voi fi la Moscova, în tribune, și-i voi trimite sărutări Nadiei mele!“

Această emisiune promovează România mai mult decât pe Nadia. O Românie voioasă. De data aceasta nu este vorba despre o virgulă trecută cu vederea, ci de un cuvânt: comunist. Deși nerostit, e cuvântul lăudat de-a lungul acestei aiuritoare promovări americane a unui comunism naiv și primăvăratic, cu pionieri strălucind de sănătate. O coproducție mută România-SUA, căci emisiunea nu conține niciun interviu cu Nadia și, când ea schimbă câteva vorbe cu Béla, acestea nu sunt traduse.

Atunci, fermecate de costumul mulat al fragilei comuniste, fetițele din Vest dau cu tifla războiului rece. Înfometate de probe și verdicte nemiloase, de treziri în zori, de aer necondiționat, de imnuri și sobrietate, devorate de dorința de a fi în mijlocul lucrurilor și de acea dăruire de sine, oștiri de micuțe Simone Weil răspund la apel și pornesc să facă stagii de gimnastică în România, îndoindu-se de lumea dulceagă care le așteaptă la întoarcere.

Tovarășul

*Acesta e omul.
Acesta e
conducătorul
politic. Acesta e
Ceaușescu,
președintele
care nu acceptă
decât onoarea
de a-și conduce
poporul,
precum Moise,
pe pământul
făgăduit al
prosperității și
independenței.*

1971, M.-P. HAMELET,
jurnalist *Le Figaro*

Cum să-l numești? El înseamnă cifre magistrale, grafice exponențiale, producție în continuă creștere la grâu și legume, progrese spectaculoase ale țării. El înseamnă vigoarea, este diriguitorul, conducătorul, farul. El nu e nici de partea Chinei, nici a Uniunii Sovietice, participă la pregătirea acordurilor de la Helsinki, se adresează atât Germaniei de Vest, cât și RDG, îl primește pe Arafat fără s-o rupă cu Israelul după Războiul de Șase Zile. Pe 15 august 1968 pleacă la Praga să-i ofere sprijin lui Dubček și, la întoarcere, declară în fața unei mulțimi imense la București: „România condamnă intrarea tancurilor rusești în Cehoslovacia“. România. Condamnă. Aceste cuvinte, care n-au fost niciodată alăturate până

atunci, sunt aplaudate până și în SUA. În Franța, generalul De Gaulle felicită „vântul curat ce suflă în Est“ și îl decorează cu Marea Cruce a Legiunii de Onoare. Nixon, încântat de primirea care i se face la București, subliniază evidentele asemănări dintre Statele Unite ale Americii și România.

Blocul de Est și cel de Vest. El se fofilează, improvizează pasaje ca să treacă de la unul la altul.

Cum să-l numești? Tovarăș pare prea familiar pentru cel care, abia întronat președinte, îi comandă unui arhitect un sceptru de rege pentru ceremonie. Secretar general al Partidului Comunist Român, președinte al Consiliului de Stat, președinte al Republicii și îndrumător suprem totodată. El este inginerul viitorului, el construiește povestea în care se va trăi. Îți întinde mâna: ia loc în istorie, fă parte din ceea ce imaginez eu pe parcurs. Tovarășul vorbește fără să respire. El declamă, el proclamă. Tovarășul își însușește toate rolurile și publicul aplaudă. El este cel care le opune rezistență sovieticilor! El este mândria națională regăsită! Interlocutorul șefilor de stat occidentali! Partenerul lor modern, un Kennedy din Est, care nu uită totuși tradițiile, un rege din Evul Mediu înconjurat de cavalerii lui în ținută medievală cu ocazia sărbătorii naționale! Este celebrat, cântat și proslăvit de poeți și scriitori, el, „primul Gânditor de pe acest Pământ“, „cel care a redat viață vieții“, „steaua polară gânditoare“, „Dunărea gândirii“. Și toți participă la edificarea întreprinderii România, există un rol pentru fiecare, un mesaj de dus în mâna ridicată pe stadioane, trăiască iubitul nostru conducător!

Țara e un păienjeniș inform, căruia trebuie să i se dea urgent prestanță și, în plus, e aspru, o pânză țărănească. O țesătură care sfârșește prin a se modela după forma ce i se imprimă, dar care se deformează foarte repede, trebuie s-o refaci mereu... Ritmul se accelerează, trebuie să te asiguri că istoria rămâne așa cum a creat-o

Tovarășul, fără greșeli: brigăzi întregi de lectori și corectori citesc și recitesc articolele apărute în cotidianul național *Scînteia* și se asigură că numele lui citat de mai mult de 30 de ori pe pagină este corect ortografiat, CEAUȘESCU.

Nu trebuie doar cuvinte, ci și imagini cu copii. Îmbrăcați în alb și întinzând mâna către el, radioși. Și către ea, Tovarășa Elena, ea, acest triumf de voință și progres, o femeie cu fizic și origine modeste, devenită „cea mai mare Savantă de renume internațional“, plină de diplome grație tezei despre polimeri, susținută în secret la o universitate închisă pentru studenți și păzită de milițieni. Elena, „distins inginer, doctor, șef al Consiliului Național al Științelor și Tehnologiei“, femeia nouă, mamă și de asemenea ministru al Științei, al Educației, al Justiției, al Sănătății, ea, în jurul căreia zboară porumbei albi cărora li se dă drumul înaintea filmării nenumăratelor reportaje ce-i sunt consacrate. Și izbânda lor e neprihănită Nadia, Copila nouă pe care o aplaudă, căci în prezent ea este spectacolul.

„V-ați documentat, zice ea după o lungă tăcere... Nu spun că ceea ce scrieți n-a existat, numai că e analizat a posteriori. Eu am trăit acele vremuri. Și era foarte diferit de ceea ce descrieți. O să vă șocheze, cunosc certitudinile presupuselor voastre democrații liberale în privința asta... dar exista și un soi de... bucurie în anii 1970, ceea ce nu schimbă nimic în rest, evident. Detest acele filme și romane care vorbesc despre Europa de Est, toate acele clișee. Străzile cenușii. Oamenii cenușii. Frigul. Când le spun unor occidentali că, la București, vara, te sufoci, ei se uită la mine de parcă aș bate câmpii, chiar și azi! Să încercăm să nu facem din viața mea sau din acei ani un film prost și simplist. Vă urez noapte bună.“

Închide telefonul atât de repede, încât n-apuc să-i vorbesc despre întâlnirea mea cu Mihaela G.,

sociolog, care îmi explică de ce gimnastica a devenit atât de repede un sport prioritar pentru putere: gimnastele mâncau puțin, erau foarte rentabile; prea tinere ca să aibă vreo părere despre ceea ce se întâmpla în țară, n-ar fi cerut azil politic cu ocazia vreunei competiții în Vest.

Fetița din Onești face să sclipească România din vârful cipicilor ei, face să strălucească comunismul devenit imaginea în format de carte poștală a unui costum de gimnastică alb cu stea roșie, puritatea râvnei sale venerată de un Occident lipsit de înger laic.

Rușii au fascinat lumea întreagă cu Sputnikul și, ca și SUA, își vor păstra superioritatea militară. România, în schimb, face din cele pe care Béla le numește „fetițele-rachetă“ show-ul mondial cel mai adorabil și mai fascinant, cu arma supremă, bomba Nadia C., care execută ceea ce unii specialiști americani evocă în termeni de „demență pură, o imposibilitate biomecanică“. Până ce regizorul șef se arată enervat de minuscula umbră care se străduiește prea mult. Ceaușescu, îmi spune Mihaela, ordona atunci, în 1981, ținerea de concursuri de cântece, dansuri și gimnastică în toată țara, ca să înece imaginea eroicei fete pe care a încoronat-o el însuși.

Ca un câine

În primele zile de primăvară ale anului 1977, Nadia s-a pregătit îndelung. Mama i-a călcat taiorul de culoarea lavandei pe care nu l-a mai purtat din vară, a trebuit mutat nasturele din talie, pentru că o strângea prea tare, i-a fost aranjat părul, ezitându-se între coadă de cal și codițe, deși nu mergea la o competiție.

Chiar înainte să plece de-acasă, Márta, care o va însoți la București, o cercetează atent și-i propune Ștefaniei să-i dea cu puțin roșu în obraji, arată ca un cățel rebegit, micuța. Mama ei refuză, „Nu, ajunge!“, și-și mușcă limba ca și cum ar fi spus ceva nepotrivit. Dacă Márta și Béla, apropiați de știm-noi-cine, o s-o toarne cumva la cei de sus că de fapt a spus: „Destul cu toate astea“? S-ar deduce că ea și soțul sunt împotriva regimului, că dau dovadă de scepticism în privința festivităților din jurul fiicei lor, acest simbol național. Poate, cine știe, ăștia au de gând să plece în străinătate, stai cu ochii pe ei, Márta, contez pe dumneata. Părinții unei eroine cum e Nadia noastră trebuie să fie ireproșabili, dacă nu-s cum trebuie, îi schimbăm!

*

Nadia l-a mai întâlnit pe Tovarășul: el s-a ridicat încet de pe scaun (un tron) și a venit să-i strângă mâna la ceremonia în care a fost sărbătorită.

„Acum e ceva special, i se atrage atenția, te va primi personal, ca pe un ministru!“

„Toți miniștrii trebuie să se spele pe mâini?“ o întreabă ea pe doamna care, încă de la sosire, o conduce într-o baie cu pereții netezi și albi, care

par să fie un reproș pentru tot ce nu e neted și alb. Nadia ezită un moment înainte să pună mâna pe robinet, un gât de lebădă, trebuie să-l apuce de cioc sau să-l strângă de gât ca să închidă apa caldă? Și, odată ajunsă în biroul lui, totul merge anapoda. Savanta de renume mondial e și ea prezentă și o ceartă când o vede așezându-se pe scaun: „Ridică-te în picioare, ce, ești obosită?” S-a așezat cumva unde nu trebuia, de unde să știe, n-a intrat niciodată într-o încăpere unde să fie atâtea posibilități, toate scaunele astea brodate, tapisate, unele cu velur grenă, altele verzui, canapele și covoare mai moi decât cele din sala de gimnastică.

El stă cu spatele. Razele blânde ale soarelui care pătrund în semiîntunericul încăperii fac să-i lucească părul cărunț dat cu briantină, nimeni nu spune nimic și ei îi e sete. Tovarășul stă foarte drept și costumul cenușiu-închis pare să se supună gesturilor lui. Aduce cu un popă, numai că popii miros a lemn vechi și umezeală. E mai degrabă un părinte, nu un tătic, un părinte, mai potrivit decât o familie.

După aceea, e întrebată de mii de ori cum a fost și ea inventează puțin, căci n-o să povestească episodul cu scaunul, nici că Savanta de renume mondial i-a spus Conducătorului ca și cum ea n-ar fi fost de față: „S-a îngrășat al naibii, nu?” Apoi, a ușuit-o, „Hai, hai“, să iasă mai repede.

Interludiul american. Procesul

Septembrie 1977

Emisiunea de televiziune pentru care e trimisă special la New York nu e un proces, nu unul adevărat, în orice caz. Această emisiune pe care au văzut-o atâția oameni, toți cei care tocmai oftează în salonul lor — ia te uită, zâna s-a cam îngrășat —, e un lucru atât de jignitor, de umilitor, ca și cum cineva i-ar smulge pantalonii silind-o să mărturisească cu voce tare: „Da, am ciclu“. Pentru că, de fapt, acesta e subiectul, nu? Toți vorbesc despre ea cu voce tristă și neîncrezătoare și repetă „Hm, te-ai schimbat“, ceea ce înseamnă ai ciclu acum, iar ea, o tălâmbă rotofeie și greoaie, nu poate să se dezlipească de fotoliu și să plece de-acolo, dimpotrivă, se afundă și mai tare cu fiecare întrebare a prezentatorului.

Și visează că strigă sau strigă cu adevărat, totuși nu poate fi real pentru că, dacă ar striga, mama ar veni la ea într-un suflet, bineînțeles, acolo nimeni nu vine când ea plânge după emisiune. Așezată pe fotoliul din sala de machiaj, unde i se curăță obrazul de un fond de ten prea închis, își pleacă privirile spre pulpele ei mai pline decât ieri, mama nu va veni, e atât de departe, de altfel cine, dar cine i-ar putea stăvili cărnurile care se învârtosează ca niște flori bulimice, obraznice și brutale, arogându-și dreptul s-o înlocuiască încetul cu încetul.

Procesul va fi televizat și instrumentat în trei minute treizeci și nouă la o emisiune americană de divertisment. Se va desfășura fără avocat. Acuzata, Nadia C., va veni însoțită de o româncă prezentată

ca interpretă. În cursul procesului se va descoperi că „interpreta“ nu e de partea acuzatei, ci mai degrabă se arată a fi bizarul apărător al intereselor unui conglomerat format din antrenorul Béla Károlyi, Federația Română de Gimnastică și acei spectatori foarte numeroși care se socotesc trădați, înșelați de noua înfățișare a numitei Nadia C. (toate acele scrisori primite după difuzarea Campionatelor Europene se plâng că nu mai recunosc în ea spiridușul de la Montréal).

Vor fi examinate fapte incontestabile, cu ajutorul metrului și al cântarului, probe științifice. Vor avea grijă să păstreze un ton amabil când i se adresează copilei ghemuite în fotoliu, cu puloverul ei roșu cu guler rulat.

Prezentatorul: „Am auzit că ai luat câteva kilograme după Montréal... Ai fost bolnavă?“

Interpreta, în românește, Nadiei: „Față de Montréal, ești mai grasă și lucrezi mult mai prost“. Inginerul de sunet îi face semn prezentatorului că răspunsul fetei, în ciuda microfonului HF, se aude foarte slab, un soi de mormăială.

Prezentatorul: „E ceva, totuși, care nu s-a schimbat, Nadia, vorbești foarte, foarte încet, ești la fel de timidă?“

Interpreta, agasată: „Întreabă dacă poți vorbi mai tare“.

Un surâs, un oftat, aproape o scuză.

Prezentatorul: „Nadia, într-o zi vei avea o fetiță, ai vrea să fie campioană ca tine?“

Febrilă, ea îi taie vorba interpretei, care se pregătea să traducă: „Nu, nu m-am gândit, am destul timp, destul timp“.

Managerii din Vest

În 1977, domnește în Vest un triumvirat mediatic de fetițe. Jodie Foster joacă rolul unei micuțe prostituate în filmul *Taxi Driver*, care, pe tocuri foarte înalte și în minișort, cutreieră trotuarele din New York. „Chiar ai 12 ani și jumătate?“, o întreabă personajul jucat de Robert De Niro. „Hei, Jodie, ai un prieten? Când te măriți?“, vrea să știe ziaristul care a invitat-o pe actriță în emisiune.

Brooke Shields, la rândul ei, întruchipează o copilă prostituată în *Pretty Baby* de Louis Malle, o fecioară în rochie de dantelă crem, scoasă la mezat într-un bordel de la începutul secolului trecut.

„Vreau să fii iubitul meu“, îi susură ea lui Keith Carradine pe o melodie nostalgică de Scott Joplin. „Hmm, ai o privire cam... ațâțătoare! Știi ce înseamnă cuvântul ăsta?“, o întreabă, mucalit, prezentatorul unui talk-show pe Brooke Shields. Micuța, încurcată, murmură: „Nu, nu știu exact, nu“. Prezentatorul răsfoiește atunci o revistă și o plimbă prin fața camerei: „Hmm, cu atât mai bine, cu atât mai bine. Spune-mi, crezi că ești sexy în fotografia asta?“

La 10 ani, ea a pozat goală în cadă, cu trupul neted și firav dat cu ulei, cu fața fardată excesiv. Brooke își freacă nasul, tăcută, se întoarce către fotografii aflat alături, în platou, care se entuziasmează: „Ce mai vampă! În fotografie, vedeți, e o fetiță goală, care seamănă cu un băiețel, care vrea să semene cu o femeie“. El lucrează pentru grupul Playboy Press, la un nou număr consacrat fetițelor: *Sugar and Spice*.

Nadia C. este a treia fetiță. Fetițelor din Vest, copila comunistă nemachiată le propune deprinderea de a lupta. Cel mai bun mod de a ataca, de a-ți balansa corpul întins la maximum.

„Am fost la New York în 1977 pentru o competiție. Pe Broadway, erau acele imense afișe cu o fetiță de vârsta mea, cred, care făcea publicitate pentru un parfum. M-a fascinat. Nu eram genul ăsta de... Nu eram o fată care visa să fie femeie. Nu eram nici băiat. Mă aflu... în altă parte. În afara acestor...”

Cu bucle șatene date cu fixativ ce-i încadrează privirea albastră cu gene lungi, înnegrite de rimel, cu buze lucitoare, ușor întredeschise, și strângând la piept un ursuleț de pluș bej, fetița în rochiță albă, de care Nadia își amintește atât de bine, are opt ani când devine imaginea parfumurilor Love's Baby Soft. În josul afișului, sloganul următor: „Pentru că inocența e mai sexy decât vă închipuiți...”

Praga 1977. Campionatele europene

Stau adunați ciorchine lângă bariera de securitate. Unde e? N-a venit! Apoi unul dintre ei exclamă: Nadia! Le-o arată celorlalți cu degetul și toți se îngrămădesc în jurul echipei românești, îi strigă numele, ea să fie oare? S-a tuns altfel! Aparatele de fotografiat din mâinile ridicate țacănesc de zor, toți fac fotografie după fotografie, la nimereală, ca și cum ea ar fi avut un accident și ei ar vrea să prindă fiecare detaliu al pagubelor, avizi de cel mai bun unghi pe stema comunistă a costumului ușor bombat de banda lată a sutienului care îi strânge sânii.

Béla, care a calculat totul, care a inventat supercopilăria fetițelor mecanice, care le răspunde ȘTIU jurnaliștilor occidentali ce voiau să afle cum de le repera atât de tinere, iată că acum se simte obosit, aproape abătut. „Ce credeai, că n-o să crească niciodată?“, îl întreabă Geza ironic și Béla îi răspunde pe loc, cu siguranța unui om de știință: „Nu, evident, știu că toate astea sunt perfect normale. Dar... ne-am pierdut obișnuința acestor... trupuri de femeie“.

Lumea întreagă e pe cale să-și piardă obișnuința. Și tocmai ei doi, Béla și Nadia, acești geometri ai văzduhului, au pus capăt grațiilor aproximative ale gimnastelor dinainte, zămisbind un copil vorace. Federațiile din fiecare țară au modificat criteriile de notare, exercițiile foarte periculoase plac, începând cu saltul Comăneci, plac accidentele evitate în ultima clipă, neimaginabilul trebuie adoptat.

De unde apar oare aceste fete, formate abia într-un an? Mai tinere, mai subțirele și mai mici, bolizi fără retrovizor care au auzit vag de Ludmila și de grația ei învechită. Maria Filatova are 15 ani, 1,33 metri și 30 de kilograme, funde cu noduri enorme îi strâng codițele ca pentru a face să i se uite cvadricepsii superputernici. Pe bâră, bărbia ei obraznică pare ghidată de un cablu de oțel pe care îl trage cineva dinlăuntrul ființei ei miniaturizate. Numărul 8, Elena Muhina, o altă sovietică, nu e decât rezervă, dar stă în picioare pe bara de sus înainte să se lanseze într-un salt periculos între paralele, total inedit. Aceste fete, hrănite de Nadia, trebuie găsite și fabricate în număr mare, unde înainte prindeai o mișcare aproximativă fără prea mare efort, acum viteza necesară execuției nu mai face posibil acest lucru. Ori izbutești, ori te zdrobești.

Evoc, într-un e-mail trimis Nadiei, punctuația articolelor când menționez întoarcerea ei la un an după Montréal, acele semne de exclamație care le fac concurență punctelor de suspensie: „50 de kilograme!!!!“, „Nadia, astăzi, e o adevărată femeie.....“ Ea confirmă. „Gimnastica asta n-ar trebui numită feminină, e clar, spectatorii nu vin să vadă femei... Știți, costumele de competiție au întotdeauna mâneci lungi, pentru a ascunde brațele fetelor. Bicepsii, venele. Mai ales pentru că nu trebuie să părem nici masculine!“

Sub protecție

Relatez într-o primă formă dintr-un unghi burlesc incidentul de la Campionatele Europene de la Praga. Faptul că un președinte dă ordin să se întrerupă o competiție internațională, deoarece socotește că echipa sa a fost notată în mod nedrept, face din Ceaușescu un personaj și mai absurd decât ne putem închipui. Nadia a citit aceste pagini și pare amuzată. Dar, în momentul în care ne pregătim să încheiem conversația telefonică, adaugă: „În ziua aia..., e doar un amănunt, dar tipul de la Securitate m-a luat sub braț ca pe o... valiză. Fără o vorbă.”

Capitolul pe care îl rescriu nu este așadar povestea unui dictator, ci aceea a unui trup-valiză pe care arbitri, președinte și dresori diverși și-l dispută și și-l smulg unul altuia sub pretextul că-l protejează. Un nou episod din acest film mut, pasiunea lor devoratoare pentru o fată căreia nimeni nu-i cere părerea. Ceea ce oferă ea de ani în șir nu are nevoie de cuvinte, poate. Ea este, fără îndoială, intraductibilă.

În acea duminică de toamnă foarte blândă, alături de oaspeții toropiți de un prânz excelent, Tovarășul stă în fața televizorului, ca alți mii de români, și se uită la campionatele transmise în direct. Béla Károlyi apare pe ecran, nimeni, în încăpere, nu face vreun comentariu despre ungurul de naționalitate „conlocuitoare”. (De câțiva timp încoace, se preconizează evitarea termenului de „minorități”, care îl face pe Tovarășul să se zbârlească: „Aici toți suntem români, urmași ai dacilor, nicio diferențiere în țară!”) În plus, Béla

aduce medalii și multă valută, americanii, japonezii și francezii nu se mai satură de demonstrații de gimnastică.

Nadia tocmai a învins-o pe sovietica cu ochi de chinezoaică, Nellie Kim: „Nici măcar n-are nume slav gălbejita asta!“ Își aranjează costumul pe fese și se îndreaptă spre podium ca să primească medalia de aur. Dar ce se întâmplă? Camera le arată pe sovietice, care o duc pe Nellie Kim pe brațe, ea trimite sărutări către tribune. „Nu se înțelege nimic din ce se..., se pare că... sovieticii au... câștigat această probă? Ba nu, nu e... Au câștigat!“, se bâlbâie comentatorul român. Tovarășul se ridică de pe canapea furios, vituperând, cu vocea răgușită de emoție: „România condamnă această... agresiune!! Arbitrii sunt în solda rușilor și a corciturii lor!“ Acum e în picioare și îi vine să vomite, toți îl privesc, așteaptă ca el să restabilească ordinea lucrurilor, copiii, toți, sperând fără încetare ca el să felicite, să mustre și să arate drumul.

La televizor se aud fluierături, publicul s-a ridicat în picioare, indignat și el, camera le filmează când pe sovietice, când pe Nadia, din profil, cu mâinile în șolduri, pe lângă ea sovieticele par minuscule.

El trebuie să ia o hotărâre demnă de această clipă istorică, de această bâiguială a istoriei, rușii, Cehoslovacia.

„— Pregătiți imediat avionul!

— Avionul, tovarășe Ceaușescu? Plecați... la Praga?

— Nu, dobitocule! Să fie aduși înapoi! Întrerupeți com-petiția!“

Se ia imediat legătura cu ambasadorul: „E duminică, consilierii mei nu lucrează“, repetă el, neînțelegând din prima clipă că i se ordonase să se ducă imediat la locul competiției. Misiunea lui: să pună capăt acestei umilințe, o adevărată declarație de război.

Degeaba se laudă Béla că nu-l mai miră nimic din partea sovieticilor, ducă-se-n pizda mamei lor, dar acum s-a depășit orice limită. Văcuța lui puțin prea grasuță încă — dar va reuși prin multe exerciții să-i redea forma umană — tocmai a bătut-o măr pe Nellie la sărituri și iată că vocea care iese din megafoane trâmbițează că a fost o greșeală de calcul: medalia de aur îi va reveni lui Nellie și argintul Nadiei! Béla se adresează, pilduitor, publicului: „Ați văzut?? Ați văzut cifrele dansând păcăleala sovietică? Notele evoluează singure pe tabela de marcaj!?“ Impasibilă, Nadia se îndreaptă deja spre proba următoare. Și ia un 10 la paralele inegale! Béla exultă, puștoaica asta e un scorpion al dracu', fetele din echipa României își flutură pumnul înspre regina lor, cu fața iradiind de o plăcere feroce. Toți o aclamă: „Na-di-a, Na-di-a!“ Ea aleargă spre Béla, el o strânge la piept, inimioara ei agitată e lipită de torsul lui, el știe, ea nu se mai gândește deja la medalia de aur care tocmai i-a fost furată, ci la ce urmează, ca întotdeauna. O ultimă probă, una singură, și poate să câștige încă titlul. E rândul ei, peste câteva secunde, Na-di-a, Na-di-a, arbitrii îi anunță numele. Ea pășește către bârnă și închide ochii, trage adânc aerul în piept în liniștea întreruptă de flash-uri.

Ambasadorul a izbutit, în sfârșit, să-i convingă pe agenții de securitate să-l lase să se apropie de Béla. Uluit de fețele pământii ale fetițelor, de ochii lor înfundați în orbite din cauza oboselii, de slăbiciunea coapselor, de violența cu care șoldurile lor izbesc barele, ambasadorul abia are timp să explice motivul prezenței lui — „Tovarășe Károlyi, sunt ambasadorul României, avionul Tovarășului vă așteaptă“ — că bestia asta de ungur îi spune să se ducă dracului, el și avionul lui, cu Tovarășul suprem cu tot și cu toată România

înăuntru. Ungurul s-a apropiat cât a putut de mult de platou, gâfâind, cu mâinile împreunate, și murmură în direcția Nadiei: „Așa, scumpo, hai, așa, ușor, te îndrepti și..., uuușor, așa...“, ca și cum i-ar arăta cum să traverseze neantul. Zece! Mulțimea se clatină, îndrăgostită, și Béla le urlă răgușit zbirilor Tovarășului care îl înșfacă: 10, 10, 10!

Nadia are dreptul la trei minute de odihnă înaintea ultimei probe, se lasă să cadă pe un scaun, cu spatele ud de transpirație, bea câteva înghițituri de apă, Béla, ceva mai încolo, pare să discute aprins cu oficialii. Fetele din echipă își trag pantalonii de trening, deși în sală e cald. Nadia își întinde conștiincios picioarele, încă îi tremură mușchii. Atunci, el apare brusc. O apucă de braț fără menajamente, un necunoscut în costum cenușiu, e atât de aproape de ea încât îi simte mirosul acru al gurii, fata se încordează, bâiguie „tov’profesor, tov’profesor!“ în direcția lui Béla încadrat de costume cenușii, apoi, mai tare, „tov-pro-fe-sor“, se zbate să scape, Béla își întinde trupul către ea, se opintește, dar ei sunt mulți și-l țin pe loc, sunt aici, puiule, aranjăm noi asta, dar Nadia nu-l aude în hărmălaia mulțimii care fluieră, fotografii, grămadă, încearcă să le facă o ultimă poză româncelor, ele merg fără să se întoarcă, escortate, la pas și în rând către ieșire.

Și în acea dimineață de toamnă, comentatorii din toate țările repetă stupefiați: „Nu s-a mai văzut așa ceva. Româncele părăsesc competiția. Din păcate, în absența ei, medalia de aur a Nadiei îi va fi înmănată în mod automat lui Nellie Kim“.

Li s-a cerut să urce în autobuz, apoi, au fost îngrămădite în avionul particular. Cred c-o să fie război, se înfioară Dorina, unele plâng în scaun, altele joacă o partidă de cărți. Nu sunt stewardese, doar interpreta obișnuită, foarte agitată. Béla se așază lângă Nadia. În fața și în spatele lor,

costumele cenușii. Își pune mâna pe mânăța ei caldă, o strânge ușurel, cu un nod ciudat de suferință în gât, degetele mici ale Nadiei le țin strâns pe ale lui, e calmă, încrezătoare. Pilotul anunță: „Trei mii. Nu, cinci mii. Mi se vorbește de 10 000 de persoane care ne așteaptă la aeroport! Căci ministrul Sporturilor a declarat în direct la radio: nu ne vom lăsa niciodată umiliți de sovietici. Tovarășul a readus-o în țară pe fetița noastră chinuită. Să se termine cu calvarul ei, să-l apărăm pe copilul nostru național, pe eroica Nadia!“ Avionul aterizează, ei aleargă spre ea, frenetici, indignați, tulburați, unde e, vrem s-o punem la adăpost, departe de tot ce e rău, s-o ținem la căldură, sub protecție.

Decretul 770: moarte sau vii

„Eram țara copiilor“, îmi explică Mădălina L., o universitară româncă pe care o întâlnesc la Paris, înainte să precizeze că nu-mi vorbește despre pionierii comuniști cu mânuși albe, acei minisoldați debordând de un entuziasm obligatoriu, ci despre felul în care oamenii îi sărutau pe obraji în mod spontan în autobuz pe copiii cu nutrițe drăgălașe.

„Oamenii îi luau pe genunchi fără să-i cunoască, le dădeau tot felul de daruri, chiar dacă erau săraci. Micuții erau atât de susținuți, încurajați, încât unii deveneau chiar campioni în ceva, cum a fost cazul lui Radu Postăvaru, dirijor la cinci ani, care făcea turnee internaționale. Să nu fii excepțional era o dramă. Și să nu ai copii era un delict, știți, îmi închipui.

Decretul 770... Era... un război împotriva femeilor... În 1966, Ceaușescu a interzis avortul, voia noi generații, crescute în ideologia lui exclusivă. Treaba asta a mers câțiva ani, numeroșii bebeluși erau numiți decreței². Prin 1973, curba a început să stagneze, pentru că femeile se aranjau cum puteau, chiar dacă, din 1975, a devenit aproape imposibil să obții un pașaport pentru străinătate. Apoi, Ceaușescu și-a pus în cap să ramburseze toate datoriile externe ale țării și știți povestea: hrana a fost raționalizată; așa, nu puteai hrăni mai mulți copii, nu mai puteai. Imposibil. Ne... era teamă că pruncii vor muri de foame, înțelegeți? Și atunci... Unele dintre noi aveau norocul să întâlnească bulgăroaice sau poloneze venite în concediu, ele știau, ne dădeau pilulele lor contraceptive pe

ascuns; le luam la întâmplare, nu înțelegeam prospectele, ne... Nu pot... să vă spun, scuzați-mă. Dacă rămâneai însărcinată, era... Ajungeai să-ți faci... cu fătul în... mână... Au murit atâtea... Au sângerat în bucătărie, eu... “

Mădălina face o pauză lungă. Îi propun să reluăm discuția altădată, „tot aia e“, murmură ea.

„Cum să vă spun, repetă ea, cum... Spun «război» pentru că... Persoanele plătite să supravegheze uterul femeilor erau bărbați. Tot bărbați erau și acei maiștri care erau răsplătiți dacă un număr important de muncitoare erau însărcinate. Milițienii aveau ordinul să citească dosarele femeilor din spitale, să le descopere pe cele însărcinate în câteva săptămâni, să le împiedice să avorteze.

Știți ce nu vă pot ierta vouă, occidentalilor? În 1974, ONU a propus României să prezideze Conferința mondială a populației sub pretextul că noi «am știut să rezolvăm criza demografică»! Or, Nadia, înțelegeți, chiar dacă n-avea nicio legătură, făcea parte din asta, publicitatea neîncetată pentru Copilul model. Și ironia e că, de cum s-a mărit, Nadia n-a scăpat nici ea, a fost «inspectată», ca noi toate, de «poliția de menstruație», acei doctori care ne consultau în fiecare lună la locul de muncă și ne presau să facem copii, cât mai mulți.

În 1984 sau 1985, nu mai știu unde, o femeie a murit după un avort. Securitatea a obligat familia să organizeze înmormântarea în fața uzinei, trupul ei a fost expus ca exemplu. Ca exemplu... Tot așa expuneau și trupurile celor vii, precum era Nadia, cărțile poștale cu ea peste tot, victoriile ei; moarte sau vii, le eram utile.“

² În limba română în original. (N.t.)

Rescriere

Pe 4 martie 1977, la ora 21:22, orașul se cutremură. Mass-media nu va filma nimic din grămezile de dărâmături, nimic sau aproape nimic din Bucureștiul sfârtecat și nu li se va lua niciun interviu supraviețuitorilor, care își amintesc o noapte friguroasă, cu „cerul roșu ca sângele“, acea noapte în care seismul transformă capitala într-un loc unde se moare. Tăcerea circumscrie în mod minuțios catastrofa, acea tăcere imensă în sânul căreia românii nu pot decât să ghicească gravitatea a ceea ce s-a întâmplat sau să-și imagineze. Zeci de reportaje îl arată pe Ceaușescu aplecat asupra răniților recunoscători din spitale. În realitate, la vizite, el refuză să le strângă mâna supraviețuitorilor și cere ca tot anturajul să fie dezinfectat.

Distrugerea orașului este punctul de plecare a rescrierii sale de către Conducător, care profită de ruine ca să pună la pământ cartiere întregi. Căci România țăranilor îl îngreșează ca un bălegar rău mirositor. Trebuie să dispară urmele de rural din București, nu numai satele. Întreaga țară trebuie să devină un oraș fără unghi mort. La câteva zile după dramă, când se mai auzeau încă gemetele celor îngropați sub dărâmături, Ceaușescu dă ordin să înceapă lucrările.

Evoc împreună cu Nadia o serie de fotografii apărute în presa românească a vremii: pozează alături de Dorina, în salopetă bleumarin de muncitor, și zâmbesc obiectivului cu o lopată în mână.

— Ați dat o mână de ajutor?

— ... Nu. Nu mă aflu în România, participam la o competiție în străinătate. M-am întors la câteva zile după aceea.

— Deci fotografiile acelea sunt doar o manipulare! Copila model care ajută la reconstrucția țării...

(Ea mă întrerupe.)

— E ceea ce acum se numește „comunicare“, nu? M-am dus în spitale imediat după ce m-am întors! Știți ce? N-o să progresăm niciodată dacă nu pricepeți două-trei chestii. Toți sportivii care câștigă sunt simboluri politice. Ei promovează sisteme. Comunismul pe vremea aceea, capitalismul astăzi. Și la voi... “

(Aud la celălalt capăt al firului râsul ușurel, care mi se pare ironic.)

— Știți că și atunci mărcile care le sponsorizau pe sportivele voastre le obligau prin contract să fie machiate, să poarte rochii în locul treningurilor când erau în public, asta vi se pare că e mai bine, mai... modern?

Singură

Ștefania s-a simțit foarte mândră de fiica ei când a ajuns campioana României la juniori, titlul avea ceva admirabil și sănătos. În anii ce-au urmat, Ștefania l-a lăsat pe tovarășul profesor să se ocupe de toate, nu-i era gândul la sărituri, oricât de savante ar fi fost ele. Pentru că ea se gândea la ziua de mâine, când trebuia să fie, încă de la ora 4:00 dimineă, printre primele la coadă la uleiul care venise în ajun la Alimentara, pentru că în fiecare seară se întorcea acasă frântă de oboseală după ce așteptase ore întregi în soare să vină carnea pe care o aducea învelită în hârtie — o să aibă cu ce plăti doctorul —, pentru că trebuia să termine trei perechi de pantaloni până a doua zi.

Dar acum. Europa. Lumea. Reviste, emisiuni de televiziune americane. O păpușă cu chipul ei. Sala Palatului din București plină de demnitari ai partidului, în picioare, care o ovaționează. Și automobilele negre, care se opresc din ce în ce mai des în fața locuinței lor ca s-o ia pe Nadia sau s-o aducă de la București. Automobilele negre care sperie, care dau fiori, care le arată tuturor unde locuiesc ei. Vecinii se feresc de Ștefania și ea înțelege. Uneori, când Nadia ia cina cu ei sâmbăta seara, i se pare că figura fiicei sale exprimă o autoritate nouă, ceva ce exclude confidențele și îndoielile. O copilă care deschide poarta uniformelor și mașinilor oficiale, un oaspete de seamă în fața căruia eziți să vorbești, o copilă care o privește fără să zâmbească.

„Acuma te ferești de fie-ta!“ a strigat Gheorghe la masa de seară, când Ștefania i-a făcut semn să

tacă, pentru că spunea un banc cu Tovarășu', auzit la garaj. Nu te ferești de fiica ta, totuși.

„Cum era Nadia Comăneci când era micuță?“ a întrebat-o un ziarist săptămâna trecută, pronunțând numele Comăneci pe silabe, ca și cum ea nu știa cum o cheamă pe fiică-sa. Și îi vine în minte acel „Hap hap hap, uite cum te pap, te pap te pap te pap“. Sau: „Al cui e piciorușul? Al cui e ochișorul? Și burtica? Și căpușorul, mm, căpușorul, mi-l dai mie?“ Uneori ne jucam în grădină, o țineam lipită de mine, molcuță și gâfâind după atâta alergătură, voia tot timpul să alerge și să facă totul singură — *singurică singură*³ — , să se pieptene singură, să se îmbrace singură, îmi dădea la o parte lingura cu orez. Iar Gheorghe se lăuda cu ea la toți vecinii, fata asta a mea știe ce vrea, bineînțeles, lui îi era ușor să se laude, și eu mi-o admiram, nu zic, dar, văzând cu câtă încăpățânare un țânc de doar trei anișori căuta să se îndepărteze de mine, vrând parcă să-mi arate că nu-i sunt de folos, îmi venea uneori să zic, n-o cunosc, asta nu-i a mea.

Ea nu era cu noiăștilalți, ar vrea Ștefania să-i răspundă ziaristului. Era singură.

³ În limba română în original. (N.t.)

Boala

A cui e pulpița? Și burtica? Nadia își ridică tricoul în fața oglinzii cu băgare de seamă. Îi vine să plângă și se așază pe covorul din cameră, trage adânc aer în piept ca să-i treacă, o greață venind din tristețe. Nu are chef. Nu mai are chef. E măcinată de amărăciune. Viața ei grea, ca un tren vijelios telecomandat, se oprește din mers. Supunerea nu e decât una dintre piesele stricate care lipsesc din jocul de puzzle perfect al vieții ei de până atunci, printre care: foamea aceea permanentă care face somnul greu (să visezi că mănânci și să te trezești în zori că ai fost cât pe ce s-o faci), mâinile pline de bășici și mici tăieturi niciodată cicatrizate, coapsele tatuate de vânătăi înrădăcinate în vene și mușchii, ale căror fibre cedează, tendoane aproape rupte și vindecate cât de cât cu codeina și cortizonul de care nu te poți dispensa.

Ar vrea să lipsească. Să nu fie obligată să fie prezentă când profesorul dă cifrele *Bolii* ei în centimetri și kilograme. Cel mai bine ar fi să ia o boală adevărată, să fie obligată să stea la pat și să doarmă sub o pătură care ar înăbuși total prezența lumii din afară. Somnul e astăzi singurul spațiu în care poți să te rupi pentru câteva ore de suferință. Trădarea asta inacceptabilă, un upercut sfidător, tare i-ar mai plăcea să taie cheștiile astea — ea nu pronunță cuvântul sâni —, depunerea armelor, care o împinge spre celelalte: fetele din liceu. Cu care Dorina își dorește atât de mult să semene astăzi, deși înainte căzuseră de acord că fetele acelea sunt moi moi moi, *rahat*⁴. Te poți afunda în ele ca în niște pernuțe, sunt confortabile. Iar azi îi vine să

vomite că a devenit, și ea, confortabilă. Urâtă. Diformă. Îi e dor de ea cea dinainte, o da, îi e dor de ea și de micul ritual pe care îl urma, până mai vara trecută, seara, în patul ei: își trecea palma peste pânțelele întins de catargele pe care le formau oasele ieșite ale șoldurilor și atunci adormea liniștită.

Asta progresează. Răul o învăluie, îi ronțăie viața trecută, încetișor. Ultima apariție a *Bolii*: vinerea trecută, când alerga voind să sară. Totul părea normal. Dar, în cursa ei, altceva a intrat în acțiune, o mișcare ridicolă și tremurătoare: o bucată de carne suplimentară, care nu e din ea, dar căreia îi simte fiecă tresăltare, fiecă repugnantă celulă de grăsime autonomă. S-a oprit din alergat, a căzut ca secerată și a rămas pe jos, scuturată de hohote de plâns, sub șocul unui nou avans al *Bolii*; colegile ei s-au albit la față, izbite de insulta nesăbuită la care au fost martore, în sala în care ele nu protestează și nu se plâng niciodată.

Și câtă pierdere de vreme ca să încerci să-ți păstrezi *Boala* secretă încă: tampoanele groase care îi îngreunează slipul, pe care le ascunde între perete și rafturile din camera ei, unde sunt aranjate păpușile, cupele și medaliile, ghemotoace de pânză și vată pătate. Se jenează să treacă prin bucătărie prin fața părinților (compătitori și dezamăgiți, zâna le lipsește deja) cu „chestia aia“ în mână s-o arunce în găleata de gunoi din bucătărie, ca o componentă normală a vieții ei, între cojile de cartofi și ziarul din ajun. Așteaptă sfârșitul după-amiezii, ascunde pachetul înfășurat în ziar sub pulover, ca să scape de el, ca de o mărturie supărătoare, în tomberonul de la capătul străzii. A devenit o criminală cu degete mânjite de sânge și chiloți dizgrațioși.

Și toți par să spere că incidentul e provizoriu, că nu e o lepră care pune stăpânire pe ea sub ochii lor. Béla, tatăl ei se țin la distanță. La sfârșitul zilei, dacă e mulțumit, Béla ia fetițele în cârcă și aleargă

cu ele prin sală, ele sar ca niște mingi râzând, cu fața roșie de plăcere. N-am să mai pot de-aici înainte să stau pe umerii cuiva, își zice Nadia privindu-le, poate că el se teme să nu-l ude prin colanți, iar ea se teme să nu curgă ceva fără voia ei, e despicață, lătită. Și transpirația pare că i s-a îngreunat, seara, își adulmecă subsuorile, uluită să regăsească mirosul acru, persistent, care impregnează bluza mamei. *Bolnavă*. Răvășită pe dinăuntru. Béla o bate pe omoplați cu stângăcie ca s-o încurajeze, caută fără îndoială un spațiu de-al ei care să nu fie atins. Totul se repară, i-a promis Márta într-o zi, când a găsit-o plângând în vestiar. Cu medicina de azi, totul e posibil, draga mea.

Dar nu. Ea era invincibilă și asta n-are nimic de-a face cu medaliile. Erau toate invincibile, uscate și rapide, acum un an și ceva, loveau pământul cu tălpile când alergau, se aruncau în praf, se rostogoleau prin iarbă, săreau în râu în costum de baie, se lipeau de pieptul tatălui lor, își lingeau degetele, căldura verii moldovenești le dădea voie să mănânce înghețată la cină, ele dominau timpul. Aveau să scape de toate.

Acum, timpul se îngustează. Ea se îngustează. Gândurile i se chircesc, asemenea celor ale unei gospodine meschine, ale cărei idei se lovesc de ziduri tot mai strâmte, trebuie să ai multă grijă să nu fii prinsă asupra faptului, întâlnește pe drum o fată în pantaloni de culoare deschisă și imediat se gândește la posibilitatea pățării stofei, trupul i s-a transformat într-o mașină moale, de ale cărei disfuncționalități se teme. Ar vrea doar să-și urmeze drumul, dar și drumul a fost modificat de *Boală*, e înțesat de probleme și pericole noi. Își bagă capul între umeri ca să nu atragă atenția tipilor de vârsta tatălui ei, care se uită la gura ei când linge cornetul, privirea avidă a măturătorului din sala de gimnastică atunci când ea salută bombându-și pieptul, tatăl ei, care își trage bazinul

puțin înapoi când i se aruncă la piept și o sărută pe frunte îndepărtând-o ușurel.

Bunica a certat-o duminica trecută când stătea pe jos, întinsă pe burtă, în cămașă de noapte, și se uita la televizor: „Stai frumos, nu ți-e rușine?” Și a aruncat o privire furioasă spre bunicul, așezat în fotoliul din spatele ei.

În după-amiaza asta a lipsit de la antrenament, ca și alaltăieri, era atât de obosită! Unde e campioana mea?, a gemut maică-sa, doar n-o să stai în baie să plângi toată viața, vino-ți în fire și dă-mi aia la spălat, ai transpirat al naibii, drăguță, nu cumva ai vreo infecție acolo, știi că acum trebuie să-ți protejezi costumul.

*

Ele își leagă bluza de trening în jurul mijlocului în cazul în care... și se ridică cu băgare de seamă, aruncând o privire discretă înspre scaun, să nu lase vreo urmă. Expatriate brutal din regatul lor, fostele fetițe plutesc între Est și Vest și o șterg, în timp ce în locul lor sunt trimise cuvinte de scuză și de absență dezodorizată. Regretăm, nu vor mai putea participa.

⁴ În limba română în original. (N.t.)

Sfârșit

Doi bărbați au ieșit dintr-un automobil negru înmatriculat la București. S-au așezat în sufrageria familiei Comăneci. Scopul vizitei: s-o îndepărteze pe Nadia de ungur, la cererea ei, căci nu-i mai suportă metodele și campania leneșă, s-o dea pe mâinile unui antrenor modern, cu nume românesc, la București. Nadia va fi astfel mai accesibilă cererilor, căci toată lumea continuă să vrea s-o vadă pe puștoaică. Și să-i dea peste nas țărănoiului care, de la Montréal, se crede indispensabil și țipă fără să-i pese de urmări: „Dacă nu vă convine, veniți să le antrenați voi pe mucoasele astea“.

Ei laudă capitala, noua sală de gimnastică ultramodernă și liceul foarte bun. Internatul nou-nouț și posibilitatea, bineînțeles, să se întoarcă acasă în vacanță. Mama se șterge pe mâini cu o cârpă perfect călcată, se scuză că parchetul dat cu ceară încă nu s-a uscat bine, e atât de ostentivă, toate problemele astea care apar din cauza Nadiei, da, poate ar fi o soluție să te desparți de tovarășul profesor. Ar fi o încercare, o despărțire prin bună înțelegere, fără supărare de nicio parte, drăguță. Tatăl îi conduce pe membrii federației la ieșire, mândru de discuțiile astea la nivel înalt, toate pentru fiica lui și pentru viitorul ei. E prea târziu în seara aceea să-l anunțe pe Béla. Va pleca mâine în zori. Îi lasă Dorinei un bilet, pe care i-l va duce mama: „O să locuiesc la București!! Să vii să mă vezi!!!! A ta, Nadia.“

A doua zi dimineață, lumina zorilor pătrunde în sala de antrenament, care se umple de glasuri subțirele, ele îl salută rând pe rând pe Béla, își dau

cu talc pe mâini înaintea exercițiilor de încălzire zilnice. Totul a fost deja șters. Numele NADIA COMĂNECI de pe dulap. Numele NADIA COMĂNECI din catalog. În dimineața asta, foarte devreme, i-au răpit-o pe neașteptate pe micuța lui, devenită în mod dureros mai puțin micuță.

Se pregătesc pentru Campionatele Mondiale. Pianistul ia loc pe scaun. O fetiță nouă își face încălzirea, e trasă la față și trupul ei e atât de uscat încât nu reușește să asude. Geza vine să se așeze lângă el, o privesc în tăcere pe fata cea nouă. Geza întreabă încet: „Ai aflat, nu?” Béla dă din cap. Apoi, cei doi bărbați rămân muți, lăsând să serpuiască între ei o bucată încântătoare de melancolie, *That's My Baby*, câteva note de charleston de dinainte de 1929, un parfum irecuperabil.

Când îmi recitesc notițele, episodul mi se pare clar: Nadia se revoltă împotriva lui Béla și a disciplinei lui, ei doi se ceartă tot timpul. Ceaușescu urmărește o ocazie să-i diminueze puterea lui Béla, care, supravegheat și ascultat în permanență, nu se mai teme de nimic, nici măcar de Securitate. Hotărârea e luată: se va antrena la București. Béla, vexat, pleacă din Onești și se mută la Deva, în nord, ca să pună pe roate o nouă școală, „o fabrică de medalii“.

Îi trimit Nadiei această versiune. Nu, răspunde ea, e inexact. Nu dorea cu adevărat să se îndepărteze de el, regimul din România a luat această decizie fără s-o consulte, Béla era detestat.

La câteva zile după schimbul nostru de păreri, o revistă românească publică un articol care contrazice versiunea ei și o confirmă pe a mea. Documentul scos din arhivele Securității evocă scrisori repetate pe care ea le-ar fi adresat la vremea aceea autorităților, rugându-le s-o mute la București căci e la capătul puterilor. Și, când partidul se opune separării lor, căci se teme ca,

fără el, ea să nu înceapă să piardă, se menționează amenințările Nadiei cu sinuciderea dacă nu e transferată.

La celălalt capăt al firului, ea tace. Apoi, sec:

— Și ce altceva o să mai citiți? Ziare de scandal? Dacă n-aveți de gând să mă credeți, n-aveți decât! Dosarele secrete ale Securității vă sunt surse, chiar așa?

— Acele dosare pot fi acum consultate, l-ați citit pe al dumneavoastră?

— Nu.

— O s-o faceți cândva?

— Niciodată. Niciodată. N-am chef să aflu ce nu vreau să știu, de altfel, cei care s-au dus acolo au fost distruși de ce-au citit.

— Ah... Ce-au descoperit?

— Uite ce e. Toți sau aproape toți se duceau să pârască la Securitate ce știau despre vecinii lor, ca să fie liniștiți. Nu prea aveai de ales. Dar unii au descoperit recent că Securitatea îi supraveghea cu ajutorul propriului soț, al propriei soții sau al propriilor copii... Deci, ce să mai crezi? Dosarele astea sunt pline de minciunile tuturor celor care căutau să scape cu răul cel mai mic posibil!

Închid telefonul cu sentimentul că, terminând discuția pe acest subiect, încercă să mă facă să mă îndoiesc de toate versiunile pe care le citesc, diferite de a ei.

București

Tovarășu' *coach*, așa cum e numit de fetele de la Dinamo, mestecă gumă englezească, nu din cea fabricată aici, care se face fărâmițe în gură după câteva secunde; își bate impecabil la mașină rapoartele pentru Securitate. „Vom lucra mentalul, totul stă în mental“, le explică el în prima zi, zâmbitor. Îl laudă pe Béla, rezultatele și metodele lui „solide, de modă veche“, așa cum ai lăuda un bou care trage în urma lui un plug hârbuit.

Totul e nou în sala de gimnastică, dușurile sclipesc de-ți iau ochii și o maseuză stă la dispoziția fetelor. Nadia se înțelege bine cu Livia, fiica unui membru de seamă al partidului, însoțită mereu de o servitoare care râde de bancurile ei când trebuie și-o aplaudă pe prietena ei la bârnă. Ca Dorina și cu tine, remarcă Livia.

Dorina, care îi scrie de două ori pe săptămână. În fiecare joi și în fiecare luni, Nadia primește scrisorile ei date cu parfum (vaporizarea alcoolizată decolorează hârtia și șterge cerneala unor litere, de aceea unele cuvinte sunt rescrise cu grijă). Dorina, care nu folosește decât litere mari: TE GÂNDEȘTI LA NOI (mine?). Dorina, care înfruntă și ea consecințele *Bolii*, notează într-un carnetel ce mănâncă (mi-e o FOAME de mor, dacă ai ști!), se duce să alerge la 6 dimineața în pădure cu Márta și a hotărât să nu încerce nimic nou pentru aceste campionate (dacă o să reușesc să-mi bag fundu' ăla MARE al meu în costum și să nu fac țara de răs...).

Boala Nadiei s-a mai îmblânzit. Abia se mai gândește la ea. N-are când. Seara, Livia o ia la dans în cluburi unde sunt doar puțini români, mai

ales francezi și americani. Nadia cere să se pună melodia *In the Summertime* a lui Mungo Jerry și nu bea decât un singur cocktail, o fidelitate absurdă față de Béla.

Te cheamă Nadia, ca pe gimnastă? întreabă ei, neîncrezători. Ea e „ca gimnasta“. Săptămâna trecută, un băiat (un bărbat!) a strâns-o în brațe în timp ce dansau, genunchiul lui se insinua între ai ei, îi simțea răsuflarea caldă în păr, n-avea nicio idee ce gest ar fi trebuit să facă, el îi zicea: „Hai, nu fi copil, nu face nazuri, ai un fund ca lumea, nu ți-ai tras-o cu niciun american la Montréal? Parașuto! Ce vânătași ai, te-a bătut vreun tip sau ce?“ Ea își acoperise pulpele, încurcată.

Al cui e acest picior? Și capul, al cui, capul pe care el apasă ca ea să facă oare ce, și ea se așază la loc în mașină, cu o senzație ușoară de greutate, cu obraji în flăcări, el îi întinde o batistă să se șteargă. Ea se concentrează, se străduiește să nu vadă în acele posturi ceva ce trebuie îmbunătățit, rafinat. Cu pulpele depărtate ca un pui ce urmează să fie umplut. E atât de dizgrațioasă imobilitatea asta — el îi ține genunchii, îi dă indicații, da, așa baby, uite, ea încearcă să se execute cât mai bine. Seamănă cu o operație pentru care e recomandat să te destinzi înainte de incizie. Stratul fin de grăsime lăsat să-i acopere trupul ca să treacă neobservată nu păcălește pe nimeni, el o apucă de braț și pufnește în râs: „Măiculiță, trebuie să stau cuminte, m-ai putea face praf cu brațele astea de fier“.

Uneori, Livia pune mâna pe un număr din revista franceză *Elle* pe care mama ei o primește de la soția unui diplomat. Încearcă împreună s-o citească cu ajutorul unui dicționar: „În articolele astea e vorba de droguri, afirmă Livia, pentru că în Vest ăia iau multe droguri și se uită la filme porno în familie, că sunt toți șomeri, mâncarea lor e otrăvită de porcăriile capitaliste, mai ales laptele de la vacile lor, și femeile sunt plătite mai puțin ca

bărbații pentru aceleași meserii, iar sportivele sunt obligate să se dezbrace în pielea goală la televizor ca să aibă ce mânca“.

Când merg la cinema, pe bulevardul Magheru, nu li se cere să plătească, e suficient ca Nadia să semneze biletele care i se dau. Nadia îi explică cu nepăsare Liviei că părinții ei semnează actele de divorț, așa că și ea semnează orice, cecuri de toate formele, în oraș.

Nadia a învățat o expresie de curând, „de ce să facem atâta caz?“, și a folosit-o în scrisoarea ei către Dorina, unde, printre povestioarele despre atmosfera pop din București, o anunță că părinții ei se despart. I-a scris mama. Nadia se simte golită, atât de cumplit siluită de absențe, de lucruri deja încheiate. Și peste tot găsești de vânzare cartea poștală „Nadia la Montréal“! Perfectă! Mai bine decât mai bine nu există. Și, atunci, caută să-și abată atenția de la tristețe oferindu-și tratații inedite: pateuri cu brânză de vaci și stafide, gogoși cu ciocolată fierbinte, șampanie. Inedite sunt și nopțile prea scurte, recuperate printr-un somn comatos de vreo 48 de ore. Se clatină pe picioare. Dă înapoi, coboară de pe bârnă, cu trupul devenit închisoare în loc de lance.

Dar i se promisese că va fi mai liberă dacă pleacă de lângă Béla și promisiunea asta, responsabilii federației și-o țin: tovarășu' *coach* nu-i notează absențele repetate de la antrenamente, nu supraveghează ce mănâncă, nici ce prieteni noi are, nici la ce oră se duce la culcare. Nu e cazul. Căci, în fața ușii camerei sale, pe culoar, fac cu schimbul în permanență „paznici de clădire“.

Ca și cum ei ar fi în interior

Cei patru agenți de la Securitate care o supraveghează, vecinii de palier și vânzătorul de la băcănia unde își face tânăra cumpărăturile sunt categorici: Nadia a cumpărat într-adevăr o sticlă de decolorant de rufe, marți spre seară, pretextând că avea ceva de spălat, deși spălase cu o seară înainte.

Sticla cu clor. Mizerabil detaliu tehnic. Fără strălucire. Nu barbiturice asemenea lui Marilyn. Aici iei ce ai la îndemână. Ce găsești în magazin.

Béla se arată pragmatic când evocă acest episod în memoriile lui, adevărul e ăsta: exasperată că era supravegheată tot timpul de Securitate, puștoaica a dus sticla cu clor la gură, dar era un gest de sfidare, în niciun caz o tentativă de sinucidere, și a scuipat imediat totul în chiuvetă urlând; din fericire, agenții au spart ușa camerei și au dus-o la spital. Nimic grav.

Livia, chemată imediat în fața șefilor, mărturisește plângând: da, i-a sugerat Nadiei să le spună autorităților că se va sinucide cu înălbitor de rufe dacă nu e lăsată să se întoarcă acasă.

Grupul D12 al Securității ia act de trecerea ei prin policlinică, unde ar fi consultat sub alt nume un medic pentru „arsuri la stomac“, fără ca acesta s-o recunoască. Întrebat, medicul a declarat: „Cine? Grăsana de-acolo? Evident că nu e ea, în niciun caz!“

— *Bun. Trebuie să mă lămuriți puțin, nu mă descurc... Ați afirmat recent că povestea cu sinuciderea e falsă și că, în realitate, în ziua aceea ați băut șampon „din greșeală“ și toată lumea s-a speriat, inclusiv dumneavoastră. Iertați-mă, dar...*

Cum i se poate întâmpla cuiva să bea șampon „din greșeală“?

Ea pufnește în râs. Izbucnesc și eu în râs. Trecem peste asta.

— Și cum a putut Béla să aibă o versiune a faptelor, de vreme ce nu era la București?“

(Am impresia că o văd zâmbind.)

— Ah! Béla pretinde că mă cunoaște „ca și cum m-ar fi făcut el“. Ca și cum ar fi fost în interior...

Discutăm îndelung despre cele șase luni petrecute la București, în timpul cărora evadează din trupul ei puternic ca să guste dintr-un destin „normal“ de adolescentă. Aștept să evoce singură episodul dispariției sale, o stranie evadare de 48 de ore într-un București asediat pentru a o găsi. Mă învârtesc în jurul subiectului, dar nu zice nimic. Nu insist. Scriu episodul. I-l trimit. Nu-l comentează.

Chiar s-a întâmplat asta? Sau nu e decât un zvon ca atâtea altele, căci umblă tot felul de zvonuri de când oamenii știu că Zâna locuiește la București.

Președintele Mexicului dorește, pentru aniversarea lui, să i se aducă „micuța“. Selecțiuni de la Montréal, da, o să fie perfect. Se face tranzacția. Dar ea nu se prezintă la ultimul antrenament dinaintea plecării de a doua zi. Oh, se întâmplă să mai lipsească uneori, le răspunde tovarășu' *coach* ofițerilor de la Securitate.

Cine a văzut-o? E căutată în sala de gimnastică, poate se antrenează acolo, în vreun colț. Sunt luați la întrebări asistenții unul câte unul, fetele din echipă. Agenții care patrulează în fața garsonierei n-au văzut-o de două zile: O fi cumva bolnavă? Zace la pat și nu poate răspunde la telefon? I se bate în ușă. Nimic. Se deschide ușa. Camera e goală. E anunțată poliția. „E de negăsit?, se miră ministrul Tineretului și Sportului. De ce nu și moartă? Să nu-mi spuneți mie că mucoasa asta, pe care o cunoaște toată lumea, poate să dispară!“ E anunțat Ministerul de Interne. Sunt închise

frontierele. Se instaurează o stare de urgență în secret, armata scotocește fiecare cartier al orașului. Fără rezultat. Imposibil să i se mărturisească Tovarășului Mult Stimat că Nadia a dispărut. Se va inventa o indispoziție care o obligă să stea acasă, se vor duce în Mexic fără ea.

Nadia reapare la aeroport, cu câteva ore înainte de decolarea avionului. Președintele Mexicului își va putea sărbători aniversarea. În avion, doarme cu gura căscată, se trezește și se duce să vomite la toaletă, apoi, plânge și adoarme la loc, ghemuită pe bluza de trening mototolită pe care o strânge la piept. Se spune că Securitatea a găsit-o în patul unui cântăreț la modă care are aproape 50 de ani. Sau, mai știi, poate e vorba de un poet apropiat puterii. Sau poate a fost găsită într-un parc, unde și-ar fi petrecut noaptea singură.

Iau hotărârea să nu-i dau să citească notițele luate după un alt document din arhivele secrete, care detaliază cum, fără ea, Béla își pierde cumpătul, închide școala de la Onești și se duce la Deva, felul în care tipul acesta prea greoi ajunge de râsul tinerilor antrenori, ironizat că e incapabil să facă roata, că refuză să admită că Nadia Comăneci nu e creația lui, poate mai degrabă s-a întâmplat ca el să se afle în calea Nadiei, nu?

Le lovește pe cele care cad la antrenamente, teoretizează, din conflict se nasc campioanele, se înfurie, n-au decât să se lupte cu el, sfrijitele! Instaurează legi noi, fetele vor rămâne în sala de gimnastică, îi va chema aici pe profesori, gata cu deplasările inutile, vor sta tot timpul sub ochii lui, nu pot lipsi nici măcar o dimineață. Angajează o asistentă a cărei sarcină e să controleze gențile și buzunarele profesorilor în fiecare dimineață, ca să fie sigur că aceștia nu le dau de mâncare gimnastelor în secret. Până când Béla primește un apel de la cei de la federație, foarte jenați: Nadia îl roagă să vină după ea la București, s-o ia înapoi. Pornește imediat la drum.

Monstru

„Unde e tovarășul acela, *coach cool*, ca să-i adresez felicitările mele personale, felicitări moderne și pline de psi-ho-lo-gie!!“ Béla ar fi chiar triumfător dacă n-ar fi furios de atâta risipă: de vreo opt luni, Nadia aproape nu se mai antrenează, e un dezastru. Tipul de la minister care stă în fața lui, unul dintre cei care i-au luat-o pe Nadia, clipește ritmic, încurcat, fără îndoială, că a fost silit să-l numească pe Béla „șeful echipei mondialelor“ în locul celui tânăr.

„O precizare, totuși: Mult Stimatul Nostru Tovarăș vrea să le vadă la mondiale pe aceleași fete, pe cele de la Montréal. Le vrea pe Nadia, pe Dorina: echipa de aur! Că pe cele noi nu le știe nimeni. Faceți ce trebuie, tovarășe profesor, țara se bazează pe dumneavoastră...“

Să le vadă pe aceleași? Dar nu mai sunt aceleași, s-au dus! „Care fete?? Niște muieruști molatice cu fofoloanca năclăită, care se lăfăie de luni întregi! Ce-le-bri-tă-ți-le lu' pește!“ Și care-i sunt băgate pe gât „fără doar și poate până ajung la menopauză“, îi strigă el Mártei, când se întoarce la Deva. Mai are doar șase săptămâni până la Campionatele Mondiale.

Monștri

Vrei să te întorci, Nadia? Vii cu mine?

Fata plânge încet, scâncete înăbușite care ritmează tăcerea. El dă mai încolo cu grijă fusta și perechea de colanți care zac pe pat și se așază lângă ea. O ia de mână, îi reamintește cei aproape nouă ani împreună, fără să se oprească asupra celui de-al zecelea, care i-a înșfăcat trupul și pieptul de luni întregi: „Puiule! Știi că, atunci când te-am văzut prima dată, ai dispărut de lângă mine? Îți dai seama, te-am zărit în curtea școlii și, în clipa următoare, m-ai părăsit... Dar eu te găsesc mereu!“

Se gândea să facă întrevederea lor mai ușoară, dar iată că ea plânge, inconsolabilă. Vrei să te întorci, Nadia? Întreabă din nou, ea tace, totul e acoperit de cenușă, de rămășițe și grăsimi, e o înmormântare, e *Boala*. El s-a ridicat în picioare, ai jura că vrea să înceapă o orăție.

O să fie un chin. Un masacru. O invazie programată centimetru cu centimetru, o să curățăm totul, să vedem ce rămâne dedesubt, dacă a mai rămas ceva. Vrei să te întorci, Nadia?

Când pleacă în sfârșit, spre seară, îi salută pe cei patru supraveghetori care fumează pe coridor și unuia dintre ei, care vrea să știe „Ei, cum vi se pare fata?“, Béla îi răspunde: „O să-ți spun, măi băiete: săptămâna trecută, în timpul demonstrației, mi s-a spus că e în public și n-am văzut-o. Azi, mi-a deschis ușa și-atunci mi-am dat seama că, da, o văzusem!... Dar n-am recunoscut-o... E un monstru, măi băiete, o adevărată dihanie!“ Și salută îndepărtându-se, însoțit, drept mulțumire pentru vorbele lui, de hohotele lor de râs.

În jurnalul intim din anul 1978 din care Nadia îmi trimite această pagină fotocopiată, unele cuvinte sunt scrise cu litere mai groase și subliniate cu albastru: „De mâine TREBUIE să cred din nou în Béla. Mi-e RUȘINE, îngrozitor de rușine, că am ajuns un monstru“. Și de mai multe ori recopiate cu rânduri regulate aceste fraze:

„N-am să întorc spatele la ce mă sperie. Fac față, pentru că singurul mod de a scăpa de frică e s-o calc în picioare.

N-am să întorc spatele la ce mă sperie. Fac față, pentru că singurul mod de a scăpa de frică e s-o calc în picioare.

N-am să întorc spatele la ce mă sperie. Fac față, pentru că singurul mod de a scăpa de frică e s-o calc în picioare.“

Fără să mai respiri

În fiecare zi, dis-de-dimineată, Béla vine s-o ia de acasă, de undeva de pe dealurile Devei, unde s-a instalat împreună cu mama și fratele mai mic, nu a vrut să stea la internat cu celelalte. După o oră de alergare, trei ore de antrenament ușor. Apoi, aleargă din nou, înfășurată într-un costum-saună; după aceea, are dreptul la un masaj și continuă cu exerciții de dezvoltare a mușchilor, o jumătate de oră de saună și, în final, din nou alergare. Încearcă iar câteva exerciții înlanțuite la paralelele inegale fără să reușească să stabilizeze vreo mișcare.

„Voiai o viață normală, ei bine, ai reușit, ai ajuns o vacă grasă normală, și celulele tale de grăsime protestează! Nu le place să fii cât un tanc“, îi zice Béla zâmbind, dându-i o palmă peste fund ca să se întoarcă la treabă.

Seara, nu mai poate merge și zace în pat, nereușind să adoarmă, atât de tare o dor toate. Culcată pe spate, își pipăie coastele cu palmele, nerăbdătoare să le simtă reliefându-se clar. Înfometată, se trezește pe la 4 și așteaptă să se facă 6 ca să-și facă un ceai, migrenele de seara o mai ușurează căci, timp de câteva ore, senzația de foame se atenuază din cauza durerii. Toate au redevenit ca înainte. În primele zile ale programului, a dormit la Márta și la Béla, care au „repus-o pe roate“, numai salată și fructe însoțite de apă rece ca gheața, pe care o bea cu înghițituri mici, simte lichidul șerpuindu-i în esofag, transparența stomacului gol.

Dacă faci ce-ți spun, vom izbuti. Béla știe. El, care cunoaște ce are ea „acolo înăuntru“, și-i pune palma pe pânțe. Viața pe care a trăit-o în

ultimele luni la București e acum o ceață închisă, cu nopți dezordonate și dulciuri rapide. Béla ghicește chiar ce va face la mondialele de la Strasbourg peste opt zile. Nimic. Poate bronz la paralele, dar la sol, nu; pentru că, oi fi tu drăguțică cu tot ce se leagănă aici, dar cu țățucele astea e imposibil, ea își oprește respirația când el își pune degetul pe pieptul acoperit de bluza treningului.

Forma umană

O echipă de televiziune americană obține, după două luni de așteptare, aprobarea să-i ia un interviu Mártei. Tânărul jurnalist de la ABC, cu un început de plete, ar vrea să-și intituleze documentarul *Fabrica de medalii*, filmul va dura aproximativ o oră.

— Nadia are astăzi un metru cincizeci și șase, spune Márta cu mândrie, arătându-i câteva fotografii de la Montréal. O veți revedea curând!

— Când? insistă americanul.

— Când își va recăpăta forma umană!“ îi răspunde Béla Mártei, care îi pune întrebarea.

Reportajul e dat pe post chiar înaintea campionatelor. Durează 15 minute, un sfert de oră entuziast despre acest cuplu de antrenori români în fruntea unui stol drăgălaș de vrăbiuțe supraantrenate, care zâmbesc spre obiectiv, cu degetele deschise în V, victorie promisă. După difuzare, federația americană de gimnastică trimite un mesaj de felicitare postului de televiziune, mulțumindu-i că a ținut cont de observațiile sale: acest nou montaj e mai pozitiv decât primul, pasajul despre metoda lui Károlyi era inutil și nepolitic.

Putem trimite un om pe lună, dar nu suntem în stare să facem să evolueze o fetiță pe o bârnă! E timpul ca această țară să știe să producă gimnaste care să arate forța inherentă fibrei noastre naționale. Dat fiind că nu beneficiem de centre naționale de formare de nivel înalt subvenționate de stat, trebuie să vedem ce putem împrumuta din metoda românească.

*Los Angeles
Times, editorial,
1979*

— *Incredibil acest articol, nu? Ce spunei despre asta, Nadia? Americanii erau furioși că nu trăiau într-un regim comunist!*

O aud mestecând cu lingurița într-o ceașcă, fără un cuvânt.

— *Bun... În 1981, Statele Unite ale Americii îl primesc pe Béla, care a fugit din România. Trei ani mai târziu, echipa americană câștiga medalia de aur în fața echipei României. După părerea dumneavoastră, Béla a aplicat aceleași metode în SUA ca în România?*

— *Evident. Și a obținut campioane. Nu e niciun miracol.*

— *Și fără stări sufletești americane...*

Ea tace, am impresia că zâmbește.

Strasbourg

Ei spun: nu mai este școlărița notată cu 10 pe carnetul de gimnastică și care se juca cu păpușa în fața lumii întregi. Și notează: și-a tăiat codițele și și-a aruncat fundele, formele îi umflă costumul. Dau dovadă de indulgență: creșterea e „un moment de delăsare foarte lesne de înțeles“, ea a împlinit 16 ani, la urma urmei. Calculează: o medalie de aur la bârnă, o căzătură la paralele, mai puțină rapiditate la sărituri, chiar dacă a pierdut cinci kilograme în vara asta înainte să vină aici. Se minunează: ați văzut-o pe portugheza aceea care nu cântărește decât 29 de kilograme?

Tânăra va fi chemată în fața tuturor celor adunați în sala de presă, severi. Se așteaptă la lacrimi și scuze din partea ei, dar Nadia le zâmbește încercând să-i îmblânzească: „Din fericire, m-am schimbat, la Montréal aveam 14 ani. Sunt absolut... normală pentru vârsta mea“. Apoi, pe un ton politicoș, precum o gazdă îngrijorată de plictiseala vizibilă a oaspeților: „Mai... aveți alte întrebări?“ Atunci, ei îi vor remarca șuvițele blonde și, înainte de a trece la alt interviu, vor scrie repede în carnet pentru ultima dată acest cuvânt pus între ghilimele — Nadia C., moartea „unei zâne“, în timp ce ea, în apărare, va protesta moale: „... Nu puteam să măsoar veșnic un metru patruzeci și șapte... Nu?“

Le va da întâlnire peste opt luni, în mai, la Copenhaga, iar ei se vor duce, în ciuda decepției încercate. Se vor duce și se vor îndrăgosti din nou. Pentru că ea va redeveni cea dinainte. Disputa România–URSS e din nou în favoarea României mulțumită ei. Părul ei șaten împărțit în codițe,

aceleași ca la Montréal, legate cu funde roșii, un semn. Aproape c-o vor ierta pe puștoaica pe care vor dori din nou s-o numească așa, în ciuda înălțimii ei de un metru șaiszeci și unu. Vor fi uimiți și emoționați gândindu-se la eforturile ei extraordinare pentru acest adevărat *come-back*: 45 de kilograme, cu patru mai puțin decât la Strasbourg, numărul de ordine 62. Ea „și-a revenit“! În ultima zi a competiției, își va face autocritica în fața lor, în șoaptă, nu, nu se atinge de nimic dulce, da, a adăugat dificultăți inedite și vor fi și altele la Moscova, da. Va fi lăudată pentru inteligența de a fi înțeles că „dacă ar fi continuat să se îngrașe fără să se înfrâneze, ar fi dispărut din selecționări“. Numită campioană a Europei pentru a treia oară la Brøndby Hallen, Nadia va dezminți spusele celor care afirmau că gimnastica e o sumă de „dificultăți ce nu pot fi stăpânite decât de elemente cu segmente scurte și neștiind ce e frica: fetițe“.

Unii vor încerca să strice sărbătoarea menționând figura epuizată a sovieticei Elena Muhina, vor fi auziți spunând că „rezervorul lor e atât de mare, încât au posibilități infinite“. Dar silueta subțire a Nadiei, scobitura pulpelor ei, extrema paloare a obrazilor ei trași? Problema va fi abordată cu antrenorul ei în conferință de presă și el va ști să găsească o explicație: „Nadia, e adevărat, și-a pierdut obraji de copil, dar trăsăturile i se înăspresc mai ales când se concentrează“.

Intervieată de BBC, la întrebarea „În 1978, ai revenit în prim-plan. Nu mai erai o fetiță ci, o... femeie?“, Nadia va răspunde, stingherită, ca o alcoolică pocăită: „Da... Era... marea mea problemă“. Ea va povesti apoi cum a petrecut nouă zile fără să mănânce, doar bând apă, antrenându-se ca să piardă cele 10 kilograme în plus. Va fi felicitată călduros pentru voință. Va fi aplaudată și i se va oferi o păpușă de colecție.

Mexico, Fort Worth, Texas

Scumpa mamei, am primit ultimele tale trei scrisori în dimineața asta și am citit ca într-o carte tristă pățaniile voastre din Mexic. Poate că, atunci când vei primi această scrisoare, vei fi vindecată!

Am văzut-o ieri pe Dorina, am vorbit de tine. Mi-a promis c-o să te urmărească la televizor, nu e supărată și nici măcar tristă că n-a fost selecționată, cred că a cunoscut pe cineva! Trebuie să mă opresc aici, am de terminat niște pantaloni pentru mâine. Merii au înflorit și, înainte, la vremea asta, noi (frazele următoare sunt tăiate cu grijă, cuvintele nu pot fi citite). Aici, toate merg bine. Te pupă mult,

Mama

Mi-e dor de casă. Mi-e dor de tine. Totul e scârbos și soarele arde tare. Mă doare burta. Sunt obosită. Dorm și mai puțin decât acasă.

Iată că robotul ei, Domnișoara Prințesă de Gheață, cum o numește maică-sa, se plânge pe pagini întregi, speriată că ceva nu e în ordine cu ea, că are grețuri din cauza unui virus care a infectat toată echipa încă din prima zi de la sosirea lor la Mexico. Sejurul acela de patru săptămâni prevăzut pentru ca ele să se pregătească în liniște la temperatura, la umiditatea din Texas și cu echipamentul sălilor americane, materiale care accentuează rapiditatea acrobațiilor la sol.

Lunile acestea glorioase au lăsat oare în suspensie o grămadă de zile acre care se manifestă brusc acolo, toate în același timp? Cele trei luni în timpul cărora Béla decide statutul aparte al Nadiei în echipă, o lasă să-și aleagă singură muzica

exercițiului la sol și exercițiile de dezvoltare a mușchilor abdominali pe care le consideră mai utile. Lunea, n-o mai cântărește odată cu celelalte, aliniată în sala de gimnastică, cu gurile uscate la gândul unor ipotetice grame luate în timpul weekendului. Îi propune chiar să antreneze o începătoare de 10 ani, care tocmai sosise. Dacă e tachinat în legătură cu libertatea pe care i-o acordă Nadiei, Béla răspunde că a îndopat-o atât de tare ani de-a rândul, încât acum n-are decât s-o lase să dea afară ce-a băgat în ea. Și treaba merge. În decursul celor trei luni ea nu pierde nimic și câștigă totul. Până și foamea și oboseala sunt doar tracăsări provizorii în timpul zilelor, ea a fost rareori atât de bine ascuțită, trece de la un podium la altul. Autoritățile îi reînnoiesc aprobările de ieșire din țară fără să discute.

Dar ceea ce Nadia nu scrie în scrisoarea către mama ei este impresia că fetele celelalte completează. Într-o dimineață, i se pare că o mucoasă se antrenează la ieșirea „ei“. Imediat ce se apropie de paralelele unde evoluează slăbănoaga, aceasta sare jos și se îndepărtează nepăsătoare. Și acum, virusul ăsta. Cele mai multe au febră și vomită când încearcă să înghită ceva. În avion, surescitate de apropierea competiției, își strigă rezultatele, cifrele, am cu patru mai puțin, și eu cu cinci mai puțin, eu cu cinci și cinci sute de grame mai puțin. Kilogramele pierdute de când au ajuns la Mexico.

A doua zi după primul antrenament în public la Fort Worth, Béla descoperă, uluit, ziarele: „Echipa lui Károlyi și-a pierdut farmecul! Un cârd de păianjeni cadaverici, minivampiri de Carpați, o armată de copile livide și înfometate! Unde sunt păpușile grațioase și suple pe care le-am cunoscut altădată?“ Niciun ziarist nu s-a ostenit să adauge ceea ce Béla le-a explicat totuși: siluetele fetelor sunt rezultatul unui virus. De acest lucru el va

trebui să răspundă în fața federației române și a
Comitetului Central al PCR.

Endogen

E o infecție. Un lucru abia vizibil acum câteva zile, care progresează, se dezvoltă. Și pe care ea însăși l-a agravat procedând ca de obicei, neluându-l în seamă. Nadia se face că n-aude nimic.

Nimic atunci când, la opt ani, cade de la paralele și Béla se enervează, îi arată un gândac care merge șovăielnic printre saltele și îi șoptește „Îl vezi? Parc-ai fi tu!”

Nimic atunci când el o face vacă grasă respingătoare sau tanc, la întoarcerea de la București. Se face că n-aude când Béla vorbește cu dispreț despre Emilia, care e atât de trasă la față pentru că își varsă mațele în fiecare seară: „Emilia e o leneșă! Îi e mai ușor așa, decât să aibă curajul să-și respecte regimul. Cu atât mai rău pentru ea!” Nu observă nimic, nimic, nici măcar gleznele umflate ale fetelor nou-venite în echipă, care își cer novocaina zilnică la infirmerie. Mai rău, o ceartă pe același ton ca Béla pe una dintre fete care vrea să renunțe, radiografia a arătat că o vertebră îi e ușor fisurată. „Strânge din dinți și dă-i înainte, 90 de secunde nu-s mare lucru!”

Ea lucrează pentru el. Îi răspândește vorbele, e dovada vie a învățaturii lui, acel miraculos posibil, înțelegeți. Și iată că e contrazisă în misiunea ei. După ce i-a dat peste nas *Bolii*, după ce a făcut să dispară dovezile și a reușit să pună capăt dezgustătoarelor manifestări însângerate, despre care mama ei spunea în mod greșit că erau „de neoprit”, acum iată altceva: o umflătură roșie la încheietura mâinii. Strânge tare carnea până îi dau lacrimile, ca să elibereze otrava. Mâna îi bufnește

surd. De fiecare dată când rana se freacă de bară, rosătura făcută de catarama de oțel de la apărătoarea mâinii se redeschide. Bare, talc și sudoare, amestecul acela, trilogia existenței sale. În cea de-a doua zi a concursului, nu mai poate îndoi brațul. Béla încearcă să i-l forțeze puțin, ea geme, niciodată n-a gemut înainte. Fă cum poți, scumpo. El nu poruncește, doar propune, îi explică Béla calm unui jurnalist care se entuziasmează de performanța Nadiei din ajun.

Începe exercițiul de încălzire. Nadia apucă barele, încearcă o echilibrare, brațul îi cedează și ea se prăbușește la pământ. La pauză, Béla le adună pe toate în salonul rezervat echipei României. Scumpa noastră Nadia nu ne va mai putea ajuta, copii. Se întoarce către ea, care stă jos, cu brațul în eșarfă, cu tenul palid și obrații prea roșii, alergie produsă de injecțiile cu cortizon care i se administrează de trei ori pe zi pentru dezinflamare. Țipete, văicăreli, li s-au luat roțile ajutoare de la bicicletă, li s-a răpit totemul, Nadia n-o să fie cu noi! Și degeaba încearcă el să le vorbească pe un ton cât mai grav ca să le transmită forța lui: „Puteți câștiga, scorpionii mei!! Ce, vă e frică de mămăligile alea de rusoaice?“ Ele își pleacă fruntea, se smiorcăie. „Din punct de vedere matematic, n-avem acum nevoie de Nadia, avem puncte în avans. Iar Nadia, dacă, din întâmplare, ar participa până la urmă, adaugă el, a avut ieri scoruri atât de mărețe (ele repetă în cor, da, mărețe, Nadia, mărețe), încât ar putea să cadă și totuși să câștige!“ Béla face să se infiltreze cuvintele: Ar câștiga. Dacă. Sau când. Ar participa.

Ea scutură din cap. Nu, de data asta, nu, Béla, nu, și își arată brațul umflat și tare, la fel de dureros ca un dinte inflammat. Și-ar dori să aibă în față un arbitru obișnuit, nu jurați, mereu tot jurați. Unul care să-i atribuiască suferinței sale nota meritată și dreptul de a nu concura. Fără să aibă îndoieli.

„Ești sigură, scumpo? Chiar? Bine. Înțeleg“, răspunde el, deja cu spatele spre ea, grăbindu-se către arbitri. Ei își ridică ochii spre cer. Iar el. Show-ul lui permanent, excesele lui, pumnii pe care li-i arată îndată ce se simte păcălit. Înjurăturile lui. Demonstrațiile lui de afecțiune față de fete de cum apare vreo cameră de luat vederi prin apropiere. Le dă lista gimnastelor. Nadia e înscrisă la toate probele. Șeful juriului se miră: „... deci o să concureze?“ Béla își ridică brațele spre cer, îl ia pe Dumnezeu drept martor, cu lacrimi în ochi, prințesa lui e atât de vitează, „ea își închipuie că se va simți mai bine după-amiază, eu știu că nu, dar ce pot să fac, am înscris-o din principiu și din respect pentru ea, care a dat atât de mult echipei“.

Regulamentul e clar: o gimnastă care nu se prezintă e descalificată. În schimb, dacă se ridică la anunțarea numelui ei și atinge fiecare aparat cu mâna, semnalează că participă în continuare la competiție. La fiecare rotație, Nadia (căreia Béla i-a strecurat la ureche în ultima clipă că i-a adăugat numele pe listă, „are un efect mai bun“) se ridică, salută juriul (simplul fapt că ridică brațul îi provoacă greață) și, în fața spectatorilor uluiți, se așază la loc. Când pune mâinile pe bare, o parte din sală începe imediat să aplaude în spatele ei, Béla se ridică în picioare și bate din palme, încurajează publicul: „Arată-le, arată-le ce poți, hai, hai puiule, hai!“, până ce Béla și publicul sunt chemați la ordine de către arbitri.

Please Welcome

The Incredible Nadia

Ce e o infecție?

„Invadarea unui organism viu de microorganisme patogene care se înmulțesc. O infecție este fie locală, fie generalizată sau mai poate fi exogenă. Adică provocată de germeni care provin din mediul înconjurător. Se consideră că o infecție e endogenă când germenii provin chiar de la pacient. O infecție se dezvoltă înainte de toate când există o slăbiciune a apărării naturale a organismului. Atunci, începe o competiție între capacitatea de apărare a individului și puterea patogenă a germenilor. Imunitatea variază în timp și mai ales în funcție de numeroase criterii, de exemplu oboseala, lipsa de somn, stresul, carențele alimentare etc. Gradul de pericolozitate al unui germen este legat de *inoculum*, adică de numărul de germeni care infectează organismul. Așadar, o infecție se va dezvolta cu atât mai mult cu cât imunitatea individului este mai slabă și cu cât inoculumul va fi mai intens.“

Ea este inoculată. Numai dacă nu cumva secretă ea însăși otrava, dacă nu cumva o fabrică fără să-și dea seama de multă vreme și slăbește deci luptând împotriva ei înseși.

Medicul echipei vorbea acum câteva zile de o bubiță, am mai văzut de-astea, oboseala și stresul produc otrava și forța minții o distruge. Ea e prea slăbită, poroasă, de când cu *Boala*, moale moale, de când cu șederea la tovarășul *coach* care a lăsat-o să se îngrașe până a ajuns o dihanie monstruoasă, las' că tati știe să îmblânzească

monștrii, scumpo! Luptă-te! Béla a învățat-o să lupte, lipsind-o în același timp de orice capacitate de a lupta cu altceva decât ce-i arată el cu degetul. Béla a citit-o, a calculat-o, a evaluat-o ca nimeni altul. Cu câteva săptămâni înainte, îi cercetează cu privirea sâni striviți de costumul mulat: „Luna asta n-o să ai «problemele» alea, puiule, poți sta liniștită“.

Cine se află la originea a ceea ce se întâmplă în acea după-amiază la Fort Worth? Persoana care ia decizia? Cea care propune această soluție? Persoana care are interesul ca hotărârea să fie luată? Cea care nu mai știe să decidă, fiind atât de mult deprinsă să se supună? Béla e oare cel care a obligat-o pe Nadia? Béla e cel care i-a propus Nadiei să aleagă între două soluții, una dintre ele fiind de neconceput, lucru pe care el îl știa, deci în realitate n-a fost o alegere? Ce e o alegere? Al cui e acest trup?

Pe care ea îl oferă, până la urmă, în acea zi, pe stadionul plin ochi din Texas, spectatorilor care o ovaționează la anunțarea participării ei surpriză la bârnă, după ce anunțase că nu se prezintă la restul probelor. Și, imediat, toți amuțesc, deoarece înțeleg că vor asista la ceva inedit, mai excitant decât s-a văzut vreodată, *please welcome the incredible Nadia who has just decided to/in spite of...*

Brațul ei bandajat semnalează fapta de excepție, acolo unde va trebui să se fixeze privirile.

Trage aer adânc în piept. Flash-urile, insecte pe care le-ai arunca în foc cu pumnii, răvășesc umbra și, o clipă, o orbesc. Dublă piruetă pe bârnă. Să rămână concentrată ca să repete mișcarea. Picioarele tale ca niște pensule, scumpo. Să calculeze spațiul și greutatea aerului, să inventeze, pe măsură ce înaintează, un echilibru nou.

Au amuțit cu toții, 20 000 de tăceri care lasă locul bubuitului sângelui ei bolnav, simte un gust oribil în gură, 45 de secunde, jumătate, orizontul

se strâmbă la ea, lovește repetat lemnul într-o serie de salturi înapoi realizate fără mâini, cu brațul bolnav greu și imobil, gata, aproape s-a terminat, își pregătește ieșirea, cifrele și unghiurile i se amestecă în cap, calculele astea, trebuie regândit totul fără mâna asta, saltul pentru care are nevoie de ambele palme de-a curmezișul bârnei ca să se propulseze pe sol, de data asta, o singură mână ar dezechilibra-o, ar face-o să se aplece prea mult spre dreapta, oh, simte bătaia purulentă a sângelui până în gingii și sinusuri, își ia avânt și-și aruncă trupul emaciat la orizontală, ajutându-se în mod precaut cu trei degete ale mâinii bandajate.

Și nu cade.

E ovaționată, antrenorul o duce triumfător pe brațe înconjurat de fete isterice, o înălță cât poate de sus în plină lumină, o lumină atât de mare și caldă încât ea închide ochii, cu capul dat pe spate. În momentul în care se afișează un 9,95, practic nota maximă, Nadia se află deja în ambulanța care o transportă de urgență la spitalul din Dallas, e operată sub anestezie generală, infecția s-a propagat în tot brațul, doctorii se tem pentru inima ei.

Când se trezește, cere o foaie de hârtie și un stilou sau visează că cere o foaie de hârtie și un stilou. Mai întâi, să noteze punctul de pornire: Rodica a căzut de pe bârnă. Ce-și amintește Nadia: câteva cuvinte ale lui Béla, imediat ce Rodica a căzut, de genul „N-o să le lăsăm pe sovietice să pună mâna pe titlu. Poți să te duci, Nadia?, spune-mi dacă poți“. Béla. Care va scrie, mai târziu, în memoriile lui: „I-am spus Nadiei: te-ai gândit că ai obligații față de echipă? Ei bine, află că ai. Căci micuțele n-au avut dreptul la nicio recunoaștere! Și Mártei și mie, te-ai întrebat dacă ne datorezi ceva? În toți anii ăștia... Dacă da, astăzi, Nadia, fă ceva extraordinar...“

Dar ce să mai faci când Béla afirmă în fața arbitrilor, după încheierea competiției: „Nu i-am

cerut niciodată să-și execute programul întreg cu toate dificultățile! Dar a fost nemaipomenit! Pe o singură mână... M-a păcălit! Pe voi nu?“ Iar arbitrii nu prea se simt în largul lor că au văzut, au notat și au acceptat prestația Nadiei Comănești în mod vizibil foarte bolnavă.

Mai multe persoane, medici, infirmiere și doi oficiali români, stau în jurul patului ei. Nadiei îi e foarte sete și e nerăbdătoare să discute cu chirurgul, un american care miroase a lămâie și i se adresează rostind rar cuvintele, dorind ca ea să înțeleagă gravitatea situației. Ea e singura care poartă răspunderea hotărârii luate, dintr-un simț al datoriei, îi repetă, „da, asta e, dom-nu-le to-va-ră-șe doctor, să fii sportiv de... pentru noi, în Ro... mânia, dacă nu suferi înseamnă că n-ai... mers... până la capăt. Nimic ero... ic deci! O hotă... rare luată cu încredere, Tati. Ta-ti? Nuuuuu... Domnule doctor, pardon.“

Nu, continuă ea, căutându-și cu greu cuvintele, Béla n-a obligat-o să riște nebunește în ziua aceea. Dar despre „daunele permanente“ pe care chirurgul le tot aduce în discuție, Béla nu știa nimic, jură.

Ei ies din încăpere, o aud continuându-și monologul cu glasul înmuiat de calmante: „E alegerea MEA să ascult, TU mă faci mereu să... cred că pot face orice. Sau atunci... Alegerea... Nu mai știu cum... cum..., că sunt infestată. Infec-ta-tă, pardon“. Mai târziu, o sună pe infirmiera de noapte, cere să fie chemată interpreta, să se pregătească o conferință de presă, dar infirmiera nu înțelege, îi aduce un pahar de apă gazoasă. Nadiei îi vine să râdă când se gândește la gogoșile înșirate de Béla, la discursul lui grotesc, ninini și nanana, câte ne datorezi tu, Nadia, ninini și nanana în toți anii ăștia. Când ea ar face orice! Orice prestație fără protecție! Dacă nu mă omor făcându-l, sunt întotdeauna gata! Tati... intrarea mea pe bâră... am inventat alta pentru că eu...

Dumnezeule... nu pot să închei povestea.
Cuvintele ei, a doua zi, sunt ilizibile.

— *Ce imaginație! Aș jura că erați cu mine în salonul de spital... Știți că am o cicatrice de-a lungul brațului? M-am gândit la ceva citind acest pasaj: când eram mică și oamenii aflau că mă antrenez șase ore pe zi, eram „biata fetiță”. Dacă aș fi fost băiat, nimeni nu m-ar fi compătimit, nu? Cunoașteți vechiul dicton, sportul va face din tine bărbat, măi băiete! Nu e valabil și pentru fete? Mie îmi plăcea gimnastica, de câte ori s-o spun? Am ales.*

— *Cred că ceea ce-mi spuneți n-are nicio legătură cu ce s-a întâmplat la Fort Worth. Nu e grav. Să nu mai vorbim despre asta.*

Mărturia Rodicăi D.

— Geza și Béla dormeau în camera noastră. Și, dacă aveam nevoie să mergem la baie, trebuia să facem pipi cu ușa deschisă.

— De ce?

— Le era teamă că bem prea multă apă și cântărim mai mult. Noi așteptam înainte să tragem apa, urcam pe vasul WC-ului cu un pahar în mână și beam apă din bazin. Când făceam duș ne supravegheau, n-aveam voie să ridicăm capul...

— Ce mâncați înaintea competițiilor?

— Dimineața, o felie subțire de salam, două nuci și un pahar de lapte, seara, același lucru, fără nuci.

— Ați mai avut probleme de sănătate importante?

— O grămadă! Laba piciorului ruptă, umărul rupt și alte chestii de-astea. Îmi amintesc, la prima menstruație, infirmiera mi-a făcut o injecție și n-am mai avut timp de un an.

— *Ce e povestea asta? ... Ce tot spune ea acolo? Eram foarte bine îngrijite! Singurul lucru pe care-l aveam de făcut era să ne antrenăm. Camerele noastre erau încălzite, ni se făcea curat și eram hrănite gratis. Anorexia?... Laxativele? Diureticele? Da, ca să fii gimnastă, trebuie să fii ușoară! Accidente! Se întâmplă, dar nu cine știe câte. Doar dacă le numeri. E „hărtănită“ fata? Sincer vorbind, ce cuvânt e ăsta? Rănile? Pot fi, dacă o fată n-are noroc sau e slab pregătită. Singura dată când eu am..., când n-am ascultat semnalele durerii, a fost la Fort Worth.*

Știu că o să vă mire, dar cele mai rele lucruri s-au întâmplat în SUA, pentru că școlile lor de gimnastică sunt private și scumpe, și fetele au avut imediat nevoie de sponsori și de agenți, erau bani la mijloc. Ele trebuie să câștige ca să ramburseze împrumuturile pe care le fac părinții, ei se îndatorează pe ani întregi acolo! Investiția pe care o fac părinții, adăugată la obsesia randamentului... Kristie Phillips se simțea „responsabilă pentru pubertatea ei“ când a început să piardă pentru că se dezvoltase. Betty Okino și-a rupt mâna în timpul competiției pentru că a fost pusă să se antreneze cu un început de fractură ca să nu piardă banii sponsorului! Tot așa, Kelly Garrison a concurat cu laba piciorului ruptă. Și toate se jucau cu greutatea lor, aci se îngrășau, aci slăbeau, noi, în România, nu ne duceam să ne îndopăm la băcănia din colț pentru că nu erau băcănii și n-aveam cu ce! E adevărat, unele gimnaste iau ibuprofen în fiecare dimineață. Altele iau în mod sistematic analgezice în ziua competiției. E bine așa? Nu. Am făcut și eu asta? Da. Am fost silită? Nu! Le simpatizez pe cele care se simt distruse de acest mediu, dar n-am nicio empatie.

— Pot să scriu asta, Nadia?

— Da, puteți. Ar fi formidabil dacă s-ar descoperi că ai putea câștiga cu foarte puțină muncă, dar vai, nu e cazul. Aveți timp să notați? Ah, am uitat că înregistrați totul și eu sar de la una la alta, scuze. Nu e numai chimia, știți, Béla avea în vedere totul... Uite, de pildă, eram supravegheate de un psiholog, ne puneă să facem puzzle-uri ca să vadă după cât timp oboseam, ne testa capacitatea de a sta în fața unui obstacol. Béla invita trecători la antrenamente, îi încuraja să facă zgomot, să strige „Nadia! Mariana!“ ca să vadă dacă ne slăbește concentrarea. Am încercat chiar să ne facem programul fără încălzire în cazul în care am fi vreodată într-o asemenea

situație. Eram pregătite pentru orice. „Monștri!“ (Râde.)

Cum știe că scriu urmând cronologia, bănuiește desigur că vom aborda Jocurile de la Moscova din iulie 1980.

— Dacă erați deprinsă cu toate, înseamnă că, pentru căzătura din iulie 1980, nu pot fi acuzate grupurile de militari pe care sovieticii îi plasaseră în gradene și care cântau „Nadia cazi cazi cazi“, când v-a venit rândul.

— Ce? ... Nu-mi aduc aminte de așa ceva!

— Bun... Și ce-ați gândit când, la Moscova, Béla Károlyi a pălmuit-o pe Melita (Ruhn - n.r.) după ce a căzut de pe bârnă?

— Cine v-a povestit așa ceva? Poate că s-a întâmplat, nu mai știu, eu aveam altceva de făcut decât să...

— Atribuiți cumva acest... derapaj faptului că el știa că, dacă nu va obține un rezultat excelent pentru România, i se va închide școala?

— Un rezultat excelent? Ce înseamnă un rezultat excelent? Lumea zice lumea zice... Știți ce? Unii pretind că la Moscova n-am reușit... Patru medalii, aurul pentru exercițiul la sol și bârnă și argintul la echipă! Și? Am primit o mulțime de scrisori de la oameni care, în România, mă acuzau că i-am ruinat, că le datoram un televizor nou! Îl aruncaseră pe fereastră, atât de înspăimântați și enervați erau așteptându-mi notele. Ce zice lumea ...

— Sunt de acord. Ați fost extraordinară la Moscova, într-adevăr. O teorie interesantă, după părerea mea, e aceea conform căreia, în 1976, la Montréal, inocența, la urma urmei erați doar un copil, combinată cu perfecțiunea tehnică i-a contaminat întru câtva pe arbitri și ei n-ar fi îndrăznit să manevreze în fața acestei imagini de puritate aparentă...

— Puritate? Încurcăturile privind notele mele la Moscova le puneți pe seama a ceva „impur“ în

persoana mea pentru că nu mai eram fetiță? Nu înțeleg. Ascultați, nu cred că mai putem continua convorbirea. Înnegriți tot tabloul! Zonele de umbră, zonele de umbră! Mă obligați tot timpul să judec. Nu vreau să fiu judecătorul nimănui!

După aceea, închide telefonul supărată. Nu mai vorbim trei săptămâni. Apoi, primesc o carte poștală, e în concediu, în post-scriptum, următoarele: „Béla a mers foarte departe cu mine, dar eu îmi pusesem la punct o apărare. De exemplu: știam că pot face 15 lungimi de piscină, îi spuneam lui Béla că mă simt în stare să fac 10, așa că aveam cinci în rezervă. El nu m-a putut frânge pentru că n-a știut niciodată care erau ADEVĂRATELE mele limite, nu i le-am dezvăluit niciodată“.

De ce continuă ea, după ani, să nege ceea ce denunță alții, de ce se desolidarizează, de ce toate aceste grămezi de versiuni oficiale, de ce această îndârjire să lupte, să conteste și cea mai mică slăbiciune, de ce etalările astea de superputere, „eu n-am plâns niciodată“, de ce această rescriere constantă a tot ceea ce ar putea-o face să încline spre „biata puștoaică“?

Fac cunoștință cu X, un ziarist român care nu dorește să fie citat. După el, Nadia avea o conștiință acută a propriei persoane, milimetrică. Cheia superiorității ei tehnice era acea capacitate de a efectua calcule mentale ultrarapide pentru a se corecta și a ajusta „tragerea“ continuând mișcarea.

Bineînțeles, eu o sun din nou și, evident, nu fac nicio aluzie la disputa noastră, nu arăt nicio supărare. Îi aduc doar la cunoștință întâlnirea cu ziaristul. Ea încuviințează cu entuziasm, fericită să-mi dezvăluie o înfimă parte din „rețeta“ proprie, un secret de fabricație: „E foarte just! Reușeam să mă corectez pe parcurs în timpul înlănțuirii mișcărilor, oh, era ceva invizibil, îmi

îndreptam umărul, poziția capului, nimeni nu observa nimic!

— Se poate spune deci că vă falsificați greșelile pe furiș?

— Da, exact. Rescriu totul! Dar... cu discreție!

Moscova, *In Memoriam*.

Elena M.⁵, 1960–2006

Comăneci Nadia, cu numărul de ordine 50 înscris pe costumul decoltat în V, pășește către bârnă. Izgonește zânele și vechile basme pline de fetițe înfricoșate ce trebuie duse de mână ca să nu se răătăcească, victime ale ușurinței lor. Alungă copilăria și rescrie spațiul cu brațele ei subțiratic, plutește ca un fir de mătase și desenează cu piciorul un soare mare răsturnat, vraja se insinuează prin sclipirea flash-urilor, ea va fi Cea de neatins. Un moment, pe bârnă, nicio muzică nu răsună în arenă, ea evoluează în liniște. Și e un repaus atât de vast această întindere... Pecetluiește aerul cu brațele ei sinuoase, mâinile se avântă orbește înapoi, o gigantică și o răsturnare. Și iată că, în momentul în care își pregătește ieșirea, apare brusc ceva la care nu trebuie să se gândească, niciodată, riscând să fie vrăjită, captivată de imaginea cefeii care lovește lemnul, a capului întâlnind bara. Absența Elenei i se ițește în minte. Elena, orfana, pe care antrenorii o considerau rezervă și care câștigase totul la Strasbourg. Elena, care a căzut cu câteva zile înaintea deschiderii jocurilor la un antrenament. Se șoptește că a fost silită să reînceapă prea devreme, înainte să i se sudeze osul. Nu se știe nimic despre accident, doar că efectua saltul înapoi Thomas, specialitatea ei (închinându-se pe ascuns, să n-o vadă antrenorul). Într-o zi, o să-mi frâng gâtul, tovarășe profesor. Nu, Elena, fetele ca tine nu-și frâng gâtul. Fetele ca tine nu sfârșesc într-un scaun cu rotile, într-o cameră, cu infecta de ceafă retezată, paralizată de

la gât în jos după un super E, și ea va trebui să aștepte un an, apoi doi, zece și încă zece înainte să-și dea sufletul într-un ajun de Crăciun ca „urmare a accidentului“.

Nadia plonjează, piciorul în arabesc în urma ei, un lung suspin trasat cu pensula. Apoi, cu piciorul drept întins înainte, își întoarce mintea de la cele moarte, de la cele bătute, de la lacrimile tuturor fetițelor fracturate și, calm, aliniază — plici-plici — cărțile nenorocului răsturnate, înfrânte și de astă dată, îi salută, ei sunt în picioare, îndrăgostiți nebunește, tulburați că au gustat din mirosul teribil al nenorocului pus pe fugă.

⁵ Mukhina (*n.r.*)

Un proces și verdictul său biologic

„Dragă Nadia. Erai mmmmm când făceai acel gest cu mâna la sfârșitul exercițiului tău la sol. Erai pisoiașul meu mecanic. Astăzi, Nadia are 18 ani, poartă sutien și trebuie să-și radă subsuorile“, conchide editorialistul de la *Guardian* în articolul lui datat iulie 1980.

Te simți jignită, totuși. Puțin îi mai lipsea acelui domn să-i inspecteze și chiloții! Zău așa, se merge prea departe. Când de fapt toate acestea sunt raționale, chiar dacă se spera ca ea să treacă peste destinul ei biologic, pur și simplu. „Fetița s-a transformat în femeie și magia a încetat“, își intitulează articolul un cotidian francez, în timp ce altul propune: „Dintr-o mare fetiță a devenit femeie. Verdict: farmecul a dispărut“.

Ce e această magie după care poartă ei doliu, un proces hormonal, ce e acest verdict care înmormântează un vis obsedant, acela al unui trup care, când îi salutați pe arbitri, nu oferea niciun relief în afară de niște coaste împungând costumul mulat? Astfel, metamorfoza arătată cu degetul ar fi o slăbiciune pe care vă dovediți incapabili s-o depășiți, un afront față de cei care vă mângâiau cu privirea pielea catifelată, ceva de care n-a fost niciodată vorba în contractul de iubire care vă leagă de întreaga lume din 1976.

Moscova, 23 iulie 1980

Nu vom oferi o diplomă de onorabilitate Uniunii Sovietice, nu vom merge acolo! Mutre ofuscate, dezbateri cu mult fum de țigară, se vorbește mult și foarte tare pe canalele de televiziune occidentale. Se fac tot soiul de revelații care numai asta nu sunt, ca și cum chiar atunci fuseseră dezgropate și nu fuseseră niciodată atât de murdare.

La doar câteva săptămâni după anunțarea invadării Afganistanului de trupele sovietice, la 27 decembrie 1979, urmată de anunțarea arestării la domiciliu a lui Andrei Saharov la Gorki, federațiile se reunesc pentru a găsi un aranjament care ar putea mulțumi opinia internațională și contractele angajate de industria olimpică. În fine, reușesc să traseze liniile unui simulacru de acord șchiop: se va merge totuși. Dar nu se va participa la ceremonia de deschidere. Se va merge. Dar se va arbora drapelul olimpic în locul drapelului francez, portughez sau britanic, toate cele 15 națiuni care nu-și pot permite să-și anuleze multiplele contracte și care aleg, în caz de victorie, să facă să răsunе imnul olimpic în locul imnurilor lor naționale, nedorind să fie cântate în URSS.

*

„Unde mi-e păpușa, cine mi-a luat păpușa?“, se vaită ei, adunați în sala pentru presă de pe stadionul Lenin, după prestația Nadiei. Nu, nu se vor lăsa amăgiți, nu vor accepta să li se bage pe gât fătuca aceea în locul Adorabilei. Încetul cu încetul, dezamăgirea lasă locul unei mâinii amare, pentru că ea a înghițit trecutul, nu poți uita sprinteneala ei din vara lui 1976 și cuvântul „Ro-mâ-ni-a“ pe

care-l pronunțai cu încântare, lacom de accentul ei, de felul în care își strângea elasticul cozii, de privirea ei aproape goală înainte să intre în acțiune, o jucărie implacabilă, mereu OK!

Se va proceda la formalități cu respectul datorat unei foste zâne care e împinsă ușurel către ieșire, ea, pe care nu mai știi cum s-o numești. Veveriță? În niciun caz. Poate pasăre, acel albatros cu „măruntaie invazive“ care cade, pe 23 iulie 1980, a cărui fotografie e pe prima pagină a tuturor ziarelor. Ziua aceea în care Comănești a căzut! Pe spate, cu mâna întinsă către un ajutor ce nu va veni, un trup dizgrațios și stingherit de el însuși.

A căzut ieri, dar deja revine în forță în această dimineață la paralele inegale, un giuvaier disprețuitor care forțează computerul să mute din nou virgulele: 10,00. Nu e decât o ultimă tresărire înaintea sfârșitului, ni se explică, doct. Dar iată un alt 10, la bârnă. Ea e încă regină, de acord, dar „frumoasă și amărâtă“ de sfârșitul anunțat (pentru că a fost scris și trimis prin fax la ziar acest sfârșit). O regină sărbătorită în grabă înainte să fie invitată, finalmente, să se conformeze verdictului în acea joi, 24 iulie.

Un verdict dat înaintea procesului. O vânătoare cu gonaci al cărei corn răsună prea devreme, virgule agitate de mâini înmănușate ca să nu lase nicio urmă și arbitri judecători care-și dispută resturile, ultimele bucăți bune dintr-un corp stingheritor pe care se prefac că-l evaluează. Căci Nadia e în afara subiectului. Ea și Nellie Kim, 23 de ani. *Boala* a trecut și pe la Nellie și rușii au curățat echipa de stigmatete sale așa cum a făcut și Béla; e suficient să păstrezi o singură fată în faza terminală a copilăriei pentru a dovedi că n-ai nimic cu ele. Cei 19 ani ai noii senzații sovietice, Davîdova, sunt o greșală iertată, căci șoldurile îi sunt minuscule și ondulează ca în fața unui îmblânzitor de șerpi, le aruncă o privire

antrenorilor, care o încurajează cu o clipire, 90 de secunde de *porn* copilăresc și malițios.

Săptămâna trecută mă sună. La mine e trecut de miezul nopții. Ceva în legătură cu Moscova. Îmi spune în șoaptă:

— Știu că o să spunei că refuz să comentez ce e important, dar pentru mine Moscova înseamnă doamna⁶ Simionescu. Și e ultima mea competiție, știți, atunci, mi-am zis...

Pledează pentru cineva. O fetiță care manevrează ca să scriu povestea pe care ea dorește s-o citească — vă rog, vă rog, povestiți-le despre doamna Simionescu. Arbitra principală care a fost și prima profesoară de balet a Nadiei pe când era copil, la Onești.

— Nu că aș vrea să mă feresc să vorbesc despre boicot... Ce știam eu? Ne pregătim pentru jocuri, ni se spune că cele din Vest nu vor veni din cauza războiului din Afganistan. Oricum, pe atunci, americancele nu erau niște rivale demne de acest nume și, în România, n-aveai nevoie de niciun eveniment suplimentar ca să-i detești pe sovietici. Ce se prefăceau de fapt că descopereau occidentalii?

— Știați când ați ajuns acolo că va fi ultima competiție?

— Nu... Poate, puțin. Eram atât de obosită. Se... tot vorbea, se tot repeta că nu mai eram aceeași. Îi cunoșteam pe unii jurnaliști de la Montréal și tare mi-ar fi plăcut să le spun și eu că nici ei nu mai erau aceiași!

— A fost ultima dată când ați fost văzută cu Béla...

— Știți ce? (Triumfătoare). Pe 24 iulie a plâns.

⁶ În limba română în original. (N.t.)

Doamna Simionescu

Doamna Simionescu n-are nicio dovadă despre ce se întâmplă acolo, sub conducerea ei în calitate de arbitru-șef, acel titlu derizoriu care, în realitate, nu-i conferă nicio putere. Ce să spună? Că, în momentul în care a intrat în salonul unde își iau ei cafeaua înaintea competițiilor, unii membri ai juriului au părut jenați? Iar discursul reprezentantului federației sovietice la micul dejun n-a avut darul s-o liniștească, propoziția „fiecare olimpiadă comportă imperative geopolitice“.

Am putea crede că nu s-a făcut niciun aranjament. Dar de ce, în cazul ăsta, au pus-o pe Nadia să aștepte 20 de minute și i-au permis Elenei Davîdova să evolueze înaintea ei? O șansă pentru sovietică, care a evitat presiunea unei eventuale note prea mari a Nadiei. De ce nota sovieticei a apărut aproape instantaneu după salutul ei? De parcă ar fi fost notată în timp ce evolua.

Și acum Nadia e pe bârnă, le vede doar creștetele aplecate deasupra foilor de hârtie, scriind de zor. Ce tot notează? De ce?

Stau și-i disecă toate mișcărilor. Trebuie să găsească o cale ca să ajungă la verdictul care li „s-a dictat“. Brațele lungi ale Nadiei, pentru o miime de secundă, bat aerul: nu cumva și-a pierdut un pic echilibrul după salturile înapoi? Și genunchiul ei, nu cumva a tremurat puțin când a făcut pirueta? A se nota: ezitare.

Maria Simionescu așteaptă notele, Béla așteaptă și el notele, senin. Nadia lui a fost impecabilă. Zece minute. Douăzeci și cinci de minute de deliberări, mulțimea strigă „DA-VÎ-DO-VA“, contrată de un grup de români: „NA-DI-A“. Un

omuleț îmbrăcat în tricoul oficial se enervează, pierdem prea mult timp, se uită la ceas, cu un realism impresionant, aproape că l-ai crede, văzând gesturile agasate pe care le face la adresa arbitrilor est-german, ceh, sovietic, bulgar și român în plin conciliabul. Câțiva oficiali sovietici, roluri secundare indispensabile pentru credibilitatea scenei, se plimbă de colo-colo cu un aer preocupat. Acum, toată sala fluieră. Béla urlă la cei din public să tacă, amenință cu pumnul, un ultim show de nebun furios. Discret, antrenorii o felicită pe Elena Davîdova, ea le atrage atenția că nota româncei tot n-a fost afișată.

Și doamna Simionescu... Care i-a ținut primele cursuri de dans clasic Nadiei. Care, cu ochii în lacrimi, mototolește peticele de hârtie care i se înmânează în sfârșit, rezultatele lui Comănechi. Nu, îi repetă ea celui care se uită la ceas, Iuri T., nu, eu nu fac așa ceva, n-am să apăs pe butonul care va oficializa nota asta rușinoasă, minciuna, pe panoul de afișaj. Nu se poate face nimic dacă ea ca șef nu validează rezultatul. În jur s-au strâns acum foarte mulți care îi cer să fie rezonabilă, oameni pe care nu-i cunoaște, ce mai așteptăm, dragă tovarășă, ce mai așteptăm? Sute de camere de televiziune sunt ațintite asupra Nadiei, un rând de fotografi, cu aparatul în bandulieră atârând pe sub burtă, gata să intre în acțiune, ea stă în profil, nemișcată, Regina de gheață care nu zâmbește niciodată. Cea care a fost cândva puștoaica, lividă, înfruntând huiduielile mulțimii: verdictul, la dracu', verdictul.

Brusc, omulețul cu ceasul se apleacă peste doamna Simionescu și apasă pe buton. Imediat, în tribune, se aud aclamații și chiuituri — DA-VÎ-DO-VA, așa-i trebuie româncei, ai văzut ce galbenă e la față, și-l arată cu degetul pe antrenorul român learcă de sudoare, îi curge din ochi, Béla, care aleargă spre Iuri, îi ia mâinile într-ale lui, cu privirea rătăcită, cum poți face asta, Iuri, lumea e martoră, fata a fost splendidă, ai fost sportiv, ce

mama dracului, Iuri, iar sovieticul bălmăjește câteva cuvinte, nu te necăji, e complicat, dar o să aranjăm treaba înainte de podium, o să-i facem un 9,90, ceva în genul ăsta, destul ca s-o claseze prima la egalitate. Béla le dă la o parte din calea lui pe fetițele costelive, se îndreaptă către arbitri, urmat de câțiva oameni de ordine gata să intervină, nu se aude nimic din ce-i spune acelei doamne blonde cu coc, arbitra poloneză, care își strânge lucrurile și scutură din cap fără să-l privească, mulțimea exultă zgomotos, au înțeles toți: drapelul sovietic este ridicat puțin mai sus decât cel românesc, Béla o caută cu privirea, unde e veverița mea, Nadia lui, supraviețuitoarea unui lan de Văre astăzi terminate, nu o zărește pentru că toți o înconjoară, sunt literalmente la picioarele ei, căci nu mai e loc în jur. Cea care nu zâmbea niciodată plânge în fața camerelor, un fenomen meteorologic pe care se grăbesc să-l noteze, căci se știe că nu se va mai repeta și vocea din *off* a reporterului de la NBC anunță de mai multe ori: „Plânge. Plânge. Oh, plânge. Plânge cu tot trupul“.

9,85.

Toate acele sarcini, înghițite fără crâcnire, neîncetatele lor exigențe, la care trebuie să răspundă, se deapănă din ființa ei traversată de pelicule de film și de flash-uri, o radioactivitate mondială. Se filmează, drăguț. Ordinul meritului națiunii eroismului se fărâmițează, *yes sir*, am imaginea Nadiei Comăneci care plânge, corpul ei e un câmp de bătălii îndârjite pe care le duc și le dispută toți, cel a cărui umbră e deasupra lui Béla, acel mai-mult-decât Béla al Republicii Socialiste România, care nu e până la urmă decât un alt Béla, toți managerii, toți, îi reiau gesturile unul câte unul, o poziționează în așa fel încât să fie mai eficace, mai suplă, mai ușor de accesat. *Yes yes yes*, cearcănele vineții de sub ochi sunt accentuate de luminile ce se vântură prin fața ei, căci toți sunt acum adunați ciorchine între picioarele ei și-o

strigă pe numele mic ca și cum ar fi pe patul morții, Nadia, un cuvîntel Nadia, un cuvîntel, un cuvîntel.

Biomecanica unui sfârșit comunist

Gata cu bonurile de benzină plătite de partid pentru Mercedesul ei, gata și cu felul în care, până acum, Béla a decretat uneori că parfumul celor care îl supraveghează pute și a cerut să fie transferați la cei din conducere, eu îmi aleg singur securiștii, băieți, prefer să n-am de-a face cu poponari trăsbind a flori. În dimineața asta, pe aeroportul din Moscova, Béla tace. Urcă în avionul de București fără să tragă vreo înjurătură, indiferent la veverițele lui. Se întorc acasă. Va fi convocat imediat după întoarcerea din străinătate, trebuie să dea socoteală mereu, de ce n-au fost numai medalii de aur, de exemplu, sau de ce le-a dus pe micuțe la balet ori la muzeu fără aprobare, hărțuieli de doi bani, detalii. Pe care prietenul său Ilie V. le trimite la dracu' cu umor, își deschide geanta maro: „Hai, aruncă-le pe toate aici, le primești mâine înapoi, curate și călcate!“ Ilie, membru al Comitetului Politic al Comitetului Central, viceprim-ministru între 1978 și 1979, prim-ministru până mai alaltăieri.

*

A vorbit cumva despre „Jocuri corupte“ la postul ABC? A fost capabil să aducă un titlu olimpic la echipe? Nu cumva Béla o ia razna? Nadia a comis două greșeli la bârnă și el se înverșunează să imagineze o cabală a rușilor! Adevărul e ăsta: sunt o echipă de perdante, de proaste perdante. Și ce spune presa americană, fotografiile acelea îngrozitoare cu gimnaste înfometate la Fort Worth, ce-or să deducă cei din Vest, că se mănâncă prost în România? Și

bancurile lui înregistrate pe 7 februarie 1978 în timpul unei convorbiri telefonice, când Béla și-a bătut joc de manifestările în cinstea tovarășului în mod „ostentativ și vulgar“?

Béla cere un pahar cu apă în timp ce ei continuă să-și înșire nemulțumirile; n-a avut până acum nevoie să ceară de băut, dar e un zăduf aici, 38 de grade, parcă stai în găoaza unei vaci rusești, măi tovarăși, însă ei nu râd, se uită unii la alții de parcă cuvintele lui confirmă un diagnostic. Și continuă să-l toace mărunț, fericiți că-l văd în încurcătură, aproape neajutorat, fără protectorul lui Ilie V., care tocmai a fost demis din funcțiile deținute la porunca Celei Mai Mari Savante a țării.

Să terminăm cu povestea, cu aventura, rămâne doar 1981, anul când Conducătorul decide că sportul nu va mai fi o activitate rezervată unei elite (o „Zână“?!) adorate de occidentali. Întreaga țară e împânzită de tinere și modeste lucrătoare care aleargă, dansează, patinează și sar. Să repornim pe baze sănătoase și să punem accentul pe competițiile de masă, „Daciadele“, la care „pot participa toți, dar numai cei mai buni“! Iar Nadia, Na-di-a, NA-DI-A, de-ajuns cu Nadia! De altminteri, imediat după ceremonia întoarcerii de la Moscova, tovarășul a cerut loțiune alcoolizată, plin de silă că a atins obrazul Nadiei acoperit de un strat gros de pudră și cremă bej, încercare de disimulare a unui coș, care nu e altceva decât un amestec de sânge și puroi semnalând un set de hormoni săriți de pe fix.

„Prea multe calorii!“ a declarat Cea Mai Mare Savantă a lumii. Asta înseamnă o proastă igienă de viață! De-aia arată așa poporul ăsta: românii consumă 3 368 de calorii pe zi, în timp ce nemții nu consumă decât 3 362: trebuie pus fără întârziere în aplicare „programul de alimentație rațională“ conceput de însăși Tovarășa în urma incidentului cu acneea de pe obraz. Vom arăta acestui popor de puturoși cum să se hrănească, căci le pierdem

altfel pe toate, pe minunatele noastre fete, dacă lucrurile vor continua așa! Greutatea femeilor din această țară, niște molatice, ratate, care dau înapoi în fața greutateilor, le face inapte să ia viața cu „forța și sprinteneala“ preconizate de tovarăș în ultimul său discurs televizat.

ÎNCEPÂND DIN 17 OCTOMBRIE, PÂINEA, FĂINA, ULEIUL, CARNEA, ZAHĂRUL ȘI LAPTELE NU VOR MAI PUTEA FI CUMPĂRATE DECÂT LA PREZENTAREA UNUI ACT DE IDENTITATE ȘI CU TICHETE SPECIALE. CANTITĂȚILE PERMISE UNEI PERSOANE PE SĂPTĂMÂNĂ:

CARNE: 550 DE GRAME; LAPTE ȘI PRODUSE LACTATE (CU EXCEPȚIA UNTULUI): 1 LITRU; OUĂ: 5 BUCĂȚI; LEGUME: 700 DE GRAME; FRUCTE: 520 DE GRAME; ZAHĂR (INCLUSIV PRODUSE ZAHAROASE): 400 DE GRAME; CARTOFI: 800 DE GRAME. A SE CONSUMA 30% DIMINEAȚA, 50% LA PRÂNZ ȘI 20% SEARA. E DE LA SINE ÎNȚELES CĂ ACESTE PROPORȚII VOR VARIA ÎN FUNCȚIE DE SEX, VÂRSTĂ SAU ACTIVITATE.

Acest tabel publicat la vremea respectivă de cotidianul Scînteia îmi e trimis de Nadia, însoțit de o scurtă explicație: „Nu era deloc ușor, trebuia să pierzi mult timp ca să afli când sosesc alimentele, să-ți pui ceasul să sune la ora 3 dimineața ca să ajungi printre primii la magazin și să iei ce găsești, nu știai de obicei nici măcar pentru ce stăteau la coadă, rămâneai acolo unde așteptau și alții... Se făceau schimburi între vecini. Mama făcea stocuri de alimente; în mod paradoxal, pe atunci, frigiderul era plin. În ultimii ani, cum Ceaușescu exporta absolut totul, nu mai aveam nimic, și atunci, evident, nu vorbeam decât de ce

ne-ar plăcea să mâncăm... O să râdeți, dar discuțiile astea obsesive le-am regăsit la voi, în Vest! Regimuri pe care trebuie să le ții, recomandările făcute de Ministerul Sănătății sau în reviste, se fac aceleași tabele ca la noi în timpul comunismului! Păi de, statele se preocupă mereu de ce înghițim, nu?“

Dosarul Katona

În dosarul de Securitate al lui Béla, agenții „Nelu“ și „Elena“ consemnează absolut totul, inclusiv convorbirile lui zilnice cu soția sau cu mama. Pagini întregi de amănunte absurde obținute de la vecini, de la prieteni sau colegi, ei înșiși supravegheați poate de aceia pe care credeau că-i supraveghează. Urzeli încâlcite, tot felul de nimicuri, presupuse a împleti strâns răsuflările tuturor, ca nimeni, în țară, să nu mai îndrăznească să deschidă gura.

*

De ce nu-l trimit la închisoare? De ce îl lasă în pace, până la urmă, după interogatoriul luat la întoarcerea de la Moscova, ba chiar i se încredințează încă o dată echipa pentru acel „Nadia Tour 1981“, comandat de americani, care va aduce statului român în jur de 250 000 de dolari. E vorba de acel turneu în cursul căruia el e înconjurat în permanență de „ziariști“. „Hei, băiete, ce surpriză, văd că te-ai făcut «ziarist»“, îi zice Béla unuia dintre ei în dimineața plecării, un milițian care îl supraveghea deja la Onești.

Din noiembrie 1976, imediat după Montréal, se organizează o supraveghere în jurul lui Béla, „un individ megaloman, lăudăros, egoist, materialist, care mai devreme sau mai târziu va fugi în Vest“. O serie de agenți se deghizează în instructori sportivi ca să nu-l scape din mână. Imediat ce Béla și Márta pleacă de-acasă, în apartamentul lor intră necunoscuți, scotocesc peste tot, lasă hainele aruncate grămadă pe jos, sertarele răvășite. Când ies de-acolo, îi salută pe vecini ca aceștia să-i

transmită mesajul lui Béla, săptămâna următoare vin din nou ca să schimbe bateriile microfoanelor. I se taie curentul electric, telefonul, angajații magazinului alimentar Mercur sunt convinși să-i „uite“ comenzile, educatoarei i se cere să-i refuze înscrierea fiicei la grădiniță. Scos din fire, într-o dimineață, Béla dă buzna în sediul local al Securității și încearcă să pună mâna pe dublura cheilor care i se flutură pe sub nas.

Béla se trezește în fiecare noapte cu impresia că aude bâzâitul microfoanelor puse în apartament. E epuizat. Există plângeri anonime din partea unor gimnaste și a unor medici, în care i se reproșează că supraantrenează fetele, că le subnutrește și chiar le lovește. Béla le bănuiește pe toate fetițele, mai puțin pe ea, ea nu, și ea de ce nu, până la urmă? La sfârșitul meselor pe care le organizează uneori seara, în ultima clipă, unde sunt invitați toți, antrenori, jurnaliști, vecini, urcă pe masa din sufragerie și, în zori, amețit de băutură, cu brațele încrucișate, urlă „bolnaaaav“ către tavan, fără să se știe dacă îi apostrofează pe cei sau pe cele care înregistrează totul sau dacă strigă, disperat, să fie în sfârșit dezlegat.

Să dezosezi imposibilul

Cu câteva luni înainte ca scena următoare să fie reală, aleargă pe culoarul hotelului, bate la ușa lui, mai întâi politicos, apoi, plângând, tovarășe profesor, deschideți-mi, vă rog, Nadia percepe, fără să le descifreze, premisele: Béla pune adesea pe altcineva să-i țină locul, spune că e convocat pentru „afaceri“ la București, primește scrisori oficiale și, fără măcar să le citească, le face furios bucățele, pe care Márta le strânge de pe jos.

Într-o seară, sunt amândoi în sala de gimnastică goală și aranjează saltelele, Béla o ia brusc pe Nadia în brațe și o leagănă o clipă.

Iar ea va povesti scena aceea ani de-a rândul, o scenă ca în filme, a alergat pe coridorul acoperit de o mochetă albastru-închis și, după ce a intrat în camera goală, goală, goală, s-a uitat peste tot. Chiar și în spatele ușilor, de mai multe ori, deși n-avea sens, Béla fiind prea voinic ca să se ascundă după o ușă, fie ea și una de hotel american.

Foarte repede, va arăta că nu e deloc afectată de acest deznodământ. Va refuza să comenteze fuga celui căruia, uneori, copil, îi spunea tati, și imediat după aceea își ducea mâna la gură și pufnea în râs, scuze, tov' profesor.

Béla îi mărturisește Nadiei, în ultima zi a turneului lor la New York, că nu se va mai întoarce în România, și ea izbucnește în plâns, îl roagă s-o ia cu el. El refuză, e prea tânără, n-are cum să-i garanteze o viață corectă în această țară, scrie Béla în memoriile lui.

Fals, îmi răspunde pe un ton categoric. Era „dresată“ (e verbul folosit de ea) să nu reacționeze la nimic din ceea ce afirma Béla,

această distanță era o protecție indispensabilă, n-a crezut că Béla avea să plece, deci n-a plâns, insistă ca și cum ar fi fost vorba de un amănunt crucial. Episodul dezertării lui Károlyi se anunță greu de descâlcit.

Toate frazele din dosarul Securității întocmit în legătură cu acest eveniment încep prin „se pare că”: se pare că Béla i-a propus Nadiei să plece cu el. Se pare că americanii l-au ajutat pe Béla să fugă, erau în contact cu el din 1978. S-ar părea că, la New York, numeroasele cumpărături făcute de soții Károlyi aveau drept scop să nu trezească bănuieli, ca și apelul telefonic al lui Geza către soția lui, în care îi cerea să-l aștepte la aeroport a doua zi pentru că avea prea multe bagaje.

Sfârșesc prin a reconstitui o versiune plauzibilă: la ora 9:30, în ziua plecării, toată echipa se duce într-un centru comercial, la 500 de metri de hotel. Béla și Márta sunt zăriți pentru ultima dată în fața unei bijuterii, apoi se fac nevăzuți. La prânz, lipsesc la apel trei persoane: Béla, Márta și Geza. La ora 15:00, sunt anunțate autoritățile române, e ora de plecare spre aeroport.

„Amănuntele astea, toate amănuntele astea, exclamă Nadia, perplexă, când mă sună, mi-e teamă că încurcă esențialul! Cum vor înțelege cititorii cât de greu i-a fost lui Béla să ia acea hotărâre? Voi ați călătorit întotdeauna cu bilet dus-întors în buzunar! Hotărârea de a rămâne în Vest însemna pentru noi să-ți părăsești familia, prietenii, în plus, toți știau că vor fi supravegheați dublu. Era o hotărâre foarte greu de luat, și sentimentul de vinovăție... Eu n-am înțeles decât atunci când toată lumea a început să-l caute pe Béla. Ca și cum m-aș fi trezit din somn. M-am năpustit la recepție, am spus o minciună ca să mi se dea cheia de la camera lui. Dar era goală. Era... Sfârșitul. Credeam că... n-o să plece niciodată. În avion, fetele plâneau, securiștii erau

speriați, se certau între ei, căutau să elaboreze o versiune ca să se acopere. “

Dosarul Katona se încheie astfel: hărțuirea la care Béla e supus de putere, reputația lui în scădere după Moscova și mai ales relațiile încordate cu Nadia, pe care fiul lui Ceaușescu o acaparează, toate aceste motive explică faptul că...

Presa românească îl acuză pe Béla de înaltă trădare, bunurile îi sunt confiscate, iar cei apropiați lui, printre care și gimnastele, sunt puși sub supraveghere sporită.

Îmi face impresia că Nadia susține fără ambiguitate fuga lui Béla, dar ea îmi arată că mă înșel:

— A plecat trântind ușa și eu m-am trezit pusă sub cheie. Eram... prizonieră, dar acasă la mine. Exilată. Dar în interior.

— Însă... Probabil ați bănuț totuși c-o să rămână în SUA după discursul foarte emoționant din ajunul fugii, ținut în fața tuturor, ca să vă spună că trebuie să continuați să munciți din greu, chiar și fără el.

— Cum?? Nu... Cine spune asta, el? OK...

(Respiră adânc.)

— V-am mai explicat: da, mi-a șoptit c-o să rămână, cu o seară înainte, pe coridorul hotelului, dar am luat-o ca pe o glumă, ca pe un soi de provocare.

— O provocare? V-ați gândit că încerca să vă prindă în capcană precum acei agenți ai Securității care îi anunțau, chipurile, pe apropiați că aveau de gând să fugă ca să-i facă să li se confeseze?

Nadia nu răspunde la întrebarea mea, dar îmi spune încet că-și amintește „ceva interesant”: un telefon primit când urcase în camera de hotel să-și ia valiza (în momentul acela, antrenorii erau de negăsit și căutați peste tot).

— Femeia aceea — habar n-am cine era — mi-a spus că mă contactează din partea lui Béla ca să știe dacă vreau să rămân cu el în Statele Unite ale Americii sau să mă întorc acasă. Am închis telefonul, bineînțeles!

O ascult cu senzația ciudată că firul povestirii îmi scapă, că povestea e falsă, nu e credibilă, acel amănunt fără interes nu apare decât ca să adauge suspans unui film de spionaj de serie B. Ea regizează lucrurile. Așază decorurile și personajele, rafinează textele fiecăruia. Textul ei rămâne extrem de scurt sau inexistent, un text de zână nepricepută, care împinge virgulele cu cotul și vede spectatorii, arbitrii și președinții răcnind de îndată ce rostește câteva vorbe, niciodată cele pe care le doresc ei. Asemenea cuvintelor „Ei și?” pe care i le trânteste lui Béla când acesta încearcă s-o facă să înțeleagă că nu se va mai întoarce niciodată în România. Vorbe de adolescentă obosită, nedorind să se lase impresionată de plecarea celui care îi e ca un tată și pe care preferă să-l numească „manager“.

Versiunile se întrepătrund, cuvintele noastre se bat ca să triumfe, Nadia se eschivează. În zilele următoare, nu-i trimit nimic — poate ca să-mi apăr povestirea de încercările ei continue de rescriere. Îmi rămân puține date de evocat, întrucât România a blocat orice contact cu mass-media după 1981: nu am aproape nicio documentare, voi depinde în întregime de ea și de amintirile despre Universiada din 1981 și retragerea ei, care dă prilejul unei mari sărbătoriri în 1984.

— Știați că Samaranch m-a decorat cu Ordinul Olimpic?

O liniștesc, voi nota titlurile prestigioase, voi relata felul în care v-a sărbătorit lumea întreagă. Din ce în ce mai des, discuțiile noastre nu sunt schimburi. Fără îndoială, e și greșeala mea, căci nu îndrăznesc, în ziua aceea, să-i împărtășesc

stinghereala ce mă apasă. Ce să-i spun? V-am scris numele și pe cel al lui Nicu C., „Fiul lui...” pe internet și am găsit de mai multe ori expresia: „idilă” forțată. Cum să-i pun întrebarea? Ce e o idilă? Ce e o idilă forțată?

Se spune că fiul lui... ar fi chinuit-o. Îi lua banii câștigați ca să depindă de el. Se fălea cu ea în fața prietenilor. Voia să-i fie la dispoziție la orice oră. Îi împănase apartamentul pe care i-l dăruise cu microfoane ultrasensibile, ca să știe absolut tot ce făcea.

Aspectele cele mai sordide ale relației Nadiei cu cel pe care românii îl numeau în secret Prințisorul au fost făcute publice după 1989. Dacă nu cumva versiunea pe care trebuie s-o credem e cea a vecinilor Prințisorului, care, intervievați de unele ziare de scandal românești, au declarat recent: Nadia venea la volanul Fiatului dăruit de el să-l viziteze pe nepusă masă la vila lui de la Sibiu, obsedată de ideea că-l prinde cu alte femei. Era geloasă. Rea.

Al cui e trupul acesta, capul, în 1981? Pe care și le dispută atât Béla, cât și fiul lui..., care cere o supraveghere sporită a Nadiei: „Vreau să fiu sigur că nu umblă cu alții”.

„Nicu C.?” Îi scriu numele într-un e-mail, fără să adaug nimic altceva, convinsă că va refuza să-mi răspundă. Dar ea mă sună chiar în seara aceea:

— Știți, era un tip banal.

— Banal? Am citit câteva mărturii și...

— Da. Asta vreau să spun, era portretul tip al pretendentului patologic gelos, înțelegeți, care te urmărește peste tot și-și bagă nasul prin apartament și în agenda ta. Ca să nu mai vorbim că era ministru și avea mai multe mijloace decât oricine: o armată și agenți secreți la dispoziție! Era obsedat de mine de la Montréal...

O las să-mi povestească mai multe anecdote pe care le cunosc deja despre Nicu C. Toate au fost

relatate în presă. În realitate, nu-mi spune nimic. Iar eu nu întreb nimic. E toamnă. De când m-am lansat în acest proiect, frecvența contactelor noastre ar putea fi reprezentată de un grafic nervos și absurd, uneori, schimbăm impresii de trei-patru ori într-o zi, dar, dacă nu e de acord cu ce-a citit, trec trei săptămâni fără să vorbim, sunt pedepsită.

Întârzii momentul când să-i telefonez sau să-i scriu, devin prea sensibilă la ton, la tăcerile ei, la reproșuri, și seara, când mă duc la culcare, îmi repet în minte ieșirile ei, ca în ziua în care am deplâns copilăria sacrificată a tinerelor gimnaste: „Ce copilărie sacrificată? Dar ce lucru așa de nemaipomenit am ratat eu? Că nu m-am dus în cafenele? Că n-am făcut shopping? Că n-am ieșit cu băieții înainte să fiu pregătită s-o fac? Jocurile video? Facebook-ul? Ce-am ratat eu din ceea ce se face între șase și șaisprezece ani? Dacă aș fi avut viața dumneavoastră normală, ce-aș fi azi?”

Tot mai des sunt izgonită la locul meu „normal“, acel spațiu unde ea mă expediază, tot așa cum i-ai arăta ușa unui puști penibil ca s-o șteargă. Se enervează, îmi taie vorba, capitolele pe care i le trimit i se par „subiective“, nu-i place viziunea mea prefabricată despre România. „Ar fi bine dacă ai putea să eviți cuvinte de genul haine gri, străzi cenușii. Și nu mai citi mărturiile lui Geza pentru cartea ta. Ce-ai zice dacă ai afla că a fost și el informator al Securității?”

Tac și iau notă. Seara, mă uit la niște înregistrări video ale ei pe bârnă. Mută și precisă, Nadia C. disecă imposibilul cum ai distruge un dușman.

Când mă trezesc, un e-mail, foarte scurt: „Apropo de discuția noastră despre Nicu C.: n-a fost niciodată un iubit. Nu folosiți acest cuvânt când vorbiți despre ce s-a întâmplat, vă rog, serios. Mulțumesc.”

Ficțiune mecanică

1981–1989

Întreaga țară e un platou de filmare, se repetă neobosit, nu se mai știe ce se repetă, dar se repetă. Textul oficial este imuabil, e ca și cum te-ai fi născut cu el și, de altfel, te-ai născut cu el. Este pretutindeni. O voce îl recită la radio, îl declamă la televiziune, este scris pe prima pagină a unicului cotidian. La fiecare colț de stradă, la muncă, în uzine, la universitate și chiar la o petrecere cu prietenii, unii se transformă în sufleur-șef de ocazie al marelui film, gata să-ți reamintească replica dacă pari pe punctul de a improviza. Joci în fața altor actori goi pe dinăuntru, ei te privesc în ochi, fără să te creadă și, când le vine rândul să vorbească, nici tu nu-i crezi, cuvintele vă traversează pe toți ca un vis urât parcă ancorat de un orologiu nebun, cuvintele se rotesc în jurul timpului.

Toți joacă în fața a doi Spectatori supremi, Cea Mai Mare Savantă a lumii și Tovarășul, invariabil încântați de spectacolul unui trup al cărui creier sunt ei și nu obosesc să aplaude această țară, pe care au imaginat-o și realizat-o. Într-un decor șleampăt, cu accesorii mediocre, alimentare goale, ale căror rafturi sunt umplute înaintea sosirii cuplului prezidențial, care strânge mâini în fața fotografiilor chemați la aceste vizite așa-zise „surpriză”. Cum nu se mai găsește salam, carne sau brânză, sunt etalate alimente din polistiren. Se aplaudă la trecerea celor doi, care se prefac surprinși de abundența de alimente.

Dar s-au mai văzut actori siliți să aplaude? Când s-a răsturnat totul? Când au încetat să mai fie actori? Sau poate n-au fost niciodată actori, ci doar spectatori obligați să asiste la spectacolul interminabil dat de doi bătrâni cabotini, doi actori care își regizează publicul. Confundăm lucrurile. Se doarme din ce în ce mai puțin, atât e de frig în apartamente, un nou decret vine să limiteze încălzirea la 14 grade, în sălile de clasă sunt 5. Slăbiți de lipsa de hrană, au amețeli, se rătăcesc în propriul oraș, se poticesc, năuci, în acest oraș-decor, București, fără încetare rescris și retrasat. Nu mai recunoști locurile unde ai trăit dintotdeauna, întrebi pe cineva, scuzați, unde e strada Maiakovski, și nimeni nu-ți poate spune. Străzile sunt rebotezate, numele poetului cutare a fost interzis, considerat prea negativ, a folosit cuvântul „întunecime“ când noi traversăm un deceniu de Lumină! Te-apuci să vorbești despre un parc, unde te vei duce la primăvară, dar despre ce parc vorbești mata? Tu insiști, ba da, am făcut un picnic acolo astă-toamnă, cei din jurul mesei arată cu degetul spre tavan, suntem ascultați, taci odată. Parcul a fost desființat, era vechi, statuia scriitorului arăta îngrozitor de demodată, nu mai suntem în secolul al XIX-lea, în locul acela se va ridica curând un bloc modern, cu tot confortul. Și biserica la care am fost de Paști? A fost „transferată“ piatră cu piatră. Nu cadra cu orașul nostru, care va fi curând o metropolă futuristă la fel de modernă ca în Coreea!

*

Nadia are amețeli. Dimineata, când se pregătește să meargă să le antreneze pe junioare, i se pare că nu va mai rezista încă o zi. Va deschide gura și spaima obosită se va revărsa din ea. Rămân gesturile. Să le arate elevelor cum să stea frumos în echilibru. Dar și gesturile încep să se uzeze, un limbaj mecanic care nu mai are sens. Într-o seară,

pleacă de la sală în toiul antrenamentului, Universiada va avea loc peste trei săptămâni, iar ea nu vrea, nu poate concura fără Béla.

„Ce ești așa nervoasă, dragă? Ce ai? O să găsești tu și singură o șmecherie, ca o fată mare ce ești..., dacă-ți închipui c-o să se vadă diferența..., hăhăie Prințisorul, e destul să termini exercițiul cu bucele la spate, așa, hei, nu fii cățea, stai cuminte.“

Nobel

1982

„În fața gravului pericol de distrugere care amenință omenirea, eu, Nadia, noi, sportivii români, în spiritul politicii României socialiste, elaborată de președintele Ceaușescu, luptător neobosit pentru pace și înțelegerea între popoare, vom împiedica un nou război mondial, vom asigura pacea în Europa și în întreaga lume!“

Imediat după ce rostește ultimul cuvânt, Nadia se dă cuminte câțiva pași înapoi, așa cum i s-a arătat la repetiții. Tovarășul se află deja în fața ei, salută mulțimea. Savanta de Renumă Mondial se apropie de microfon vehement: „Trebuie să distrugem toate armele nucleare din lume așa cum am răsturnat fascismul și i-am scos pe ruși și...“ Face o pauză senzațională: „...Vom restabili... pacea în Orientul Mijlociu!“

Zeci de fete umplu estrada și dansează în jurul cuplului, cântă cu vioiciune; Nadia, în culise, așteaptă să afle dacă mai e nevoie de serviciile ei.

Ar fi putut să refuze să participe la acele ceremonii, discursul acela pompos, de exemplu, care trebuia să-l ajute pe Ceaușescu să obțină un ipotetic Premiu Nobel pentru Pace? îi cer părerea lui Luca L., istoric. Bineînțeles, răspunde el, ca și noi, simpli pionieri. Dacă greșeai de câteva ori la repetiții, dacă te bâlbâiai, erai dat la o parte. Ar fi fost de-ajuns să rateze. Fără îndoială că nu mai știa să rateze nimic, adaugă Luca, gânditor.

Au trecut câteva luni de-atunci: i-am trimis Nadiei pasajul despre Věra Čáslavská și degeaba mă asigură că-i place, mi se pare că respiră

precipitat la celălalt capăt al firului, ca și cum i-ar lipsi aerul. Insist: „Sunteți sigură că textul e OK, Nadia?” Îmi răspunde într-un târziu: „Vă place foarte mult acest personaj... Înțeleg. Văra a fost atât de... eroică.”

Înregistrez întotdeauna convorbirile noastre ca să nu transform ceea ce-mi destăinuie. Ascult acele fraze de mai multe ori. Ascult tăcerea. Neliniștea ei că și eu încep să-i evaluez gradul de nevinovăție, poate, și această propoziție: „Poți... fi prizonieră fiind aparent liberă... Alo... Sunteți pe fir?”

Cercul foamei

Cu ani în urmă, când președintele Carter, aflat în vizită, dorea s-o vadă pe „fetiță“, o mare hală se întindea în locul Pieței Socialismului. Bătrâne cu basmale pe cap, cu fuste largi stropite de noroi, vindeau mere acrișoare cu forme stângace, culese la țară. „Centrul orașului nu poate semăna cu o șatră de țigani!“, a tunat Tovarășul.

Astăzi, Piața Socialismului se află în centrul unei noi magistrale. Tovarășul a cerut ca aceasta să fie „mai largă decât Champs-Élysées“, chiar și numai cu vreo 10 centimetri. Clădirile cu fațade de alabastru care mărginesc bulevardul sunt rezervate înalților demnitari ai partidului, pe trotuare pot încăpea mii de copii cu cântece și steaguri. Arhitecții au lăsat spațiu pentru o piață acoperită. Un miraj plin de legume și fructe, sortimente de carne, mezeluri și specialități regionale, brânzeturi din Transilvania sau Maramureș, căci puținii turiști nu trebuie să vadă vitrine goale. Încă de la 4 dimineța, în fiecare zi, oamenii se adună, căutând să fie primii care să cumpere surplusul, cele câteva alimente puse în vânzare fără să se umble la vitrine. Acestui loc, unde poți contempla ceea ce probabil nu vei mânca, i se spune muzeul, cercul foamei.

Țara, îmi explică Radu P., ziarist, devenise o ficțiune în care nimeni nu credea, nimeni... Trebuia să continui să te prefaci. Anii 1980 erau un coșmar al absurdului. În 1983, fiecare deținător al unei mașini de scris trebuia s-o declare la miliție și celor care reprezentau un „pericol pentru siguranța statului“ sau care aveau cazier judiciar le era interzis să posede una! Iar

cenzura... Echipa specială ale Securității întocmise o listă de cuvinte interzise în romane, filme sau cântece. Acele cuvinte care, în special, evocau foamea sau frigul și care erau considerate o aluzie directă la decretele lui Ceaușescu; așadar, n-aveai dreptul să scrii: „Își trase pe el un pulover pentru că tremura de frig!“ Totul era citit, răscitit, cenzurau până și etichetele de pe cutiile de conserve. Tot atunci au inventat o nouă categorie ce trebuia supravegheată: „persoanele fără antecedente...”

Era cu atât mai greu cu cât, la începutul anilor 1970, a existat o perioadă relativ deschisă, când am sperat într-o țară nouă. După aceea... Dacă am fi fost ocupați de sovietici, era altceva, dar în acest caz virusul era în noi, trebuia să ne războim cu noi înșine.

Mi-e greu, vă mărturisesc, adaugă Radu, încurcat, să-i iert pe occidentali că l-au susținut în permanență pe Ceaușescu. E ciudat de altfel, în fine, interesant, dar cel mai tare era susținut de dreapta, de ziarul Le Figaro, printre alții. Fără îndoială pentru că Hersant, ca și Georges Marchais de altfel, era un invitat de seamă la partidele de vânătoare pe care le organiza Ceaușescu în Carpați...

Nadia se eschivează când îi pun întrebări despre acești ultimi ani, răspunde pe ocolite.

— Mă gândesc la ceva legat de expresia dumneavoastră „platou de filmare”: teatrele! Erau pline, sunt sigură că am văzut mai multe piese clasice decât dumneavoastră! Înghețai în sală, dar și acasă era la fel, și apoi, voiam să vedem, să ascultăm texte frumoase... Aplauzele aproape nu se auzeau pentru că stăteam cu mânuși. Întotdeauna în sală erau securiști, bineînțeles. Și Hamlet, știți: „E ceva putred în regatul Danemarcei“? N-am să uit niciodată: actorul a făcut o mică pauză după „regat”; oh, l-am înțeles toți, l-am ovaționat, ne-am ridicat în

picioare, eram tulburați, el exprima ceea ce nu mai puteam spune. Încă de la reprezentația următoare fraza a fost interzisă. Uite, îmi amintesc, am asistat cu mama la o reprezentație a piesei Romeo și Julieta, actorii modificaseră un pic finalul (pufnește în răs): în versiunea românească, Romeo și Julieta nu reușeau să se sinucidă pentru că în țară nu se găsea de cumpărat otravă!

... Acasă, trăiam și dormeam cu paltonul pe noi, era îngrozitor de frig. N-aveam dreptul decât la becuri de 15 wați, întreg orașul era cufundat într-o lumină gălbuie, fumegoasă... Mi-era foarte teamă să nu se îmbolnăvească mama, spitalele erau înghețate și medicii n-aveau cu ce să sterilizeze corect instrumentele.

— Vedeți, nu eu descriu tabloul de care vă temeți, al unei Românie tragice!

Râde încetișor la celălalt capăt al firului, pe ecranul computerului am o fotografie de la Montréal cu fetița care nu zâmbea niciodată, apoi adaugă:

— Nu suport ideea să-mi fie frig, e o obsesie de care nu pot scăpa nici acum. Cu toate acestea, descrierilor dumneavoastră le lipsesc unele lucruri... care nu mai există azi.

— De pildă?

— N-aș vrea în niciun caz să se creadă că minimalizez ceea ce a avut loc... cum să vă spun... Eram împreună. Împotriva unui dușman comun. Nu ne-am lăsat călcați în picioare. Trebuia să ne întrajutorăm, să ne organizăm, uite, oamenii își împrumutau unii altora copiii ca să meargă la cumpărături pentru că ei aveau dreptul la rații suplimentare de lapte și carne. Și... știu că asta o să vi se pară superficial, dar să stai la coadă însemna să petreci acolo ore întregi, era locul unde îți puteai face cunoștințe, te machiai, te parfumai înainte să pleci. Bătrânii se regăseau între ei, desfăceau un scăunel de camping și jucau

cărți. Amănunte, știu. În fine... sunt de fapt amănunte sau un mod de a supraviețui? Și chestia asta tot așa, nimeni n-o să v-o spună, că nu e ceva spectaculos, dar, dacă reușeai să vezi un film străin, adesea francez de altfel, ei bine, era un soi de obligație morală, trebuia să-l povestești de la cap la coadă tuturor prietenilor, memoram replicile bune, costumele, totul, ca să ne împărtășim această bucurie.

— Puteți să-mi trimiteți o listă cu amintirile din anii 1980, întâmplările zilnice, o întreb pe Nadia. Ea suspină:

— Sunteți de groază, am vorbit despre lucrurile astea de mii de ori.

Apoi, cum eu insist, murmură pe un ton acid:

— Nu notez amintirile plăcute, știu că nu vă interesează!

Iată ce primesc după vreo 10 zile.

„Îmi pare rău, nu le-am notat în ordine: făceam colecții de hârtie de ambalaj de cadouri și pachete din Vest, cu cât erau mai strălucitoare, cu atât erau mai căutate. Găteam mâncarea noaptea, pentru că doar atunci erau gaze. În anul în care canadienii au făcut o selecție ca să descopere cine va juca rolul meu în filmul care îmi descria parcursul, nu mi s-a dat voie să plec din România ca să merg la filmări. Conservele chinezești de mandarine în sirop (totul venea din China la începutul anilor 1980). Ne uitam la televiziunea bulgară, deși nu pricepeam mare lucru, pentru că nu mai suportam programele noastre patriotice; prezentatoarea teajurnalului făcea cu ochiul și zicea bună ziua pe românește! Cernobîl... Ni se spusese că totul va fi în regulă, că era de-ajuns să spălăm bine fructele și legumele (dar cred că și la voi era la fel). Și un lucru care, mă rog, e poate în afara subiectului: nu reușesc să pricep cum își pot dori oamenii astăzi să fie localizați în permanență cu iPhone-ul!?“

Crescător de ucigașe

1984

Nu mai discutăm despre fiul lui..., care o însoțește peste tot, ca în vara aceea când, împotriva oricărei așteptări, după ce patru ani nu a mai putut participa la nicio competiție, i se permite să meargă la Jocurile Olimpice de la Los Angeles. Prințisorul conduce delegația română a cărei imagine de marcă este ea, scopul lui Ceaușescu fiind să-l prezinte pe fiul lui ca pe un aliat al Occidentului, când URSS și majoritatea țărilor din blocul de Est boicotează evenimentul, o revanșă la JO de la Moscova. Nadiei i se dă voie să-l salute pe Béla de la distanță, dar nu să comunice cu el.

Nu-i spun că ziariștii români cu care discut sunt convinși că ea încearcă azi să facă lumea să-i uite jenantele relații cu regimul prezentându-se ca o victimă a Prințisorului (fals, nu se dă drept victimă, nu spune nimic). Corespondez cu un profesor universitar, cu un ziarist și chiar cu un fost preot care locuiau atunci la București: ei acceptă ideea că ea e încă un simbol, desigur, dar simbolul a ce? Prea bleagă ca să fugă în momentul când ar fi trebuit! Prea șmecheră, a profitat de avantajele pe care i le oferea regimul. Gândiți-vă că a rostit faimosul discurs pentru pace în 1982! Prea opacă. Toți sunt însă de aceeași părere, și anume că Béla K. „s-a aranjat ca nimeni altul, un descurcăreț dat naibii“.

Un descurcăreț care, în anul sosirii în SUA, a fost om de serviciu și apoi docher. Care a învățat engleza uitându-se la *Sesame Street*, stând de

vorba cu patronul lui, care nu-l scotea din pui de curva roșie. Un descurcăreț dat naibii care, la fiecare sfârșit de săptămână, bate la porțile centrelor de gimnastică din statele din jur, cu o fotografie a Nadiei în buzunar, permis de trecere absolut. Asistă la antrenamente, face însemnări, strâmbă din nas în fața antrenorilor uluiți: *no good*.

Doi ani mai târziu, Béla are mai multe mașini și propria școală.

Părinții americani sunt gata de orice sacrificiu, fac oricâte împrumuturi ca să-și supună fiica judecății celui care se pricepe la disciplină: un „comunist“. Se mută din oraș, își părăsesc slujba. „Nu las nicio piatră fără s-o răstorn, ca să văd ce e dedesubt“, îi asigură el, bătându-le ușurel pe creștet pe fetițe. Din fâșneata asta a voastră, le zice el, topăind greoi și prefăcându-se că boxează cu un dușman invizibil, o să fac o bombă anticomunistă, *we will wiiiiinn!*

Un pic, s-a temut de syndicate și de legile țării: aici îți trebuie o licență ca să fii instalator, mârâie Béla, totul e reglementat, supravegheat: Legea contra muncii copiilor se va aplica oare la cele 40 de ore de antrenament săptămânal? Dar legea prin care li se interzice copiilor să cumpere alcool sau țigări, îi întreabă el pe sponsorii foarte stârniți de această aventură, oare „ajutoarele“ pe care le propune Béla intră în această categorie? I se spune să stea liniștit, analgezicele cu codeină sau injecțiile cu cortizon pot fi considerate măsuri medicale. Cât despre sticlele întregi de laxativ băute de micuțe înainte de cântărirea lor publică, e totuși alegerea lor, oricine are dreptul să-și dorească să reușească, puștoaicele astea au potențial, sunt miraculoase!

Statul american rămâne politicoș la porțile miracolului ce va să vină, nu trece de pragul sălii de gimnastică în care Béla o antrenează pe Mary Lou Retton, o tânără gimnastă pe care o descrie

presei „mai puternică decât Nadia, o ucigașă“, și care câștigă titlul olimpic în 1984.

Cine știe?

Cine, cine? Cine știe de ce numele ei e șters de pe liste în mod sistematic? Cine știe de ce nu i se mai permite să plece din țară? La orice invitație venită din Occident, se răspunde că din nefericire Nadia e foarte, foarte ocupată, nu va putea fi prezentă. Ei cred, fără îndoială, că va încerca să ajungă la Béla. Deși, când a avut ocazia s-o facă, s-a întors totuși acasă.

Iat-o, dreaptă ca o păpușă uscată, în bluză și șosete imaculate, apare în partea de sus a stadionului, alături de flacăra încastrată în dreptunghiul din imitație de marmură presupus a simboliza o colonadă dintr-un templu antic grecesc, iat-o, îmbrăcată în alb ca și sutele de atleți care pășesc pe stadion la Universiada de la București, întinde torța spre cer, 500 de copii intonează în cor: BRA-VO NA-DI-A!

„Dar câți ani are?“, întreabă arbitrul francez pe membrii juriului, în timp ce ea evoluează la sol pe un potpuriu muzical din competițiile anterioare. „Românii nu mai știu ce fac, ce e mascarada asta, era cât pe ce să cadă după dublul salt periculos, e absolut patetică poza de final văzută și revăzută de la Montréal! Și cine sunt antrenorii ei, a cui e Comăneci acum?“

În travee, Maria Filatova își ridică ochii spre cer, exasperată de urale, Nadia își scoate apărătoarele de la încheieturile mâinilor fără să arunce o privire la tabela de afișaj, care, în mod laborios, proclamă unu/zero/virgulă/zero/zero așa cum un moș ramolit și-ar răsplăti fiica, ajunsă prea coaptă, cu acadele demodate. Și un nou zece! Este aplaudată — aplauze vii, patru minute — după

cum e specificat în instrucțiunile oficiale, chiar dacă în ultimele luni, ca măsură de prevedere, aplauzele sunt preînregistrate și fiecare ceremonie se desfășoară în play-back.

Mass-media internațională este adunată în sala mare, Nadia va face o scurtă declarație, dar nu va răspunde la nicio întrebare, Nadia e foarte, foarte obosită și de asemenea foarte, foarte ocupată, motiv pentru care nu va participa la competiții pentru o bucată de vreme: „Încerc. Să extrag din aceste titluri bucurie. Să mă umple de forțe noi. De care am nevoie. Pentru... următoarele competiții internaționale. La care voi lua parte. Poate. Cine știe.“ Ea întoarce capul spre fiul lui..., așezat mai la o parte, îmbrăcat după ultima modă occidentală, blugi Levi's și pulover Shetland bej pe gât. Fumează țigări Lucky Strike.

Nadia îmbracă o bluză de trening deschisă la culoare peste șortul prea scurt, intervenția ei a luat sfârșit, încăperea e iluminată de sclipirea flashurilor, sughițuri livide, dar iată că tânăra se răzgândește și se apleacă spre microfon, ziariștii își reped înregistratorul în direcția ei, nu terminase! „Cine știe, murmură Nadia, cine, cine.“

Poliția menstruațiilor

Cine știe? Oare Béla știa că va fi „foarte, foarte ocupată“, dacă nu va fi el lângă ea s-o apere? Încercuită, luată și ocupată aproape în fiecare seară. Fiul lui... o ia pe genunchi în cursul dineurilor și cocktailurilor, geme în mod ostentativ în fața membrilor de partid și a reprezentanților diverselor ambasade, jenați și muți, schițează o mișcare de du-te-vino lipindu-se de trupul ei, mmm, e atât de bine cu ea, îți vine se te împlânți până în inima reginei, auziți, confort absolut, domnilor, și material suplu de cea mai bună calitate, să bem în sănătatea Sportivei anului, care miroase mai puțin a transpirație de când nu prea mai face sport!

„Nadiiiiia, face el răsucindu-și corpul în mod grotesc și parodiind accentul american, hai, spune-le spectatorilor, dacă o să ai o fetiță, Nadiiiiia, dorești să facă și ea gimnastică, aaii?“

În noaptea asta, a visat că i se implanta un bebeluș cu forța și ea își strângea cu putere coapsele ca să-i împiedice, s-a trezit bolnavă, cu grețuri; zâmbește fără să răspundă, ah, migrena asta, soarele se revarsă din cer, strânge în chingi atmosfera, și ochii ei de asemenea, de câți ani oare vor ei toți ca ea să aibă o fiică, o doare îngrozitor capul, n-o să mai pună gura pe băutură de-aici încolo, gata, după ce împlinește 25 de ani, în noiembrie, o să înceapă să plătească taxa de celibatară fără copii.

În fiecare lună, medicii de la poliția menstruațiilor îi desfac genunchii. Introduc trei degete înmănușate în latex. Care scotocesc, ciupesc. N-ai niciun iubit? Ai probleme sexuale?

Când ai avut ultima menstruație? Când te hotărăști? Te-ai gândit ce datorie mare ai față de țară? Te-ai gândit că ai obligații față de noi? Ei bine, ai. Căci Tovarășul ți-a permis să ai o viață de basm în toți anii ăștia. Hai, Nadia, fă ceva: ia parte la viitorul țării.

Boala e o problemă de stat

Ca pentru orice șef de stat, discursurile lui Ceaușescu erau redactate de scriitori. Aceștia compuneau ode ditirambice întru slava lui și dădeau formă celor mai violente decrete ale sale. După 1989 au fost întrebați cum puteau scrie acele texte concomitent cu propriile lor lucrări, pe care sperau astfel să le publice mai lesne, și unul dintre ei a răspuns: „Așa se întâmplă în Vest, cei care lucrează în magazine sau în publicitate proslăvesc produsele fără să le dea crezare, cu noi a fost la fel“.

ÎN PREAMBUL LA DECRET:

METODELE CHIMICE DE
CONTRACEPȚIE PROVOACĂ BOLI
GRAVE CARE CAUZEAZĂ MOARTEA.
ELE SUNT INTERZISE. PRACTICAREA
METODEI *COITUS INTERRUPTUS* DUCE
LA IMPOTENȚĂ. E SUSPECT SĂ FII
NECĂSĂTORIT. RAPORTURILE
SEXUALE DE TREI SAU PATRU ORI PE
SĂPTĂMÂNĂ SUNT DOVADA UNEI
VIEȚI NORMALE. NUMĂR
OBLIGATORIU DE COPII PENTRU O
FEMEIE: CINCI.

DECRET:

TOATE FEMEILE ÎNTRE 18 ȘI 40 DE
ANI VOR TREBUI SĂ SE SUPUNĂ LA
CONTROALE GINECOLOGICE LUNARE
LA LOCUL DE MUNCĂ ÎN SCOPUL
IDENTIFICĂRII UNEI EVENTUALE
SARCINI. CELE CARE VOR PREZENTA
URMELE UNEI TENTATIVE DE AVORT

VOR FI PEDEPSITE CU ÎNCHISOAREA.
FEMEILE CARE REFUZĂ SĂ FACĂ
COPII VOR FI PASIBILE DE PEDEAPSA
CU ÎNCHISOAREA. FEMEILE CARE AU
CONTRACTAT BOLI CA URMARE A
UNOR AVORTURI NU VOR AVEA
DREPTUL SĂ FIE ÎNGRIJITE ÎN SPITAL.
DACĂ BĂNUIȚI CĂ VECINA
DUMNEAVOASTRĂ A AVORTAT SAU A
AJUTAT LA PRACTICAREA UNUI
AVORT, AVEȚI DATORIA SĂ NE
ADUCEȚI ACEST LUCRU LA
CUNOȘTINȚĂ. A AVEA ȘI A CREȘTE
COPII ESTE CEA MAI NOBILĂ DATORIE
PATRIOTICĂ!

Adio

6 mai 1984

Ceremonia este filmată. Numărătoare inversă din reportajul consacrat despărțirii de marea gimnastă defilează în colțul stâng al ecranului. Totul n-ar trebui să dureze mai mult de zece minute. Cerculețe aurii clipesc ușurel pe tabela de afișaj formând literele N A D I A. Fetițele au terminat dansul, stau de-o parte și de alta a celei ce se pregătește să rostească un discurs, ea și-a pus bluza albă de trening după ultimul exercițiu la bârnă.

Ia hârtia care i se întinde, cunoaște bine scrisul celui care îi pregătește textele oficiale. El introduce adesea paragrafe noi, ca ea să poată respira.

Din această zi, începe ea. Dar nu e nicio virgulă. Când ar trebui să respire? Aruncă o privire să vadă urmarea. Din această zi. Și un alt „din această zi“, textul acesta e o litanie fără virgulă, un poem fără spațiu, scris la mașină pe o hârtie subțire și transparentă. Rămân cinci secunde. Nu prevăzuse că va tăcea atât de mult, dar pur și simplu caută virgula, a crezut c-o vede, dar nu, cuvintele-i sunt alese pentru ultima oară, virgula sare de la un cuvânt la altul, unu virgulă zero zero, își ridică ochii spre ei, tăcuți, s-au ridicat în picioare, pare că ea taie respirația celor 15 000 de persoane prezente în imensa sală de gimnastică.

Din această zi nu voi mai concura Din această zi nu voi mai simți Din această zi, niciuna din emoțiile speciale care...

Nadia ridică fruntea, privirea ei bulversantă te fixează până la zero secunde, 00,00, cu ochii încercuiți de o trăsătură de creion, aerul îi iese încetișor din gât — un suspin ușor, amuțește și s-a terminat.

Singurul mod de a evita confuziile, interpretările, îmi spune ea, e să nu rostești niciun cuvânt care să poată fi deformat. Așa că tăceam. Mult.

A fost odată ca niciodată o poveste, povestea aceea ale cărei capitole le trimit cu conștiinciozitate celei care îi e actriță și spectatoare. Ea notează, judecă, cere revederea unor pasaje sau aplaudă. Ea îmi ține mâna care îi scrie povestea, încurajându-mă să cred și să scriu ceea ce uneori e inexact, știe cu siguranță acest lucru.

Dialogurile noastre devin dificile, mă tem de reacțiile ei, ascund fragmente de text precum acesta, totuși anodin, mărturia unei ziariste românce: „Atunci, în 1986, o ducea greu, era oarecum în dizgrație, Ceaușescu nu mai avea nevoie de ea, era furios că ratase Premiul Nobel pentru Pace. Pentru noi, ea făcea parte dintr-o altă epocă, epoca de aur... Era în trecut, noi suportam atât de multe. Uneori venea la redacție, beam o cafea, erau foarte puține articole despre ea; lumea era interesată de Aurelia Dobre și Ecaterina Szabó. Nu avea aprobarea să plece din țară, explicația oficială susținea că Nadia era «obosită nervos». Se îngrășase, se spunea că bea.”

Avem o convorbire nocturnă, după ce tocmai citisem zeci de pagini îngrozitoare despre uneltirile Securității, iar răspunsurile mereu evazive ale Nadiei nu mă satisfac, mi-e greu să cred că nu fusese martoră la nimic. Insist, prea mult probabil, ca și cum m-aș adresa unui copil încăpățânat. Până ce îmi trânteste telefonul. Apoi, mă sună imediat și eu sunt copilul. Îmi pare rău. Iertare, Nadia.

„De unde vreți să știu eu... Habar n-am! Puteți să-mi descrieți practicile serviciilor secrete din

țara dumneavoastră? Sunt mai bune? Mai curate? De fapt, știți mult mai multe decât mine despre România, după ce v-ați documentat atât... Știți că după Revoluție cei mai mulți șefi importanți ai Securității au scos cărți pline cu pseudo revelațiile lor ca să se dezvinovățească și să-și găsească un loc în noul regim? Iată ce citiți!“

Refuză unele paragrafe, fără să înțeleg de ce, cum ar fi acesta:

Are întâlnire în Piața Universității cu Dorina. Când se văd, nu schimbă decât fraze liniștite, timp linear. Simt nevoia să construiesc o paranteză de normalitate, să iasă de pe străzile golite de trecători la trecerea automobilelor negre și sclipitoare, care circulă cu 100 de kilometri pe oră pe Calea Victoriei: Tovarășul și suita lui. Să nu discute, ca alții, care evocă neobosit pe cei dragi care nu mai sunt, ci despre agrafe și migdale, elastice de păr și cafea, despre cum miroseau cârnații cu coriandru sau varza din *sarmalele* gătite înainte de Paști, îți amintești? Și castraveciorii cu mărar în butoaiele alea mari din alimentare și plăcintele cu brânză de vaci presărate cu zahăr pudră, termină, nu vreau să mă gândesc la zahărul pudră, la asta nu.

Suntem în septembrie, căldura s-a făcut arămie și îngăduitoare, nimic din arșița agresivă din zilele precedente. Nadia s-a așezat lângă fântână, grupuri de studenți discută în fața intrării la metrou. Unii o privesc atent, nefiind siguri că e ea, gimnasta. Un sfert de oră, o jumătate de oră, Dorina întârzie. Cabina telefonică e ocupată. Pe bancă, trei bătrâne discută, una din ele netezește cu palma o pungă de plastic goală și o împăturește ca pe un șervet ce va fi pus în sertar, căci până la urmă va fi folosit. O femeie tânără i-o arată cu degetul fetei ei, îmbrăcată în uniformă bleumarin, pe care o ține de mână, copilul se întoarce alene fără să se oprească. Alți studenți ies din universitate și se adună la fântână, în piață, se înmulțesc grupurile de oameni.

Fără îndoială, se străduiesc cu conștiinciozitate să vorbească despre nimic.

Nimic în prezența unor persoane pe care nu le cunoști bine, nimic nici față de cei apropiați. Dar nimic nu e niciodată destul de nimic și tentative de ironie se ițesc mereu din vorbele pe care ți le permiți. Ca și acele zâmbete schimbate pe furiș gândind la un roman cenzurat și comic despre cei doi Bătrâni Tovarăși și din care circulă extrase copiate de mână (de câteva luni, xeroxurile facultății sunt supravegheate încontinuu). Se strâng toți în jurul lui Dan, care le povestește în amănunt celor care n-au văzut filmul american *Căutând-o pe Susan cu disperare*, care rula cu o zi înainte, în zori, într-o veche parcare în care făceau lucrări de construcție.

Nadia îi observă, o fată își pleacă fața spre țigara aprinsă din mâna alteia, prin bluza transparentă i se zărește sutienul, pielea proaspătă și fremătătoare, iar ea o așteaptă pe Dorina care nu mai vine, apoi se va întoarce în apartamentul unde locuiește împreună cu mama și fratele ei, atâtea zile orizontale fără evenimente, trăirea vârstei adulte.

Atunci îl remarcă pe el, singur ca și ea, părând să se întrebe de cine ar fi mai bine să se apropie. Poate îi cunoaște pe aceia. Rămâne câteva clipe lângă grupul lor, încearcă să se bage printre ei, să fie de-al lor, dar cineva îl alungă cu un gest, fără o privire, și se îndepărtează, temător, către alții, care îi întorc spatele, cu conștiința stingherită de singurătatea lui mărunță, de parcă s-ar afla în prima lui zi într-o altă școală, câinele bej nu se hotărăște să admită că nu cunoaște pe nimeni, de fapt, de la unii la alții, adulmecă, Nadia se ridică de pe bancă, se duce să plângă ceva mai încolo ca atunci când i-e greață.

Cum pot inventa în asemenea hal, doar îmi lasă destulă libertate!

— În plus, întâmplarea n-are nimic interesant, spune ea agasată, v-am povestit doar că mi-era milă de câinii vagabonzi; fata pe care o descrieți e jalnică, zău așa.

— Nu, povestea e frumoasă, îi spun insistând să accepte să lase deoparte clipa aceea de viață cotidiană, de care mi-a vorbit acum câteva săptămâni, când s-a simțit tulburată de singurătatea unui câine.

Trec mai departe.

— Am citit că, în 1987, unii agățau pe furiș la gâtul câinilor vagabonzi pancarte anti-Ceaușescu și de asemenea că actorul care juca rolul lui Ceaușescu într-o comedie muzicală era uneori insultat și scuipat pe stradă. Ați văzut și ați înțeles, pe atunci, acele semne care arătau că urma/putea să se întâmple ceva?

Și chiar în clipa în care rostesc aceste cuvinte, le regret, Nadia a fugit din România cu 15 zile înainte de căderea lui Ceaușescu. Probabil deci că n-a văzut venind nimic, chiar dacă, imediat după anunțarea fugii ei din țară, în presa occidentală, un ziarist francez a afirmat peremptoriu că ea „simțise cu siguranță că se schimbau lucrurile, doar era atât de integrată regimului! A prevăzut că sosea democrația și a preferat să plece ca să nu fie tunsă”. (29 noiembrie 1989)

⁷ Aluzie la felul cum erau pedepsite în Franța femeile care colaboraseră cu ocupanții germani. (N.t.)

Trebuie oare să opresc povestirea la momentul în care Nadia C. iese din decor și se târăște o noapte întreagă prin noroi și zăpadă într-o pădure din vestul României, către granița cu Ungaria? Era fuga simbolului, a eroinei, care perpetua fără să vrea filmul celui care administra marxismul după bunul plac?

Trebuie oare să opresc povestirea la momentul în care diferitele versiuni ale evenimentelor ne despart fără încetare? Are oare dreptate Nadia care, de mai multe ori în cursul convorbirilor noastre, îmi reproșează că sunt „prea documentată” și că nu cunosc bine România, că nu îndrăznesc să mă împotrivesc acelei viziuni preconcepate și occidentale despre o eră comunistă de coșmar?

„Dacă ați dorit să scrieți povestea mea e pentru că îmi admirați parcursul. Iar eu sunt produsul acelui sistem. Eu n-aș fi ajuns niciodată campioană în țara dumneavoastră, părinții mei n-ar fi avut mijloacele necesare, pentru mine, totul a fost gratuit, echipamentul, antrenamentul, îngrijirile! Știți măcar că, în 1988, România număra mai mult de cincizeci la sută femei în echipa olimpică, iar Franța cu jumătate mai puțin? În cursul anilor 1990, era de bonton să ne urâm trecutul ca și cum în regimul comunist nu fusese absolut nimic bun, ca și cum n-aveam trecut! Dar am existat! Chiar am râs! Am iubit! Nu era faină? E adevărat. Eram toți în uniformă? Adevărat! Adevărat! Dar nimeni nu-și bătea joc de copiii care nu purtau tricoul cu «marca la modă», hainele erau hai-ne, nu simboluri! Iar azi, oameni de vârsta părinților mei fug din țară ca să vină să cerșească la voi, știm cum sunt primiți, și chiar

dumneavoastră mi-ați spus într-o zi ce înseamnă acolo o fată din Est. “ Am închis telefonul înaintea ei. Am lăsat povestirea să lăncezească.

„Dacă într-o zi treceți pe aici, stăm de vorbă, dacă nu, se poate și pe e-mail“, îmi răspunsese prietenos în engleză, cu câteva săptămâni în urmă, o veche colegă de echipă a Nadiei, singura care rămăsese la Onești, orașul care, astăzi, se mândrește cu o sală de gimnastică și un liceu cu numele Nadiei.

Oare ce are de spus ea, care n-a ajuns Nadia C. și de urma căreia am dat? Care e versiunea ei? Le-am scris Iulianeii V. și celor câteva persoane cu care comunicam prin e-mail de mai multe luni ca să le anunț că vin la București, unde voi rămâne o perioadă nedeterminată. Și mă aflu deja în România când am primit un e-mail de la Nadia, cu o singură întrebare: „De ce ați dorit să scrieți această carte?“

Intermezzo

Octombrie 1989, București

O clipă de visare; stă cu fruntea lipită de geamul autobuzului, care se oprește pentru a-i lăsa să urce pe controlori. Nu are bilet, dar, încrezătoare, își repetă numele, fără îndoială tânărul controlor nu i-a auzit bine răspunsul: „Comăneci Nadia. Eu sunt Nadia!“ Dar el nu-și ridică privirea, continuă să scrie sânguincios numele și prenumele acestei femei brunete, așezată singură pe bancheta din spate a autobuzului umed, deasupra sumei pe care o datorează. Și-atunci, colega lui se apropie, îi smulge hârtia cenușie din mână și o rupe în bucăți.

Această anecdotă este citată de diverși biografi ca fiind incidentul declanșator al hotărârii ei de a fugi din țară.

*Decembrie 1989, Viena,
Ambasada SUA*

„A fost ceva nebunesc. Incredibil. Se știa că fugise de câteva zile, era dată dispărută. A intrat în ambasadă, în fine, a intrat o tânără în blugi, cu părul tuns scurt, la început, am crezut că e un tânăr. Eram la recepție, s-a îndreptat spre mine — n-o să uit niciodată, pe cuvânt, simt fiori numai povestindu-vă, o admiram atât de mult, fiica mea o adora, se juca în grădina casei de-a Nadia, după JO de la Montréal.

Zice: «Sunt Nadia C. Vreau azil politic.»“

*24 ianuarie 1990, Los Angeles,
Beverly Hills Hotel*

Stop cadru pe picioarele ei în colanți negri, lucioși, tocurele pantofilor decupați pe care-i poartă sunt tocite, Nadia cântă la pian câteva note

din *Für Elise*. O dungă neagră tremurătoare îi încercuiește ochii, rujul roz fucsia depășește buza de sus. I-ar fi plăcut să fie acolo ca să-l ucidă chiar ea pe Ceaușescu, zice brusc, mimează grosolan un revolver cu degetele cu unghii sidefii, „Shoot! Bang Bang!“, cu sprâncenele încruntate.

Ziaristul îi face semn să se așeze lângă el pe patul mare de hotel, introduce o casetă în aparatul video. Ea tremură. Stă dreaptă, hipnotizată de ea însăși la Montréal, de fetița palidă care, pe ecran, „cripește“ în fața adulților fermecați: „Sunt Nadia!“

PARTEA A DOUA

Onești-București

Se însera, călătorisem toată ziua de la București cu autocarul, hotelul din Onești unde rezervasem o cameră era pustiu, toate camerele erau mari cât un apartament. Iuliana îmi dăduse întâlnire în hol, locuia foarte aproape. Îmi imaginasem o femeie tristă, dar ea era energică, prietenoasă și pragmatică: totul era pregătit, ca și cum timpul ne era măsurat. Pe masa din bucătărie, așezase o carte cu culorile retușate din era comunistă și un album de fotografii plin de articole tăiate din ziare, traseul echipei de aur.

— Despre ce scrieți cartea mai exact, despre gimnastica românească în general sau despre ea? O cunosc pe Nadia de la grădiniță, știți, a zis, arătându-mi o fotografie cu ele două la 6 ani. Și sunt prima căreia i-a telefonat când a fugit din țară.

Albumul era ilustrarea filmului pe care încercam să-l reconstitui de aproape un an, de când am început să scriu.

Béla și Márta tineri, la aproape 30 de ani, aplecați asupra unui grup de fete serioase în rochițe fără mâneci așezate în băncile sălii de clasă. Béla și puștoaicele la Paris, în fața Turnului Eiffel.

— Povestea aceea cu turneul la Paris, cum s-a petrecut de fapt, Béla a forțat într-adevăr intrarea în Palatul Sporturilor? Iuliana a înălțat din umeri, apoi mi-a întins o farfurie cu plăcintă de mere. Echipa era împărțită în două, eu eram la Roma, nu vă pot spune nimic.

Fetele la sporturile de iarnă, Iuliana ținând-o strâns de mijloc pe Nadia plină de voieșie, pe

săniuță. La mare, fiecare cu câte o minge în mână, palide și slăbuțe.

— E bine să știți un lucru și să-l notați — luați pixul meu, al dumneavoastră văd că nu scrie bine. Béla m-a învățat să schiez, Béla m-a învățat să înot; în străinătate, dacă erau locuri de vizitat, ne ducea peste tot, voia să ne educăm. El ne era și ghid turistic! Era mult mai mult decât un simplu antrenor, era un...

— Un *coach*?

— Un tată. Mare păcat că a fost cumpărat de americani... Astăzi, aici, nu mai avem mijloace să formăm campioane, fondurile private nu vor să investească. Nu mai avem antrenori, nici echipament medical care să ajute la descoperirea și îngrijirea rapidă a rănilor gimnastelor, cum aveam înainte. Și apoi... Cine, în zilele noastre, ar face atâtea sacrificii pentru atât de puțin până la urmă? Campioana noastră europeană a fost obligată, în 2004, să-și vândă medaliile într-un show televizat, ca să-și poată cumpăra o mică garsonieră, altele au pozat în revista *Playboy*... Fetele de azi visează să fie top-modele. Noi voiam să fim imbatabile. Totul s-a schimbat odată cu căderea Zidului Berlinului, chiar și pentru gimnaste... Acum, fetele trebuie să fie machiate în timpul competițiilor, chiar și la zece ani. Paiete, ruj și costume mai răscroite, mai... sexy. Vă amintiți de-ale noastre? Cu totul alt stil, nu-i așa? Mai luați o bucată de plăcintă! Nu m-ați întrebat nimic despre Nadia, vă interesează ceva în mod deosebit?

— Da, am răspuns de îndată ce am reușit să spun și eu ceva.

Și i-am înșirat tot ce pregătisem în timpul călătoriei, întrebări obosite și prost formulate, la care ea a dat pe loc răspunsuri scurte, care mi s-au părut pregătite dinainte. Nu e nimic de aflat și descoperit, mi-am zis.

— Ar mai fi ceva, am adăugat eu, o întrebare naivă care mă frământa de luni de zile: Nadia avea

vreo prietenă sau prietene foarte apropiate, cu care ar fi putut împărți și altceva decât gimnastica? Nu mi-a spus nimic în legătură cu asta.

Iuliana mi-a zâmbit, a tăcut un moment, apoi, a zis:

— Poate când avea șapte ani, da. După aia, cum ați fi vrut să...

— Vreți să spuneți că n-avea timp? Sau că stârnea prea multă invidie?

Ea m-a întrerupt dând din mâini, vrând parcă să-mi disipeze vorbele: Nu puteam fi invidioase, pentru că ce făcea ea era prea... departe de posibil. Noi eram o ciornă a Nadiei. Am citit atâtea portrete ale ei care se centrează pe rezultatele obținute, dar orice sportivă dorește să câștige! Nadiei, cum să spun... îi plăcea să câștige... teren asupra... Noi suntem toate niște ciorne ale ei și nu vorbesc de medalii... Poate de-aia vă interesează puțin treaba asta? Apoi, fără să aștepte răspunsul meu: Ce mă uimea era că părinții ei nu veneau să discute cu Béla la sfârșitul trimestrului. Era doar Nadia, singură, în fața lui. Ea îl înfrunta. El o adora. Uneori, aveam impresia că el urma ce-i propunea ea și nu invers! Nadia n-avea nicio treabă cu plăcutul. Când era mică, i se reproșa asta, zicea că e prea ocupată să se lupte cu monștrii, nu prea știu ce însemna pentru ea cuvântul ăsta! Dar... Ați fost în contact cu ea, presupun, deci știți toate astea.

Ne-am privit fără să scoatem o vorbă, toropite de obscurul încăperii. Ea mi-a zâmbit.

— Trebuie să mergeți să vedeți sala de gimnastică și statuia, m-a sfătuit când m-am ridicat de pe scaun, mi-ar fi plăcut să vă arăt chiar eu sala, dar, din păcate, azi e sâmbătă și fetele nu mai lucrează în weekend; noi ne antrenăm șapte zile din șapte!

Ne-am despărțit, mi-a promis că-mi va trimite rețeta plăcintei prin e-mail.

A doua zi dimineață am mers pe drumul pe care mi-l indicase, râul cu albia pietroasă, stația de autobuz. „Eram atât de vlăguite după antrenament, că, deși Nadia locuia la 300 de metri, nu putea să se ducă acasă pe jos!“ O statuie de bronz murdar anunța intrarea în parc, mâinile unei fete, în postura de aterizare, între gazon și cer, și dedesubt, gravate, numele lor, ale celor șapte fete, un monument închinat copilelor-soldat fanate la vârsta adultă.

Sala de gimnastică părea o imensă broască țestoasă adormită, romburi de sticlă despicau azurul coșcovit al fațadelor, i-am dat ocol de mai multe ori până a apărut un grădinar, care mi-a cerut să plec.

Apoi am petrecut o săptămână la București. M-am întâlnit cu trei ziariști, dintre care doi comentaseră Montréalul. Și cu un scriitor. Fiecare dintre ei mă ralia altor întâlniri. „Uite, cunosc pe cineva care...“ M-am dus la diverse petreceri, colocvii, mese la iarbă verde și la baruri, eram încântați de vremea minunată a acelui început de aprilie, de atmosfera plăcută, gazdele evocau subiectul meu cu respect, ce subiect frumos, majoritatea îmi povesteau întâmplări pe care le cunoșteam deja. N-aveam de pus nicio întrebare. Pentru că nu făceam o anchetă. Doream să-i scriu Nadiei, discuțiile noastre îmi lipseau, dar încercările mele de a-i scrie semănau cu scuzele unei amante pocăite și ambiguë: fii liniștită, Nadia, nu aflu niciun lucru pe care n-ai vrea să-l știu, nu te înșel. Nu era vorba, contrar a ceea ce insinuase ea, să descopăr fețele ascunse ale povestirii sale, ci doar să-i aud traseul nerescris, inclusiv de către ea.

Cutreieram Bucureștiul, străzile domolite de șinele de tramvai, noaptea se pogora printre case, o masă plăcută și sumbră abia trădată de stâlpii de iluminat rari, cu lumini portocalii, care nu-ți dădeau voie să descifrezi trotuarele neregulate. Mergeam pe bulevarde imense, ansamblurile de

clădiri construite în anii 1970 cu fațadele terne se încheiau într-o piață largă, invadată de un H&M gigantic și aproape gol; așezat pe jos, un popă întindea către trecători o cupă împodobită cu pietre false roșii, albastre și verzi, cu un carton la picioare: „Ajutați-mă“. Imaginea era atât de simbolică, încât părea pusă în scenă special pentru mine. Mă grăbeam să iau notițe, apoi traversam bulevardul și eram readusă la realitate, străduțe liniștite se întretăiau, dezmințeau certitudinea liberalismului central. Te simțeai la adăpost. Casele se înghesuiau, foarte diferite, curți dreptunghiulare mici se întrezăreau în spatele gardurilor de scânduri uneori întărite cu bucăți de tablă, mirosea a fum de frunze uscate, un băiat bătea un covor întins pe sfoara de rufe, undeva se auzea cântând un cocoș. Prăvălii cu firme pe care erau scrise cuvinte de neînțeles pentru mine, ale căror vitrine arătau ce sunt: ceasornicării, reparații de aspiratoare sau de păpuși, frizerii, croitorii, mercerii.

În timpul zilei, câinii vagabonzi dormeau la porțile caselor sau își găseau culcuș printre straturile de flori, la asfințit se strângeau în haite de-a lungul străzilor pe unde circulau cu viteză mașinile, se uitau într-o parte și alta înainte să traverseze cu precauție.

Nu mi-ați vorbit niciodată despre copacii Bucureștiului, iată cum aș fi putut să-mi încep scrisoarea către Nadia în mod concret și anodin; aici, copacii își desfășoară brusc ramurile peste acoperișurile caselor părăsite și iarba năpădește crăpăturile unui trotuar sfârtecat, aici, niște copaci se deschid deasupra umbrelor lor, frunzișurile se statornicesc, se înstăpânesc. Ulmi, tufe de liliac, stejari, frasini, plop și arțari, tei și carpeni cuprind spațiul, conchid timpul.

Nu mi-ai spus niciodată că aici totul e la vedere; la noi, în Vest, cablurile sunt îngropate, fațadele revopsite, totul trebuie să arate bine, șoselele sunt

netede și proaspăt betonate; aici, la trecerea tramvaielor, grămezi de cabluri misterioase și încâlcite freamătă ușor aproape de cer.

Mergeam la întâmplare, mă duceam la întâlnirile mele pe jos, notam totul cu fervoare. Podul de peste Dâmbovița, balustrada ruptă pe doi metri și nesemnălizată, aici nimeni nu prezumă fragilitatea cetățenilor; la București nu vezi niciunul din acele panouri cu lumină intermitentă care te anunță că mâine va fi cald și trebuie să bei apă, gropile din asfaltul fărâmițat formau adevărate cratere, pe care trecătorii le evitau fără a înceta să vorbească la telefon. Observam o tânără pereche în fața mea la casă într-un supermarket, el, bărbos, cu un T-shirt Paul Smith, ea, cu părul vopsit negru, strâns într-o coadă de cal, cu un frumos chip grafic, conștientă de genele nemăsurat de lungi și de tenul ei perfect, cu sprâncenele desenate cu creionul; degetele imprimau mângâieri înaripate pe ecranul smartphone-ului. Ea și bărbosul ajunseseră deja la ieșire când casiera i-a strigat, ținând în mână restul de bani pe care nu binevoiseră să-l ia. Restul lor nonșalant, de proaspăt îmbogățiți, în mâna casierei uluite și necăjite, de parcă n-ar fi știut cui aparțineau acei bani lăsați de izbeliște.

Aveam întâlnire în cafenele la modă, instalate în frumoase case victoriene cu porticuri din fier forjat, grădinile împodobite cu becuri multicolore erau pline de tineri îmbrăcați ca peste tot în Europa, unul dintre aceste localuri era decorat „după moda dinainte“, ca în timpul regimului comunist, era locul cel mai popular din oraș, nu auzeai decât vechi cântece pionierești. Între Zara și Bershka, megafoanele unei biserici înghesuite de casele din jur difuzau vocea modală a preotului, melodia își deschidea brațele străzii devastate de motoare zgomotoase, în interiorul bisericii, luminile roșii îndulceau aurul icoanelor pe care le sărutau toți pe rând cu regularitate, o femeie

bătrână, cu o cârpă și cu un spray de spălat geamuri, ștergea figura din sticlă a Fecioarei. Femei cu părul acoperit puneau pe masă câteva daruri, *cozonac*⁸, ouă fierte și sticle de ulei în pungi de plastic, o sacoșă cu Mickey era atât de plină de cadouri, că toarte sale destrămate atârnav pe fruntea lui Hristos.

Bărbați în vârstă îmbrăcați ca pentru o serată importantă, cu un aer neobișnuit de pompos, stăteau singuri în fața a ceea ce vindeau pe trotuar, o culegere de Verlaine în franceză, un cântar de baie din anii 1970 și câteva baterii. Alții, lângă portbagajul mașinii deschis ca o tarabă, te îndemnau să cumperi coșulețe cu fructe frumos aranjate, legături de mărar, perechi de șosete noi, vinete, ardei capia, hârtie igienică și cuie. Mergeam spre ceea ce a fost palatul lui Ceaușescu, mi se părea apropiat, dar cu cât mergeam, cu atât se îndepărta, le spuneam asta celor pe care îi întâlneam, destul de mulțumită de remarca mea, ei dădeau din umeri, toți avuseseră experiența asta, anvergura acelei construcții era greu de calculat, de ce n-o demolați, întrebam eu, iar ei mă priveau chiorâș, nu mai avem trecut tot încercând să băgăm totul sub preș, spuneau cei sau cele care fuseseră martori, pe vremea când erau copii, ai construirii sale, și așa bătrânii nu suportă să ne povestim amintirile frumoase!

Într-o seară, m-am rătăcit și am mers la întâmplare pe străzi incerte și fără plăcuțe indicatoare, zone de neliniște, copacii traversau gardurile și betonul spart, câțiva puștani mă examinau ca niște pitici băgăreți. M-am oprit să privesc un plan al orașului, oamenii intrau în vorbă cu mine voind să mă ajute, în franceză, în engleză, și sfârșeam adesea prin a discuta îndelung fără să ne cunoaștem. Începeam să fiu rodată, să știu ce urma să aud, că, înainte, în ciuda „celorlalte lucruri“, toți aveau un loc de muncă și un apartament, nimeni nu era șomer. Înainte, nu

găseai nimic în magazine, acum, găsești de toate și n-ai cu ce să le cumperi, deci ce sistem e mai bun, puneau ei întrebarea ca pe o ecuație amară. Mi se arăta un mic afiș, care anunța o adunare în cinstea Revoluției din 1989.

„Pentru ce și-au dat viața în 1989? Ca să avem mai multă Coca-Cola și restaurante McDonald's? Și-au dat viața ca să ajungem sclavi ai FMI? Au murit ca să fugim cât mai departe de această România, care nu ne poate oferi o viață decentă? Morți pentru ca mii de bătrâni să doarmă afară și să moară de frig? Sunt morți pentru ca Biserica ortodoxă să ajungă o afacere prosperă, care nu plătește niciun impozit statului? În 1989, și-au dat viața pentru libertatea noastră. A fost darul lor de Crăciun. Unde e acest dar? Ce-am făcut cu această libertate? A fost pusă la păstrare într-un beci sau o privim cu un ochi distrat ca pe o veche emisiune de televiziune?”

În timpul unei aniversări, v-am rostit numele și toți și-au îndreptat trupurile ca și cum ați fi apărut brusc în fața lor, în costumul alb, plini de respect pentru acel 10 de neuitat. Seara târziu, câteva tinere de vreo treizeci de ani, amețite de băutură, s-au ridicat în picioare și-au început să intoneze un cântec pionieresc învățat la școala primară, confuze că le plăcuse atât de mult să cânte acele imnuri care îl proslăveau pe Ceaușescu, un tânăr cu părul moale a mârâit la adresa lor cuvântul *comuniști*⁹, făcându-și iute, de mai multe ori pe piept, semnul crucii.

Cum poți s-o admiri pe una care și-a făcut de cap cu băiatul lui Ceaușescu, o mare oportunistă, și felul în care a fugit ajutată de serviciile secrete, lăsând totul în urmă, zău așa, de ce să-i dedici o carte, bombănea el, furios, fără să mă privească, în timp ce o femeie scutura din cap astupându-și urechile, ajunge, tăceți, sunteți blestemați, blestemați, voi, care îndrăzniți să urâțiți copilăria,

minunăția ei, și să vorbești așa de Nadia noastră, care ne-a dăruit atâta bucurie!

În zori, am întrebat pentru a nu știu câta oară: „Cum era aici în ultimii ani?” Adică în anii 1980, când erau toți puști, și au răspuns întrerupându-se unul pe altul, dornici să-mi dea fiecare versiunea lui.

O fată a strâmbat din nas când îmi prezentam documentarea, un șir de decrete îngrozitoare: „Toate astea sunt adevărate. Dar... Eram atât de siguri că nu se va schimba nimic niciodată, încât ne organizam ca să rezistăm, aveam o vigilență interioară, nu uitam nicio clipă că ceea ce eram puși să recităm era fals. Ne făceam, fără să mai așteptăm, o viață în afara statului. Comunismul? Dar nu credea nimeni în el, în fine, nici măcar securiștii! Pe când acum... Au și ei în ce să creadă! Știu ce vor! Sunt în stare de orice ca să intre în Uniunea voastră Europeană, stau în genunchi în fața Sfântului Liberal, ies de la serviciu la 11 noaptea, și toate astea pentru ce? Eu n-am plecat în concediu de șase ani! Părinții mei, în vremea lui Ceaușescu, se duceau la mare și la munte, la restaurant, la concert, la circ, la cinema, la teatru! Toată lumea câștiga mai mult sau mai puțin același lucru, prețurile nu creșteau aproape deloc! Oamenilor le era teamă, e adevărat, să nu fie auziți spunând lucruri interzise, acum, putem spune orice, felicitări, numai că nu ne aude nimeni... Înainte, n-aveai voie să pleci din țară, iar azi nimeni n-are bani să plece... Ah, s-a terminat cu cenzura politică, dar nicio grijă, a fost înlocuită cu cenzura economică! Cu regimul ăsta pseudo-liberal, care se preface că te mângâie în timp ce te otrăvește, îl înghiți pentru că n-are întru totul gustul unui dușman, sfârșești prin a crede în el și, în final, în ce stare te aduce? De vid! Comunismul a distrus țara? Dar, astăzi, societăți canadiene îi alungă pe oameni din satele lor și se pregătesc să ne arunce în aer munții ca să exploateze

zăcămintele de gaze de șist, cu binecuvântarea guvernului român, un contract de zile mari! Ceaușescu a demolat orașul, spun părinții noștri? Dar, în noaptea asta, la ora 4, pentru că se temeau de oponenți, promotorii au pus la pământ o veche hală, un loc istoric al Bucureștilor... Cu ce s-o înlocuiască? Un supermarket sau birouri. Care e modelul vostru? Să crăpi de foame pe stradă sau să mori de singurătate în casă? Plictiseală pe credit? Să-parvii-să-reușești-să-ajungi? Unde, mă rog? M-am săturat să fiu obligată să vă doresc pe voi, visul occidental, ah, amărății ăștia jechoși din Est, căroră nu încetați să le dați lecții despre democrația voastră ideală, bun, am priceput!“

„Scrieți, vă rog, că înainte nimeni n-avea chef să se uite la emisiunile alea idioate și patriotice de la televizor, nu stăteam să ne uităm la așa ceva, ieșeam, trăiam afară, nu ghemuiți fiecare la el în casă, ne duceam la țară cu toții, scrieți asta, da, aveam puține produse, dar 15 sortimente de cafea, zău, la ce-ar folosi? Învățam muzică și dans pe gratis, ați notat asta?“ întrebau ei, dorind să păstrez și acel punct de vedere, nu numai mărturiile amare ale părinților, versiunea lor cumplită, tichetele de raționalizare, supravegherea, frigul, teama. Notam ca să iau act, notam orașul, oamenii, țara, vorbele, ca și cum ar fi fost ceva înăuntru, indicii, notam, fiecare negustor mă întâmpina cu un *spuneți*¹⁰, pe care eu îl traduceam prin mărturisiți, spuneți ce aveți de spus; și mă gândeam tot timpul la asta: oare ea spusese ce avea de spus, oare o auzisem? Luam cunoștință de această țară care v-a fabricat, care v-a arborat și pe care ați părăsit-o la 28 noiembrie 1989.

⁸ În limba română în original. (N.t.)

⁹ În limba română în original. (N.t.)

¹⁰ În limba română în original. (*N.t.*)

Să umpli umbra

Numai dacă n-a fost cumva în noaptea de 26 spre 27.

Știți și că a dispărut, pur și simplu, din trafic pe 29 și 30 noiembrie, între Ungaria și Austria?, mă întreabă, încântat să-mi ofere premisele unei frumoase versiuni oficiale a poveștii, un vechi apropiat al lui P., cel pe care îl vom desemna cu o inițială căci „nu dorește să mai vorbească astăzi despre toată povestea asta“. Acel P., prezentat peste tot ca fiind inițiatorul fugii, creierul, cel care o convinge pe Nadia să plece în fine din țara în care nu mai are niciun viitor.

Îl cunoștea de doi ani. Nu, de un an. Nadia, în numeroasele interviuri date la sosirea ei în SUA, afirmă că-l întâlnise cu câteva luni înaintea epopeii.

Dar de ce să facem un personaj din acest ins de origine română, instalat în Florida de vreo zece ani, care, cu ocazia unei vizite la București, o întâlnește pe fosta gimnastă la o petrecere și o lasă să înțeleagă c-o poate ajuta? De obicei, nimeni nu e interesat de „ghizii“ care-i ajută să treacă granița pe fugarii celebri. Trebuie oare să existe întotdeauna un manager al acelui trup mecanic, cineva care să-i ordone Nadiei unde și când să se ducă, ce gesturi să facă? Oare n-o putem crede pe Nadia în stare să ia o decizie? P. pune stăpânire pe locul vacant, cel al unui nou păpușar al fostei fetițe, umple umbra și învârtește atât de bine lucrurile, încât evadarea Nadiei devine, în presa din lumea întreagă, povestea a ceea ce o leagă — sau nu — de P.

*

Când ne întâlnim la Onești, Iuliana îmi spune despre acel apel telefonic pe care l-a primit de la fosta ei colegă de echipă, dată atunci dispărută.

— N-a vorbit imediat, îi auzeam doar răsuflarea. Apoi, a spus în șoaptă: „Alo, eu sunt“.

— Ce voia?

— Nimic... Cred că voia doar să-mi audă glasul, un glas prietenesc. Plângeam, nu mă puteam opri... Ziarele tocmai publicaseră știrea că fugise din țară. Eram îngrozită c-o s-o prindă Securitatea, c-o s-o omoare, o tot întrebam unde ești Nadia, unde ești Nadia, ea a promis c-o să mă mai sune și a închis.

În 1989, un jurnalist francez își încheie articolul despre fuga Nadiei în străinătate astfel: „Probabil că Nadia a luat legătura cu fosta ei coechipieră pentru ca aceasta s-o încurajeze că a făcut o alegere bună, căci, după cum se știe, Nadia își schimbă părerea tot așa cum își schimbă costumul de gimnastică.“

Super super E

— *Nu-mi spuneți, ca toată lumea, ce-ar fi trebuit să zic sau să fac atunci! se enervează Nadia într-o zi când vorbim despre fuga ei și când o întrerup cu stângăcie ca s-o întreb care a fost adevăratul rol al lui P.*

Pe vremea aceea, credeam că, dacă urmez instrucțiunile, dacă las lucrurile în seama... responsabilului, aveam mai multe șanse de supraviețuire.

Nadia ezită puțin înainte să rostească cuvântul „responsabil“ și, cum vreau să știu dacă vorbește despre antrenorii „responsabili“ ai echipei, ea precizează:

— *Nu, e un termen general care vrea să însemne omul, persoana.*

Această convorbire se încheie mai ușor când evocăm o înregistrare video de-a ei:

— *Sunt exerciții super E! Ultrapericuloase. Figuri pe care nimeni nu putea, în fine, nu îndrăzne să le facă.*

— *Nicio femeie pe vremea aceea?*

— *Niciuna. Și niciun bărbat.*

Culoarea vocii, acel 29 noiembrie, când Nadia a fugit

Câți sunt, în toată țara, cei care au făcut din nopțile lor un ritual secret? Pui vesela la loc, culci copiii, apoi pregătești ceaiul și aranjezi scaunele din bucătărie pentru prietenii ce urmează să sosească, cei care n-au radio. Îi primești șoptind, te așezi la locul tău, ceri și dai zahărul prin semne, cu urechea lipită de tranzistor ca să găsești frecvența corectă, cea a Europei Libere, postul clandestin. Uneori, auzi și la vecini pârâitul aparatului întretăiat de cuvinte, iar a doua zi te saluți cu ei pe scară și schimbi câteva vorbe banale care s-ar vrea călduroase, noi suntem cei care ascultă vocea. Noi cei care urmărim vocea, acea panglică semnalând un ultim semn de viață, noi cei îngropați, care ne-am lăsat îngropați sub grosolănia tragică a textului național al Tovarășului, acele imnuri, acele ode „unanime“ închinare celui „mai mare conducător mondial“.

Ne rămân noaptea și vocea ca să ne redea rațiunea, plini de amărăciune că nu îndrăznim nici măcar să dăm sunetul mai tare, că nu îndrăznim să ieșim din locurile pe care ni le-au destinat ei în această oră de tăcere paranoică. Toți și toate împreună fără să se poată așeza alături, toți spectatori nocturni și muți ai unei lumi total exterioare care se ciobește și se burzuluiește de câteva luni. Asistăm la Istorie din bucătărie, surescitat și trist, ca și cum fiecare din veștile noi care îi agită pe vecini, participarea sindicatului Solidarnosc la guvernul polonez, primele alegeri libere de-acum câteva luni din URSS și din

Ungaria, toate acestea ar întări certitudinea că aici lucrurile nu se vor schimba niciodată. Rămânem în primele loje înghețate, un loc de plumb. Întâmpinăm cu respect victoriile celorlalți, minunatele rumori, strigătele, lacrimile lor de bucurie, cu două săptămâni înainte, zidul Berlinului cade.

Ne privim în tăcere, în bucătărie, cu ochii larg deschiși, încercând să ne reprezentăm zidul literalmente „căzut“. Răbdarea dispare, vocea neglijează prea multe detalii! Ce fac soldații, au aruncat armele? I s-a instalat un scaun, un taburet, domnului Rostropovici? E vânt? Ninge? Ascultăm, cu fruntea plecată, fixând cu privirea gresia rece din bucătărie, învinși de singurătate, striviți de eroismul acelor anonimi, ascultăm vocea citind acele scrisori ale oponentilor români ajunse cu chiu, cu vai la sediul postului de radio, ascunse într-o păpușă, o vază, pe fundul unei cutii de bomboane de ciocolată, cuvinte urgente care, în ultima vreme, se multiplică și își răspund.

Așadar, în comparație cu toate acestea, cu iarna aceea a anului 1989, cât valorează povestea ultimei tumbă a copilăriei?

Totuși, la 29 noiembrie 1989, mulți își amintesc, pentru prima dată, vocea a greșit, n-a spus data, n-a dat ora, n-a spus titlul emisiunii. Fără veste, fără să adauge altceva, celebra voce a Europei Libere a anunțat: *A fugit Nadia.*¹¹ *Nadia s'est enfuie. Nadia is gone.*

A fugit Nadia. Cei care o adorau o plâng. Se vorbește despre un corp ciuruit de gloanțe găsit într-o pădure din Ungaria. De cadavrul unei femei pe care l-a scos un țăran dintr-un lac înghețat. Iar fiul lui..., care s-a dus în zori la postul de grăniceri pe unde ar fi trecut ea în taină, a lăsat urme de sânge pe pereți, nu se știe ce s-a întâmplat cu soldații.

Puștoaica a plecat. Cu un nod în gât, scoți la iveală vechi fotografii decupate din ziar, îți

amintești de acea melodie, un charleston, pe care evolua ea, o fetiță invincibilă care îți stârnea fiori și lacrimi, puștoaica.

Alias „Corina“ pentru Securitate. Care pornește imediat în căutarea ei până în Ungaria, în timp ce părinții, rudele și apropiații pe care i-ar putea contacta sunt puși sub supraveghere specială. N-avea niciun motiv să plece, a fost probabil influențată de agenți din străinătate, ea, această „sportivă populară, ale cărei rezultate sunt consecința condițiilor create de țara noastră în vederea valorificării tinerelor talente“!

Cei care o socoteau vândută puterii sunt năuciți, ea crește din nou în ochii lor. Gândiți-vă. Dacă tocmai ea a șters-o din țară, ea, care era totuși privilegiată... Asta e! Acum, suntem închiși, singuri. Ultimul care părăsește țara stinge lumina, se spunea pe-atunci, așteptându-se cu mândrie amară râsetele ce urmau butadei.

¹¹ În limba română în original. (N.t.)

Marea hăituială

CĂUTÂND-O PE NADIA CU DISPERARE
(*L'ÉQUIPE*)

DAR UNDE E NADIA? (*LE MONDE*)

1 decembrie 1989

În centrul dispariției sale, Nadia se face nevăzută. Adâncește misterul. Ca și în acele două zile stranii, în 1978, când e de negăsit, deși e supravegheată permanent la București, și nimeni nu va reuși s-o găsească înainte să se decidă să reapară. Trafic de timp, trafic de cifre, computere înnebunite, cursoare dezorientate. Toate documentele subliniază un lucru: ceva șchioapătă în povestea fugii Nadiei C. Neclarități, inexactități, incoerențe. Îi prezint o versiune Mihaelei G. despre fuga Nadiei. Mihaela a plecat din țară în 1985 urmând aceeași cale. Îmi retrimite textul cu unele cuvinte subliniate, cu unele sintagme transformate în întrebări.

Nadia pleacă din București în noaptea de duminică 26 spre luni 27, într-o mașină închiriată, împreună cu alte șase persoane. P. îi lasă aproape de un post de grăniceri și le dă întâlnire în Ungaria. Dar grupul se rătăcește și trece frontiera în alt punct, pe 28, la ora 6.00, la Mezögyáh. Se află despre fuga ei miercuri 29, la 8:36, printr-o depeșă. Ea spune că a mers șase ore prin pădurile înghețate și a plecat duminică seara, că ar fi ajuns în Ungaria luni în zori. Ce se află în spatele acestui vid de 36 de ore? Cum au putut închiria o mașină duminică seara la București? Cum a putut P., care fugise cu 10 ani înainte, să revină în țară fără să trezească bănuieli? Cum de a trecut Nadia

neobservată, ea care era celebră și urmărită în permanentă? Între București și Timișoara sunt circa 400 de kilometri, e imposibil să nu fi fost controlați pe drum, ba mai mult, noaptea într-o mașină închiriată. Cu ce bani l-a plătit pe P., care le ceruse 5 000 de dolari de persoană ca să-i scoată din țară, ea, care primea abia 500 de dolari pe lună?

Pe 29, la București, se dă alarma, Securitatea pornește în căutarea ei. Televiziunea ungară anunță la prânz că a dispărut din hotelul în care îi cazase poliția în așteptarea acordării azilului. Circulă zvonul că a fost răpită de Securitate. Angajații hotelului le spun totuși ziariștilor că ea plecase în ajun cu o mașină austriacă. O sursă neidentificată o recunoaște oficial în toaleta unui restaurant din Austria. Un ziarist englez, care se prezintă ca „iubitul ei ascuns“, este convins că a fost răpită de CIA.

Béla se află la Montreux, Franța, în compania echipei americane de gimnastică; este evident bănuț ca instigator al fugii; prezența lui în Europa e o întâmplare, protestează el. Declarația lui de presă — „Nadia știe că este cel mai bine să se ducă la ambasada americană de la Berna“ — este cumva un mesaj pentru ea? Și de ce la Berna ambasadorul n-a suflat o vorbă timp de 24 de ore înainte de a recunoaște în fața presei că ea nu se afla acolo? Ca să-i lase timp să fugă din țară?

Ea ajunge la New York îmbrăcată în singurele haine pe care le are, cele cu care pretinde că a traversat „kilometri de zăpadă“. Care zăpadă? Buletinul meteorologic din 27 noiembrie indică temperaturi cuprinse între -3 și -7 grade, vânt dinspre apus, dar nu zăpadă.

Ca și atunci când Nadia era singura mea interlocutoare, faptele se încălecă până ce formează o îngrămădeală opacă; mi se vorbește despre un ofițer care ar fi primit ordin să le interzică soldaților să patruleze tocmai la ora și

locul unde grupul a trecut frontiera. Apoi, un fost militar, Valeriu C., afirmă că, la 26 noiembrie 1989, un subofițer i-a șoptit că, „foarte curând“, o va întâlni pe marea gimnastă în carne și oase.

Ultimul cuvânt al poveștii

E limpede, mi se spune, e o lovitură pusă la cale de serviciile secrete ungurești. Au organizat totul pornind de la informațiile lui Béla K. O echipă de agenți a condus-o prin păduri până la graniță.

Ungurii? Evident că nu, americanii! Nu puteți ignora că fuga ei era o plească pentru serviciile secrete din Vest, care căutau să-l doboare pe Ceaușescu, la câteva zile după realegerea lui programată și „triumfală” la Congresul al XIV-lea al Partidului. De altminteri, faptul că mass-media americană a relatat fiecare amănunt al fugii Nadiei, în același timp cu summitul de la Malta, în cursul căruia Gorbaciov și Bush au declarat că „războiul rece e de domeniul trecutului”, arată clar modul în care evenimentul a fost instrumentat politic.

O visez, amuzată că-și imaginează că sunt captivă în povestire; fără ajutorul ei, cum să avansez, cum să descriu acea noapte petrecută prin noroiul pădurii înghețate? Ea, care se enerva văzând ce documentare bogată am strâns și care ar fi preferat să fie unica mea sursă, iată că-mi demonstrează că fără ajutorul ei nu pot face nimic: nu pot povesti cum a ieșit Nadia C. din decor. O pregătire perfectă pentru această ieșire condusă fără ezitare, un upercut, o flegmă în mutra Tovarășului. Nadia tocmai a subtilizat ultimul cuvânt al poveștii.

Buna executare a unui exercițiu la sol comportă cinci puncte: mai întâi, gimnasta trebuie să asigure revenirea din diagonalele de acrobații. După aceea, trebuie să ia înălțime înainte să se lanseze în figuri periculoase, ca să fie bine notată

și, de asemenea, pentru siguranță. Să aibă o mare rezistență fizică pentru că, dacă își pierde suflul înaintea ultimei alergări, se va trezi într-o situație proastă. Trebuie să fie bine pregătită pentru a evita accidentările. Și, în fine, trebuie să fie capabilă să-și „vândă” numărul arbitrilor și publicului.

Nadia C.

Reglare precisă pe infinit

Vineri, 1 decembrie

Ora 16:40, Aeroportul Kennedy

Ecranul televizorului e împărțit în două. În dreapta, se difuzează neîntrerupt strângerea de mână dintre Gorbaciov și Bush, la Malta. În stânga, zborul 29 al Pan Am stă nemișcat pe pista de aterizare, aerul cenușiu face valuri, un miraj cauzat de ger. Jurnaliștii s-au îngrămădit lângă bariera de securitate. Unde e Nadia? La capătul pistei apare un punct înconjurat de uniforme, ea este!, îi strigă numele, ea le face semne cu mâna, Dumnezeuule, ce căldură era în vara lui 1976, în noaptea în care, la hotelul rezervat presei, așteptau nerăbdători zorii zilei de 18 iulie, când urmau să sosească primele probe pe hârtie foto cu ceea ce văzuseră înainte, fotografiile în fine developate ale celei care nu zâmbea. Electrizați de trupușorul ei compact și meticulos, ei rămăseseră până târziu în fața reluărilor televizate ale evoluției ei la bârnă și se treziseră, după câteva ore de odihnă, parcă spălați de iubirile lor dinainte, revigorați la vederea maioului ei, de sub care i se ițea coccisul când se apleca să-și ungă mânuțele adorabile cu talc.

Acum, o au în vizor, dar e prea departe încă, ascunsă privirilor de agenții de la Port Authority și de la Poliția de frontieră. Aproape că-și țin răsuflarea, vor ca imaginea fotografică să nu iasă tremurată sau neclară, e un moment istoric, o reglare precisă a obiectivului pe infinit. Iat-o. Ține în mână un trandafir roșu în aburii înghețați. Zâmbește. Un pic din albastrul irizat al pleoapelor s-a depus pe cearcănele ochilor ei umbriți. Nu e

foarte fotogenic acest răs, care îi lățește obrajii marcați de vinișoare roșii. Își aranjează părul — suvițe blonde ca niște aripioare cenușii, apoi, dispare într-un furnicar de lumini și camere TV, un ambuteiaj de ordine repetate, mai la stânga, întoarce-te! Ea râde. Nu i s-a auzit niciodată râsul. Buzele îi sunt palide și sidefate. Un reporter îi strecoară un bilețel bărbatului care o ține de braț, un polițist fără îndoială, acesta despătorește peticul de hârtie în mijlocul mulțimii și-i șoptește ceva Nadiei. Ea dă din cap și se apleacă spre un microfon întins de o mână sprijinită de pieptul ei. Imediat se aud fluierături de protest, huiduieli: tabloidul englez *Sunday Mail* tocmai și-a negociat exclusivitatea povestirii ce urmează să se desfășoare.

Nu toți au putut intra în imensa sală a terminalului, unde Nadia participă la o scurtă conferință de presă precizând că nu va spune nimic despre epopeea ei. Cine e cel care îi stă alături? Ea are un moment de ezitare: un prieten! După care se răzgândește: nu, un... manager! Amândoi poartă același bluzon albastru spălăcit de blugi, aceiași pantaloni, același zâmbet, aceiași dinți lipsiți de strălucire, în jurul gâtului ea are un lăncișor aurit cu verigi groase, pe care îl tot pipăie. Are aerul unui mic pungaș, un rânjet rock'n'roll, sânii ascunși vederii de bluzon, părul scurt dat pe spate, sidef, fluorescență și gel. Un băiețel mititel, chipeș la înfățișare, olé.

Se va duce să-l vadă pe Béla? Probabil, răspunde ea, înainte să continue, foarte vioaie, în engleză: „Sunt foarte fericită că sunt aici în America. Cu multă vreme voiam să vin, dar nu avut pe nimeni să mă ajute să fac. Aș vrea o viață liniștită, văd că asta nu prea posibil este“, încheie ea, glumeață și seducătoare. Pleacă de la conferința de presă cu o mașină a poliției, înnobilită de noul ei statut de refugiată politic, acordat pentru „temeri întemeiate de persecuție“.

La știri, în seara aceea, invitatul emisiunii Béla K. comentează: „Mi-a fost teamă când am aflat că a fost văzută urcând într-o mașină străină în Ungaria, dar eram încrezător, știa că trebuia să se ducă la o ambasadă americană; acum, în schimb, sunt neliniștit, foarte neliniștit! Cine este acest P.? E un tip cinstit și o ajută să-și găsească libertatea sau se va improviza... manager?”

Dar ea? Din camera de hotel, numără oare, în ziarele de-a doua zi, acele puncte care profită de puterea lor de suspensie, ode funerare dedicate figurii ei fardate cu stângăcie în prim-plan? „Metamorfoza... Ne-a făcut atât de mult să visăm. Nadia s-a... schimbat.”

Pornire incendiară

5 decembrie

„Îmi pare rău, erau prea mulți reporteri la aeroportul din Miami!“, declară ea după ce i-a făcut să aștepte mai mult de două ore. Apoi: „... Prima mea adevărată conferință de presă la Hollywood City Hall este un semn! Vă dau o veste! Se va face un film despre viața mea! Și o să joc în el!“ Un jurnalist din fundul sălii: „Aici e Hollywood, Florida, dragă, nu California; chestia asta schimbă totul la nivel de semne“. E întâmpinat cu râsete, aplauze și fluierături, se iscă tărahoi. Ea se întoarce spre P., în spatele ei, îmbrăcat cu aceeași jachetă jengoasă de acum câteva zile, la sosirea în New York, veșmintele lor păstrează mirosul camerelor de motel părăsite în grabă, al nopților tulburi, al trezirilor cleioase.

Oh, ei și, cu atât mai rău, care e întrebarea, ea își cufundă mâinile în buzunare, ca în fața oglinzii din camera de hotel, pe ecranul televizorului Madonna îi măsoară cu privirea pe prezentatorii emisiunii care-și strâng buzele dezaprobator — SO WHAT, masturbarea nu e o crimă dacă vrei să rămâi virgin, e super, dacă vrei să fii prostituată, e dreptul tău —, buzele ei fucsia sunt atât de SO WHAT. Să urci pe val! Să prinzi ocazia! Și să devii tu însăși! Liberă, dinamică, pregătită să faci față tuturor provocărilor lumii noi, pragmatică și nu închistată, desprăfuită de comunism, și

— ... Scuze, care era întrebarea?...

— Știi, Nadia, că P. e căsătorit și tată a patru copii?

Ea se apleacă înspre ei, tulburată și dulce. Tace câteva secunde, își umezește buzele, nimeni nu i-a întins un pahar de apă.

— Și care e problema? *So what?* Ei și?

Să le spunem vreo două vorbe. Cea a cărei tăcere, la Montréal, uluise mass-media nord-americană, acea tăcere pe care o opunea sutelor de microfoane întinse către ea. Acea închidere a corpului la ceea ce nu-i convenea. Mai târziu, va recita, ei da, nu va refuza să citească discursuri ticluite de scriitori oficiali, ea, cea care nu s-a exprimat niciodată în public fără text pregătit. Și doar în momentul în care decide să pună capăt povestirii prefabricate a regimului românesc, Nadia rostește primele sale cuvinte alese, o deflagrație: So what.

Un So what trunchiat, căci, în larma generală, nu s-a auzit clar că spusese: „So what? He’s not my boyfriend, just my friend“. So what — engleză de începători: ea nu înțelesese întrebarea și răspunsese totuși.

E oare necesar să-i înșirăm aici explicațiile care se vor succeda de-a lungul a două decenii de interviuri: știam că e căsătorit și că are copii, dar socoteam că treaba asta nu mă privea, iată ce am încercat să spun prin so what, el doar m-a ajutat să fug. Sau e mai corect să-mi reproduc notițele luate cu luni în urmă, într-o zi când îmi povestea împrejurările fugii sale. Notițe pe care le redactez foarte pe scurt, gândindu-mă că voi reveni altă dată asupra lor, agasată că ea nu urma cronologia vieții în cursul convorbirilor noastre: prefer și eu să-i scriu textul așa cum îl vreau.

Note fugă Nadia

„Plecare miezul nopții. Șase ore de mers pe jos. Lanternă imposibil păduri. MAI ALES să nu alerge (se trage asupra fugarilor + câinii) merge cu mâinile pe umerii persoanei din față ca să nu se piardă. Să nu se gândească la un glonț în spate.

Concentrează-te pe: să rămâi vie. Lac ½ înghețat apă înghețată genunchi face să nu se simtă gerul se gândește o să fiu ucisă pt. că merg în urma unui tip care n-are deloc simțul orientării (!). Trece granița fără să-și dea seama oprită de doi grăniceri unguri a învățat câteva cuvinte dar ei o recunosc luați și duși interogați separat i se oferă azil politic ea zice: noi toți sau nimic (gimnastica: obișnuința spiritului de echipă?). Poliția ungară acceptă. Dar Ungaria = Securitate prea aproape, să fugă în Austria a doua zi fotografia ei pe prima pagină a ziarelor: oficial «dispărută» în România. Se despart în 2 grupuri 2 mașini până la graniță, DAR: poliția austriacă oprește mașini la întâmplare. De trecut prin altă parte și noaptea. Concentrează-te pe: să rămâi vie. Șase sau șapte ore de mers, garduri de sârmă ghimpată de sărit sânge ascunși culcați pe burtă ierburi așteaptă P. a spart un far mașină ca să poată fi recunoscut, apoi motel, dorm toți în aceeași cameră pe jos sărbătoare!! Ambasada americană: «Sunt Nadia C.» Se uitau la mine ca la o stafie să meargă în America repede/avion peste două ore. Eram pe un soi de listă: persoane cu «competențe speciale.» Sosită la New York după zbor de zece ore, conferință de presă. Abia îmi părăsisem familia mă poticnisem prin apa înghețată întunericul barierele de sârmă ghimpată, rănită, n-am dormit gloanțe în spinare în orice clipă. Am rugat să nu fiu trimisă înapoi în Ungaria sau Austria însoțită de un bărbat pe care nu-l cunoșteam prea bine, sală plină de jurnaliști surescitați care îmi urlau numele fotografiau cu flash foarte aproape. Eram în stare de șoc. Mă gândeam că o să obțin un job formidabil, că nu m-a uitat nimeni c-or să mă admire.“

Zero zero virgulă zero zero

Cum s-ar fi desfășurat schimbul nostru de păreri dacă i-aș fi trimis Nadiei C. capitolul următor? Am fi incriminat puritanismul Americii în 1989? Dar, atunci, ce-am fi făcut cu acel portret apărut în același an într-un cotidian francez, cel al unei „matroane buhăite căzute în dizgrație după ce a devenit femeie“?

Fetițele care au îndrăgit-o atât de mult se uită oare la acele emisiuni pentru publicul larg în care se râde cu gura până la urechi: „Ceaușescu a ras totul în afară de picioarele femeilor! Nadia a plecat pentru că era împiedicată să ajungă antrenoare, personal nu am nicio obiecție!“ (marioneta Mitterand în Bébête Show din decembrie 1989). Fetițele asistă oare la sfârtecarea publică a trupului Nadiei C., brutal salt înapoi, mii de fete martore ale condamnării celei care n-a zâmbit niciodată, care n-a spus niciodată mulțumesc celor a căror furie se răspândește în numere și în centimetri, mânioși că obiectul dorinței lor a lăsat de izbeliște maioul fără pată din vara lui 1976. Zâna care n-avea altă dorință decât să-și agațe la gâtul firav medalii aurite degajează astăzi un parfum jilav, atitudinea sa e șocantă, spun ei. Desigur, dar „aspectul ei e și mai și“ trânteste în concluzie un editorialist american. Căci despre asta e vorba: țoale prea scurte și cam ieftioare, farduri sidefii prost alese, rujul prea roșu și un trup delăsător. Păcatul ei, conchide rezumând ziarul New York Times: „E ca toate celelalte.“

Ca urmare, va fi judecată ca toate celelalte.

MELANJ

(*Los Angeles Times, New York Times, Newsweek, Sentinel, Orlando Times, Le Monde, Libération, L'Équipe, L'Humanité, Le Nouvel Observateur*)

Era un spiriduș feciorelnic care, cu un adorabil gest al mâinii când își termina exercițiile, ne dădea fiori, pletele ei străluceau precum cele ale unei păpuși, nimic din persoana ei nu amintea de acele adolescente lascive și molatice pe care Hollywoodul ni le servește cu polonicul: era un îngeraș de fier, inflexibil moralmente. Fetița, care arăta lumii întregi cum își ține echilibrul pe vârfurile piciorușelor, strălucea peste viețile noastre până când: ne calcă în picioare, e vremea ca America să se dezintoxice de Nadia! Evident, nu poți să te împiedici să fii nostalgic privind-o: micuța Nadia nu mai e nici micuță și, oricum ai spune-o, nu e nici o bombă pe care ai nota-o cu 10 din 10. E o refugiată politic. Acolo, se spune, n-au nici cafea, nici fripturi. OK. Nici săracii noștri de-aici n-au! Nu putem primi toată mizeria acestei lumi (mai ales că nu e chiar mizerie, ci... o refugiată, cea despre care *Newsweek* afirmă că trăia în România ca o vedetă rock într-o vilă de opt camere cu servitoare?). Se înscrisese în Partidul Comunist din oportunism, căci nu pare capabilă de un angajament ideologic serios. Trimiteți-o pe prințesa răsfățată și defectă înapoi în țara ei, avem tot ce ne trebuie la noi în materie de starlete lacome și imorale. Fecioara vestală a olimpiadelor a ajuns o târfă de tabloide având ca singură explicație dorința de libertate și nicio remușcare, și pe deasupra — ai impresia că vezi Cenușăreasa într-un film porno — e o teleleică — o destrăbălată — o îngălată — o vacă grasă — o pațachină de trambulină — concubina roșie — o buhăită cu părul vopsit — o păpușă Barbie nimerită în mâinile unei esteticiene *cheap* — tot machiajul ăla oribil, suplețea nervoasă din tinerețe i s-a

transformat într-o maturitate flască cu picioare groase. Târfa anului cu trei săptămâni înainte de Crăciun! Mersi pentru un asemenea dar! Acel 10 *perfect* a devenit o butie perfectă, te desparți de un elf și te trezești cu o bașoaldă amețită, cu părul decolorat, incapabilă să înțeleagă arta și maniera de a-și construi o imagine bună în economia noastră liberală. E uzată, necioplită și prost-crescută, nu zice nici mulțumesc, nici vă rog. Plantele din camera ei de motel s-au uscat și televizorul stă deschis în permanență, talentele ei culinare se rezumă la a face o cafea instant. Nu pare să aibă creier. A cerut să fie plătită pentru interviu, se spune că revista *Life* a dat 20 000 de dolari sau poate numai 2 000. Cineva mi-a spus că l-a întâlnit pe fratele ei în România, un *skinhead* care l-a servit cu un amestec grețos de vin alb și Pepsi contrafăcut și i-a arătat o casetă cu ultima aniversare a Nadiei, unde o vezi dansând cu militari obezi cu tenul cadaveric, fumând și bând enorm. De când a venit, tot ce face e să mănânce, să bea și să cumpere! Cândva, această grațioasă și suplă copilă a străzii ne făcea să exultăm și-acum iată-ne în fața unei cuconițe de o anumită vârstă, douăzeci și opt de ani, cu pieptul voluminos; totul în ea amintește astăzi nefericitul destin biologic feminin, momentul în care femeile încep să prefere să poarte încălțăminte confortabilă și să se îmbrace cu măsura L. În concluzie: Nadia, notele tale sunt foarte mici, arbitrii americani se arată inflexibili!

Pentru marea ta evadare, parcursul anevoios prin gheață și noroaie, nivel ridicat de dificultate: 8,5. Te-ai târât bine!

Pentru poza ta „statuie a Libertății”: să zicem 6,5.

Pentru dansul tău: „Îmi plac McDo și mașinile mari și-aș vrea, te rog, Doamne, un contract baban ca să pot plăti toate astea”: 9,5.

Pentru că ai aterizat în SUA călărindu-l pe soțul alteia: ai călcat pe banda albă, drăguț. Zero.

Cât despre ținuta competiției, se știe că vii din mahalaua lumii, totuși, să apari cu bluzonul ăla jegos și cu tricoul cu subsuorile albite de deodorant, tu, zâna care nu transpira niciodată!

Rămâi însă perfectă la sol, ca de obicei... Hai, drăguțo, desfă-ți și mai mult coapsele și gândește-te la America și la ce vei putea să scoți din buzunarul sponsorilor (chiar dacă, zilele astea, par să-și fi pus la adăpost carnetele de cecuri). Hai, fie: 10.

Conform regulilor în vigoare

O clipă, toți cred că au pierdut-o pe fanfaroana lor mult iubită, cea care scapă nevătămată de fiecare dată, chiar și în extremis, care se aruncă în gol fără să uite să ne salute înainte. Într-o emisiune TV americană, la câteva luni după sosire, ea se tânguie, bâlbâindu-se: „Aș vrea să pot rescrie totul. Ce-am spus, ce-am făcut, felul cum eram îmbrăcată... Ca nimeni să nu-și amintească ciorapii din plasă, machiajul, albastrul dat pe pleoape... Purtam minijupe, credeam că așa e drăguț. Mi-aș fi dorit ca o persoană să mă învețe cum să mă îmbrac în SUA...”

Să fie învățată. Să fie rescrisă. Să fie absolvită. Fetița ciuruită de note și de cifre și de cuvinte.

CODUL PUNCTELOR, GIMNASTICĂ
CONFORM REGULILOR ÎN VIGOARE,
ARBITRII POT LUA ÎN SEAMĂ 55 DE
GREȘELI POSIBILE LA EXECUTAREA
UNUI EXERCİȚIU LA BÂRNĂ SAU LA
PARALELE INEGALE. EXISTĂ 55 DE
MODALITĂȚI DE A DEDUCE SUTIMI
DINTR-UN 10, 55 DE GREȘELI DE
EVITAT ÎN MAI PUȚIN DE UN MINUT ȘI
JUMĂTATE: O DEZECHILIBRARE, O
PAUZĂ PREA LUNGĂ, O EZITARE, O
ÎNTINDERE GREȘITĂ A LAEI
PICIORULUI, UN GEST NEPREVĂZUT,
GENUNCHII ÎNDOIȚI PREA MULT,
UITAREA SALUTĂRII ARBITRILOR LA
PLECARE ȘI LA SOSIRE.

Marketabilitate

Primarul Hollywoodului (Florida) voia să-i ofere cheia simbolică a oraşului la sosire, dar: „Cu acest *so what*, mi-am zis, Nadia, tocmai ai dat-o în bară.“

După părerea lui Pat R., responsabil al filmelor de televiziune la NBC, ea are două handicapuri: spectatorii foarte tineri nu i-au auzit numele, iar povestea triumphiului amoros îi va pune pe fugă pe sponsori. Jay O., vicepreşedinte la International Mangement Group, care prezintă sponsori gimnastelor, afirmă: „Nimeni nu mai vrea să aibă de-a face cu ea. I se poate ierta că nu e până la urmă decât o femeie care visează să profite de *American Way of Life*, dar vai, *American Way of Life* nu e binevoitoare cu tinerele spărgătoare de căsnicii care nu arată nicio remuşcare...“ Leigh S., agent sportiv, o găseşte încă „marketabilă“ (ce fugă romantică!), are încă ce vinde, continuă să fie o figură excitantă, în schimb, Barbara B. de la NY Grey Advertising este sceptică: „În ceea ce priveşte Kellogg's şi Reebok, nu mai e nimic de făcut“. Ca şi Vangie H. de la J. Walter Thompson Agency, ea explică: „Preferăm ca ai noştri clienţi să fie cât mai curaţi cu putinţă, îmi pare rău“. Dennis B., vicepreşedinte la Dave Belle Associates Inc., o societate de producţie californiană care ar vrea să facă un foileton cu viaţa Nadiei, continuă să creadă în ea, ar putea câştiga 50 000 sau 100 000 de dolari pe episod. Don M., a cărui companie, Picture Perfect Inc. din New York, are de asemenea în vedere un film, crede că ar fi bine ca Nadia să joace mai întâi în filme publicitare pentru produse familiale, dar sexy; poate un

automobil: „De la Est la Vest, Ford!“ Sau un deodorant: „No Sweat, ca să fii impecabil în orice situație!“ O celebră marcă de detergent îi va propune fără îndoială un contract publicitar, după interviul în care Nadia a recunoscut că tentativa ei de sinucidere cu decolorant de rufe, când regimul din România a despărțit-o de Béla, a fost într-adevăr reală. Însă, înainte de toate, trebuie să pună capăt public zvonurilor de adulter. S-ar putea organiza un soi de confesiune televizată la care ar fi invitat un șef religios din țara ei, ce sunt acolo, musulmani sau ortodocși? Și n-ar fi deloc rău să evite glumele îndoielnice, de tipul celei de zilele trecute, când un jurnalist de la *Rolling Stone* a întrebat-o dacă e alcoolică. „Eu, alcoolică? Păi... Nu mai e destul alcool în România ca să fii alcoolic!“

În ciuda imaginii ei pătate, Serviciul de Imigrare și Naturalizare a asigurat că statutul de refugiată al Nadiei nu este în pericol pentru moment.

N-ai fost primul

Maestrul în zâne, bossul laboratorului fetițelor americane, este mereu invitat la talk-show-uri sau i se iau interviuri. Béla, ai cam pierdut controlul, ce zici?

Béla: „Oh, a fost întotdeauna ambițioasă, ținea să urce pe cele mai înalte poziții din țară, în ființa ei a existat întotdeauna o latură... avidă“.

Și ce crede el despre răspunsul Nadiei, într-o revistă: „Béla minte. Aș vrea să adaug ceva: el n-a fost decât cel de-al doilea *coach* al meu, nu primul, așa cum se spune peste tot“.

Béla: „Ce cred despre asta? Nimic. Ceea ce mă neli-niștește, în schimb, e că azi, cu imaginea pe care o are, mânjește gimnastica. Ah, mi-ar plăcea să fie din nou ce-a fost... fragilă, inocentă și pură. Acum, imaginea ei a ajuns la budă și sufăr din cauza asta, Doamne, mi se sfâșie inima!“

International Soap Opera

Bobby C., fost actor de comedie devenit avocat al vedetelor (Michael Douglas, Burt Reynolds, Dustin Hoffman), a intuit imediat potențialul Mariei, soția înșelată a lui P. La drept vorbind, el a contactat-o. Și astăzi, o vor toți! Larry King, *People Magazine*...:

„Am pus-o pe piața interviurilor cu plată ca să-i asigur un salariu. Trebuie să înțelegeți: încerc să creez un produs cu Maria pentru că ea poate câștiga lozul cel mare, suntem aproape de Crăciun și are de spus o poveste de pomină!“

FATA A

Obiectivul camerei de luat vederi se plimbă prin micul salon al casei situate la periferia Hollywoodului, Florida. Nicio jucărie nu stă aruncată pe jos, flori galbene din plastic tronează într-o vază de sticlă suflată cu mov, un șervețel brodat roșu și negru e pus sub scrumiera goală. Cel care ia interviul, un bărbat de vreo 30 de ani, vorbește rar când i se adresează Mariei P., o tânără blondă cu figura trasă de oboseală, așezată pe marginea unui fotoliu cenușiu, cu patru prunci între doi și cinci ani în jurul ei și în poală. Din când în când, își netezește părul cu o mână și cu cealaltă își controlează nasturii bluzei. Răspunde fără ezitare cu o voce monocordă. Nu, nu mai avea vești de la soțul ei din 2 noiembrie, dată la care se dusesse să-și vadă mama bolnavă în România. „OK, Maria. Și l-ai revăzut, ai aflat totul în...? În direct! Ți-ai regăsit soțul invitat-vedetă la un talk-show! De necrezut! Și în compania... Nadiei, celebra gimnastă din țara dumitale!“

„Soțul meu, autorul fugii Nadiei, eram așa de mândră la început, înainte să, înainte...” Jurnalistul se apleacă spre Maria și o ia de mână în semn de coeziune. „Am pregătit imediat camera de oaspeți pentru... ea. Puteți merge să vedeți camera dacă doriți. La televizor, el a zis că e și... managerul ei.” Cadru pe unghiile roase ale Mariei, pe mâinile uscate pe care și le duce la ochi în clipa când izbucnește în lacrimi, în timp ce jurnalistul strigă: „O, Dumnezeule, o, Dumnezeule!” Își întoarce fața spre cameră: „Doamna P. plânge (se aud smiorcăieli), căci la conferința de presă Nadia purta..., Maria, curaj, spune-ne, toate femeile din lume sunt alături de tine!”

Maria P., cu bebelușul ghemuit la pieptul ei, geme cu un puternic accent românesc: „...purta lăntișorul și inelul soțului meu“! Într-un cadru apropiat, ea hohotește ritmic: „*Come home come home come home!*” Genericul de sfârșit al emisiunii se derulează pe imaginea mută a unei Nadiei C. în extaz, cu capul dat pe spate, care salută. Tăiați.

FAȚA B

La începutul lunii decembrie 1989, un reporter de la *Los Angeles Times* o întâlnește pe Maria P. Articolul său dubitativ apare pe ultima pagină, secția *People*, redus la câteva rânduri: „Maria curăță cu aspiratorul un vechi Buick parcat în fața casei, fumează fredonând *Personal Jesus*, pare ușurată că și-a găsit o sursă frumoșică de venituri cu acest scandal. După cum spun vecinii, soțul nu-i dădea voie să fumeze și să iasă în oraș, o ținea tot timpul cu burta la gură”.

VALIZA

Într-o zi când, împreună cu Nadia, revenim la capitolele terminate, îmi exprim mirarea că, în poveste, nu avem nicio atracție subită a ei pentru cineva, pentru unul dintre acei bărbați care ar fi „opusul celor care s-au improvizat toți manageri,

ca acel P. “... Mânia bruscă, exasperarea ei mă iau pe nepregătite: „N-o să-mi cer iar iertare! Scopul lui P. era, în mod clar, să devină managerul meu, mi-a spus asta în avionul către New York. Eu, e adevărat, am acceptat. Libertatea mea merita asta, înțelegeți?”

În ziua aceea, de ce nu-mi prezintă oare versiunea ei în legătură cu această poveste, o răsturnare de situație demnă de un film de televiziune, dezvăluită în toamna lui 1990, la un an de la sosirea ei, la o nouă conferință de presă? În care ea revelează că, în realitate, P. a ținut-o prizonieră pe teritoriul american și că i-a furat 150 000 de dolari câștigați din interviuri. Și de asemenea că îl cunoștea doar de o săptămână când a ajutat-o să fugă: „Am declarat că-l cunoșteam bine pentru că el mă asigura că așa puteam obține mai ușor o viză și, tot așa, mă sfătuisese să spun că nu voiam nici să fac din nou gimnastică, nici să-l revăd pe Béla. Nu mă lăsa niciodată singură. N-aveam la cine să mă duc, n-aveam pe nimeni. P. și soția lui vorbeau în fiecare seară la telefon. Scandalul le-a adus mulți bani. Mă amenința că mă pune într-o valiză și mă trimite în România ca să mă dea pe mâna Securității”.

Securitate

Decembrie 1989

Reperați pe 5 decembrie într-o decapotabilă neagră. „Au cumpărat mașina sâmbătă și au plătit-o cash, 20 300 de dolari“, povestește Ken P., concesionarul Chevrolet.

Pe 6, au plecat de la Diplomat Hotel din Hollywood Beach, unde sunt cunoscuți sub numele de domnul și doamna Salders, fără îndoială pe o ușă secretă, căci au reușit să scape de reporterii care îi hărțuiau de două zile. Pe 12 decembrie, recepționera de la Beachcomber Lodge and Villas anunță presa îndată ce o recunoaște pe fosta gimnastă, dar prea târziu: la sosirea paparazzilor, camera domnului și doamnei Fonnors e goală.

Pe 13 decembrie, din camera sa de la hotelul Pompano Beach, în Florida, P. acordă câteva interviuri telefonice: „Sunt managerul ei și o voi ajuta să facă filme și publicitate“. Cei doi trăiesc din banii câștigați din interviurile pe care le negociază el, toate cecurile sunt scrise pe numele lui.

Cathy C., chelneriță într-un *dinner*, explică la un telejurnal național că Nadia e „ca un copil într-un magazin de bomboane. Mănâncă de cinci ori pe zi, comandă o friptură de vită la 7 dimineața și un cocktail de creveți la 11, se distrează cum n-a putut-o face niciodată la ea acasă... Tipul cu care e? Ea depinde de el ca să plătească, să vorbească. Am discutat puțin amândouă când era el la toaletă“.

Perez D., barman la hotelul Great Western: „Mi-a comandat un daiquiri cu căpșuni cât se uita la *Batman*. Apoi, figura i-a apărut la știri și ea i-a șoptit: «Nu e ce m-așteptam, sunt dezamăgită, foarte dezamăgită.»“

Barmanițe, chelneri, garajiști, gură-cască, recepționiști de hotel, casiere, trecători și atâția alți martori neremunerați, pretutindeni și gata întotdeauna, încântați să ia parte la acest rocambolesc proces televizat. Care își dau silința să noteze tot ce mănâncă și în ce ordine de cum o recunosc în vreun restaurant. Care copiază pe un petic de hârtie numărul de înmatriculare al mașinii. Care sunt siguri că au văzut-o poticnindu-se, beată, într-o sală de jocuri, sau că au zărit-o într-un autobuz, un supermarket, un parc, li s-a părut grasă și singură.

Totul s-a desfășurat în fața camerelor de luat vederi, dar, după ce am fost urmărită de Securitate ani de-a rândul fără să reușesc să reperez pe nimeni, era înviorător să-i văd pe cei care mă urmăreau. Nadia C.

Fast forward

Să dai socoteală

1999

Cu părul scurt și netezit spre ceafă, cu cercei discreți, fosta gimnastă, invitată-vedetă a emisiunii *Stade 2*, poartă un taior de *Executive Woman* negru și alb cu dungi fine, are ochii umbriți de un fard de pleoape gri-marونی.

Jurnalistul: „Ai fost totuși răsfățată de regim, nu?” Ea, agasată, în franceză: „Dacă eram privilegiată, de ce am... plecat și mi-am lăsat medaliile, familia?” E întreruptă de un român din public, care ia brusc cuvântul. Fără microfon nu se înțelege, îndreaptă spre ea un deget tremurător și pare să-i ceară socoteală, se aude numele Ceaușescu. Ea bâiguie ceva. Jurnalistul îl invită la discuție pe acest martor neașteptat, el refuză și se așază la locul lui, foarte palid, pare tulburat. Convorbirea continuă.

„În 1989, la câteva săptămâni după sosirea în SUA, voisem să negociem, hm, în fine, îi solicitasem lui P. să vă întâlnesc, el a cerut 10 000 de dolari, l-am refuzat; P. a plecat la restaurant cu alt, hm, client, de la o revistă japoneză; atunci, v-am sunat în cameră. De ce, dacă erați într-adevăr prizonieră, de ce n-ați coborât, doar erați singură!”

Pe ecran, o caricatură ilustrează jenantul proces improvizat intentat Nadiei C.: „N-o vor tortura totuși?” Camera revine la figura ei, e agitată, continuă tot în franceză: „Sosești într-o țară, nu cunoști nimic. P. mi-a zis: «Dacă faci ceva, te duc înapoi în România!» Aveam teamă de, de...

Moarte! De aceea nu mă mișcam, ăăă, am mai spus P. a făcut bani din mine. El face totul ca să mă vândă. Eu eram închisă într-o țară... liberă! (în șoaptă) Știi... Nu există niciodată cineva care să... mă ajute. Cineva care să mă AJUTE.“ (Acest ultim „ajute“ rostit mai tare răsună un moment pe platou.)

Jurnalistul dă din cap, zâmbește, apoi se așază comod în fotoliu ca să evoce întâlnirea lor precedentă din 1983, de la București: „Vă amintiți, Nadia? Nu? Mi-ați cerut ciocolată și țigări americane. Mmmm... Da? Ei bine, puteți veni la mine să le luați, da da, când vreți! Aici avem tot ce trebuie, tot!“ (Râsete ale jurnaliștilor care îl înconjoară.)

Missing in action

Decembrie 1989

Atunci, încă o dată, ea instaurează tăcerea pentru a-și recăpăta suflul: pe 16 decembrie, dispare.

„Când o să-ți vii în fire, dă un semn!“, o ironizează Béla într-un reportaj televizat. „Cred că voi da peste Nadia curând, la un turneu de gimnastică, în fine, dacă-și poate permite să cumpere bilet de intrare“, adaugă pe un ton profetic președintele Federației Americane de Gimnastică. Directorul unei celebre agenții de artiști, întrebat care e valoarea ei în aceste zile, răspunde: „Dispariția îi subminează marketabilitatea. Trebuie să știi totuși să vinzi ce ai!“

Fostul simbol comunist se face nevăzut, în timp ce, afară, procesul Nadiei își urmează cursul. Dacă nu cumva, în realitate, totul nu e decât un serviciu funebru. Cel al unei lumi denumite bloc, apărută de o cortină de fier ruginită. Căci, până la urmă, aici, dacă n-a fost iubit, a fost stimat acest ticălos de serie B. Acea lume dincolo de-a noastră. Implacabil mai bună și severă. Un internat de calitate superioară, disciplina lor, frumusețea acelor mușchi rapizi, acea strălucire a roșului și a aurului stelei, imensitatea visului, o bătălie de la egal la egal, o luptă corp la corp de aproape un secol între pionieri.

Muncitoare cu brațele aurii, țărânci zâmbitoare cu basmale înflorate, savante chimiste supradotăte cu cocul strict, poetese izolate și persecutate, sportive, oh, gimnaste elastice, copile pure,

sprintene și supraînzestrate. Toate acestea s-au terminat, căci, iată, vine transparența, *perestroika*, care le anunță, parcă scăpate dintr-o oglindă de coșmar, pe toate cele care au devenit asemenea celorlalte, asemenea nouă. Târfe înfometate, mame amărâte cu privirile rătăcite, adolescente cenușii convertite la refrenurile unei muzici pop liberale, top-șmecheroaice-businesswomen-modele, lacome să lase în urma lor o lume eșuată care, în ziua de 19 decembrie 1989, se prăbușește, în imagini televizate repetate, întrerupte din zece în zece minute de promisiunile unei respirații mai proaspete.

Să execuți

Iată capitolul pe care n-aș fi avut nevoie să vi-l prezint. Cel care ne pune, pe mine și pe ea, pe plan de egalitate, dependente de ceea ce am citit și am auzit, căci nu ne aflam acolo nici una, nici alta.

Zâmbisem într-o zi când afirmaserăți pe un ton foarte serios că, în România, se credea că ați contribuit la revolta populară care a dus la căderea lui Ceaușescu, că ați fost un catalizator, fuga fiind o dovadă că nimeni nu mai putea suporta acel regim. „Dacă e să rezum, aș spune că ați aruncat în aer un sistem de computer olimpic considerat infailibil și ați făcut să cadă un dictator, ceea ce nu e rău!“, zisesem eu și încuviințaserăți, bucuroasă, la celălalt capăt al firului, plină de o mândrie aproape copilărească.

La București, i-am întâlnit pe câțiva dintre cei și cele care se aflau în Piața Universității când au răsunat primele împușcături în decembrie 1989. Dintre cei care au fost obligați să se târască pe burtă două zile în apartamentele lor, căci gloanțele improșcau clădirile din toate părțile și nimeni nu știa cine trăgea în cine. Am pus întrebări unora a căror soră a murit la 15 ani, strivită de șenilele tancurilor.

Alții au venit la întâlnire cu buzunarul plin de versiuni multiple; dacă vrei să povestești Revoluția, nu poți alege doar una, protestau ei, ar trebui etalat tot buchetul. Apoi, au fost și întâlniri anulate. Refuzuri ale unor persoane plictisite să comenteze încă o dată celebrele imagini și acea dezbatere: a fost într-adevăr revoluție sau a fost lovitură de stat? Ce gest a dus la cădere? Și

dumneavoastră, Nadia, în toată povestea asta. Acuzată că ați plecat prea târziu, nu era oare acesta semnul unei fugi orchestrate de apropiați ai lui Ceaușescu dornici să-l înlocuiască și care v-ar fi ajutat, ca emblemă a puterii, să fugiți? Astea-s prostii, se ofuscau partizanii dumneavoastră. Gândiți-vă câte a îndurat cu Prințisorul, v-a povestit asta?

Într-o cafenea din București, ascult mărturia unei femei tinere al cărei tată n-a încetat să se opună decretelor, constant, cu mult curaj. Fiul Cristinei bea o limonadă, are vreo zece ani și se plictisește până în momentul în care evocăm imaginile execuției lui Ceaușescu. Când se uită la acest „film“, lui îi e milă. Maică-sa surâde, jenată: „Ce tot spui acolo?“ Băiatul nu se lasă: „Da, mi-e milă; în film, Ceaușescu e bătrân ca un bunic, și Elena la fel, tremură și se țin de mână înainte să moară ca niște îndrăgostiți“.

„Sunt aici, Lenuțo“, murmură Tovarășul în cursul procesului, încurajând-o cu un diminutiv pe soția lui, care are părul acoperit de o basma de-a țărăncilor, a celor pe care au încercat să le elimine. O banală intimitate de bătrâni buimăciți treziți din somnul lor prelungit, acele imagini difuzate în lumea întreagă. Și atât a tot repetat-o propaganda lor, încât acești bătrâni jalnici cred în ea până la capăt, convinși că tot ce se întâmplă e opera unor „teroriști străini, libieni, sirieni“ și că strângerea de mână de la Malta a decis soarta țării, doi șefi de întreprindere exemplari Est-Vest, care se pun de acord să elimine un bătrân mafiot depășit.

„Măi copii, ar trebui să vă fie rușine, rușine“, îi mustră Tovarășa pe soldații care-i leagă mâinile înainte s-o împuște, pe ea, pe „Eroina, mama, savanta, dovada moralei, a priceperii și a demnității femeii socialiste, a femeii române“, termenii aleși de scriitorul oficial doar cu câteva săptămâni înainte. Bătrâna ține în mâini o punguță

de plastic. Secrete nucleare? Liste de oponenți ce trebuie eliminați? Nu, medicamentele prescrise Bătrânului pentru diabet. Și acuzatorii lor invizibili, cei care, cu puțin timp înainte, le erau subalterni zeloși, se grăbesc să termine cu povestea asta, trebuie executați ca să se predea și ultimii securiști care trag împotriva populației pe străzile din București.

Iată. S-a rezolvat. Cadavrele lor trebuie duse la morgă de câțiva voluntari vânjoși, un militar campion la canoe, un altul la rugby, un campion de fotbal și un altul de hochei, dar cadavrele, pe 25 decembrie 1989, nu sunt nicăieri, degeaba e scotocit stadionul unde se credea că au fost lăsate, au dispărut. Până în dimineața zilei de 26, când sunt găsite pe alt stadion. Cine le-a mutat? De ce? Inexactități, aproximații, ciudățenii: odată ce pedeapsa cu moartea a fost pronunțată, jurnaliștii cred că execuția va avea loc mai târziu în cursul serii sau a doua zi. Cameramanul își debranzează aparatul de filmat chiar în clipa când se aude salva de focuri în curte și nu va reuși să filmeze decât două trupuri frânte, ce zac pe jos. Doar un sfert de oră s-a scurs între sentință și execuție.

Alo, cine e?

Joi, 21 decembrie 1989

Știu toți. Și cei care de ani întregi dau ordine și cei care se supun. Stau cu urechea ciulită, în fiecare noapte, la Europa Liberă: nu, siluetele înghețate îngrămădite în întunecimea nopții de la Timișoara nu cedează, ele cer revenirea pastorului pe care Ceaușescu l-a condamnat de curând la arest la domiciliu, bănuir de predici „subversive“.

Sunt mai mult de o mie în piața cea mare, majoritatea născuți după Decretul 770 din 1966, din avorturi ratate; au trei puști cu totul, poate patru, dar înaintează spre soldații care stau cu armele îndreptate spre ei. Trageți fără somație, ordonă Prințisorul pus la curent: e stare de război! Care război? Au murit deja, uciși de-aproape. Atunci vom face grevă, decid supraviețuitorii.

La București, știu și muncitorii desemnați de securiști și împinși de la spate, hai, mai repede, trebuie umplut autobuzul care pleacă de la uzină să aplaude cuvântarea celui pe care îl numesc Odiosul, o cuvântare pregătită în pripă, ca să-și afirme autoritatea în fața evenimentelor.

Și le răsună în urechi ecoul trupurilor de care te împiedici pe străzile Timișoarei, și ei îl simt, cei adunați în autobuz. Trebuie făcut ceva. Pe traseul care duce în centrul Bucureștiului, discută în șoaptă, cu mare fereală, ce-i de făcut, să sărim din mers, să convingem șoferul să oprească? Imposibil, sunt încadrați de camionetele pline cu accesoriile obișnuite, drapele roșu-galben-albastru, lozinci care îl proslăvesc pe Bătrân. Ei bine, dacă trebuie să asistăm la spectacol încă o dată, o să-l

huiduim, o să râcâim tăcerea construită cu forța spaimei care li se îndeasă pe gât până-n creieri de ani întregi.

Vreo 20 dintre ei se pun de acord: o să strige Timișoara. Uimiți de hotărârea lor, cu măruntaiele încleștate, tac și privesc pe geam străzile goale ale capitalei. Toți muncitorii uzinelor din București sunt adunați deja în Piața Palatului. În primele rânduri stau pionierii, încadrați de membrii importanți ai partidului. Tribuna este apărată de mai multe șiruri de milițieni. Cei de la serviciul de pază supraveghează străzile din jur. Peste tot în mulțime sunt răspândiți securiști.

Cum să facă? Să tragă aer adânc în piept înainte să înceapă să strige sau, dimpotrivă, să blocheze totul, teamă, suflu, toate lucrurile la care nu trebuie să te gândești? Un super super E. Să lase aerul să se infiltreze în gâtul destins, să-și întărească abdomenul, să facă din cutia toracică un spațiu de rezonanță și, aproape neuzit în mijlocul obligațiilor „Ura! CEA-U-ȘES-CU“, să lase să țâșnească un minuscul: Ti-mi-șoa-ra, Ti-mi-șoa-ra!

Câteva hohote de plâns țâșnesc din piepturile oamenilor uluiți care-i înconjoară. Un tremur, urmat de nimic. Întreruperea poveștii. Tovarășul din balcon, siluetă îmbătrânită în palton negru și căciulă de astrahan, a tăcut. Încremenit. Se întoarce spre Tovarășa, spre miniștrii împietriți.

Și doar doi din cei 20 de muncitori care hotărâseră în autobuz că trebuia să facă ceva, doar doi, ținând în mână stegulețul roșu-galben-albastru pe care au obligația să-l fluture, doar doi pășesc înainte, mai departe, unde merg nu se știe, înaintează încet în mijlocul Buimacilor, Ti-mi-șoa-ra Ti-mi-șoa-ra. Bătrânul își drege glasul, bate în microfon ca într-un vechi aparat telefonic scos din uz, fără îndoială o problemă tehnică — trebuie restabilită legătura — ce spunea oare, a da, amenințarea teroristă împotriva țării, agenții străini veniți să semene dezordine la Timișoara —

România condamnă această a-gre-si-u-ne — vom restabili ordinea și — mai ales să nu ne gândim la — Zidul — Rostropovici — Bulgarii Polonia Germania — o strângere de mână transparentă, zice el, celălalt rus manager al — ametește. Își umezește buzele uscate.

A-LO? întreabă el vântul de decembrie presărat de strigăte îndepărtate: Ti-mi-șoa-ra Ti-mi-șoa-ra. A-lo A-lo? Dar cine e acolo? Cine sunteți? Cine e. Cine știe. În fundal i se pare că vede o unduire, cerul strălucește, violent și înghețat, e o nouă coregrafie a copiilor, a minunatelor fetițe sau ce? Cea Mai Mare Savantă a lumii îl apucă de braț, îi suflă un text pe care el nu-l cunoaște, ce tot zice ea acolo, promite-le o mărire de salariu, repetă ea ca o bătrână învățătoare care nu mai reușește să țină în frâu mulțimea, A-LO, strigă ea, dar, departe de microfon, glasul ei derizoriu croncâne, liniște tăceți hei liniște hei tăceți ajunge cine e acolo, și el, Bătrânul, se bâlbâie, se gângăie, sughiță alo alo alo a lo alo alo *So what*. Degeaba. S-a terminat. Imaginea rămâne nemișcată, transmisia televizată se întrerupe, peste mira tremurătoare răsună un cântec patriotic.

Apoi, emisiunea specială este reluată: sub un cer duios și albastru, mulțime de oameni în haine de vară se îngrămădesc în fața tribunei; au fost obligați să găsească la repezeală imagini ca să poată continua povestirea cu orice preț: cadre de la un miting de vara trecută.

*

Când se inversează totul? Ce eveniment îi transformă pe veșnicii spectatori în actori? Câțiva curajoși strigă „Timișoara“ și aproape imediat o explozie provoacă o mișcare de masă și toți fug din piața mare, se împrăstie, întorcându-i spatele Tovarășului fără să li se fi dat voie, nemaivăzut. Dar explozia asta ce e? O modestă petardă aruncată de muncitorii hotărâți să termine odată?

O diversiune a puterii destinată să acopere sloganurile ostile lui Ceaușescu? Huruitul tancurilor care încercuiesc bulevardele dimprejur ca să-i oprească pe primii oponenți, un mic grup de manifestanți care încearcă deja să ajungă la palat? Și, a doua zi, cine trage împotriva mulțimii compacte care, pentru prima dată, se adună de bunăvoie? Aproape o mie de morți în câteva zile pentru o revoluție fără catifea. Imposibil să-ți închipui că sunt doar gloanțe ricoșate, trase la întâmplare, mi se spune la București. Atunci, de unde vin rafalele astea? De la acele mitice bande de orfani detracăți, ultimul sprijin al lui Ceaușescu, antrenați din copilărie să-l venereze și să-l protejeze? De la agenții sovietici, acei mult prea numeroși turiști care au intrat în țară la începutul lunii decembrie? Cine îi conduce pe lunetiști? Cine trage în cine? Toată lumea trage în toată lumea, căci de zeci de ani nimeni nu mai știe cine e cine. În cine să ai încredere?

Numere: 13–95–25

Apeluri înregistrate între 25 și 26 decembrie la 13–95–25, robotul telefonic al televiziunii române încercuite de revoluționari, în momentul în care, deși a fost anunțată execuția lui Ceaușescu, n-a fost difuzată nicio imagine.

„Alo? Sunt mama unui soldat de 21 de ani (*hohote de plâns*). Eu..., n-am nicio veste. Există undeva o listă a răniților? A... morților?”

„Alo? Alo? Prezentați-vă măcar, voi ăștia, de la televiziune! Cine sunteți? Vrem imagini cu execuția. Filmul. Amănunte.”

„Alo? Vreau vești despre Tov, adică despre fostul Tovarăș.”

„Alo? Aflați un lucru: fratele meu lucrează la Securitate, n-are armă, n-a avut niciodată, ce v-a apucat pe toți să vorbiți despre ei ca de diavol, e neadevărat, neadevărat!”

„Alo? Vreau să văd. Totul. Vrem să vedem totul.”

„Alo, s-a desființat cenzura acum trei zile și voi, voi (*strigă*), de ce ar trebui să stăm liniștiți și să mai avem răbdare, cât să mai avem? Ai? (*Plânge*).”

„Alo? Uite ce e: nevastă-mea a dispărut de două zile. Căutați-o vă rog. În spitale, peste tot! Asta e precis complice cu... Cu teroriștii, cu securiștii, dați-i semnalmente la toată lumea! Arestați-o!”

„(*Furioasă, ea urlă, declamă.*) Iar suntem pe cale să fim escrocați? O să, o să punem o bombă până la urmă, noi femeile, mereu la cheremul altora, România trupurilor supuse a murit, domnule!”

„Alo? Alo, mă auziți? A, e un robot... Din adâncul inimii, din adâncul sufletului, vă rugăm mult, vrem să-l vedem pe criminal, vrem să-l judecăm noi, nu-l faceți...”

Mesaje înregistrate pe același robot telefonic a doua zi după difuzarea imaginilor cuplului Ceaușescu mort.

„Alo, am o întrebare: de ce cadavrul are ochii deschiși la culoare când de fapt îi avea negri? Mm? Mm?”

„(Cu o voce sfârșită) Ascultați-mă... Avem... regizori. Avem... actori. Avem... câmpii... o campioană... Am putea... face un... film despre toată această perioadă, despre... viața noastră... a nemernicului ăstuia, noi.”

*

Aleargă în neorânduială spre clădirea care adăpostește televiziunea română. Sunt mii de oameni, înghețați în întuneric, care scandează și cer fără odihnă până în zori: A-DE-VĂ-RUL! A-DE-VĂ-RUL A-DE-VĂ-RUL!¹²

¹² În limba română în original. (N.t.)

În Vest, se știa adevărul. Oh, desigur, versiunea romantică a fascinat timp de câteva zile, să zicem până în 24 decembrie 1989, ajunul Crăciunului. Poporul care se ridică în sfârșit, drapelul găurit, mulțimile care cântă libertate, libertate, căderea dictatorului, bucuria de a fi eliberați de comunism pentru a merge în fine spre o transparență modernă, gata cu principiile desuete și liberticide! Îmbătută de succesele de audiență, mass-media occidentală nu se încurcă cu virgule și înmulțește morții de la Timișoara, la urma urmei, ce sfârșit mai bun să dai Istoriei decât acele cadavre ale marxism-leninismului, acei martiri exemplari ai unui șef de stat pe care Franța l-a decorat nefericit, cu câțiva ani înainte, cu Marea Cruce a Legiunii de Onoare...

Apoi, foarte repede, stingheriți că n-au fost destul de atenți la detaliile ultimei performanțe comuniste, arbitrii din Vest sancționează acea mascaradă de proces, brutalitatea execuției, da, chiar așa, românii intră puțin cu stângul în balul nostru democratic. Istoria e deformată de minciunile lor, de trucaje grosolane, de false grămezi de cadavre.

Verdict: „Pseudorevoluția română nu e decât un basm. O înscenare pregătită cu grijă de serviciile secrete rusești, în înțelegere cu americanii. Românii n-au făcut mare lucru! Gorbaciov venise la București cu doi ani înainte ca să insiste în legătură cu o liberalizare a regimului, dar Ceaușescu, evident, se îmbătoșase. După căderea Zidului Berlinului și a regimurilor comuniste din jur, era de neconceput ca Bătrânul să rămână neclintit. Problema era nu de a ști dacă va cădea, ci în ce mod.“

Și, în timp ce iau notă de acele dovezi „incontestabile“, îmi vine din nou în minte furia Nadiei, durerea ei când avea impresia că nu ascult ce spune, cu ceea ce numea ea „arogața mea occidentală“, modul meu de a zugrăvi blocul din Est caricatural, cenușiu. Stupefacția mea jenată când, la București, am fost confruntată cu amintirile contradictorii ale unora și altora pe când eu venisem să le aflu coșmarurile. Suspinele ostenite ale Nadiei în fața reticenței mele de a accepta că laboratorul fetițelor, acel sistem atât de defăimat de dresaj de gimnaste comuniste, fusese reprodus de Vest într-un mod formidabil îndată ce putuse să pună mâna pe secretele de fabricație.

Mass-media occidentală gestionează povestea Revoluției române, o istorie foarte asemănătoare cu cea a Nadiei C.: numere, arbitri și transmisie în direct. Revoluția, în iarna lui 1989, a fost show-ul mondial fascinant, spectacolul ațățător al unei prăbușiri, care l-a detronat pe cel al gimnastelor implacabile, care nu cădeau niciodată.

Dar ea? Ce-a gândit ea despre această supunere colectivă la care a asistat banal, în fața televizorului dintr-o cameră de motel american, din care trebuia să plece în fiecare zi, urmărită de presă? N-am evocat împreună acele mișcări greviste din 1977, din 1987, de la Brașov, nu i-am evocat pe acei oponenți, studenți și muncitori, care îi luau ostatici pe delegații Tovarășului, n-am evocat nici acele imense portrete ale Bătrânului găsite arse prin șanțuri, fără ca nimic sau aproape nimic să răzbată în țară, acele tresăriri, mici gesturi mascate continuu de victoriile Nadiei. Ce putea face ea dacă era o supraputere de puștoaică, o imposibilitate biomecanică? Și ce-a simțit ea văzând pentru prima dată gaura dintre roșu, galben și albastru, acea stemă aurie cu stea roșie care făcea din costumul ei alb o țintă, „sunt aici, apropiați-vă dacă îndrăzniți“. Ce-a gândit ea

despre acele zile de decembrie, când România și-a luat în fine rația de libertate?

Visam libertatea, ajung în SUA și-mi zic: asta e libertatea? Sunt într-o țară liberă și nu sunt liberă? Dar atunci unde aș putea fi liberă?

Nadia C., 1989

Pe 18 iulie 2006, la ora 12:01, înregistrarea exercițiului dumneavoastră perfect de la Montréal a fost trimisă în cosmos de Deep Space Communication Program, ingineri dornici să comunice cu eventuali locuitori ai spațiului. Ei au afirmat că aceste imagini ce reprezentau „frumusețea absolută” vor parcurge trilioane de kilometri dincolo de sistemul solar, ani-lumină.

Cu 30 de ani în urmă, pe 18 iulie 1976, în salonul de presă de la Montréal, acelor adulți care cereau un mulțumesc și un zâmbet le-ați răspuns că știți să faceți toate aceste lucruri, dar numai după ce vă încheiați „misiunea”. Misiunea a fost îndeplinită. Nici mulțumesc, nici pardon, fetițele se aruncă în gol cu viteza unui glonț tras dintr-un revolver, pielea lor e goală, ați venit să ne învățați spațiul, sunteți contagioasă, ce mai întâmplare.

Doamnă,

Mi-ați cerut, în cursul convorbirilor noastre, o listă cu amintirile mele. Aș vrea, dacă nu e prea târziu, să adaug următoarele: în 1988, o mână de studenți curajoși au pus în circulație manifeste de rezistență pe care le semnav cu această frază: nu mă căutați pentru că nu sunt nicăieri.

Nadia C.

Surse și referințe*

Pe lângă foarte numeroasele articole, reportaje și filme documentare consacrate anilor Comănești, cititorul care dorește să se documenteze mai bine va putea consulta în mod util:

Roxana Bobulescu, *Les Années Ceaușescu: récit d'une adolescence en Roumanie*, L'Harmattan, Paris, 2009;

Ioan Chirilă, *Nadia*, Curtea Veche, București, 2009;

Nadia Comănești, *Letters to a Young Gymnast*, Basic Books, Perseus Books Group, New York, 2011;

Béla Károlyi și Nancy Ann Richardson, *Feel no Fear: The Power, Passion, and Politics of a Life in Gymnastics*, Hyperion, 1994;

Adrian Neculau, *La Vie quotidienne en Roumanie sous le communisme*, L'Harmattan, Paris, 2008;

Joan Ryan, *Little Girls in Pretty Boxes*, Grand Central Publishing, Hachette Book Group, 1996;

Mihaela Wood, *Superpower: Romanian Womens's Gymnastics during the Cold War*, University of Illinois, dissertation and theses, 2010.

*

Autoarea a folosit de asemenea articole semnate de: Sorj Chalandon, Frank Deford, Jean Hatzfeld, Jean-Paul Mari, Richard Montaignac, Marc Semo.

*

Capitolul „Numere: 13–95–25” se inspiră parțial din documentarul lui Cornel Mihalache *De*

Crăciun ne-am luat rația de libertate.

Desfășurarea faptelor descrise în capitolele menționate mai jos se bazează, în parte, pe cele povestite de Nadia Comăneci în *Letters to a Young Gymnast*.

„Uneltirile sau planul lui Bèla“ (p. 89), „Dar câți ani are?“ (p. 46), „Contractul de nesupunere“ (p. 51), „Monștri“ (p. 148), „Mărturia Rodicăi D.“ (răspunsul Nadiei C.) (p. 169), „*Please Welcome the Incredible Nadia*“ (p. 164), „Să dezosezi imposibilul“ (p. 191), „Note fugă Nadia“ (p. 257).

*

Frazele următoare, puse între ghilimele și atribuite Nadiei C. în roman, sunt parțial extrase din autobiografia Nadiei Comăneci *Letters to a Young Gymnast*:

p. 172: „Béla a mers foarte departe cu mine, dar eu îmi pusesem la punct o apărare. De exemplu: știam că pot face 15 lungimi de piscină, îi spuneam lui Béla că mă simt în stare să fac 10, așa că aveam cinci în rezervă. El nu m-a putut frânge pentru că n-a știut niciodată care erau ADEVĂRATELE mele limite, nu i le-am dezvăluit niciodată.“

p. 149: „N-am să întorc spatele la ce mă sperie. Fac față, pentru că singurul mod de a scăpa de frică e s-o calc în picioare.“

p. 251: „Buna executare a unui exercițiu la sol comportă cinci puncte: mai întâi, gimnasta trebuie să asigure revenirea din diagonalele de acrobații. După aceea, trebuie să ia înălțime înainte să se lanseze în figuri periculoase, ca să fie bine notată și, de asemenea, pentru siguranță. Să aibă o mare rezistență fizică pentru că, dacă își pierde suflul înaintea ultimei alergări, se va trezi într-o situație proastă. Trebuie să fie bine pregătită pentru a evita accidentările. Și, în fine, trebuie să fie capabilă să-și «vândă» numărul arbitrilor și publicului.“

p. 167: „I-am spus Nadiei: Te-ai gândit că ai obligații față de echipă? Ei bine, află că ai. Căci

micuțele n-au avut dreptul la nicio recunoaștere! Și
Mărti, și mie, te-ai întrebat dacă ne datorezi ceva?
În toți anii ăștia... Dacă da, astăzi, Nadia, fă ceva
extraordinar...”

* Numărul paginilor se referă la ediția tipărită a cărții și la ediția
digitală în format PDF.

Mulțumiri

Îi mulțumesc Corinei Oprea, care m-a prezentat Iuliei Popovici. În casa ei, la București, a fost scrisă în mare parte această carte. Mulțumesc, Iulia.

Mulțumiri pentru Alina Popescu, Andra Nourescu, Bertille Détrie, Cristina David, Florence Illouz, Lidia Bucur, Luca Niculescu, Luminița Răileanu-Milea și familia ei, Marc Semo, Mihai Laurențiu Fuiorea, Miruna Mitranescu, Olivia Spătaru, Radu Paraschivescu, Sidonie Mezaize, Librăria Kyralina, cei din atelierul de scriere creativă de la București, din aprilie 2013.

New York, noiembrie 2012: mulțumesc, Lise Esdaile și Ron Ottaviano.

Montréal, noiembrie 2012: mulțumesc, Perrine Leblanc și Claude Lapointe.

Olivier L., mulțumesc. Pentru că...

Le mulțumesc lui Henri Lafon și lui Jeanne Lafon că m-au crescut în România.

Lui Luis P., primul cititor, evident.

Lui Jeanne Lafon, din nou.

Lui Isabelle Lafon, mereu.

Echipei de aur: Nadia Comăneci, Mariana Constantin, Georgeta Gabor, Anca Grigoraș, Luminița Milea, Gabriela Trușcă, Teodora Ungureanu, cunoscută ca Dorina.

Fetițelor din vara anului 1976.

Table of Contents

[Cuvânt-înainte](#)

[PARTEA ÎNTÂI](#)

[Replay](#)

[Misiune îndeplinită](#)

[Un lan de fete ca Văra](#)

[Apariția](#)

[1969](#)

[1970](#)

[Cupa Prieteniei la juniori](#)

[Octombrie 1974](#)

[Dar câți ani are?](#)

[Contractul de nesupunere](#)

[Să-ți topești îndoielile](#)

[Prea bătrână ca să fii tânără](#)

[Dacă nu curge sânge](#)

[Biomecanica unei zâne comuniste](#)

[Să joci nebunește](#)

[Ioana D'Arc din talc](#)

[Yes, Sir, That's My Baby](#)

[Managerii din Est \(Ascensiunea
Fundelor Roșii\)](#)

[Numerele](#)

[Oferta specială](#)

[La belle aventure, ô gué](#)

[Instantanee](#)

[From Romania with love, Nadia](#)

[Tovarășul](#)

[Ca un câine](#)

[Interludiul american. Procesul](#)

[Managerii din Vest](#)

[Praga 1977. Campionatele europene](#)

[Sub protecție](#)

[Decretul 770: moarte sau vii](#)

[Rescriere](#)

[Singură](#)

[Boala](#)

[Sfârșit](#)

[București](#)
[Ca și cum ei ar fi în interior](#)
[Monstru](#)
[Monștri](#)
[Fără să mai respiri](#)
[Forma umană](#)
[Strasbourg](#)
[Mexico, Fort Worth, Texas](#)
[Endogen](#)
[Please Welcome. The Incredible Nadia](#)
[Mărturia Rodicăi D.](#)
[Moscova, In Memoriam. Elena M.,](#)
[1960–2006](#)
[Un proces și verdictul său biologic](#)
[Moscova, 23 iulie 1980](#)
[Doamna Simionescu](#)
[Biomecanica unui sfârșit comunist](#)
[Dosarul Katona](#)
[Să dezosezi imposibilul](#)
[Ficțiune mecanică](#)
[Nobel](#)
[Cercul foamei](#)
[Crescător de ucigașe](#)
[Cine știe?](#)
[Poliția menstruațiilor](#)
[Boala e o problemă de stat](#)
[Adio](#)
[Intermezzo](#)

[PARTEA A DOUA](#)

[Onești-București](#)
[Să umpli umbra](#)
[Super super E](#)
[Culoarea vocii, acel 29 noiembrie, când](#)
[Nadia a fugit](#)
[Marea hăituială](#)
[Ultimul cuvânt al poveștii](#)
[Reglare precisă pe infinit](#)
[Pornire incendiară](#)
[Zero zero virgulă zero zero](#)
[Conform regulilor în vigoare](#)

[Marketabilitate](#)
[N-ai fost primul](#)
[International Soap Opera](#)
[Securitate](#)
[Fast forward. Să dai socoteală](#)
[Missing in action](#)
[Să execuți](#)
[Alo, cine e?](#)
[Numere: 13–95–25](#)

[Surse și referințe](#)

[Mulțumiri](#)

Table of Contents

Cuvânt-înainte	6
PARTEA ÎNTÂI	7
Replay	14
Misiune îndeplinită	16
Un lan de fete ca Văra	23
Apariția	26
1969	29
1970	31
Cupa Prieteniei la juniori	34
Octombrie 1974	36
Dar câți ani are?	38
Contractul de nesupunere	42
Să-ți topești îndoielile	45
Prea bătrână ca să fii tânără	50
Dacă nu curge sânge	52
Biomecanica unei zâne comuniste	55
Să joci nebunește	59
Ioana D'Arc din talc	62
Yes, Sir, That's My Baby	64
Managerii din Est (Ascensiunea Fundelor Roșii)	68
Numerele	72
Oferta specială	74
La belle aventure, ô gué	81
Instantanee	83
From Romania with love, Nadia	88
Tovarășul	91
Ca un câine	95
Interludiul american. Procesul	97
Managerii din Vest	99
Praga 1977. Campionatele europene	101
Sub protecție	103

Decretul 770: moarte sau vii	108
Rescriere	110
Singură	112
Boala	114
Sfârșit	118
București	121
Ca și cum ei ar fi în interior	124
Monstru	127
Monștri	128
Fără să mai respiri	130
Forma umană	132
Strasbourg	134
Mexico, Fort Worth, Texas	136
Endogen	139
Please Welcome. The Incredible Nadia	142
Mărturia Rodicăi D.	147
Moscova, In Memoriam. Elena M., 1960–2006	152
Un proces și verdictul său biologic	154
Moscova, 23 iulie 1980	155
Doamna Simionescu	158
Biomecanica unui sfârșit comunist	162
Dosarul Katona	166
Să dezosezi imposibilul	168
Ficțiune mecanică	174
Nobel	177
Cercul foamei	179
Crescător de ucigașe	183
Cine știe?	186
Poliția menstruațiilor	188
Boala e o problemă de stat	190
Adio	192
Intermezzo	200
PARTEA A DOUA	202
Onești-București	203

Să umpli umbra	214
Super super E	216
Culoarea vocii, acel 29 noiembrie, când Nadia a fugit	217
Marea hăituială	220
Ultimul cuvânt al poveștii	223
Reglare precisă pe infinit	225
Pornire incendiară	228
Zero zero virgulă zero zero	231
Conform regulilor în vigoare	235
Marketabilitate	236
N-ai fost primul	238
International Soap Opera	239
Securitate	242
Fast forward. Să dai socoteală	244
Missing in action	246
Să execuți	248
Alo, cine e?	251
Numere: 13–95–25	255
Surse și referințe	261
Mulțumiri	264